พระอภิธรรมปิฎก

เล่ม ๔

กถาวัตถุปกรณ์

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

มหาวรรค

ปุคคลกถา

นิคหะ ๘

นิคหะ ที่ ๘

อนุโลมปัญจกะ

[๑] สกวาที ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ท่านหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้นตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่ง

เห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด

อนุโลมปัญจกะ จบ

ปฏิกัมมจตุกกะ

[๒] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม. หากว่า ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถ-

ปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด

ปฏิกัมมจตุกกะ จบ

นิคคหจตุกกะ

[๓] ป. ก็ถ้าท่านยังจะยืนยันว่า กล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ไซร้ ด้วยเหตุนั้น ท่านเมื่อยังปฏิญาณอยู่ข้างปฏิเสธบุคคลอย่างนี้ ด้วยปฏิญญานี้ ก็ต้องนิคหะอย่างนี้ ดังนั้น เราจึงนิคหะท่าน ท่านถูกนิคหะชอบแล้วเทียว. หากท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้นตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ นี้เป็นความผิดของท่าน

นิคคหจตุกกะ จบ

อุปนยนจตุกกะ

[๔] ป. หากนิคหะที่เราทำแก่ท่านนี้ เป็นนิคหะชั่วไซร้ ท่านจงเห็นอย่างเดียวกันนั่นแหละในนิคหะที่ท่านได้ทำแก่เรา ในกรณีว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดย

สัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็เราผู้ปฏิญาณอยู่ข้างรับรองบุคคลอย่างนี้ ด้วยปฏิญญานี้ อันท่านไม่พึงนิคหะอย่างนี้ ดังนั้น ท่านนิคหะเรา เราจึงถูกนิคหะชั่วเทียว คือนิคหะว่า หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ นี้เป็นความผิดของท่าน

อุปนยนจตุกกะ จบ

นิคมจตุกกะ

[๕] ป. เราไม่พึงถูกนิคหะอย่างนี้ ด้วยเหตุนั้นแหละ ที่ท่านนิคหะเราว่า "หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า

ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด ดังนี้ จึงกลับเป็นความผิดของท่าน ด้วยเหตุนั้นแหละ นิคหะที่ท่านทำแล้วจึงทำไม่ชอบ ปฏิกรรม ข้าพเจ้าได้ทำชอบแล้ว การดำเนินความข้าพเจ้าได้ทำชอบแล้วแล

นิคมจตุกกะ จบ

นิคหะที่ ๑ จบ

นิคหะที่ ๒

ปัจจนีกปัญจกะ

[๖] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิ-กัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิ-

กัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด

ปัจจนีกปัญจกะ จบ

ปฏิกัมมจตุกกะ

[๗] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ท่านหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม. หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด

ปฏิกัมมจตุกกะ จบ

นิคคหจตุกกะ

[๘] ส. ก็ท่านยังจะยืนยันว่า กล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น

ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ไซร้ ด้วยเหตุนั้น ท่านเมื่อยังปฏิญาณอยู่ข้างรับรอง บุคคลอย่างนี้ ด้วยปฏิญญาอย่างนี้ ก็ต้องนิคหะอย่างนี้ ดังนั้น เราจึงนิคหะท่าน ท่านถูกนิคหะชอบแล้วเทียว. หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ นี้เป็นความผิดของท่าน

นิคคหจตุกกะ จบ

อุปนยนจตุกกะ

[๔] ส. หากนิคหะที่เราทำแก่ท่านนี้ เป็นนิคหะชั่วไซร้ ท่านจงเห็นอย่างเดียวกันนั่นแหละ ในนิคหะที่ท่านได้ทำแก่เรา ในกรณีว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ก็เราผู้ปฏิญาณอยู่ข้างปฏิเสธบุคคลอย่างนี้ ด้วยปฏิญญานี้ อันท่านไม่พึงนิคหะอย่างนี้ ดังนั้นท่านนิคหะเรา เราจึงถูกนิคหะชั่วเทียว คือนิคหะว่า หากว่า ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล

โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ นี้เป็นความผิดของท่าน

อุปนยนจตุกกะ จบ

นิคมจตุกกะ

[๑๐] ส. เราไม่พึงถูกนิคหะอย่างนี้ ด้วยเหตุนั้นแหละ ที่ท่านนิคหะเราว่า "หากว่าท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สภาวะใด เป็นสัจฉิกัตถะ เป็นปรมัตถะ ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลนั้น ตามสภาวะนั้น โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด" ดังนี้ จึงกลับเป็นความผิดของท่านด้วยเหตุนั้นแหละ นิคหะที่ท่านทำแล้ว จึงทำไม่ชอบ ปฏิกรรมข้าพเจ้าได้ทำชอบแล้ว การดำเนินความข้าพเจ้าได้ทำชอบแล้วแล

นิคมจตุกกะ จบ

นิคหะที่ ๒ จบ

นิคหะ ที่ ๓

[๑๑] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

นิคหะที่ ๓ จบ

นิคหะ ที่ ๔

[๑๒] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่าน

กล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

นิคหะ ที่ ๕

[๑๓] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมในสภาวะทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

นิคหะ ที่ ๖

[๑๔] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในที่ทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

นิคหะ ที่ ๗

[๑๕] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่

ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในกาลทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

นิคหะ ที่ ๘

[๑๖] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่หยั่งเห็นบุคคลในสภาวธรรมทั้งปวง โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

นิคหะ ๘ จบ

สุทธิกสังสันทนา

[๑๗] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๑๘] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนา โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าว

ในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๑๙] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นจักขายตนะ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นโสตายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นฆานายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นชิวหายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นกายายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูปายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัททายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นคันธายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรสายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นโผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมนายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นธัมมายตนะ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

[๒๐] ... ดุจหยั่งเห็นจักขุธาตุ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นโสตธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นฆานธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นชิวหาธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นกายธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูปธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัททธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นคันธธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรสธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นโผฏฐัพพธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นจักขุวิญญาณธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นโสตวิญญาณธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นฆานวิญญาณธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นชิวหาวิญญาณธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นกายวิญญาณธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมโนธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมโนวิญญาณธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นธัมมธาตุ ฯลฯ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

[๒๑] ... ดุจหยั่งเห็นจักขุนทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นโสตินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นฆานินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นชิวหินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นกายินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมนินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นชีวิตินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอิตถินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นปุริสินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสุขินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นทุกขินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นโสมนัสสินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอุเปกขินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัทธินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิริยินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสตินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสมาธินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นปัญญินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอนัญญตัญญัสสามีตินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. อัญญาตาวินทรีย์ เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๒๒] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม, หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มี

พระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นรูป โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นเวทนา ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นวิญญาณ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้น พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๒๓] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นจักขายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นโสตายตนะ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นธัมมายตนะ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

[๒๔] ... ท่านก็หยั่งเห็นจักขุธาตุ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นกายธาตุ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นรูปธาตุ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นโผฏฐัพพธาตุ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นจักขุวิญญาณธาตุ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นมโนวิญญาณธาตุ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นธัมมาธาตุ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

[๒๕] ... และท่านก็หยั่งเห็นจักขุนทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นโสตินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ และท่านก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัตฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น

บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลอื่นก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

สุทธิกสังสันทนา จบ

โอปัมมสังสันทนา

[๒๖] ส. ท่านหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่าท่านหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น (อย่างเดียวกัน) ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น. ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึง

กล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์. ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๒๗] ส. ท่านหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสัญญาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น วิญญาณก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น วิญญาณก็เป็นอื่น (อย่างเดียวกัน) ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น วิญญาณก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็

เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น วิญญาณก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวไว้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น วิญญาณก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๒๘] ส. ท่านหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ เวทนาเป็นอื่น รูปก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๒๙] ส. ท่านหยั่งเห็นสัญญาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูป ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ สัญญาเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๓๐] ส. ท่านหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูป ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นเวทนา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัญญาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ สังขารเป็นอื่น สัญญาก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๓๑] ส. ท่านหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูป ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นเวทนา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ วิญญาณเป็นอื่นสังขารก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ วิญญาณเป็นอื่น สังขารก็เป็นอื่น (อย่างเดียวกัน) ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ วิญญาณเป็นอื่น สังขารก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ วิญญาณเป็นอื่น สังขารก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหา
นั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ วิญญาณเป็นอื่น สังขารก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๓๒] ส. ท่านหยั่งเห็นจักขายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นโสตายนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นธัมมายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ จักขายตนะเป็นอื่น ธัมมายตนะก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๓๓] ส. ท่านหยั่งเห็นโสตายตนะ ฯลฯ ท่านหยั่งเห็นธัมมายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นจักขายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมนายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ธัมมายตนะเป็นอื่น มนายตนะก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๓๔] ส. ท่านหยั่งเห็นจักขุธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นโสตธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นธรรมธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ จักขุธาตุเป็นอื่น ธรรมธาตุก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๓๕] ส. ท่านหยั่งเห็นโสตธาตุ ฯลฯ ท่านหยั่งเห็นธรรมธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นจักขุธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมโนวิญญาณธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ธรรมธาตุเป็นอื่น มโนวิญญาณธาตุก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๓๖] ส. ท่านหยั่งเห็นจักขุนทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นโสตินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ จักขุนทรีย์เป็นอื่น อัญญาตาวินทรีย์ก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๓๗] ส. ท่านหยั่งเห็นโสตินทรีย์ ฯลฯ ท่านหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นจักขุนทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น (อย่างเดียวกัน) ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าว

ได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๓๘] ป. ท่านหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม หากว่า ท่านหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูป

เป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๓๙] ป. ท่านหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ รูปเป็นอื่น วิญญาณก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๐] ป. ท่านหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูปโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ เวทนาเป็นอื่น รูปก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๑] ป. ท่านหยั่งเห็นสัญญาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นสังขาร ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูป ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นเวทนาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ สัญญาเป็นอื่น เวทนาก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๒] ป. ท่านหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นวิญญาณ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นรูป ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นเวทนา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัญญาโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ สังขารเป็นอื่น สัญญาก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๓] ป. ท่านหยั่งเห็นวิญญาณโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นรูป ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นเวทนา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสัญญา ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นสังขารโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ วิญญาณเป็นอื่น สังขารก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๔] ป. ท่านหยั่งเห็นจักขายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นโสตายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นธัมมายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ จักขายตนะเป็นอื่น ธัมมายตนะก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๕] ป. ท่านหยั่งเห็นโสตายตนะ ฯลฯ ธัมมายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นจักขายตนะ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมนายตนะโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ธัมมายตนะเป็นอื่น มนายตนะก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๖] ป. ท่านหยั่งเห็นจักขุธาตุ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นโสตธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นธรรมธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ จักขุธาตุเป็นอื่น ธรรมธาตุก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๗] ป. ท่านหยั่งเห็นโสตธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ฯลฯ ท่านหยั่งเห็นธรรมธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นจักขุธาตุ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นมโนวิญญาณธาตุโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ธรรมธาตุเป็นอื่น มโนวิญญาณธาตุก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๘] ป. ท่านหยั่งเห็นจักขุนทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นโสตินทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ จักขุนทรีย์เป็นอื่น อัญญาตาวินทรีย์ก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

[๔๙] ป. ท่านหยั่งเห็นโสตินทรีย์ ฯลฯ อัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นจักขุนทรีย์ ฯลฯ ดุจหยั่งเห็นอัญญิญณทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น หรือ ฯลฯ

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่ง เห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม, หากว่า ท่านหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และท่านก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์

โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าก็หยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าหยั่งเห็น อัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ดุจหยั่งเห็นอัญญินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น อัญญินทรีย์ก็เป็นอื่น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ และข้าพเจ้าหยั่งเห็นอัญญาตาวินทรีย์โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

โอปัมมสังสันทนา จบ

จตุกกนยสังสันทนา

[๕๐] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นบุคคลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นบุคคล ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์,

ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๕๑] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลในรูปหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากรูปหรือ ฯลฯ รูปในบุคคลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปในบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปในบุคคล ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปในบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปในบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๕๒] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในเวทนาหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากเวทนาหรือ ฯลฯ เวทนาในบุคคลหรือ ฯลฯ สัญญาเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในสัญญาหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากสัญญาหรือ ฯลฯ สัญญาในบุคคลหรือ ฯลฯ สังขารเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากสังขารหรือ ฯลฯ สังขารในบุคคลหรือ ฯลฯ วิญญาณเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในวิญญาณหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากวิญญาณหรือ ฯลฯ วิญญาณในบุคคลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล ดังนี้ ผิด,

แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๕๓] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขายตนะหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากจักขายตนะหรือ ฯลฯ จักขายตนะในบุคคลหรือ ฯลฯ ธัมมายตนะเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในธัมมายตนะหรือ ฯลฯ ธัมมายตนะในบุคคล หรือ ฯลฯ

[๕๔] ... จักขุธาตุเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขุธาตุหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากจักขุธาตุหรือ ฯลฯ จักขุธาตุในบุคคลหรือ ฯลฯ ธรรมธาตุเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในธรรมธาตุหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากธรรมธาตุหรือ ฯลฯ ธรรมธาตุในบุคคลหรือ ฯลฯ

[๕๕] ... จักขุนทรีย์เป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขุนทรีย์หรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากจักขุนทรีย์หรือ ฯลฯ จักขุนทรีย์ในบุคคลหรือ ฯลฯ อัญญาตาวินทรีย์เป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในอัญญาตาวินทรีย์หรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากอัญญาตาวินทรีย์หรือ ฯลฯ อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคลหรือ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๕๖] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ ฯลฯ

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ดังนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นบุคคลหรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม, หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นบุคคลดังนี้ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๕๗] ป. ท่านไม่พึงหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ดังนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลในรูปหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากรูปหรือ ฯลฯ รูปในบุคคลหรือ ฯลฯ เวทนาเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในเวทนาหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากเวทนาหรือ ฯลฯ เวทนาในบุคคลหรือ ฯลฯ สัญญาเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในสัญญาหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากสัญญาหรือ ฯลฯ สัญญาในบุคคลหรือ ฯลฯ สังขารเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในสังขารหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากสังขารหรือ ฯลฯ วิญญาณเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ สังขารในบุคคลหรือ ฯลฯ วิญญาณในบุคคลหรือ ฯลฯ หรือ ฯลฯ บุคคลในวิญญาณหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากวิญญาณหรือ ฯลฯ วิญญาณในบุคคลหรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม, หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณในบุคคลก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณในบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๕๘] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ดังนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. จักขายตนะเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขายตนะหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากจักขายตนะหรือ ฯลฯ จักขายตนะในบุคคลหรือ ฯลฯ ธัมมายตนะเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในธัมมายตนะหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากธัมมายตนะหรือ ฯลฯ ธัมมายตนะในบุคคลหรือ ฯลฯ จักขุธาตุเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขุธาตุหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากจักขุธาตุหรือ ฯลฯ จักขุธาตุในบุคคลหรือ ฯลฯ ธัมมธาตุเป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในธัมมธาตุหรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากธัมมธาตุหรือ ฯลฯ ธัมมธาตุในบุคคลหรือ ฯลฯ

[๕๙] ... จักขุนทรีย์เป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในจักขุนทรีย์หรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากจักขุนทรีย์หรือ ฯลฯ จักขุนทรีย์ในบุคคลหรือ ฯลฯ อัญญาตาวินทรีย์เป็นบุคคลหรือ ฯลฯ บุคคลในอัญญาตาวินทรีย์หรือ ฯลฯ บุคคลอื่นจากอัญญาตาวินทรีย์หรือ ฯลฯ อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคลหรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม, หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล ดังนี้ ผิด, แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่, ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ในบุคคล ดังนี้ ผิด ฯลฯ

จตุกกนยสังสันทนา จบ.

ลักขณยุตติกถา

[๖๐] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลมีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลเป็นสังขตะหรือ ฯลฯ บุคคลเป็นอสังขตะหรือ ฯลฯ บุคคลเที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคลไม่เที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคลมีนิมิตหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีนิมิตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ ย่อ

[๖๑] ป. ท่านไม่หยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ดังนี้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลมีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีปัจจัยหรือ ฯลฯ บุคคลเป็นสังขตะหรือ ฯลฯ บุคคลเป็นอสังขตะหรือ ฯลฯ บุคคลเที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคลไม่เที่ยงหรือ ฯลฯ บุคคลมีนิมิตหรือ ฯลฯ บุคคลไม่มีนิมิต หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ลักขณยุตติกตา จบ.

วจนโสธนะ

[๖๒] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่หยั่งเห็นได้ สภาวะที่หยั่งเห็นได้ ก็เป็นบุคคล หรือ?

ป. บุคคลเป็นสภาวะที่หยั่งเห็นได้ แต่สภาวะที่หยั่งเห็นได้บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่างไม่เป็นบุคคล

ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่หยั่งเห็นได้ บางอย่างเป็นสภาวะที่หยั่งเห็นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่จริงแท้ (สัจฉิกัตถะ) สภาวะที่จริงแท้ ก็เป็นบุคคล หรือ?

ป. บุคคลเป็นสภาวะที่จริงแท้ แต่สภาวะที่จริงแท้บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่างไม่เป็นบุคคล

ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่จริงแท้ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่จริงแท้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

[๖๔] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่ประสบอยู่ สภาวะที่ประสบอยู่ ก็เป็นบุคคล หรือ?

ป. บุคคลเป็นสภาวะที่ประสบอยู่ แต่สภาวะที่ประสบอยู่ บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่างไม่เป็นบุคคล

ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่ประสบอยู่ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่ประสบอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ สภาวะที่ปรากฏอยู่ ก็เป็นบุคคล หรือ?

ป. บุคคลเป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ แต่สภาวะที่ปรากฏอยู่ บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่างไม่เป็นบุคคล

ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่ปรากฏอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่มีอยู่ สภาวะที่มีอยู่ก็เป็นบุคคลหรือ?

ป. บุคคลเป็นสภาวะที่มีอยู่ แต่สภาวะที่มีอยู่บางอย่างเป็นบุคคล บางอย่างไม่เป็นบุคคล

ส. บุคคลบางอย่างเป็นสภาวะที่มีอยู่ บางอย่างไม่เป็นสภาวะที่มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๗] ส. บุคคลเป็นสภาวะที่มีอยู่ แต่สภาวะที่มีอยู่ไม่เป็นบุคคลทั้งหมดหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นสภาวะที่ไม่มีอยู่ แต่สภาวะที่ไม่มีอยู่ไม่บุคคลทั้งหมดหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

วจนโสธนะ จบ.

ปัญญัตตานุโยค

[๖๘] ส. บุคคลชื่อว่ามีรูป เพราะรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลชื่อว่ามีกาม เพราะกามธาตุหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙] ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามีรูป เพราะรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามีกาม เพราะกามธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๐] ส. บุคคลชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลชื่อว่ามีกาม เพราะกามธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑] ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามีกาม เพราะกามธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒] ส. บุคคลชื่อว่ามีรูป เพราะรูปธาตุ บุคคลชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรูปธาตุ และมีบางคนเคลื่อนจากรูปธาตุแล้ว เข้าถึงอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลมีรูป ขาดสูญไปแล้ว บุคคลไม่มีรูป เกิดขึ้นใหม่ หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓] ส. สัตว์ทั้งหลายชื่อว่ามีรูป เพราะรูปธาตุ สัตว์ทั้งหลายชื่อว่าไม่มีรูป เพราะอรูปธาตุ และมีบางคนเคลื่อนจากรูปธาตุแล้ว เข้าถึงอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์มีรูป ขาดสูญไปแล้ว สัตว์ไม่มีรูปเกิดขึ้นใหม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๔] ส. บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บัญญัติว่าบุคคลหรือว่าชีพก็ดี ว่าชีพหรือว่าบุคคลก็ดี รวมเพ่งถึงบุคคล บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน บัญญัติว่าบุคคลหรือว่าชีพก็ดี ว่าชีพหรือว่าบุคคลก็ดี รวมเพ่งถึงบุคคล บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือกายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน บัญญัติว่าบุคคลหรือว่าชีพก็ดี ว่าชีพหรือบุคคลก็ดี รวมเพ่งถึงบุคคล บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น แต่ไม่พึงกล่าวว่า ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน บัญญัติว่าบุคคลหรือว่าชีพก็ดี ว่าชีพหรือว่าบุคคลก็ดี รวมเพ่งถึงบุคคล บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า

พึงกล่าวได้ว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน บัญญัติว่าบุคคลหรือว่าชีพก็ดี ว่าชีพหรือว่าบุคคลก็ดี รวมเพ่งถึงบุคคล บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น แต่ไม่พึงกล่าวว่า ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๗๕] ป. บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ดังนี้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ท่านจงรับรู้ปฏิกรรม, หากว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนมีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ก็ต้องไม่กล่าวว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดีรวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ ที่ท่านกล่าวใน

ปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า บัญญัติว่ากายหรือว่าสรีระก็ดี ว่าสรีระหรือว่ากายก็ดี รวมเพ่งถึงกาย บัญญัติทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตน มีอยู่ แต่ไม่พึงกล่าวว่า กายเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น ดังนี้ ผิด ฯลฯ

ปัญญัตตานุโยค จบ.

คติอนุโยค

[๗๖] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเอง ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้ไปสู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวว่าอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเองด้วย บุคคลอื่นด้วย ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเอง ก็มิได้ท่องเที่ยวไป บุคคลอื่นก็มิได้ท่องเที่ยวไป จากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป บุคคลอื่นท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นเองด้วย บุคคลอื่นด้วย ท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นก็มิได้ท่องเที่ยวไป บุคคลอื่นก็มิได้ท่องเที่ยวไป จากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลนั้นท่องเที่ยวไปเจ็ดครั้งเป็นอย่างยิ่ง แล้วจะเป็นผู้ทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ เพราะสิ้นสัญโญชน์ทั้งปวง ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ นะสิ

[๘๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย การท่องเที่ยวไปของสัตว์ทั้งหลาย ผู้มีอวิชชาเป็นเครื่องกั้น มีตัณหาเป็นเครื่องผูกพัน แล่นไปอยู่ ท่องเที่ยว

ไปอยู่นี้ มีเบื้องต้นเบื้องปลายที่ตามรู้ไม่ได้ เงื่อนต้นไม่ปรากฏ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้นบุคคลก็ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้นะสิ

[๘๓] ส. บุคคลท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางคนเป็นมนุษย์แล้วเป็นเทวดาก็มีหรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ เทวดาก็คนนั้นแหละ (เป็นคนเดียวกัน) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ เทวดาก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นมนุษย์แล้วเป็นเทวดา เป็นเทวดาแล้วเป็นมนุษย์ เป็นผู้เกิดเป็นมนุษย์ เทวดาเป็นอื่น ผู้เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นอื่น (เป็นคนละคน) คำว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป นี้ผิด ฯลฯ ก็ถ้าว่า บุคคลท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นเองเคลื่อนจากโลกนี้ไปสู่โลกอื่น ไม่ใช่บุคคลอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ ความตายก็จักไม่มี แม้ปาณาติบาตก็หยั่งเห็นไม่ได้ กรรมมีอยู่ ผลของกรรมมีอยู่ ผลของกรรมทั้งหลายที่ทำแล้วมีอยู่ เมื่อกุศลและอกุศลให้ผลอยู่ คำว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป นี้ผิด ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางคนเป็นมนุษย์แล้วเป็นยักษ์ ... เป็นเปรต ... เป็นสัตว์นรก ... เป็นสัตว์เดียรฉาน ... เป็นอูฐ ... เป็นลา ... เป็นโค ... เป็นสุกร ... เป็นกระบือ ... ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ กระบือก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มนุษย์ก็คนนั้นแหละ กระบือก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นมนุษย์แล้วเป็นกระบือ เป็นกระบือแล้วเป็นมนุษย์ เป็นผู้เกิดเป็นมนุษย์ กระบือเป็นอื่น ผู้เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นอื่น คำว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป นี้ผิด ฯลฯ ก็ถ้าว่า บุคคลท่องเที่ยวไป บุคคลนั้นเองเคลื่อนจากโลกนี้ ไปสู่โลกอื่น ไม่ใช่บุคคลอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ ความตายก็จักไม่มี แม้ปาณาติบาตก็จะหยั่งเห็นไม่ได้ กรรมมีอยู่ ผลของกรรมมีอยู่ ผลของกรรมทั้งหลายที่ทำแล้วมีอยู่ เมื่อกุศลและอกุศลให้ผลอยู่ คำว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไป นี้ผิด ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางคนเป็นกษัตริย์แล้วเป็นพราหมณ์ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กษัตริย์ก็คนนั้นแหละ พราหมณ์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นกษัตริย์แล้วเป็นแพศย์ ... เป็นศูทรก็มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กษัตริย์ก็คนนั้นแหละ ศูทรก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นพราหมณ์แล้วเป็นแพศย์ ... เป็นศูทร ... เป็นกษัตริย์ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พราหมณ์ก็คนนั้นแหละ กษัตริย์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นแพศย์แล้วเป็นศูทร ... เป็นกษัตริย์ ... ไปเป็นพราหมณ์ ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แพศย์ก็คนนั้นแหละ พราหมณ์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บางคนเป็นศูทรแล้วเป็นกษัตริย์ ... เป็นพราหมณ์ ... เป็นแพศย์ ก็มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศูทรก็คนนั้นแหละ แพศย์ก็คนนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนมือด้วยก็ไปเป็นคนมือด้วยเทียวหรือ ... คนเท้าด้วนก็ไปเป็นคนเท้าด้วนเทียวหรือ ... คนด้วนทั้งมือและเท้าก็ไปเป็นคนด้วนทั้งมือและเท้าเทียวหรือ ... คนหูวิ่น ... คนจมูกโหว่ ... คนทั้งหูวิ่นทั้งจมูกโหว่ ... คนนิ้วด้วน ... คนนิ้วแม่มือด้วน ... คนเอ็นใหญ่ขาด ... คนมือหงิก ... คนมือแป ... คนเป็นโรคเรื้อน ... คนเป็นต่อม ... คนเป็นโรคกลาก ... คนเป็นโรคมองคร่อ ... คนเป็นโรคลมบ้าหมู ... อูฐ ... โค ... ลา ... สุกร ... กระบือ ก็ไปเป็นกระบือเทียวหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้เป็นโสดาบัน เคลื่อนจากมนุษยโลกเข้าถึงเทวโลกแล้ว คงเป็นโสดาบันเทียวแม้ในเทวโลกนั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้เป็นโสดาบันเคลื่อนจากมนุษยโลก เข้าถึงเทวโลกแล้ว คงเป็นโสดาบันเทียวแม้ในเทวโลกนั้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้

[๘๕] ส. ท่านทำความตกลงแล้วว่า บุคคลผู้เป็นโสดาบันเคลื่อนจากมนุษยโลก เข้าถึงเทวโลกแล้ว คงเป็นโสดาบันเทียวแม้ในเทวโลกนั้น และด้วยเหตุนั้น (จึงวินิจฉัยว่า) บุคคลนั้นเทียวท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านได้ทำความตกลงว่า บุคคลผู้เป็นโสดาบันเคลื่อนจากมนุษยโลกเข้าถึงเทวโลกแล้ว คงเป็นมนุษย์แม้ในเทวโลกนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖] ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ไม่เป็นอื่น ไม่แปรผัน ท่องเที่ยวไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๗] ส. ไม่เป็นอื่น ไม่แปรผัน ท่องเที่ยวไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนมือด้วนก็ไปเป็นคนมือด้วนเทียวหรือ ... คนเท้าด้วนก็ไปเป็นคนเท้าด้วนเทียวหรือ ... คนด้วนทั้งมือและเท้าก็ไปเป็นคนด้วนทั้งมือและเท้าเทียวหรือ ... คนหูวิ่น ...

คนจมูกโหว่ ... คนทั้งหูวิ่นจมูกโหว่ ... คนนิ้วด้วน ... คนนิ้วแม่มือด้วน ... คนเอ็นใหญ่ขาด ... คนมือหงิก ... คนมือแป ... คนเป็นโรคเรื้อน ... คนเป็นต่อม ... คนเป็นโรคกลาก ... คนเป็นโรคมองคร่อ ... คนเป็นโรคลมบ้าหมู ... อูฐ ... โค ... ลา ... สุกร ... กระบือก็ไปเป็นกระบือเทียวหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘] ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้มีรูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มีรูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มีเวทนา ฯลฯ เป็นผู้มีสัญญา ฯลฯ เป็นผู้มีสังขาร ฯลฯ เป็นผู้มีวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้มีวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙] ส. บุคคลนั้นเองท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ไม่มีรูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้ไม่มีรูปท่องเที่ยวไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้ไม่มีเวทนา ฯลฯ เป็นผู้ไม่มีสัญญา ฯลฯ เป็นผู้ไม่มีสังขาร ฯลฯ เป็นผู้ไม่มีวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้ไม่มีวิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐] ส. บุคคลนั้นแหละท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑] ส. บุคคลนั้นแหละ ท่องเที่ยวไปจากโลกนี้สู่โลกอื่น จากโลกอื่นสู่โลกนี้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปไม่ท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปไม่ท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ ไม่ท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณไม่ท่องเที่ยวไปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. หากว่า บุคคลแตกดับไปในเมื่อขันธ์ทั้งหลายแตกดับไป ก็เป็นอุจเฉททิฏฐิที่พระพุทธเจ้าทรงเว้นขาดแล้ว หากว่า บุคคลไม่แตกดับไปในเมื่อขันธ์ทั้งหลายแตกดับไป บุคคลก็จะเที่ยง (และดังนั้น) จะเสมอเหมือนกับนิพพาน.

คติอนุโยค จบ.

อุปาทาปัญญัตตานุโยค

[๙๒] ส. เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยเยทนา ฯลฯ เพราะอาศัยสัญญา ฯลฯ เพราะอาศัยสังขาร ฯลฯ

เพราะอาศัยวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓] ส. เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยรูปเขียว จึงบัญญัติบุคคลเขียวขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยรูปเหลือง ฯลฯ เพราะอาศัยรูปแดง ฯลฯ เพราะอาศัยรูปขาว ฯลฯ เพราะอาศัยรูปที่เห็นได้ ฯลฯ เพราะอาศัยรูปที่เห็นไม่ได้ ฯลฯ เพราะอาศัยรูปที่กระทบไม่ได้ จึงบัญญัติบุคคลที่กระทบไม่ได้ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔] ส. เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นกุศล มีผล มีวิบาก มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลน่าฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำลัง มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลน่าฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๕] ส. เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลขึ้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นอกุศล มีผล มีวิบาก มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มีผลไม่น่าฟูใจ มีผลแสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นอกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มีผลไม่น่าฟูใจ มีผลแสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖] ส. เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอัพยากฤต จึงบัญญัติบุคคลเป็นอัพยากฤตขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยเวทนาเป็นอัพยากฤต จึงบัญญัติบุคคลเป็นอัพยากฤตขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นอัพยากฤต ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นอัพยากฤต ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยสัญญา ฯลฯ เพราะอาศัยสังขาร ฯลฯ เพราะอาศัยวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นกุศลขึ้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นกุศล มีผล มีวิบาก มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลน่าฟูใจ มีผลแสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลน่าฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗] ส. เพราะอาศัยวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นอกุศล จึงบัญญัติบุคคลเป็นอกุศลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นอกุศล มีผล มีวิบาก มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มีมีผลไม่น่าฟูใจ มีผลแสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบากหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นอกุศล ก็มีผล มีวิบาก มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มีผลไม่น่าฟูใจ มีผลแสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบากหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘] ส. เพราะอาศัยวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นอัพยากฤต จึงบัญญัติบุคคลเป็นอัพยากฤตขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยวิญญาณเป็นอัพยากฤต จึงบัญญัติบุคคลเป็นอัพยากฤตขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นอัพยากฤต ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถึงบุคคลเป็นอัพยากฤต ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดาหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙] ส. เพราะอาศัยจักษุพึงกล่าวว่า บุคคลมีจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อจักษุดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลมีจักษุดับไปแล้วหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยโสตะ ฯลฯ เพราะอาศัยฆานะ ฯลฯ เพราะอาศัยชิวหา ฯลฯ เพราะอาศัยกาย ฯลฯ เพราะอาศัยมโน พึงกล่าวว่า บุคคลมีมโน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อมโนดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลมีมโนดับไปแล้วหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๐] ส. เพราะอาศัยมิจฉาทิฏฐิ พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นมิจฉาทิฏฐิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อมิจฉาทิฏฐิดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นมิจฉาทิฏฐิดับไปแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๑] ส. เพราะอาศัยมิจฉาสังกัปปะ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาวาจา ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉากัมมันตะ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาอาชีวะ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาวายามะ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาสติ ฯลฯ เพราะอาศัยมิจฉาสมาธิ ฯลฯ พึงกล่าวว่า บุคคลมีมิจฉาสมาธิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อมิจฉาสมาธิดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลมีมิจฉาสมาธิดับไปแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๒] ส. เพราะอาศัยสัมมาทิฏฐิ พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นสัมมาทิฏฐิหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อสัมมาทิฏฐิดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นสัมมาทิฏฐิดับไปแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยสัมมาสังกัปปะ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาวาจา ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมากัมมันตะ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาอาชีวะ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาวายมะ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาสติ ฯลฯ เพราะอาศัยสัมมาสมาธิ พึงกล่าวว่า บุคคลมีสัมมาสมาธิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อสัมมาสมาธิดับไปแล้ว พึงกล่าวว่า บุคคลมีสัมมาสมาธิดับไปแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓] ส. เพราะอาศัยรูป เพราะอาศัยเวทนา จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยขันธ์ ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ คนขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยรูป เพราะอาศัยเวทนา เพราะอาศัยสัญญา เพราะอาศัยสังขาร เพราะวิญญาณ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยขันธ์ ๕ จึงบัญญัติบุคคล ๕ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๔] ส. เพราะอาศัยจักขายตนะ เพราะอาศัยโสตายตนะ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยอายตนะ ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕] ส. เพราะอาศัยจักขายตนะ เพราะอาศัยโสตายตนะ ฯลฯ เพราะอาศัยธัมมายตนะ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยอายตนะ ๑๒ จึงบัญญัติบุคคล ๑๒ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๖] ส. เพราะอาศัยจักขุธาตุ เพราะอาศัยโสตธาตุ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยธาตุ ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗] ส. เพราะอาศัยจักขุธาตุ เพราะอาศัยโสตธาตุ ฯลฯ เพราะอาศัยธัมมธาตุ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยธาตุ ๑๘ จึงบัญญัติบุคคล ๑๘ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘] ส. เพราะอาศัยจักขุนทรีย์ เพราะอาศัยโสตินทรีย์ จึงบัญญัติบุคคลขึ้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยอินทรีย์ ๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙] ส. เพราะอาศัยจักขุนทรีย์ เพราะอาศัยโสตินทรีย์ ฯลฯ เพราะอาศัยอัญญาตาวินทรีย์ จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยอินทรีย์ ๒๒ จึงบัญญัติบุคคล ๒๒ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐] ส. เพราะอาศัยเอกโวการภพ (ภพแห่งสัตว์มีขันธ์หนึ่ง) จึงบัญญัติบุคคลหนึ่งขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยจตุโวการภพ (ภพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๔) จึงบัญญัติบุคคล ๔ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑] ส. เพราะอาศัยเอกโวการภพ จึงบัญญัติบุคคลหนึ่งขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยปัญจโวการภพ (ภพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๕) จึงบัญญัติบุคคล ๕ ขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๒] ส. ในเอกโวการภพ มีบุคคลเพียงหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในจตุโวการภพ มีบุคคลเพียง ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๓] ส. ในเอกโวการภพ มีบุคคลเพียงหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในปัญจโวการภพ มีบุคคลเพียง ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔] ส. เพราะอาศัยต้นไม้ จึงบัญญัติเงาไม้ขึ้น ฉันใด ฉันนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ส. เพราะอาศัยต้นไม้ จึงบัญญัติเงาไม้ขึ้น แม้ต้นไม้ก็ไม่เที่ยง แม้เงาไม้ก็ไม่เที่ยง ฉันใด ฉันนั้นแหละ เพราะอาศัยรูปจึงบัญญัติบุคคลขึ้น แม้รูปก็ไม่เที่ยง แม้บุคคลก็ไม่เที่ยง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยต้นไม้ จึงบัญญัติเงาไม้ขึ้น ต้นไม้เป็นอื่น เงาไม้ก็เป็นอื่น ฉันใด ฉันนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยบ้าน จึงบัญญัติชาวบ้านขึ้น ฉันใด ฉันนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ส. เพราะอาศัยบ้าน จึงบัญญัติชาวบ้านขึ้น บ้านเป็นอื่น ชาวบ้านก็เป็นอื่น ฉันใด ฉันนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยรัฐ จึงบัญญัติราชาขึ้น ฉันใด ฉันนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น หรือ?

ส. เพราะอาศัยรัฐ จึงบัญญัติราชาขึ้น รัฐเป็นอื่น ราชาก็เป็นอื่น ฉันใด ฉันนั้นแหละ เพราะอาศัยรูป จึงบัญญัติบุคคลขึ้น รูปเป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ตรวน ไม่ใช่ผู้ถูกจำตรวน ตรวนมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้ถูกจำตรวน ฉันใด ฉันนั้นแหละ รูปไม่ใช่ผู้มีรูป รูปมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้มีรูป หรือ?

ส. ตรวน ไม่ใช่ผู้ถูกจำตรวน ตรวนมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้ถูกจำตรวน ตรวนเป็นอื่น ผู้ถูกจำตรวนก็เป็นอื่น ฉันใด ฉันนั้นแหละ รูปไม่ใช่ผู้มีรูป รูปมีแก่ผู้ใด ผู้นั้นต่างหากชื่อว่า ผู้มีรูป รูปเป็นอื่น ผู้มีรูปก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๕] ส. บัญญัติบุคคลขึ้นในเพราะจิตแต่ละดวง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลในเพราะจิตแต่ละดวง ย่อมเกิด แก่ ตาย จุติ และ อุปบัติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า เด็กชาย หรือว่าเด็กหญิง หรือ?

ป. พึงกล่าวได้

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้นหรือว่าบุคคลอื่น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าเด็กชาย หรือว่าเด็กหญิง, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น แต่พึงกล่าวได้ว่าเด็กชาย หรือว่าเด็กหญิง ดังนี้ ผิด, ก็หรือหากว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น พึงกล่าวได้ว่าเด็กชายหรือว่าเด็กหญิง ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น พึงกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นหรือว่าบุคคลอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น แต่พึงกล่าวว่าเด็กชายหรือเด็กหญิงดังนี้ ผิด

[๑๑๖] ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าสตรี หรือว่าบุรุษ ... ว่าคฤหัสถ์ หรือว่าบรรพชิต ... ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ หรือ?

ป. พึงกล่าวได้

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลนั้น หรือบุคคลอื่น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึง

กล่าวว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้น หรือบุคคลอื่น แต่พึงกล่าวได้ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ดังนี้ ผิด, ก็หรือหากว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น พึงกล่าวได้ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น พึงกล่าวได้ว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า เมื่อจิตดวงที่ ๒ เกิดขึ้น ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้น หรือว่าบุคคลอื่น แต่พึงกล่าวได้ว่าเทวดา หรือว่ามนุษย์ ดังนี้ ผิด ฯลฯ

[๑๑๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลใดเห็น เห็นรูปใด เห็นด้วยจักษุใด พึงกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นเห็น เห็นรูปนั้น เห็นด้วยจักษุนั้นมิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลใดเห็น เห็นรูปใด เห็นด้วยจักษุใด พึงกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นเห็น เห็นรูปนั้น เห็นด้วยจักษุนั้น ด้วยเห็นนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

[๑๑๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลใดฟัง ฯลฯ บุคคลใดดม ฯลฯ บุคคลใดลิ้ม ฯลฯ บุคคลใดถูกต้อง ฯลฯ บุคคลใดรู้ รู้ธัมมารมณ์ใด รู้ด้วยมโนใด พึงกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นรู้ รู้ธัมมารมณ์รู้ด้วยมโนนั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลใดรู้ รู้ธัมมารมณ์ใด รู้ด้วยมโนใด พึงกล่าวได้ว่า บุคคลนั้นรู้ รู้ธัมมารมณ์นั้น ด้วยมโนนั้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

[๑๑๙] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลใดมิได้เห็น มิได้เห็นรูปใด มิได้เห็นด้วยจักษุใด ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้นเห็น ไม่พึงกล่าวว่าเห็นรูปนั้น ไม่พึงกล่าวว่าเห็นด้วยจักษุนั้น มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลใดมิได้เห็น มิได้เห็นรูปใด มิได้เห็นด้วยจักษุใด ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้นเห็น ไม่พึงกล่าวว่าเห็นรูปนั้น ไม่พึงกล่าวว่าเห็นด้วยจักษุนั้น ก็ต้องไม่กล่าวว่าข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

[๑๒๐] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลใดมิได้ฟัง ฯลฯ บุคคลใดมิได้ดม ฯลฯ บุคคลใดมิได้ลิ้ม ฯลฯ บุคคลใดมิได้รู้ มิได้รู้ธัมมารมณ์ใด มิได้รู้ด้วยมโนใด ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้นรู้ ไม่พึงกล่าวว่ารู้ธัมมารมณ์นั้น ไม่พึงกล่าวว่ารู้ด้วยมโนนั้น มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าบุคคลใดมิได้รู้ มิได้รู้ธัมมารมณ์ใด มิได้รู้ด้วยมโนใด ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลนั้นรู้ ไม่พึงกล่าวว่ารู้ธัมมารมณ์นั้น ไม่พึงกล่าวว่ารู้ด้วยมโนนั้น ก็ต้องไม่กล่าวว่าข้าพเจ้าหยั่งเห็นบุคคล โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

[๑๒๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราเห็นสัตว์ทั้งหลายจุติอยู่ อุปบัติอยู่ เลวบ้าง ประณีตบ้าง มีพรรณะงามบ้าง มีพรรณะทรามบ้าง เป็นสุคติบ้าง เป็นทุคติบ้าง ด้วยจักษุเพียงดังทิพย์ อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งสัตว์ทั้งหลายว่าเป็นไปตามกรรม ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็หยั่งเห็นบุคคลได้ โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์น่ะสิ

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราเห็นสัตว์ทั้งหลายจุติอยู่ อุปบัติอยู่ เลวบ้าง ประณีตบ้าง มีพรรณะงามบ้าง มีพรรณะทรามบ้าง เป็นสุคติบ้าง เป็นทุคติบ้าง ด้วยจักษุเพียงดังทิพย์ อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งสัตว์ทั้งหลายว่าเป็นไปตามกรรม ดังนี้ ด้วยเหตุนั้นแหละ ท่านจึงหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคทรงเห็นรูปหรือทรงเห็นบุคคล ด้วยจักษุเพียงดังทิพย์ อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์

ป. ทรงเห็นรูป

ส. รูปคือบุคคล รูปจุติ รูปอุปบัติ รูปเป็นไปตามกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาคทรงเห็นรูปหรือทรงเห็นบุคคล ด้วยจักษุเพียงดังทิพย์ อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์

ป. ทรงเห็นบุคคล

ส. บุคคล คือรูป คือรูปายตนะ คือรูปธาตุ คือสีเขียว คือสีเหลือง คือสีแดง คือสีขาว คือสิ่งที่รู้ได้ด้วยจักษุ กระทบที่จักษุ มาสู่คลองจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาคทรงเห็นรูปหรือทรงเห็นบุคคล ด้วยจักษุเพียงดังทิพย์ อันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์

ป. ทรงเห็นทั้งสองอย่าง

ส. ทั้งสองอย่างคือรูป คือรูปายตนะ คือรูปธาตุ ทั้งสองอย่างคือสีเขียว ทั้งสองอย่างคือสีเหลือง ทั้งสองอย่างคือสีแดง ทั้งสองอย่างคือสีขาว ทั้งสองอย่างคือสิ่งที่รู้ได้ด้วยจักษุ ทั้งสองอย่างกระทบที่จักษุ ทั้งสองอย่างมาสู่คลองจักษุ ทั้งสองอย่างจุติ ทั้งสองอย่างอุปบัติ ทั้งสองอย่างเป็นไปตามกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อุปาทาปัญญัตตานุโยค จบ

กัลยาณวรรค

[๑๒๒] ป. ท่านหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างบุคคลนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างบุคคลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้น ๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่วหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างบุคคลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖] ส.เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นมหาปฐพี ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างมหาปฐพี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นมหาสมุทร ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างมหาสมุทร
หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๘] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดี
กรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นขุนเขาสิเนรุ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างขุนเขาสิเนรุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นน้ำ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างน้ำ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่วหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นไฟ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างไฟ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นลม ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างลม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมดีกรรมชั่วเป็นอื่น ผู้ทำ ผู้สร้างกรรมดีกรรมชั่ว ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๔] ป. ท่านหยั่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยวิบากของกรรมดี กรรมชั่ว หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยั่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยวิบากนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยวิบากนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยั่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงเห็นบุคคล ผู้เสวยวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยั่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงเห็นบุคคลผู้เสวย
วิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้เสวยนิพพานหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยั่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวย
วิบากของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นมหาปฐพี เพราะหยั่งเห็นมหาสมุทร เพราะหยั่งเห็นขุนเขาสิเนรุ เพราะหยั่งเห็นน้ำ เพราะหยั่งเห็นไฟ เพราะหยั่งเห็นลม ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นหญ้า ไม้และต้นไม้เจ้าป่า ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวย หญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะหยั่งเห็นวิบากของกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงเห็นบุคคลผู้เสวยวิบาก
ของกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบากของกรรมดีและกรรมชั่วเป็นอื่น บุคคลผู้เสวยวิบากของกรรมดี
กรรมชั่ว ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕] ป. ท่านหยั่งเห็นสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๖] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขอันเป็นทิพย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขอันเป็นทิพย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๘] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขอันเป็นทิพย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขอันเป็นทิพย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นมหาสมุทร เพราะหยั่งเห็นขุนเขาสิเนรุ เพราะหยั่งเห็นน้ำ เพราะหยั่งเห็นไฟ เพราะหยั่งเห็นลม ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขอันเป็นทิพย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขอันเป็นทิพย์เป็นอื่น บุคคลผู้เสวยสุขอันเป็นทิพย์ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑] ป. ท่านหยั่งเห็นสุขของมนุษย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขของมนุษย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขของมนุษย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขของมนุษย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขของมนุษย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นมหาสมุทร เพราะหยั่งเห็นขุนเขาสิเนรุ เพราะหยั่งเห็นน้ำ เพราะหยั่งเห็นไฟ เพราะหยั่งเห็นลม ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖] ส. เพราะหยั่งเห็นสุขของมนุษย์ ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขของมนุษย์เป็นอื่น บุคคลผู้เสวยสุขของมนุษย์ก็เป็นอื่นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗] ป. ท่านหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในอบาย ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบายนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวย บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบายนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในอบาย ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๐] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในอบาย ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๑] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในอบาย ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นมหาสมุทร เพราะหยั่งเห็นขุนเขาสิเนรุ เพราะหยั่งเห็นน้ำ เพราะหยั่งเห็นไฟ เพราะหยั่งเห็นลม ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๒] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในอบาย ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกข์ที่มีในอบายเป็นอื่น บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในอบายก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๓] ป. ท่านหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในนรกหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในนรก ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวยบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรกนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านหยั่งเห็นผู้เสวยบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรกนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในนรก ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นบุคคล ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้เสวยบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๖] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในนรก ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นนิพพาน ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในนรก ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะหยั่งเห็นมหาปฐพี ฯลฯ เพราะหยั่งเห็นมหาสมุทร เพราะหยั่งเห็นขุนเขาสิเนรุ เพราะหยั่งเห็นน้ำ เพราะหยั่งเห็นไฟ เพราะหยั่งเห็นลม เพราะหยั่งเห็นหญ้า ไม้และต้นไม้เจ้าป่า ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘] ส. เพราะหยั่งเห็นทุกข์ที่มีในนรก ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกข์ที่มีในนรกเป็นอื่น บุคคลผู้เสวยทุกข์ที่มีในนรกก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๙] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสวยวิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสวย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสวย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขและทุกข์ตัวทำเอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๐] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสวยวิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสวย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสวย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขและทุกข์บุคคลอื่นทำให้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๑] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสวยวิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสวย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสวย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขและทุกข์ตัวทำเองด้วย คนอื่นทำให้ด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๒] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสวยวิบากกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสวยก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสวยก็หาไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสวยก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสวยก็หาไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขและทุกข์อาศัยสภาพที่มิใช่การทำของตนเอง ไม่ใช่การทำของคนอื่น เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๓] ส. เพราะหยั่งเห็นกรรมดีกรรมชั่ว ฉะนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลผู้ทำ ผู้สร้าง ผู้เสวยกรรมดีกรรมชั่ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสวย บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสวย บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสวย บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสวยก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสวยก็หาไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนั้นทำ บุคคลนั้นเองเสวย บุคคลอื่นทำ บุคคลอื่นเสวย บุคคลนั้นและบุคคลอื่นทำ บุคคลนั้นและบุคคลอื่นเสวย บุคคลนั้นทำก็หาไม่ บุคคลนั้นเองเสวยก็หาไม่ บุคคลอื่นทำก็หาไม่ บุคคลอื่นเสวยก็หาไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขและทุกข์ตัวทำเอง สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ สุขและทุกข์ตัวทำเองด้วย คนอื่นทำให้ด้วย สุขและทุกข์อาศัยสภาพที่มิใช่การทำของตนเอง มิใช่การทำของบุคคลอื่นเกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔] ป. กรรมมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้ทำกรรมก็มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกรรมมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมีอยู่ หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้สร้างบุคคลผู้ทำกรรมนั้นก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้สร้างบุคคลผู้ทำกรรมนั้นก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ก็ไม่มีแก่บุคคลนั้นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกรรมมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะบุคคลมีอยู่ ฉะนั้นผู้สร้างบุคคลจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกรรมมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะนิพพานมีอยู่ ฉะนั้นผู้สร้างนิพพานจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกรรมมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้ทำกรรมจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะมหาปถพีมีอยู่ ฯลฯ เพราะมหาสมุทรมีอยู่ ฯลฯ เพราะขุนเขาสิเนรุมีอยู่ ฯลฯ เพราะน้ำมีอยู่ ฯลฯ เพราะไฟมีอยู่ เพราะลมมีอยู่ ฯลฯ เพราะหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่ามีอยู่ ฉะนั้น ผู้สร้างหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกรรมมีอยู่ บุคคลผู้ทำกรรมจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมเป็นอื่น บุคคลผู้ทำกรรมก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. วิบากมีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้เสวยวิบากมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะวิบากมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้เสวยวิบากจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เสวยบุคคลผู้เสวยวิบากนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เสวยบุคคลผู้เสวยวิบากนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การทำที่สุดแห่งทุกข์ไม่มี ความขาดแห่งวัฏฏะก็ไม่มี ความดับรอบอย่างหาเชื้อมิได้ก็ไม่มี แก่บุคคลนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะวิบากมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้เสวยวิบากจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะบุคคลมีอยู่ ฉะนั้นผู้เสวยบุคคลจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะวิบากมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้เสวยวิบากจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะนิพพานมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้เสวยนิพพานจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะวิบากมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้เสวยวิบากจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะมหาปถพีมีอยู่ ฯลฯ เพราะมหาสมุทรมีอยู่ ฯลฯ เพราะขุนเขาสิเนรุมีอยู่ ฯลฯ เพราะน้ำมีอยู่ ฯลฯ เพราะไฟมีอยู่ ฯลฯ เพราะลมมีอยู่ ฯลฯ เพราะหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่ามีอยู่ ฉะนั้นผู้เสวยหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่าจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะวิบากมีอยู่ ฉะนั้นบุคคลผู้เสวยวิบากจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบากเป็นอื่น บุคคลผู้เสวยวิบากก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ ย่อ

กัลยาณวรรค จบ

อภิญญานุโยค

[๑๖๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็น บุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลบางคนที่แสดงฤทธิ์ได้ก็มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่แสดงฤทธิ์ได้มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลบางคนที่ฟังเสียงด้วยโสตธาตุเพียงดังทิพย์ได้ ฯลฯ ที่รู้จิตของบุคคลอื่นได้ ฯลฯ ที่ตามระลึกชาติหนหลังได้ ฯลฯ ที่เห็นรูปด้วยจักษุเพียงดังทิพย์ได้ ฯลฯ ที่ทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นไปแห่งอาสวะได้ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่ทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นไปแห่งอาสวะได้มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลบางคนที่แสดงฤทธิ์ได้มีอยู่ และด้วยเหตุนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดแสดงฤทธิ์ได้ ผู้นั้นแหละเป็นบุคคล ผู้ใดแสดงฤทธิ์ไม่ได้ ผู้นั้นไม่ใช่บุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ใดฟังเสียงด้วยโสตธาตุเพียงดังทิพย์ได้ ฯลฯ ผู้ใดรู้จิตคนอื่นได้ ฯลฯ ผู้ใดตามระลึกชาติหนหลังได้ ฯลฯ ผู้ใดเห็นรูปด้วยจักษุเพียงดังทิพย์ได้ ฯลฯ

ผู้ใดทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นไปแห่งอาสวะได้ ผู้นั้นแหละเป็นบุคคล ผู้ใด ทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นไปแห่งอาสวะไม่ได้ ผู้นั้นไม่ใช่บุคคล หรือ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

อภิญญานุโยค จบ

ญาตกานุโยค

[๑๖๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มารดามีอยู่มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า มารดามีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคล ได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บิดามีอยู่ ฯลฯ พี่น้องชายมีอยู่ พี่น้องหญิงมีอยู่ กษัตริย์มีอยู่ พราหมณ์ มีอยู่ แพศย์มีอยู่ ศูทรมีอยู่ คฤหัสถ์มีอยู่ บรรพชิตมีอยู่ เทวดามีอยู่ มนุษย์มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า มนุษย์มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคล ได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

[๑๖๗] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า มารดามีอยู่ และด้วยเหตุนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคล ได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นมารดาแล้วเป็นมารดามีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบิดา ฯลฯ ไม่เป็นพี่น้องชายไม่เป็นพี่น้องหญิง ไม่เป็นกษัตริย์ ไม่เป็นพราหมณ์ ไม่เป็นแพศย์ ไม่เป็นศูทร ไม่เป็นคฤหัสถ์ ไม่เป็นบรรพชิต ไม่เป็นเทวดา ไม่เป็นมนุษย์แล้วเป็นมนุษย์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า มารดามีอยู่ และด้วยเหตุนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคนซึ่งเดิมเป็นมารดาแล้วไม่เป็นมารดามีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคลแล้วไม่เป็นบุคคลมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลบางคนซึ่งเดิมเป็นบิดา เป็นพี่น้องชาย เป็นพี่น้องหญิง เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นแพศย์ เป็นศูทร เป็นคฤหัสถ์ เป็นบรรพชิต เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ แล้วไม่เป็นมนุษย์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคลแล้วไม่เป็นบุคคลมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลเป็นโสดาบันมีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลเป็นโสดาบันมีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลเป็นสกทาคามีมีอยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นอนาคามีมีอยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระอรหัตมีอยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระขีณาสพผู้อุภโตภาควิมุตมีอยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระขีณาสพผู้ปัญญาวิมุตมีอยู่ บุคคลเป็นพระอริยะผู้กายสักขีมีอยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระอริยะผู้ทิฏฐิปัตตะมีอยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระอริยะผู้สัทธาวิมุตมีอยู่ ฯลฯ บุคคลเป็นพระอริยะผู้ธัมมานุสารีมีอยู่ บุคคลเป็นพระอริยะผู้สัทธานุสารีมีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลเป็นพระอริยะผู้สัทธานุสารีมีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

[๑๗๐] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลเป็นโสดาบันมีอยู่ และด้วยเหตุนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นโสดาบัน แล้วเป็นโสดาบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นสกทาคามี ... ไม่เป็นอนาคามี ... ไม่เป็นพระอรหันต์ ... ไม่เป็นพระขีณาสพผู้อุภโตภาควิมุต ... ไม่เป็นพระขีณาสพผู้ปัญญาวิมุต ... ไม่เป็นพระอริยะผู้กายสักขี ... ไม่เป็นพระอริยะผู้ทิฏฐิปัตตะ ... ไม่เป็นพระอริยะผู้สัทธาวิมุต ... ไม่เป็นพระอริยะผู้ธัมมานุสารี ... ไม่เป็นพระอริยะผู้สัทธานุสารีแล้วเป็น พระอริยผู้สัทธานุสารีมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมไม่เป็นบุคคลแล้วเป็นบุคคลมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๑] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลผู้โสดาบันมีอยู่ และด้วยเหตุนั้น จึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นโสดาบันแล้วไม่เป็นโสดาบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคลแล้วไม่เป็นบุคคลมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นสกทาคามี ... เป็นอนาคามีแล้ว ไม่เป็นอนาคามีมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน ซึ่งเดิมเป็นบุคคล แล้วไม่เป็นบุคคลมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวก มีอยู่มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวกมีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าว ว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

[๑๗๓] ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวก มีอยู่ และด้วย เหตุนั้น จึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยบุคคล ๔ คู่ ๘ จำพวก ปรากฏขึ้นได้เพราะความปรากฏขึ้นแห่งพระ พุทธเจ้า หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลปรากฏขึ้นได้ เพราะความปรารถนาแห่งพระพุทธเจ้า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลปรากฏขึ้นได้ เพราะความปรารถนาแห่งพระพุทธเจ้า หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ครั้นเมื่อพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว บุคคลขาดสูญไป บุคคล ไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๔] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นอสังขตะ หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังมีส่วนสุดที่ ๓ อื่นนอกเหนือสังขตะและอสังขตะอีกหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยังมีส่วนสุดที่ ๓ อื่นนอกเหนือสังขตะและอสังขตะอีกหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธาตุนี้มี ๒ อย่าง ๒ อย่างเป็นไฉน ธาตุเป็นสังขตะ ๑ ธาตุเป็นอสังขตะ ๑ นี้แล ธาตุ ๒ อย่าง ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ยังมีส่วนสุดที่ ๓ อื่นนอกเหนือสังขตะและอสังขตะอีกนะสิ

ส. บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขตะเป็นอื่น อสังขตะก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ขันธ์ทั้งหลายเป็นสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขันธ์ทั้งหลายเป็นอื่น นิพพานก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นอื่น นิพพานก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ บุคคลเป็นสังขตะก็ไม่ใช่ เป็นอสังขตะก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณเป็นอื่น นิพพานก็เป็นอื่น บุคคลก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕] ส. บุคคลมีความเกิดขึ้นปรากฏ มีความเสื่อมปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ มีความแปรปรวนปรากฏ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังขตธรรมมีสังขตลักษณะ ๓ อย่างนี้ คือ สังขตธรรมทั้งหลาย มีความเกิดขึ้นปรากฏมีความเสื่อมปรากฏเมื่อตั้งอยู่มีความแปรปรวนปรากฏ ดังนี้ บุคคลก็มีความเกิดขึ้นปรากฏ ความเสื่อมก็ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนก็ปรากฏ ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นสังขตะน่ะสิ

ส. ความเกิดขึ้นแห่งบุคคลไม่ปรากฏ ความเสื่อมไม่ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนไม่ปรากฏ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย อสังขตธรรมมีอสังขตลักษณะ ๓ อย่างนี้ คือ ความเกิดขึ้นแห่งอสังขตธรรมทั้งหลาย

ไม่ปรากฏ ความเสื่อมไป ไม่ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ ความแปรปรวน ไม่ปรากฏ ดังนี้ ความเกิดขึ้นแห่งบุคคลก็ไม่ปรากฏ ความเสื่อมก็ไม่ปรากฏเมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนก็ไม่ปรากฏ ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นอสังขตะนะสิ

[๑๗๖] ส. บุคคลผู้ปรินิพพานแล้ว คงมีอยู่ในนิพพาน หรือไม่มีอยู่ในนิพพาน

ป. คงมีอยู่ในนิพพาน

ส. บุคคลผู้ปรินิพพาน เป็นผู้เที่ยง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. บุคคลผู้ปรินิพพานแล้ว ไม่มีอยู่ในนิพพาน

ส. บุคคลผู้ปรินิพพานแล้ว เป็นผู้ขาดสูญ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ปกิณณกะ

[๑๗๗] ส. บุคคลอาศัยอะไรตั้งอยู่?

ป. อาศัยภพตั้งอยู่

ส. ภพไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความจางไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แม้บุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความจางไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แม้บุคคลก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความจางไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลบางคนที่เสวยสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอยู่ มีอยู่มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เสวยสุขเวทนาอยู่ก็รู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาอยู่ มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลบางคนที่เสวยทุกขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอยู่ ฯลฯ ที่เสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ มีอยู่มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่าเราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลบางคนที่เสวยสุขเวทนา ก็รู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาอยู่ มีอยู่ และด้วยเหตุนั้น จึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดเสวยสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอยู่ ผู้นั้นเทียวเป็นบุคคล ผู้ใดเสวยสุขเวทนา ไม่รู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอยู่ ผู้นั้นไม่เป็นบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ใดเสวยทุกขเวทนาอยู่ ฯลฯ ผู้ใดเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ ผู้นั้นเทียวเป็นบุคคล ผู้ใดเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ ไม่รู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ ผู้นั้นไม่เป็นบุคคลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลบางทีเสวยสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอยู่ และด้วยเหตุนั้นจึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สุขเวทนาเป็นอื่น ผู้เสวยสุขเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาอยู่ ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกขเวทนาเป็นอื่น ฯลฯ อทุกขมสุขเวทนาเป็นอื่น ผู้เสวยอทุกขมเวทนาอยู่ ก็รู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอยู่ก็เป็นอื่น หรือ?

[๑๗๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นกายอยู่ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ส. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ ฯลฯ ที่เป็นผู้พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ ฯลฯ ที่เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีอยู่มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีอยู่ และด้วยเหตุนั้น จึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดเป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ ผู้นั้นเทียวเป็นบุคคล ผู้ใดไม่เป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ ผู้นั้นไม่เป็นบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ใดเป็นผู้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ ฯลฯ เป็นผู้พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ ฯลฯ เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ ผู้นั้นเทียว เป็นบุคคล ผู้ใดไม่เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ ผู้นั้นไม่เป็นบุคคล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านได้ทำความตกลงแล้วว่า บุคคลบางคนที่เป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีอยู่ และด้วยเหตุนั้น จึงหยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายเป็นอื่น บุคคลที่เป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนาเป็นอื่น ฯลฯ จิตเป็นอื่น ฯลฯ ธรรมเป็นอื่น บุคคลที่เป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ ก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า โมฆราชะ เธอจงเป็นผู้มีสติทุกเมื่อ หยั่งเห็นโลกโดยความเป็นของสูญ ถอนอัตตานุทิฏฐิเสีย เธอพึงเป็นผู้ข้ามพ้นมัจจุราชเสีย ได้ด้วยอาการอย่างนี้ เพราะมัจจุราชย่อมไม่แลเห็นบุคคลผู้หยั่งเห็นโลกอยู่อย่างนี้ ดังนี้ เป็นสูตรที่มีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ นะสิ

[๑๘๑] ส. บุคคลหยั่งเห็น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ร่วมกับรูปหยั่งเห็นหรือ หรือว่าเว้นจากรูปหยั่งเห็น

ป. ร่วมกับรูปหยั่งเห็น

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. เว้นจากรูป หยั่งเห็น

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลหยั่งเห็น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อยู่ภายในหยั่งเห็นหรือ หรือว่าออกไปภายนอกแล้วจึงหยั่งเห็น

ป. อยู่ภายในหยั่งเห็น

ส. ชีพก็อันนั้น สรีระก็อันนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ออกไปภายนอกแล้วจึงหยั่งเห็น

ส. ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคมีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อนมิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลแก่ตน มีอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ น่ะสิ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลคนเดียวเมื่อบังเกิดขึ้นในโลก ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนมาก เพื่อความสุขของคนมาก เพื่อความอนุเคราะห์แก่โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ น่ะสิ

[๑๘๓] ส. หยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา ดังนี้ เป็นสูตร มีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ น่ะสิ

[๑๘๔] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า อริยสาวกไม่สงสัย ไม่เคลือบแคลงว่า เมื่อบังเกิด ทุกข์เท่านั้นบังเกิดขึ้น เมื่อดับ ทุกข์เท่านั้นดับไป ในข้อนี้อริยสาวกนั้นหยั่งรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่นทีเดียว เพียงเท่านี้แลกัจจานะ เป็นสัมมาทิฏฐิ ดังนี้ เป็นสูตร มีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ นะสิ

[๑๘๕] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระวชิราภิกษุณีได้กล่าวกะมารผู้มีบาปว่าดังนี้ ดูกรมารท่านเชื่อว่าเป็นสัตว์หรือหนอ นั่นเป็นความเห็นของท่านหรือหนอ นี้เป็นกลุ่มสังขารล้วน ๆ ในกลุ่มสังขารนี้จะค้นหาสัตว์ไม่ได้ เพราะคุมส่วนทั้งหลายเข้า เสียงเรียกว่ารถจึงมีได้ แม้ฉันใด เมื่อขันธ์ทั้งหลายยังมีอยู่ สมมติว่าสัตว์ก็มีได้ฉันนั้น. ความจริงทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นตั้งอยู่และเสื่อมสิ้นไป นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิด นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรดับ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์นะสิ

[๑๘๖] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระอานนท์ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ดังนี้ พระพุทธเจ้าข้าที่กล่าวกันว่า โลกสูญ โลกสูญ นั้น ด้วยเหตุเพียงไรพระเจ้าข้า จึงจะกล่าวได้ว่า โลกสูญ พระผู้มีพระภาคได้ตรัสตอบว่า ดูกรอานนท์เพราะสูญโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าโลกสูญ อะไรเล่าอานนท์ที่สูญโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตนจักษุแล สูญโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน รูปสูญ ฯลฯ จักขุวิญญาณสูญ ฯลฯ จักขุสัมผัสสูญ ฯลฯ เพราะจักขุสัมผัสเป็นปัจจัยจึงเกิดความรู้สึกเสวยอารมณ์ สุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม ไม่ทุกข์ ไม่สุขก็ตาม อันใด แม้อันนั้น ก็สูญโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตนโสตะสูญ ฯลฯ

เสียงสูญ ฯลฯ ฆานะสูญ ... กลิ่นสูญ ฯลฯ ชิวหาสูญ ... รสสูญ ฯลฯ กายสูญ ... โผฏฐัพพะสูญ ฯลฯ มโนสูญ ... ธัมมารมณ์สูญ ... มโนวิญญาณสูญ ... มโนสัมผัสสูญ ... เพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย จึงเกิดความรู้สึกเสวยอารมณ์ สุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม ไม่ทุกข์ไม่สุขก็ตาม อันใด แม้อันนั้น ก็สูญโดยตนหรือโดยของเนื่องกับตน ดูกรอานนท์ เพราะสูญโดยตนหรือโดยของที่เนื่องกับตน ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า โลกสูญ ดังนี้ เป็นพระสูตร มีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ นะสิ

[๑๘๗] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อตนก็ดีมีอยู่ พึงมีคำพูดว่า ของที่เนื่องกับตนของเราหรือ ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า อย่างนั้นพระพุทธเจ้าข้า ตรัสว่า เมื่อของที่เนื่องกับตนก็ดีมีอยู่ พึงมีคำพูดว่า ตนของเราหรือ กราบทูลว่า อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เมื่อทั้งตนและของที่เนื่องกับตนจะหยั่งเห็นไม่ได้ โดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ เหตุเป็นที่ตั้งแห่งทิฏฐิว่า โลกก็อันนั้น ตนก็อันนั้น เรานั้นละไปแล้ว จักเป็นผู้เที่ยง ยั่งยืน คงที่ มีอันไม่แปรไปเป็นธรรมดา จักตั้งอยู่อย่างนั้นเทียวคงที่เสมอไป ดังนี้ ก็เป็นธรรมของคนพาลบริบูรณ์สิ้นเชิง มิใช่หรือ กราบทูลว่า ไม่พึงเป็นอะไรๆ อื่นพระพุทธเจ้าข้า เป็นธรรมของคนพาลบริบูรณ์สิ้นเชิงทีเดียว พระพุทธเจ้าข้า ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ นะสิ

[๑๘๘] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรเสนิยะ ศาสดา ๓ จำพวกนี้มี อยู่ปรากฏอยู่ในโลก ๓ จำพวกเป็นไฉน ศาสดาบางคนในโลกนี้ บัญญัติอัตตาโดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ อนึ่ง ศาสดาบางคนในโลกนี้ บัญญัติอัตตาโดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ แต่ในปัจจุบันไม่บัญญัติเช่นนั้นในสัมปรายภพ อนึ่ง ศาสดาบางคนในโลกนี้ ไม่บัญญัติอัตตาโดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ ใน ๓ จำพวกนั้น ศาสดาที่บัญญัติอัตตาโดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ นี้เรียกว่า สัสสตวาท ศาสดาที่บัญญัติอัตตา โดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ แต่ในปัจจุบัน ไม่บัญญัติเช่นนั้นในสัมปรายภพ นี้เรียกว่า อุจเฉทวาท ศาสดาที่ไม่บัญญัติอัตตาโดยความเป็นของจริง โดยความเป็นของแท้ ทั้งในปัจจุบันทั้งในสัมปรายภพ นี้เรียกว่า สัมมาสัมพุทธะ ดูกรเสนิยะ ศาสดา ๓ จำพวกนี้แล มีอยู่ ปรากฏอยู่ในโลก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ นะสิ

[๑๘๙] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคเจ้า มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า หม้อเนยใส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่ทำหม้อเนยใสมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ นะสิ

[๑๙๐] ส. ท่านหยั่งเห็นบุคคลโดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มีปกติตรัสคำจริง ตรัสสมกาล ตรัสเรื่องที่เป็นจริง ตรัสถูกต้อง ตรัสไม่ผิด ตรัสไม่คลาดเคลื่อน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่าหม้อน้ำมัน ... หม้อน้ำผึ้ง ... หม้อน้ำอ้อย ... หม้อน้ำนม ... หม้อน้ำ ... ภาชนะน้ำดื่ม ... กระติกน้ำดื่ม ... ขันน้ำดื่ม ... นิตยภัต ... ธุวยาคู หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ยาคูบางอย่าง เป็นของเที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า หยั่งเห็นบุคคลได้โดยสัจฉิกัตถปรมัตถ์ น่ะสิ ฯลฯ ย่อ

ปุคคลกถา จบ

ปริหานิกถา

[๑๙๑] สกวาที พระอรหันต์ เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอรหัตผลได้ในภพทั้งปวงหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอรหัตผลได้ในภพทั้งปวง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เหตุเสื่อมของพระอรหันต์ (มีได้) ในภพทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ในกาลทั้งปวง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เหตุเสื่อมของพระอรหันต์ (มีได้) ในกาลทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ทุกองค์เทียว เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ทุกองค์เทียว เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เหตุเสื่อมของพระอรหันต์ (มีได้) ทุกองค์เทียว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑៩๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เมื่อเสื่อมจากอรหัตผล ย่อมเสื่อมจากผลทั้งสี่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. เศรษฐีดำรงตำแหน่งเศรษฐีอยู่ด้วยทรัพย์สี่แสน เมื่อทรัพย์แสนหนึ่งสิ้นไป ย่อมเสื่อมจากตำแหน่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ย่อมเสื่อมจากสมบัติทั้งปวง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เศรษฐีดำรงตำแหน่งเศรษฐีอยู่ด้วยทรัพย์สี่แสน เมื่อทรัพย์แสนหนึ่งสิ้นไป เป็นผู้ควรจะเสื่อมจากสมบัติทั้งปวงหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ เมื่อเสื่อมจากอรหัตผล เป็นผู้ควรจะเสื่อมจากผลทั้งสี่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑៩๓] ส. พระอรหันต์ เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๙๔] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๙๕] ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๙๖] ส. พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๙๗] ส. พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๙๘] ส. พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๙๙] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ เมื่อเสื่อมจากอรหัตผล ย่อมตั้งอยู่ในธรรมอะไร?

ป. ในอนาคามิผล

ส. พระอนาคามี เมื่อเสื่อมจากอนาคามิผล ย่อมตั้งอยู่ในธรรมอะไร?

ป. ในสกทาคามิผล

ส. พระสกทาคามี เมื่อเสื่อมจากสกทาคามิผล ย่อมตั้งอยู่ในธรรมอะไร?

ป. ในโสดาปัตติผล

ส. พระโสดาบัน เมื่อเสื่อมจากโสดาปัตติผล ย่อมตั้งอยู่ในภูมิแห่งปุถุชน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่า พระอรหันต์เมื่อเสื่อมจากอรหัตผลย่อมตั้งอยู่ในอนาคามิผล พระอนาคามีเมื่อเสื่อมจากอนาคามิผลย่อมตั้งอยู่ในสกทาคามิผล พระสกทาคามีเมื่อเสื่อมจากสกทาคามิผลย่อมตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเมื่อเสื่อมจากโสดาปัตติผล ย่อมตั้งอยู่ในภูมิแห่งปุถุชน

[๒๐๐] ส. พระอรหันต์ เมื่อเสื่อมจากอรหัตผล ย่อมตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถัดจากโสดาปัตติผลท่านก็ทำให้แจ้ง ซึ่งอรหัตผลทีเดียว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอรหันต์หรือพระโสดาบัน ?

ป. พระอรหันต์

ส. หากว่า พระอรหันต์ละกิเลสได้มากกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้

[๒๐๑] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอรหันต์หรือพระสกทาคามี?

ป. พระอรหันต์

ส. หากว่า พระอรหันต์ละกิเลสได้มากกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้

[๒๐๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอรหันต์หรือพระอนาคามี?

ป. พระอรหันต์

ส. หากว่า พระอรหันต์ละกิเลสได้มากกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้

[๒๐๓] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอนาคามีหรือพระโสดาบัน?

ป. พระอนาคามี

ส. หากว่า พระอนาคามีละกิเลสได้มากกว่า และพระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้

[๒๐๔] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระอนาคามีหรือพระสกทาคามี?

ป. พระอนาคามี

ส. หากว่า พระอนาคามีละกิเลสได้มากกว่า และพระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้

[๒๐๕] ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ใครละกิเลสได้มากกว่า พระสกทาคามีหรือพระโสดาบัน?

ป. พระสกทาคามี

ส. หากว่า พระสกทาคามีละกิเลสได้มากกว่า และพระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้

[๒๐๖] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระโสดาบัน?

ป. ของพระอรหันต์

ส. หากว่า มัคคภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้

[๒๐๗] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สติปัฏฐานภาวนา ... สัมมัปปธานภาวนา ... อิทธิบาทภาวนา ... อินทริยภาวนา ... พลภาวนา ... โพชฌงคภาวนา ... ของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระโสดาบัน?

ป. ของพระอรหันต์

ส. หากว่า โพชฌงคภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้

[๒๐๘] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงคภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระสกทาคามี?

ป. ของพระอรหันต์

ส. หากว่า โพชฌงคภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้

[๒๐๙] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงคภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอรหันต์หรือของพระอนาคามี?

ป. ของพระอรหันต์

ส. หากว่า โพชฌงคภาวนาของพระอรหันต์เยี่ยมกว่า และพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้

[๒๑๐] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงคภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอนาคามีหรือของพระโสดาบัน?

ป. ของพระอนาคามี

ส. หากว่า โพชฌงคภาวนาของพระอนาคามีเยี่ยมกว่า และพระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่าพระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้

[๒๑๑] ส. พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงคภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระอนาคามีหรือของพระสกทาคามี?

ป. ของพระอนาคามี

ส. หากว่า โพชฌงคภาวนาของพระอนาคามีเยี่ยมกว่า และพระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้

[๒๑๒] ส. พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคภาวนา ฯลฯ โพชฌงคภาวนาของใครเยี่ยมกว่า ของพระสกทาคามี หรือของพระโสดาบัน?

ป. ของพระสกทาคามี

ส. หากว่า โพชฌงคภาวนาของพระสกทาคามีเยี่ยมกว่า และพระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้

[๒๑๓] ส. พระอรหันต์เห็นทุกข์แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นทุกข์แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เห็นสุทัยแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นสมุทัยแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. พระอรหันต์เห็นนิโรธแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นนิโรธแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เห็นมรรคแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นมรรคแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นสัจจะสี่แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๑๔] ส. พระอรหันต์เห็นทุกข์แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเห็นทุกข์แล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เห็นสมุทัยแล้ว ฯลฯ เห็นนิโรธแล้ว ฯลฯ เห็นมรรคแล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเห็นสัจจะสี่แล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๑๕] ส. พระอรหันต์เห็นทุกข์แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเห็นทุกข์แล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เห็นสมุทัยแล้ว ฯลฯ เห็นนิโรธแล้ว ฯลฯ เห็นมรรคแล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเห็นสัจจะสี่แล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๑๖] ส. พระอนาคามีเห็นทุกข์แล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นทุกข์แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีเห็นสมุทัยแล้ว ฯลฯ เห็นนิโรธแล้ว ฯลฯ เห็นมรรคแล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นสัจจะสี่แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีเห็นทุกข์แล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเห็นทุกข์แล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีเห็นสมุทัยแล้ว ฯลฯ เห็นนิโรธแล้ว ฯลฯ เห็นมรรคแล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเห็นสัจจะสี่แล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๑๗] ส. พระสกทาคามีเห็นทุกข์แล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นทุกข์แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามีเห็นสมุทัยแล้ว ฯลฯ เห็นนิโรธแล้ว ฯลฯ เห็นมรรคแล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันเห็นสัจจะสี่แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๑๘] ส. พระโสดาบันเห็นทุกข์แล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เห็นทุกข์แล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโสดาบันเห็นสมุทัยแล้ว ฯลฯ เห็นนิโรธแล้ว ฯลฯ เห็นมรรคแล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๑๙] ส. พระสกทาคามีเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๐] ส. พระอนาคามีเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๑] ส. พระโสดาบันเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๒] ส. พระสกทาคามีเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๓] ส. พระโสดาบันเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเห็นทุกข์แล้ว ฯลฯ เห็นสัจจะสี่แล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๔] ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละสีลัพพตปรามาสขาดแล้ว ฯลฯ ละราคะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว ฯลฯ ละโทสะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะขาดแล้ว ฯลฯ ละมานะขาดแล้ว ฯลฯ ละทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละถีนะขาดแล้ว ฯลฯ ละอุทธัจจะขาดแล้ว ฯลฯ ละอหิริกะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละสีลัพพตปรามาสขาดแล้ว ฯลฯ ละราคะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว ฯลฯ ละโทสะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๕] ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละสีลัพพตปรามาสขาดแล้ว ฯลฯ ละกามราคะอย่างหยาบขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๖] ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละสีลัพพตปรามาสขาดแล้ว ... ละกามราคะอย่างละเอียดขาดแล้ว ... ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

[๒๒๗] ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาด แล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ และพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบาย ขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๘] ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจาก สกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละสีลัพพตปรามาสขาดแล้ว ... ละกามราคะอย่างหยาบขาดแล้ว ... ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระ สกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีเสื่อมจากอนาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๒๙] ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละกามราคะอย่างหยาบขาดแล้ว ... ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีเสื่อมจากสกทาคามิผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันเสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๐] ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๑] ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๒] ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ละราคะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๓] ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๔] ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามีละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างละเอียดขาดแล้ว พระอนาคามีย่อมไม่เสื่อมจากอนาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๕] ส. พระโสดาบันละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโสดาบันละวิจิกิจฉาขาดแล้ว ฯลฯ ละโมหะที่เป็นเหตุไปอบายขาดแล้ว พระโสดาบันย่อมไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีละสักกายทิฏฐิขาดแล้ว ฯลฯ ละพยาบาทอย่างหยาบขาดแล้ว พระสกทาคามีย่อมไม่เสื่อมจากสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๓๖] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอันพระอรหัตน์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

[๒๓๗] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ฯลฯ โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... วิจิกิจฉา ... ถีนะ ... อุทธัจจะ ... อิหิริกะ ... อโนตตัปปะ อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อโนตตัปปะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ภายหลัง ทำให้ไม่มีอันไม่ต้องเกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

[๒๓๘] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดขึ้นแล้วมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดขึ้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

[๒๓๙] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ยังสติปัฏฐานให้เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ยังสัมมัปปธานให้เกิดขึ้นแล้ว ... ยังอิทธิบาทให้เกิดขึ้นแล้ว ... ยังอินทรีย์ให้เกิดขึ้นแล้ว ... ยังพละให้เกิดขึ้นแล้ว ... ยังโพชฌงค์ให้เกิดขึ้นแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

[๒๔๐] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดขึ้นแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดขึ้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

[๒๔๑] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ เป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิ่มอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ่มสลัก เป็นพระอริยะ ลดธง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว กำหนดรู้ธรรมสิ่งที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

[๒๔๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เสื่อมจากอรหัตผลได้ พระอรหันต์ ผู้อสมยวิมุต ย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล

ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เสื่อมจากพระอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุต เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๔๓] ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตยังมรรคให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตยังมรรคให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตยังสติปัฏฐานให้เกิดแล้ว ... ยังสัมมัปปธานให้เกิดแล้ว ... ยังอิทธิบาทให้เกิดแล้ว ... ยังอินทรีย์ให้เกิดแล้ว ... ยังพละให้เกิด แล้ว ... ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตยังสติปัฏฐานให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๔๔] ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ มีลิ่มอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ่มสลัก เป็นอริยะ ลดธง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้วบำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตได้ หรือ?

ป. ผลถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตเสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๔๕] ส. พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละราคะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตละโทสะขาดแล้ว ฯลฯ ละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตละอโนตตัปปะขาดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งราคะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุต เป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว พระอรหันต์ผู้อสมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้สมยวิมุต เป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว พระอรหันต์ผู้สมยวิมุตย่อมไม่เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๔๖] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสารีบุตรเถระเสื่อมแล้วจากอรหัตตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระมหาโมคคัลลานเถระ ... พระมหากัสสปเถระ ... พระมหากัจจายนเถระ ... พระมหาโกฏฐิตเถระ ... พระมหาปันถกเถระเสื่อมแล้วจากอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสารีบุตรเถระไม่ได้เสื่อมจากอรหัตตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสารีบุตรเถระไม่ได้เสื่อมจากอรหัตผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

ส. พระมหาโมคคัลลานเถระ ... พระมหาปันถกเถระ ... พระมหากัจจายนเถระ ... พระมหาโกฏฐิตเถระ ... พระมหาปันถกเถระไม่ได้เสื่อมจากอรหัตผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระมหาโมคคัลลานเถระ ฯลฯ พระมหาปันถกเถระไม่ได้เสื่อมจากอรหัตผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

[๒๔๗] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ปฏิปทาที่พระสมณะประกาศแล้วมีสูงและต่ำแล แต่ผู้ปฏิบัติจะไปถึงฝั่ง (คือนิพพาน) ได้สองเที่ยวก็หาไม่ ฝั่งนี้อันผู้ปฏิบัติจะได้รู้แต่ครั้งเดียวก็หาไม่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ น่ะสิ

[๒๔๘] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บรรดากิเลสวัฏที่พระอรหันต์ตัดแล้ว ยังมีบางอย่างที่ยังจะต้องตัดอีก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บรรดากิเลสวัฏที่พระอรหันต์ตัดแล้ว ยังมีบางอย่างที่ยังจะต้องตัดอีก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ท่านผู้เสร็จกิจที่จำต้องทำแล้ว เป็นผู้ปราศจากตัณหา ไม่มีกิเลสเครื่องยึดถือ บรรดากิเลสวัฏที่ท่านตัดแล้ว ไม่มีอันใดที่ยังจะต้องตัดอีก ท่านถอนห้วงน้ำและบ่วงได้แล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บรรดากิเลสวัฏที่พระอรหันต์ตัดแล้ว ยังมีบางอย่างที่ยังจะต้องตัดอีก น่ะสิ

[๒๔๙] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กิจที่ทำแล้ว ต้องกลับสร้างสมอีก มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. กิจที่ทำแล้ว ต้องกลับสร้างสมอีก มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า การกลับสร้างสมกิจที่ทำแล้วไม่มี กิจอื่นที่จำต้องทำอีกก็ไม่มี แก่ภิกษุนั้นผู้พ้นแล้วโดยชอบ ผู้มีจิตสงบแล้ว บรรดารูป เสียง กลิ่น รส ผัสสะ ธัมมารมณ์ทุกอย่างทั้งที่น่าปรารถนาและไม่น่าปรารถนา ไม่ยังจิตของท่านผู้คงที่ อันตั้งมั่นหลุดพ้นแล้ว ให้หวั่นไหวได้ ดุจภูเขาศิลาล้วนเป็นแท่งทึบ ย่อมไม่สะเทือนเพราะลม ฉะนั้น เพราะภิกษุนั้นย่อมพิจารณาเห็นแต่ความสิ้นไปแห่งจิตนั้นๆ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า กิจที่ทำแล้วต้องกลับสร้างสมอีก มีอยู่น่ะสิ

[๒๕๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕ เหล่านี้ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความเสื่อมรอบแก่ภิกษุผู้สมยวิมุต ธรรม ๕ เป็นไฉน คือ ความเพลิดเพลินในการงาน ความเพลิดเพลินในการสนทนา ความเพลิดเพลินในการหลับ ความเพลิดเพลินในการคลุกคลี ไม่พิจารณาจิตที่หลุดพ้นแล้วอย่างไร ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕ เหล่านี้แล ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความเสื่อมแก่ภิกษุผู้สมยวิมุต ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น พระอรหันต์ก็เสื่อมจากอรหัตผลได้น่ะสิ

[๒๕๑] ส. พระอรหันต์มีความเพลิดเพลินในการงาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์มีความเพลิดเพลินในการงาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ กามราคะ กามราคปริยุฏฐานะ กามราคสัญโญชน์ กาโมฆะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีความเพลิดเพลินในการสนทนา ... มีความเพลิดเพลินในการหลับ ... มีความเพลิดเพลินในการคลุกคลี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีความเพลิดเพลินในการคลุกคลี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ กามราคะ กามราคปริยุฏฐานะ กามราคสัญโญชน์ กาโมฆะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๒] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เมื่อเสื่อมจากอรหัตตผล ถูกอะไรกลุ้มรุมจึงเสื่อม?

ป. ถูกราคะกลุ้มรุมจึงเสื่อม

ส. การกลุ้มรุมเกิดขึ้น เพราะอาศัยอะไร?

ป. เกิดขึ้น เพราะอาศัยอนุสัย

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีกามราคานุสัย ปฏิฆานุสัย มานานุสัย ทิฏฐานุสัย วิจิกิจฉานุสัย ภวราคานุสัย อวิชชานุสัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. พระอรหันต์ถูกโทสะกลุ้มรุมจึงเสื่อม ฯลฯ ถูกโมหะกลุ้มรุมจึงเสื่อม

ส. ความกลุ้มรุมเกิดขึ้นเพราะอาศัยอะไร

ป. เกิดขึ้น เพราะอาศัยอนุสัย

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมีอนุสัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีกามราคานุสัย ฯลฯ อวิชชานุสัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๓] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผล อะไรก่อตัวขึ้น?

ป. ราคะก่อตัวขึ้น

ส. สักกายทิฏฐิก่อตัวขึ้นหรือ วิจิกิจฉาก่อตัวขึ้นหรือ สีลัพพตปรามาสก่อตัวขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะก่อตัวขึ้นหรือ ฯลฯ โมหะก่อตัวขึ้นหรือ สักกายทิฏฐิก่อตัวขึ้นหรือ วิจิกิจฉาก่อตัวขึ้นหรือ สีลัพพตปรามาสก่อตัวขึ้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๔] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เลิกสะสมอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังละอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังยึดมั่นอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังชำระล้างอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังหมักหมมอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังกำจัดมืดอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังมืดมัวอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิกสะสมแล้วตั้งอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิกสะสมแล้วตั้งอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่าพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

ส. พระอรหันต์ยังละอยู่ก็ไม่ใช่ ยังยึดมั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละขาดแล้วตั้งอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังละอยู่ก็ไม่ใช่ ยังยึดมั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละขาดแล้วตั้งอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

ส. พระอรหันต์ยังชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ ยังหมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ชำระล้างแล้วตั้งอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ ยังหมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ชำระล้างแล้วตั้งอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่าพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

ส. พระอรหันต์ยังกำจัดมืดอยู่ก็ไม่ใช่ ยังมืดมัวอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดมืดแล้วตั้งอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังกำจัดมืดอยู่ก็ไม่ใช่ ยังมืดมัวอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดมืดแล้วตั้งอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้

ปริหานิกถา จบ.

พรหมจริยกถา

[๒๕๕] สกวาที การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เทวดาทั้งหมด เป็นผู้เงอะงะ เป็นใบ้ ไม่รู้เดียงสา ใช้ภาษาใบ้ ไม่มีกำลังพอ รู้ความแห่งคำที่กล่าวดีกล่าวชั่ว เทวดาทั้งหมดไม่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า ไม่เลื่อมใส

ในพระธรรม ไม่เลื่อมใสในพระสงฆ์ ไม่เข้าไปนั่งใกล้พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่ทูลถามปัญหากับพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่ชื่นชมในปัญหาที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าวิสัชนาแล้ว เทวดาทั้งหมดประกอบด้วยกัมมาวรณ์ กิเลสาวรณ์ วิปากาวรณ์ ไม่มีศรัทธา ไม่มีฉันทะ เป็นผู้มีปัญญาทราม เป็นผู้ไม่ควรเพื่อก้าวลงสู่ความแน่นอนอันเป็นทางชอบในกุศลธรรมทั้งหลาย เทวดาทั้งหมดเป็นผู้ทำมาตุฆาต เป็นผู้ทำปิตุฆาต เป็นผู้ทำอรหันตฆาต เป็นผู้ทำโลหิตุปบาท เป็นผู้ทำสังฆเภท เทวดาทั้งหมดเป็นผู้ทำปาณาติบาต เป็นผู้ทำอทินนาทาน เป็นผู้ประพฤติผิดในกาม เป็นผู้กล่าวมุสาวาท เป็นผู้กล่าวปิสุณาวาท เป็นผู้กล่าวผรุสวาท เป็นผู้กล่าวสัมผัปปลาปวาท เป็นผู้มากด้วยอภิชฌา เป็นผู้มีจิตพยาบาท เป็นมิจฉาทิฏฐิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เทวดาที่ไม่เป็นผู้เงอะงะ ไม่เป็นใบ้ เป็นผู้รู้เดียงสาไม่ใช้ภาษาใบ้ มีกำลังพอจะรู้เนื้อความแห่งคำที่กล่าวดีหรือชั่ว มีอยู่ เทวดาที่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า เลื่อมใสในพระธรรม เลื่อมใสในพระสงฆ์ เข้าไปนั่งใกล้พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ทูลถามปัญหากะพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ชื่นชมในปัญหาที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าวิสัชนาแล้ว ก็มีอยู่ เทวดาที่ไม่ประกอบด้วยกัมมาวรณ์ ไม่ประกอบด้วยกิเลสาวรณ์ ไม่ประกอบด้วยวิปากาวรณ์ เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้มีฉันทะ เป็นผู้มีปัญญา เป็นผู้ควรเพื่อจะก้าวลงสู่ความแน่นอนอันเป็นทางชอบในกุศลธรรมทั้งหลาย ก็มีอยู่ เทวดาที่ไม่เป็นผู้ทำมาตุฆาต ไม่เป็นผู้ทำปิตุฆาต ไม่เป็นผู้ทำอรหันตฆาต ไม่เป็นผู้ทำโลหิตุปบาท ไม่เป็นผู้ทำสังฆเภท ก็มีอยู่ เทวดาที่ไม่เป็นผู้ทำปาณาติบาต ไม่เป็นผู้ทำอทินนาทาน ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่กล่าวมุสาวาท ไม่กล่าวปิสุณาวาท ไม่กล่าวผรุสวาท ไม่กล่าวสัมผัปปลาปวาท มิใช่ผู้มากด้วยอภิชฌา มิใช่ผู้มีจิตพยาบาท เป็นสัมมาทิฏฐิ ก็มีอยู่มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เทวดาที่ไม่เป็นผู้เงอะงะ ไม่เป็นใบ้ เป็นผู้รู้เดียงสาไม่ใช้ภาษาใบ้ มีกำลังพอจะรู้เนื้อความแห่งคำที่กล่าวดีกล่าวชั่ว มีอยู่ ฯลฯ เทวดาที่เลื่อมใสในพระพุทธเจ้า ฯลฯ เป็นสัมมาทิฏฐิ ก็มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา

[๒๕๖] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ในหมู่เทวดานั้น มีการบรรพชา ปลงผม ทรงผ้ากาสาวะ ทรงบาตร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นได้ พระปัจเจกพุทธเจ้าก็อุบัติขึ้นได้ คู่แห่งพระสาวกก็อุบัติขึ้นได้ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๗] ส. เพราะในหมู่เทวดาไม่มีการบรรพชา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการบรรพชา ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการบรรพชา ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในที่ใดมีการบรรพชา ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการบรรพชา ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดบรรพชา ผู้นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่บรรพชา ผู้นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๘] ส. เพราะในหมู่เทวดาไม่มีการปลงผม ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการปลงผม ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการปลงผม ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในที่ใดมีการปลงผม ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการปลงผม ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดปลงผม ผู้นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่ปลงผม ผู้นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๕๙] ส. เพราะในหมู่เทวดา ไม่มีการทรงผ้ากาสาวะ ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในที่ใดมีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการทรงผ้ากาสาวะ ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดทรงผ้ากาสาวะ ผู้นั้นมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่ทรงผ้ากาสาวะ ผู้นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่กล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๐] ส. เพราะในหมู่เทวดา ไม่มีการทรงบาตร ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในที่ใดมีการทรงบาตร ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการทรงบาตร ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในที่ใดมีการทรงบาตร ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่ใดไม่มีการทรงบาตร ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ใดทรงบาตร ผู้นั้นมีการประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ใดไม่ทรงบาตร ผู้นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๑] ส. เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในหมู่เทวดา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคประสูติที่สวนลุมพินี ตรัสรู้ที่ควงไม้โพธิ พระผู้มีพระภาคยังธรรมจักรให้เป็นไปแล้วที่เมืองพาราณสี ในที่นั้นๆ เทียวมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่อื่นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๒] ส. เพราะพระปัจเจกสัมพุทธเจ้า ไม่อุบัติขึ้นในหมู่เทวดา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในมัชฌิมชนบท ในมัชฌิมชนบทนั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่อื่นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๓] ส. เพราะคู่พระสาวก ไม่อุบัติขึ้นในหมู่เทวดา ฉะนั้น การประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คู่พระสาวกอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ คู่พระสาวกไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คู่พระสาวกอุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ คู่พระสาวกไม่อุบัติขึ้นในที่ใด ในที่นั้นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คู่พระสาวกได้อุบัติแล้วในมคธชนบท ในมคธชนบทนั้นแลมีการประพฤติพรหมจรรย์ ในที่อื่นไม่มีการประพฤติพรหมจรรย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๔] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๕] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่มนุษย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่มนุษย์ทุกหมู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๖] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์ มีอยู่ในหมู่เทวดาเหล่าอสัญญีสัตว์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๗] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่มนุษย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในชาวชนบท พวกปลายเขต ปลายแดน เป็นมิลักขู ไม่รู้ประสา เป็นที่ซึ่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปไม่ถึง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๘] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ที่มีก็มี ที่ไม่มีก็มี

ป. ในหมู่เทวดาเหล่าอสัญญีสัตว์ ที่มีการประพฤติพรหมจรรย์ก็มี ที่ไม่มีก็มี ในหมู่เทวดาเหล่าสัญญีสัตว์ ที่มีการประพฤติพรหมจรรย์ก็มี ที่ไม่มีก็มี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ในหมู่เทวดา ที่มีการประพฤติพรหมจรรย์ก็มี ที่ไม่มีก็มี หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มีในที่ไหน ไม่มีในที่ไหน

ส. การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในเทวดาเหล่าอสัญญีสัตว์ การประพฤติพรหมจรรย์มีในเทวดาเหล่าสัญญีสัตว์

ป. การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในเทวดาเหล่าอสัญญีสัตว์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในเทวดาเหล่าสัญญีสัตว์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีในเทวดาเหล่าสัญญีสัตว์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีในเทวดาเหล่าอสัญญีสัตว์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๖๙] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีในหมู่มนุษย์ หรือ?

ส. ที่มีก็มี ที่ไม่มีก็มี

ป. ในชาวชนบทพวกปลายเขต ปลายแดน เป็นมิลักขู ไม่รู้ประสา เป็นที่ซึ่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปไม่ถึง ที่มีการประพฤติพรหมจรรย์ก็มี ที่ไม่มีก็มี ในชาวชนบทพวกที่อยู่ร่วมใน (มัชฌิมชนบท) ที่มีการประพฤติพรหมจรรย์ก็มี ที่ไม่มีก็มี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๐] ป. ในหมู่มนุษย์ ที่มีการประพฤติพรหมจรรย์ก็มี ที่ไม่มีก็มี หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มีในที่ไหน ไม่มีในที่ไหน

ส. การประพฤติพรหมจรรย์ ไม่มีในชาวชนบทพวกปลายเขต ปลายแดน เป็นมิลักขู ไม่รู้ประสา ที่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปไม่ถึง การประพฤติพรหมจรรย์มีในชาวชนบทพวกที่อยู่ร่วมใน

ป. การพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในชาวชนบท พวกปลายเขต ปลายแดน เป็นมิลักขู ไม่รู้ประสา ที่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาไปไม่ถึง หรือ

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในชาวชนบทที่อยู่ร่วมใน หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีในชาวชนบทพวกที่อยู่ร่วมใน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีในชาวชนบท พวกที่อยู่ปลายเขต ปลายแดน เป็นมิลักขู ไม่รู้ประสา ที่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปไม่ถึง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๑] ป. การประพฤติพรหมจรรย์มีในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ชาวชมพูทวีป ย่อมครอบงำมนุษย์ชาวอุตตรกุรุทวีป และเทวดาชั้นดาวดึงส์ ด้วยฐานะ ๓ ประการ ๓ ประการ อะไรบ้าง กล้า ๑ มีสติ ๑ มีการประพฤติพรหมจรรย์ ณ ที่นี้ ๑ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น การประพฤติพรหมจรรย์ก็ไม่มีในหมู่เทวดาน่ะสิ

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส ณ เมืองสาวัตถีว่า มีการประพฤติพรหมจรรย์ ณ ที่นี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การประพฤติพรหมจรรย์มี ณ เมืองสาวัตถีเท่านั้น การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในที่อื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้อนาคามี ละสัญโญชน์ อันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว แต่ยังละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อนจากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว ผลบังเกิดขึ้นในที่ไหน

ป. ในหมู่เทวดานั้นแล

ส. หากว่าบุคคลผู้อนาคามี ละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว แต่ยังละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อนจากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว ผลก็บังเกิดขึ้นในหมู่เทวดานั้น ก็ต้องไม่กล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา

ส. บุคคลผู้อนาคามี ละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว แต่ยังละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อนจากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว มีการปลงภาระ ณ ที่ไหน ... มีการกำหนดรู้ทุกข์ ณ ที่ไหน ... มีการละกิเลส ณ ที่ไหน ... มีการกระทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ณ ที่ไหน ... มีการแทงตลอดซึ่งอกุปปธรรม ณ ที่ไหน

ป. ในหมู่เทวดานั้นแล

ส. หากว่าบุคคลผู้อนาคามี ละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว แต่ยังละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อนจากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว มีการแทงตลอดซึ่งอกุปปธรรมในหมู่เทวดานั้น ก็ต้องไม่กล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา

ส. บุคคลผู้อนาคามี ละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องต่ำ ๕ ได้แล้ว แต่ยังละสัญโญชน์อันเป็นไปในส่วนเบื้องบน ๕ ไม่ได้ เมื่อท่านเคลื่อนจากโลกนี้ บังเกิดในหมู่เทวดานั้นแล้ว ผลก็บังเกิดในหมู่เทวดานั้น การปลงภาระก็ในหมู่เทวดานั้น การกำหนดรู้ก็ในหมู่เทวดานั้น การละกิเลสก็ในหมู่เทวดานั้น การทำให้แจ้งซึ่งนิโรธก็ในหมู่เทวดานั้น การแทงตลอดซึ่งอกุปปธรรมก็ในหมู่เทวดานั้น ก็โดยอรรถเป็นไฉนเล่า ท่านจึงกล่าวว่า การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มีในหมู่เทวดา

ป. ก็เพราะบุคคลผู้อนาคามีกระทำให้แจ้งซึ่งผล ในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคที่ท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้นั่นแล

[๒๗๒] ส. บุคคลผู้อนาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้นด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้โสดาบันทำให้แจ้งซึ่งผลในโลกนี้ ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้อนาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้นด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในโลก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีสกทาคามี เป็นบุคคลผู้จะปรินิพพานในโลกนี้ กระทำให้แจ้งซึ่งผลในโลกนี้ ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้โสดาบัน ทำให้แจ้งซึ่งผลในโลกนี้ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้อนาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้สกทาคามี เป็นบุคคลผู้จะปรินิพพานในโลกนี้ ทำให้แจ้งซึ่งผลในโลกนี้ ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้อนาคามี ทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๓] ส. บุคคลผู้อิธวิหายนิฏฐะ จะไม่ยังมรรคให้เกิด และละกิเลสทั้งหลายอีก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล จะไม่ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายอีก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้อิธวิหายนิฏฐะ จะไม่ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายอีก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล จะไม่ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายอีก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๔] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้อิธวิหายนิฏฐะ ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้อิธวิหายนิฏฐะ ยังมรรคให้เกิดและละกิเลสทั้งหลายไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๕] ส. บุคคลผู้อนาคามี มีกรณียะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว จึงผลุดเกิดในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผลุดเกิดเป็นพระอรหันต์เลย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผลุดเกิดเป็นพระอรหันต์เลย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์มีภพใหม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์มีภพใหม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ไปสู่ภพจากภพ ไปสู่คติจากคติ ไปสู่สงสารจากสงสาร ไปสู่อุปบัติจากอุปบัติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๖] ส. บุคคลผู้อนาคามี เป็นผู้มีกรณียะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว แต่เป็นผู้มีภาระอันยังไม่ปลงลงแล้ว ผลุดเกิดในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้อนาคามี จะต้องยังมรรคให้เกิดอีกเพื่อปลงภาระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๗] ส. บุคคลผู้อนาคามี เป็นผู้มีกรณียะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว แต่เป็นผู้มีทุกข์อันยังไม่กำหนดรู้ ... มีกิเลสอันยังไม่ได้ละ ... มีนิโรธอันยังไม่ได้กระทำให้แจ้ง ... มีอกุปปธรรมอันยังไม่ได้แทงตลอด ผลุดเกิดในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้อนาคามี จะต้องยังมรรคให้เกิดอีกเพื่อแทงตลอดอกุปปธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๗๘] ส. บุคคลผู้อนาคามี เป็นผู้มีกรณียะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว แต่เป็นผู้มีภาระอันยังไม่ปลงแล้ว ผลุดเกิดในหมู่เทวดานั้น จะไม่ยังมรรคให้เกิดอีกเพื่อปลงภาระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้มีภาระอันไม่ปลงลงแล้ว ปรินิพพานในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้อนาคามี เป็นผู้มีกรณียะอันกระทำแล้ว มีภาวนาอันอบรมแล้ว แต่เป็นผู้มีทุกข์อันยังไม่ได้กำหนดรู้ ... มีกิเลสอันยังไม่ได้ละ ... มีนิโรธอันยังไม่ได้กระทำให้แจ้ง ... มีอกุปปธรรมอันยังไม่ได้แทงตลอด ผลุดเกิดในหมู่เทวดานั้น จะไม่ยังมรรคให้เกิดอีก เพื่อแทงตลอดอกุปปธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้มีอกุปปธรรมอันไม่แทงตลอดแล้ว ปรินิพพานในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. เนื้อที่ถูกยิงด้วยลูกศร แม้ไปได้ไกล ก็ต้องตายฉันใด บุคคลผู้อนาคามี ก็จะกระทำให้แจ้งซึ่งผลในหมู่เทวดานั้นด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้ ฉันนั้น

ส. เนื้อที่ถูกยิงด้วยลูกศร แม้ไปได้ไกล ก็มีลูกศรติดอยู่ ตายฉันใด บุคคลผู้อนาคามี ก็มีลูกศรติดอยู่ ปรินิพพานในหมู่เทวดานั้น ด้วยมรรคอันท่านให้เกิดแล้วในโลกนี้ฉันนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พรหมจริยกถา จบ.

โอธิโสกถา

[๒๗๙] สกวาที บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระโสดาบัน ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ ... ซึ่งโสดาปัตติผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล ส่วนหนึ่งเป็นพระโสดาบันผู้สัตตขัตตุปรมะ ... ผู้โกลังโกละ ... ผู้เอกพีชี ... ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ... ประกอบด้วยอริยกันตศีล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย

ป. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่ง ไม่เป็นพระโสดาบัน ฯลฯ ส่วนหนึ่งประกอบด้วยอริยกันตศีล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นนิโรธ

ป. ละวิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระโสดาบัน ฯลฯ ส่วนหนึ่งประกอบด้วยอริยกันตศีล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละสีลัพพตปรามาส และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้

ส. บุคคลเป็นโสดาบันแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นโสดาบัน ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งโสดาปัตติผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล ส่วนหนึ่งเป็นพระโสดาบันผู้สัตตขัตตุปรมะ ... ผู้โกลังโกละ ... ผู้เอกพีชีประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า ... ในพระธรรม ... ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกันตศีล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๘๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย

ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นนิโรธ

ป. ละพยาบาทอย่างหยาบ และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละพยาบาทอย่างหยาบ และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้

ส. บุคคลเป็นพระสกทาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระสกทาคามี ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกาย ซึ่งสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๘๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามิผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกาย อยู่ซึ่งอนาคามิผล ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี ... ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ... ผู้อสังขารปรินิพพายี ... ผู้สสังขารปรินิพพายี ... ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย

ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และกิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ฯลฯ ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นนิโรธ

ป. ละพยาบาทอย่างละเอียด และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ฯลฯ ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี แต่อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้

ส. บุคคลเป็นพระอนาคามีแต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามิผล อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามิผล ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี ... ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ... ผู้อสังขารปรินิพพายี ... ผู้สสังขารปรินิพพายี ... ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี แต่อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

[๒๘๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระอรหันต์แต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้อง

ด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัตผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งอรหัตผล ส่วนหนึ่งเป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิ่มอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอยขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ่มสลัก เป็นอริยะ ลดธง (คือมานะ) แล้ว มีภาระอันวางแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้วละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ส่วนหนึ่งทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย

ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระอรหันต์แต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ฯลฯ ส่วนหนึ่งทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นนิโรธ

ป. ละมานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดากิเลสพวกเดียวกันส่วนหนึ่งได้

ส. บุคคลเป็นพระอรหันต์แต่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ฯลฯ ส่วนหนึ่งทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละอุทธัจจะ อวิชชา และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้

ส. บุคคลเป็นพระอรหันต์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ส่วนหนึ่งบรรลุ ... ได้เฉพาะ ... ถึงทับ ... ทำให้แจ้ง ... เข้าถึงอยู่ ... ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัตผล แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัตผล ส่วนหนึ่งเป็นผู้ปราศจากราคะโทสะโมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิ่มอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ่มสลัก เป็นอริยะ ลดธง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ส่วนหนึ่ง ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๘๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่าบุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ผู้มีปัญญาพึงกำจัดมลทินของตนทีละน้อยๆ ทุกคณะ โดยลำดับ เหมือนช่างทองกำจัดมลทินทองฉะนั้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็ละกิเลสได้เป็นส่วนๆ น่ะสิ

[๒๘๔] ส. บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการถึงพร้อมด้วยทัสสนะของท่าน (พระโสดาบัน) ท่านละธรรม ๓ อย่างได้ คือสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส ที่ยังมีอยู่แม้หน่อยหนึ่งท่านก็พ้นจากอบายภูมิ ๔ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะทำอภิฐานหก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าว บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ น่ะสิ

[๒๘๕] ส. บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในสมัยใด ธรรมจักษุ ปราศจากผงฝ้าเกิดขึ้นแล้ว แก่อริยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอัน เกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีอันดับไปเป็นธรรมดา ดูกร ภิกษุทั้งหลาย พร้อมกับการเกิดขึ้นแห่งทัสสนะนั้น อริยสาวกละ สัญโญชน์ ๓ ประการได้ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพต ปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลละกิเลสได้เป็นส่วนๆ น่ะสิ

โอธิโสกถา จบ.

ชหติกถา

[๒๘๖] สกวาที ปุถุชนละกามราคะ และพยาบาทได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ละได้หมดสิ้น ละได้ไม่มีส่วนเหลือ ละได้ไม่มีเยื่อใย ละได้กับทั้งราก ละได้กับทั้งตัณหา ละได้กับทั้งอนุสัย ละได้ด้วยญาณอันเป็นอริยะ ละได้ด้วยมรรคอันเป็นอริยะ แทงตลอดอกุปปธรรมละได้ ทำให้แจ้ง อนาคามิผลละได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๘๗] ส. ปุถุชนข่มกามราคะ และพยาบาทได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ข่มได้หมดสิ้น ข่มได้ไม่มีส่วนเหลือ ข่มได้ไม่มีเยื่อใย ข่มได้กับทั้งราก ข่มได้กับทั้งตัณหา ข่มได้กับทั้งอนุสัย ข่มได้ด้วยญาณอันเป็นอริยะ ข่มได้ด้วยมรรคอันเป็นอริยะแทงตลอดอกุปปธรรมข่มได้ ทำให้แจ้งอนาคามิผลข่มได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๘๘] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งอนาคามิผล ละกามราคะและพยาบาทได้ และบุคคลนั้นละได้หมดสิ้น ละได้ไม่มีส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามิผลละได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปุถุชนละกามราคะ และพยาบาทได้ และเขาละได้หมดสิ้น ละได้ไม่มีส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามิผลละได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๘๙] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งอนาคามิผล ข่มกามราคะพยาบาทได้ และบุคคลนั้นข่มได้หมดสิ้น ข่มได้ไม่มีส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามิผลข่มได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปุถุชนข่มกามราคะและพยาบาทได้ และเขาข่มได้หมดสิ้น ข่มได้ไม่มีส่วนเหลือ ฯลฯ ทำให้แจ้งอนาคามิผลข่มได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๐] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ แต่เขาจะละได้หมดสิ้นก็หามิได้ จะละได้ไม่มีส่วนเหลือก็หามิได้ จะละได้ไม่มีเยื่อใยก็หามิได้ จะละได้กับทั้งรากก็หามิได้ จะละได้กับทั้งตัณหาก็มิได้ จะละได้กับทั้งอนุสัยก็หามิได้ จะละได้ด้วยญาณอันเป็นอริยะก็หามิได้ จะละได้ด้วยมรรคอันเป็นอริยะก็หามิได้ จะแทงตลอดอกุปปธรรมละได้ก็หามิได้ จะทำให้แจ้งอนาคามิผลละได้ก็หามิได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งอนาคามิผล ละกามราคะและพยาบาทได้ แต่บุคคลนั้นจะละได้ทั้งหมดก็หามิได้ ฯลฯ จะทำให้แจ้งอนาคามิผลละได้ก็หามิได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๑] ส. ปุถุชนข่มกามราคะและพยาบาทได้ แต่เขาจะข่มได้หมดสิ้นก็หามิได้ จะข่มได้ไม่มีส่วนเหลือก็หามิได้ ฯลฯ จะทำให้แจ้งอนาคามิผลข่มได้ก็หามิได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งอนาคามิผล ข่มกามราคะและพยาบาทได้ แต่บุคคลนั้นจะข่มได้หมดสิ้นก็หามิได้ จะข่มได้ไม่มีส่วนเหลือก็หามิได้ ฯลฯ จะทำให้แจ้ง อนาคามิผลข่มได้ก็หามิได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๒] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ด้วยมรรคไหน

ป. ด้วยมรรคส่วนรูปาวจร

ส. มรรคส่วนรูปาวจรเป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏให้ถึงความสิ้นไป ให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ไม่เป็นอารมณ์ของคันถะ ไม่เป็นอารมณ์ของโอฆะ ไม่เป็นอารมณ์ของโยคะ ไม่เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ ไม่เป็นอารมณ์ของปรามาสะ ไม่เป็นอารมณ์ของอุปาทาน ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มรรคส่วนรูปาวจร ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มรรคส่วนรูปาวจร ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปุถุชน ละกามราคะ และพยาบาทได้ด้วยมรรคส่วนรูปาวจร

[๒๙๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งอนาคามิผล ละกามราคะและพยาบาทได้ด้วยอนาคามิมรรค และมรรคนั้นเป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ให้ถึงความสิ้นไป ให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ด้วยมรรคส่วนรูปาวจร และมรรคนั้นเป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ให้ถึงความสิ้นไป ให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๔] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ด้วยมรรค ส่วนรูปาวจรและมรรคนั้นไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งอนาคามิผล ละกามราคะและพยาบาทได้ด้วยอนาคามิมรรค แต่มรรคนั้นไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๕] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามิผลพร้อมกับการบรรลุธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ดำรงอยู่ในอรหัตตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๖] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามิผล พร้อมกับการบรรลุธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังมรรคทั้งสามให้เกิดได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยังมรรคทั้งสามให้เกิดได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทำให้แจ้งสามัญญผลทั้งสามได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทำให้แจ้งสามัญญผลทั้งสามได้ ไม่ก่อนไม่หลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะสาม แห่งเวทนาสาม แห่งสัญญาสาม แห่งเจตนาสาม แห่งจิตสาม แห่งศรัทธาสาม แห่งวิริยะสาม แห่งสติสาม แห่งสมาธิสาม แห่งปัญญาสาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๗] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามิผล พร้อมกับการบรรลุธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ด้วยโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยสกทาคามิมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. ด้วยมรรคไหน

ป. ด้วยอนาคามิมรรค

ส. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ได้ด้วยอนาคามิมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ได้ด้วยอนาคามิมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสโสดาปัตติผล เพราะละสัญโญชน์สาม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสโสดาปัตติผล เพราะละสัญโญชน์สาม ก็ต้องไม่กล่าวว่า ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ด้วยอนาคามิมรรค ฯลฯ

ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ได้ด้วยอนาคามิมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ได้ด้วยอนาคามิมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสสกทาคามิผล เพราะความเบาบางแห่งกามราคะและพยาบาท มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสสกทาคามิผล เพราะความเบาบางแห่งกามราคะและพยาบาท ก็ต้องไม่กล่าวว่า ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบได้ด้วยอนาคามิมรรค

[๒๙๘] ส. ปุถุชนเป็นผู้ปราศจากความกำหนัดในกามทั้งหลาย ดำรงอยู่ในอนาคามิผลพร้อมกับการบรรลุธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนเหล่าหนึ่งเหล่าใดบรรลุธรรมได้ ชนเหล่านั้นทั้งหมดดำรงอยู่ในอนาคามิผลพร้อมกับการบรรลุธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๒๙๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ในกาลส่วนอดีต ได้มีศาสดาทั้งหกเป็นผู้มียศ หมดความฉุนโกรธ แจ่มใสเพราะกรุณา พ้นจากความเกี่ยวข้องในกาม คลายกามราคะแล้ว เข้าถึงพรหมโลก แม้สาวกของศาสดาเหล่านั้น อันมีจำนวนหลายร้อยก็เป็นผู้หมดความฉุนโกรธ แจ่มใสเพราะกรุณา พ้นจากความเกี่ยวข้องในกาม คลายกามราคะแล้ว เข้าถึงพรหมโลก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ปุถุชนก็ละกามราคะและพยาบาทได้น่ะสิ

[๓๐๐] ส. ปุถุชนละกามราคะและพยาบาทได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ศาสดาชื่อสุเนตตะนั้นแล เป็นผู้มีอายุยืนอย่างนี้ ทรงชีพอยู่นานอย่างนี้ แต่ก็ไม่ได้หลุดพ้นจาก ชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส เรากล่าวว่า เป็นผู้ไม่พ้นจากทุกข์ ข้อนั้นเพราะเหตุไร? ก็เพราะไม่รู้ตาม ไม่แทงตลอด ซึ่งธรรมทั้งสี่ ธรรมทั้งสี่เป็นไฉน? เพราะไม่รู้ตาม ไม่แทงตลอด ซึ่งศีลอันเป็นอริยะ ซึ่งสมาธิอันเป็นอริยะ ซึ่งปัญญาอันเป็นอริยะ ซึ่งวิมุติอันเป็นอริยะ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ศีลอันเป็นอริยะ สมาธิอันเป็นอริยะ ปัญญาอันเป็นอริยะ วิมุตติอันเป็นอริยะ นี้ อันเรารู้ตามแล้ว แทงตลอดแล้ว เราจึงถอนตัณหาในภพเสียได้แล้ว ตัณหาอันจะนำไปสู่ภพสิ้นไปแล้วบัดนี้ภพใหม่ไม่มี ดังนี้ (พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไวยากรณพจน์นี้ครั้นแล้วจึงได้ตรัสคำอันท่านประพันธ์เป็นคาถาในภายหลัง ความว่าดังนี้)

ธรรมเหล่านี้ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุติ เป็นธรรมอันยอดเยี่ยม
อันพระโคดมผู้มียศทรงตามรู้แล้ว พระพุทธเจ้าทรงรู้ยิ่งด้วยประการ
ฉะนี้แล้ว ได้ทรงแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย เป็นศาสดาผู้กระทำ
ที่สุดแห่งทุกข์ ผู้มีจักษุ ปรินิพพานแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง
มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ปุถุชนและกามราคะ และพยาบาทได้น่ะสิ

ชหติกถา จบ.

สัพพมัตถีติกถา

[๓๐๑] สกวาที สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ในสรีระทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ในกาลทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่โดยอาการทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ในธรรมทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวง ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า ไม่ประกอบ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แม้สิ่งที่ไม่มี ก็ชื่อว่ามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. สิ่งทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความเห็นอย่างนี้เรา ทิฏฐิที่ว่าสิ่งทั้งปวงมีอยู่ดังนี้ เป็นมิจฉาทิฏฐิ และว่าทิฏฐิดังว่านี้ เป็นสัมมาทิฏฐิ ดังนี้ ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๒] ส. อดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า อดีตมีอยู่

[๓๐๓] ส. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อนาคตมีอยู่

[๓๐๔] ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันยังไม่ดับไป ยังไม่ปราศไป ยังไม่แปรไป ยังไม่อัสดงคต ยังไม่สาบสูญไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตมีอยู่ อดีตยังไม่ดับ ยังไม่ปราศไป ยังไม่แปรไป ยังไม่อัสดงคต ยังไม่สาบสูญไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๕] ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิดแล้ว บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตมีอยู่ อนาคตเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิดแล้ว บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๖] ส. อดีตมีอยู่ อดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๗] ส. อนาคตมีอยู่ อนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๐๘] ส. รูปอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปอดีตดับแล้ว ฯลฯ สาบสูญไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปอดีตมีอยู่

[๓๐๙] ส. รูปอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปอนาคตยังไม่เกิด ฯลฯ ยังไม่ปรากฏ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปอนาคตมีอยู่

[๓๑๐] ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันยังไม่ดับไป ยังไม่ปราศไป ยังไม่แปรไป ยังไม่อัสดงคต ยังไม่สาบสูญไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตยังไม่ดับไป ยังไม่ปราศไป ยังไม่แปรไป ยังไม่อัสดงคต ยังไม่สาบสูญไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๑๑] ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิดแล้ว บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอนาคตมีอยู่ รูปอนาคตเกิดแล้ว เป็นแล้ว เกิดพร้อมแล้ว บังเกิดแล้ว บังเกิดขึ้นแล้ว ปรากฏแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๑๒] ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๑๓] ส. รูปอนาคตมีอยู่ รูปอนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๑๔] ส. เวทนาอดีตมีอยู่หรือ ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าวิญญาณอดีตดับไปแล้ว ฯลฯ สาบสูญไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณอดีตมีอยู่

[๓๑๕] ส. วิญญาณอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าวิญญาณอนาคตยังไม่เกิด ฯลฯ ยังไม่ปรากฏ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณอนาคตมีอยู่

[๓๑๖] ส. วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ วิญญาณปัจจุบันยังไม่ดับ ฯลฯ ยังไม่สาบสูญไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตยังไม่ดับไป ฯลฯ ยังไม่สาบสูญไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๑๗] ส. วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ วิญญาณปัจจุบันเกิดแล้ว เป็นแล้ว ฯลฯ ปรากฏแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอนาคตมีอยู่ วิญญาณอนาคตเกิดแล้ว ฯลฯ ปรากฏแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๑๘] ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตดับไปแล้ว ฯลฯ สาบสูญไปแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ วิญญาณปัจจุบันดับไปแล้ว ฯลฯ สาบสูญไปแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๑๙] ส. วิญญาณอนาคตมีอยู่ วิญญาณอนาคตยังไม่เกิด ฯลฯ ยังไม่ปรากฏหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ วิญญาณปัจจุบันยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ฯลฯ ยังไม่ปรากฏ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๐] ส. บัญญัติว่าปัจจุบันหรือว่ารูปก็ดี ว่ารูปหรือว่าปัจจุบันก็ดี รวมเพ่งถึงรูปปัจจุบัน บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปปัจจุบันเมื่อดับไป ย่อมละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ย่อมละความเป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๑] ส. บัญญัติว่าปัจจุบันหรือว่ารูปก็ดี ว่ารูปหรือว่าปัจจุบันก็ดี รวมเพ่งถึงรูปปัจจุบัน บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปปัจจุบันเมื่อดับไป ย่อมไม่ละความเป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบันหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บัญญัติว่าขาวหรือว่าผ้าก็ดี ว่าผ้าหรือว่าขาวก็ดี รวมเพ่งถึงผ้าขาว บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผ้าขาว เมื่อถูกย้อม ย่อมละความเป็นผ้าขาว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ย่อมละความเป็นผ้า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บัญญัติว่าขาวหรือว่าผ้าก็ดี ว่าผ้าหรือว่าขาวก็ดี รวมเพ่งถึงผ้าขาว บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผ้าขาวเมื่อถูกย้อม ย่อมไม่ละความเป็นผ้า หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ย่อมไม่ละความเป็นผ้าขาว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๒] ส. รูปย่อมไม่ละความเป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะรูปย่อมละความเป็นรูป ฉะนั้น รูปจึงชื่อว่าไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปย่อมไม่ละความเป็นรูป

[๓๒๓] ส. เพราะนิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงชื่อว่า เที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะรูปย่อมไม่ละความเป็นรูป ฉะนั้น รูปจึงชื่อว่า เที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๔] ส. เพราะรูปย่อมไม่ละความเป็นรูป ฉะนั้น รูปจึงชื่อว่าไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะนิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงชื่อว่า ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๕] ส. อดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตมีอยู่ อนาคตย่อมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๖] ส. อนาคตมีอยู่ อนาคตย่อมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๗] ส. ปัจจุบันมีอยู่ ปัจจุบันย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๒๘] ส. อดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตเที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อดีต ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่คงทน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า อดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต

[๓๒๙] ส. เพราะนิพพานมีอยู่ นิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงชื่อว่า เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต ฉะนั้น อดีตจึงชื่อว่า เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๐] ส. เพราะอดีตมีอยู่ อดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต ฉะนั้น อดีตจึงชื่อว่า ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะนิพพานมีอยู่ นิพพานย่อมไม่ละความนิพพาน ฉะนั้น นิพพานจึงชื่อว่า ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดาหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๑] ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอนาคตมีอยู่ รูปอนาคตย่อมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๒] ส. รูปอนาคตมีอยู่ รูปอนาคตย่อมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๓] ส. รูปปัจจุบันมีอยู่ รูปปัจจุบันย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๔] ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอดีต เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปอดีต ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปอดีต ไม่เที่ยง ฯลฯ มีอันแปรผันเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าว ว่า รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต

[๓๓๕] ส. นิพพานมีอยู่ นิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพานเที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต รูปอดีต เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๖] ส. รูปอดีตมีอยู่ รูปอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต รูปอดีต ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิพพานมีอยู่ นิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพาน ไม่เที่ยง ไม่ ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๗] ส. เวทนาอดีตมีอยู่ ฯลฯ สัญญาอดีต ฯลฯ สังขาร อดีตมีอยู่ ฯลฯ

[๓๓๘] ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอนาคตมีอยู่ วิญญาณอนาคตไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ วิญญาณปัจจุบันย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๓๙] ส. วิญญาณอนาคตมีอยู่ วิญญาณอนาคตย่อมไม่ละความเป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๐] ส. วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ วิญญาณปัจจุบันย่อมไม่ละความเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๑] ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอดีต เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณอดีต ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณอดีต ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่แน่นอน มีอันแปรผันเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต

[๓๔๒] นิพพานมีอยู่ นิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพานเที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต วิญญาณอดีต เที่ยง ยั่งยืน มั่นคง มีอันไม่แปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๓] ส. วิญญาณอดีตมีอยู่ วิญญาณอดีตย่อมไม่ละความเป็นอดีต วิญญาณอดีตไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิพพานมีอยู่ นิพพานย่อมไม่ละความเป็นนิพพาน นิพพานไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง มีอันแปรผันเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๔] ส. อดีตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ คำว่าอดีตมีอยู่ก็ผิด ก็หรือหากว่าสภาวะอันมิใช่อดีตมีอยู่ คำว่าอดีตมีอยู่ก็ผิด

ส. อนาคตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนาคตมิใช่สภาวะที่มีอยู่ คำว่าอนาคตมีอยู่ก็ผิด ก็หรือหากว่าสภาวะอันมิใช่อนาคตมีอยู่ คำว่าอนาคตมีอยู่ก็ผิด

[๓๔๕] ส. เป็นอนาคตแล้วจึงเป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตก็อันนั้นแหละ ปัจจุบันก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อนาคตก็อันนั้นแหละ ปัจจุบันก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้ว เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้ว เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่ไม่เป็น (อนาคต) แล้ว ไม่เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าไม่เป็นแล้ว ไม่เป็นอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๖] ส. เป็นปัจจุบันแล้วจึงเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจุบันก็อันนั้นแหละ อดีตก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัจจุบันก็อันนั้นแหละ อดีตก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่เป็น (ปัจจุบัน แล้ว เป็น (อดีต) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งที่เป็น (ปัจจุบัน) แล้ว เป็น (อดีต) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่ไม่เป็น (ปัจจุบัน) แล้ว ไม่เป็น (อดีต) ชื่อว่าไม่เป็นแล้ว ไม่เป็น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๗] ส. เป็นอนาคตแล้วจึงเป็นปัจจุบัน เป็นปัจจุบันแล้วจึงเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตก็อันนั้นแหละ ปัจจุบันก็อันนั้นแหละ อดีตก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อนาคตก็อันนั้นแหละ ปัจจุบันก็อันนั้นแหละ อดีตก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้วเป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งที่เป็น (อนาคต) แล้วเป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าเป็นแล้วจึงเป็นอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่ไม่เป็น (อนาคต) แล้วไม่เป็น (ปัจจุบัน) ชื่อว่าไม่เป็นแล้วไม่เป็น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๘] ส. จักขุอดีตมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ. แสงสว่าง, มนสิการอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเห็นรูปอดีตได้ ด้วยจักขุอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตอดีตมีอยู่ เสียง, โสตวิญญาณ, อากาศ, มนสิการอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลฟังเสียงอดีตได้ ด้วยโสตอดีตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฆานอดีตมีอยู่ กลิ่น, ฆานวิญญาณ, ลม, มนสิการอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลสูดกลิ่นอดีตได้ ด้วยฆานอดีตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชิวหาอดีตมีอยู่ รส, ชิวหาวิญญาณ, น้ำ, มนสิการอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลลิ้มรสอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายอดีตมีอยู่ โผฏฐัพพะ, กายวิญญาณ, ดิน, มนสิการอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลถูกต้องโผฏฐัพพอดีตได้ ด้วยกายอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนอดีตมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อดีตได้ ด้วยมโนอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๙] ส. จักขุอนาคตมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเห็นรูปอนาคตได้ ด้วยจักขุอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... มโนอนาคตมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อนาคตได้ ด้วยมโนอนาคตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๐] ส. จักขุปัจจุบันมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการปัจจุบัน มีอยู่บุคคลเห็นรูปปัจจุบันได้ ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุอดีตมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการอดีตมีอยู่ บุคคลเห็นรูปอดีตได้ ด้วยจักขุอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... มโนปัจจุบันมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการปัจจุบันมีอยู่ บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์ปัจจุบันได้ ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโนอดีตมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอดีตมีอยู่ บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อดีตได้ ด้วยมโนอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๑] ส. จักขุปัจจุบันมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการปัจจุบันมีอยู่ บุคคลเห็นรูปปัจจุบันได้ ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุอนาคตมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการอนาคตมีอยู่ บุคคลเห็นรูปอนาคตได้ ด้วยจักขุอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... มโนปัจจุบันมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการปัจจุบันมีอยู่ บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์ปัจจุบันได้ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโนอนาคตมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอนาคตมีอยู่ บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อนาคตได้ด้วยมโนอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๒] ส. จักขุอดีตมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการอดีตมีอยู่ แต่บุคคลเห็นรูปอดีตด้วยจักขุอดีตไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุปัจจุบันมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง, มนสิการปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลเห็นรูปปัจจุบันไม่ได้ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... มโนอดีตมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอดีตมีอยู่ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อดีตไม่ได้ ด้วยมโนอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโนปัจจุบันมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์ปัจจุบันไม่ได้ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

[๓๕๓] ส. จักขุอนาคตมีอยู่, รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง มนสิการอนาคตมีอยู่ แต่บุคคลเห็นรูปอนาคตไม่ได้ด้วยจักขุอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุปัจจุบันมีอยู่ รูป, จักขุวิญญาณ, แสงสว่าง มนสิการปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลเห็นรูปปัจจุบันไม่ได้ด้วยจักขุปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... มโนอนาคตมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ, มนสิการอนาคตมีอยู่ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์อนาคตไม่ได้ด้วยมโนอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโนปัจจุบันมีอยู่ ธรรมารมณ์, มโนวิญญาณ, วัตถุ มนสิการปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลรู้แจ้งธรรมารมณ์ปัจจุบันไม่ได้ด้วยมโนปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๔] ส. ญาณอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณได้ ด้วยญาณอดีตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณได้ ด้วยญาณอดีตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ได้ ละสมุทัยได้, ทำนิโรธให้แจ้งได้ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยญาณอดีตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๕] ส. ญาณอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณได้ ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณได้ ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ได้, ละสมุทัยได้, ทำนิโรธให้แจ้งได้, ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๖] ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่ บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณ ได้ด้วยญาณปัจจุบันนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณอดีตมีอยู่ บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณได้ด้วยญาณอดีตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่, บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ได้, ละสมุทัยได้, ทำนิโรธให้แจ้งได้, ยังมรรคให้เกิดได้ ด้วยญาณปัจจุบันนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณอดีตมีอยู่ บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ได้, ละสมุทัยได้, ทำนิโรธให้แจ้งได้ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่ บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณ ได้ด้วยญาณปัจจุบันนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณอนาคตมีอยู่ บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณ ได้ด้วยญาณที่เป็นอนาคต นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่ บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ได้, ละสมุทัยได้, ทำนิโรธให้ แจ้งได้, ยังมรรคให้เกิดได้ ด้วยญาณปัจจุบันนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณอนาคตมีอยู่ บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ได้, ละสมุทัยได้, ทำนิโรธให้ แจ้งได้, ยังมรรคให้เกิดได้ ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๗] ส. ญาณอดีตมีอยู่ แต่บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณ ไม่ได้ด้วยญาณอดีตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณไม่ได้ด้วยญาณปัจจุบัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณอดีตมีอยู่ แต่บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ไม่ได้, ละสมุทัยไม่ได้, ทำนิโรธ ให้แจ้งไม่ได้, ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยญาณอดีตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ไม่ได้ และสมุทัยไม่ได้, ทำนิโรธให้แจ้งไม่ได้, ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยญาณปัจจุบันนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๘] ส. ญาณอนาคตมีอยู่ แต่บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณไม่ได้ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลทำกิจที่พึงทำด้วยญาณไม่ได้ด้วยญาณปัจจุบันนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณอนาคตมีอยู่ แต่บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ไม่ได้ ละสมุทัยไม่ได้, ทำนิโรธให้แจ้งไม่ได้, ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยญาณอนาคตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณปัจจุบันมีอยู่ แต่บุคคลกำหนดรู้ทุกข์ไม่ได้ ละสมุทัยไม่ได้, ทำนิโรธให้แจ้งไม่ได้, ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยญาณปัจจุบันนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๕๙] ส. ราคะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีราคะด้วยราคะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีโทสะด้วยโทสะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โมหะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มานะอดีตของพระอรหันต์ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีมานะด้วยมานะอดีตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิอดีตของพระอรหันต์ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอดีตของพระอรหันต์ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีวิจิกิจฉาด้วยวิจิกิจฉานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถีนะอดีตของพระอรหันต์ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีถีนะด้วยถีนะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อุทธัจจะอดีตของพระอรหันต์ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีอุทธัจจะด้วยอุทธัจจะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อหิริกะอดีตของพระอรหันต์ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีอหิริกะด้วยอหิริกะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโนตตัปปะอดีตของพระอรหันต์ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ชื่อว่ามีอโนตตัปปะด้วยอโนตตัปปะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๐] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระอนาคามี มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉา, สีลัพพตปรามาส, กามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด อดีต ของพระอนาคามี มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๑] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระสกทาคามี มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉา, สีลัพพตปรามาส, กามราคะอย่างหยาบ, พยาบาทอย่างหยาบ ที่เป็นอดีตของพระสกทาคามี มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๒] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระโสดาบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉา, สีลัพพตปรามาส, ราคะอันเป็นอปายคามี, โทสะอันเป็นอปายคามี, โมหะอันเป็นอปายคามี, ที่เป็นอดีตของพระโสดาบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบันชื่อว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๓] ส. ราคะอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีราคะด้วยราคะนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ พระอรหันต์ชื่อว่ามีราคะด้วยราคะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะอดีตของปุถุชนมีอยู่ ฯลฯ อโนตตัปปะอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีอโนตตัปปะด้วยอโนตตัปปะนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโนตตัปปะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ พระอรหันต์ชื่อว่ามีอโนตตัปปะด้วยอโนตตัปปะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๔] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระอนาคามีมีอยู่ พระอนาคามีชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอดีตของปุถุชนมีอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็นอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็นอดีตของพระอนาคามีมีอยู่ พระอนาคามีชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

[๓๖๕] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระสกทาคามีมีอยู่ พระสกทาคามีชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอดีตของปุถุชนมีอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างหยาบที่เป็นอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พยาบาทอย่างหยาบที่เป็นอดีตของพระสกทาคามีมีอยู่ พระสกทาคามีชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๖] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระโสดาบันมีอยู่ พระโสดาบันชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอดีตของปุถุชนมีอยู่ ฯลฯ โมหะอันเป็นอปายคามีที่เป็นอดีตของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนชื่อว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โมหะอันเป็นอปายคามีที่เป็นอดีตของพระโสดาบันมีอยู่ พระโสดาบันชื่อว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๗] ส. ราคะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ แต่พระอรหันต์หาชื่อว่ามีราคะด้วยราคะนั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีราคะด้วยราคะนั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ ฯลฯ อโนตตัปปะอดีตของพระอรหันต์มีอยู่ แต่พระอรหันต์หาชื่อว่ามีอโนตตัปปะด้วยอโนตตัปปะนั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโนตตัปปะอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีอโนตตัปปะด้วยอโนตตัปปะนั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๘] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระอนาคามีมีอยู่ แต่พระอนาคามีหาชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอดีตของพระอนาคามีมีอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็นอดีตของพระอนาคามีมีอยู่ แต่พระอนาคามีหาชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พยาบาทอย่างละเอียดที่เป็นอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีจิตพยาบาทนั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๖๙] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระสกทาคามีมีอยู่ แต่พระสกทาคามีหาชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอดีตของพระสกทาคามีมีอยู่ ฯลฯ พยาบาทอย่างหยาบที่เป็นอดีตของพระสกทาคามีมีอยู่ แต่พระสกทาคามีหาชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พยาบาทอย่างหยาบที่เป็นอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีจิตพยาบาทด้วยพยาบาทนั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๐] ส. สักกายทิฏฐิอดีตของพระโสดาบันมีอยู่ แต่พระโสดาบันหาชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สักกายทิฏฐิอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีทิฏฐิด้วยทิฏฐินั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอดีตของพระโสดาบันมีอยู่ ฯลฯ โมหะอันเป็นอปายคามีที่เป็นอดีตของพระโสดาบันมีอยู่ แต่พระโสดาบันหาชื่อว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้นไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โมหะอันเป็นอปายคามีที่เป็นอดีตของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนหาชื่อว่ามีโมหะด้วยโมหะนั้นไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๑] ส. มืออดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อมืออดีตมีอยู่ การจับ การวาง ยังปรากฏอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เท้าอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเท้าอดีตมีอยู่ การก้าวไป การถอยกลับ ยังปรากฏอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ข้อพับอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อข้อพับอดีตมีอยู่ การคู้ การเหยียด ยังปรากฏอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท้องอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อท้องอดีตมีอยู่ ความหิว ความกระหาย ยังปรากฏอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายอดีต ยังเข้าถึงการยกย่องและการปราบปราม ยังเข้าถึงการตัดและการทำลาย ยังเป็นของสาธารณะแก่กา แก่แร้ง แก่เหยี่ยว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยาพิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายอดีต ยังจะจองจำได้ด้วยเครื่องจำคือขื่อคา ด้วยเครื่องจำคือเชือก ด้วยเครื่องจำคือตรวน ด้วยเครื่องจำคือบ้าน ด้วยเครื่องจำคือนิคม ด้วยเครื่องจำคือนคร ด้วยเครื่องจำคือชนบท ด้วยเครื่องจำห้าประการ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๒] ส. น้ำอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลทำกิจที่ต้องใช้น้ำได้ด้วยน้ำนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ไฟอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลทำกิจที่ต้องใช้ไฟได้ด้วยไฟนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ลมอดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลทำกิจที่ต้องใช้ลมได้ด้วยลมนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๓] ส. รูปขันธ์อดีตมีอยู่ รูปขันธ์อนาคตมีอยู่ รูปขันธ์ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปขันธ์เป็นสาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ขันธ์ห้าที่เป็นอดีตมีอยู่ ขันธ์ห้าที่เป็นอนาคตมีอยู่ ขันธ์ห้าที่เป็นปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ขันธ์เป็นสิบห้า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๔] ส. จักขายตนะอดีตมีอยู่ จักขายตนะอนาคตมีอยู่ จักขายตนะปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นสาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อายตนะสิบสองที่เป็นอดีตมีอยู่ อายตนะสิบสองที่เป็นอนาคตมีอยู่ อายตนะสิบสองที่เป็นปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายตนะเป็นสามสิบหก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๕] ส. จักขุธาตุอดีตมีอยู่ จักขุธาตุอนาคตมีอยู่ จักขุธาตุปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุธาตุเป็นสาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธาตุสิบแปดที่เป็นอดีตมีอยู่ ธาตุสิบแปดที่เป็นอนาคตมีอยู่ ธาตุสิบแปดที่เป็นปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธาตุเป็นห้าสิบสี่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๖] ส. จักขุนทรีย์อดีตมีอยู่ จักขุนทรีย์อนาคตมีอยู่ จักขุนทรีย์ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุนทรีย์เป็นสาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อินทรีย์ยี่สิบสองที่เป็นอดีตมีอยู่ อินทรีย์ยี่สิบสองที่เป็นอนาคตมีอยู่ อินทรีย์ยี่สิบสองที่เป็นปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อินทรีย์เป็นหกสิบหก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๗] ส. พระเจ้าจักรพรรดิอดีตมีอยู่ พระเจ้าจักรพรรดิอนาคตมีอยู่ พระเจ้าจักรพรรดิปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระเจ้าจักรพรรดิทั้งสามพระองค์ทรงพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๘] ส. สัมมาสัมพุทธเจ้าอดีตมีอยู่ สัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตมีอยู่ สัมมาสัมพุทธเจ้าปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งสามองค์ทรงพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๗๙] ส. อดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีต หรือ?

ป. สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่าอดีตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ด้วยเหตุนั้น อดีตก็ไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตก็เป็นอดีต, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า อดีตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ด้วยเหตุนั้น อดีตก็ไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตก็เป็นอดีต ดังนี้ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อดีตไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตเป็นอดีต ก็ต้องไม่กล่าวว่า อดีตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่าอดีตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอดีตก็มี ไม่เป็นอดีตก็มี ด้วยเหตุนั้น อดีตก็ไม่เป็นอดีต สิ่งที่ไม่ใช่อดีตก็เป็นอดีต ดังนี้ผิด

[๓๘๐] ส. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่มีอยู่เป็นอนาคต หรือ?

ป. สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่าอนาคตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี ด้วยเหตุนั้น อนาคตก็ไม่เป็นอนาคต สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตก็เป็นอนาคต, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า อนาคตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี ด้วยเหตุนั้น อนาคตก็ไม่เป็นอนาคต สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตก็เป็นอนาคต ดังนี้ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า อนาคตไม่เป็นอนาคต สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตเป็นอนาคต ก็ต้อง

ไม่กล่าวว่า อนาคตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า อนาคตมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นอนาคตก็มี ไม่เป็นอนาคตก็มี ด้วยเหตุนั้น อนาคตก็ไม่เป็นอนาคต สิ่งที่ไม่ใช่อนาคตก็เป็นอนาคต ดังนี้ผิด

[๓๘๑] ส. ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่มีอยู่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. สิ่งที่มีอยู่เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่าปัจจุบันมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี ด้วยเหตุนั้น ปัจจุบันก็ไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ใช่ปัจจุบันก็เป็นปัจจุบัน ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ปัจจุบันมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี ด้วยเหตุนั้น ปัจจุบันก็ไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ใช่ปัจจุบัน ก็เป็นปัจจุบัน ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ปัจจุบันไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ใช่ปัจจุบันเป็นปัจจุบัน ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปัจจุบันมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ปัจจุบันมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นปัจจุบันก็มี ไม่เป็นปัจจุบันก็มี ด้วยเหตุนั้น ปัจจุบันก็ไม่เป็นปัจจุบัน สิ่งที่ไม่ใช่ปัจจุบันก็เป็นปัจจุบัน ดังนี้ผิด

[๓๘๒] ส. นิพพานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่มีอยู่เป็นนิพพาน หรือ?

ป. สิ่งที่มีอยู่เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี

ส. ท่านจงรับรู้นิคหะ, หากว่านิพพานมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี ด้วยเหตุนั้น นิพพานก็ไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่นิพพานก็เป็นนิพพาน, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า

นิพพานมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี ด้วยเหตุนั้น นิพพานก็ไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่นิพพาน ก็เป็นนิพพาน ดังนี้ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า นิพพานไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่นิพพานเป็นนิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า นิพพานมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี. ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า นิพพานมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ เป็นนิพพานก็มี ไม่เป็นนิพพานก็มี ด้วยเหตุนั้น นิพพานก็ไม่เป็นนิพพาน สิ่งที่ไม่ใช่นิพพานก็เป็นนิพพาน ดังนี้ผิด

[๓๘๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมีอยู่ อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ภายในก็ดี ภายนอกก็ดี หยาบก็ดี ละเอียดก็ดี เลวก็ดี ประณีตก็ดี ที่อยู่ในที่ไกล ในที่ใกล้ก็ดี นี้เรียกว่า รูปขันธ์ เวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ สัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ สังขารเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ฯลฯ วิญญาณอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ภายในก็ดี ภายนอกก็ดี หยาบก็ดี ละเอียดก็ดี เลวก็ดี ประณีตก็ดี ที่อยู่ในที่ไกล ในที่ใกล้ก็ดี นี้เรียกว่า วิญญาณขันธ์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น อดีตก็มีอยู่ อนาคตก็มีอยู่ น่ะสิ

[๓๘๔] ส. อดีตมีอยู่ อนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ครรลองแห่งภาษา ครรลองแห่งชื่อ ครรลองแห่งบัญญัติ สามประการนี้ อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลาย ไม่ลบล้าง ไม่เคยลบล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ มิได้คัดค้าน สามประการเป็นไฉน?

(๑) รูปใด ล่วงไปแล้ว ดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว รูปนั้น เขากล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาเรียกว่า ได้มีแล้ว เขาบัญญัติว่า ได้มีแล้ว แต่รูปนั้น เขาไม่กล่าวกันว่า มีอยู่ เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี เวทนาใด ฯลฯ สัญญาใด ฯลฯ สังขารเหล่าใด ฯลฯ วิญญาณใด ล่วงไปแล้ว ดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว วิญญาณนั้น เขากล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาเรียกว่า ได้มีแล้ว เขาบัญญัติว่า ได้มีแล้ว แต่วิญญาณนั้น เขาไม่กล่าวกันว่า มีอยู่ เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี

(๒) รูปใด ยังไม่เกิด ยังไม่ปรากฏ รูปนั้น เขากล่าวกันว่า จักมี เขาเรียกว่า จักมี เขาบัญญัติว่า จักมี แต่รูปนั้น เขาไม่กล่าวกันว่า มีอยู่ เขาไม่กล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เวทนาใด ฯลฯ สัญญาใด ฯลฯ สังขารเหล่าใด ฯลฯ วิญญาณใด ยังไม่เกิด ยังไม่ปรากฏ วิญญาณนั้น เขากล่าวกันว่า จักมี เขาเรียกว่า จักมี เขาบัญญัติว่า จักมี แต่เขาไม่กล่าวกันว่า มีอยู่ เขาไม่กล่าวกันว่า ได้มีแล้ว

(๓) รูปใด เกิดแล้ว ปรากฏแล้ว รูปนั้น เขากล่าวกันว่า มีอยู่ เขาเรียกว่า มีอยู่ เขาบัญญัติว่า มีอยู่ แต่เขาไม่กล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี เวทนาใด ฯลฯ สัญญาใด ฯลฯ สังขารเหล่าใด ฯลฯ วิญญาณใด เกิดแล้ว ปรากฏแล้ว วิญญาณนั้น เขากล่าวกันว่า มีอยู่ เขาเรียกว่า มีอยู่ เขาบัญญัติว่า มีอยู่ แต่วิญญาณนั้น เขาไม่กล่าวกันว่า ได้มีแล้ว เขาไม่กล่าวกันว่า จักมี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ครรลองแห่งภาษา ครรลองแห่งชื่อ ครรลองแห่งบัญญัติ สามประการเหล่านี้แล อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลาย ไม่ลบล้าง ไม่เคยลบล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ มิได้คัดค้าน แม้ชนที่เป็นชาวอุกกละ ชาววัสสภัญญะ ที่เป็นอเหตุกวาท อกิริยวาท นัตถิกวาท ก็ได้สำคัญครรลองแห่งภาษา ครรลองแห่งชื่อ ครรลองแห่งบัญญัติ สามประการนี้ว่า อันตนไม่พึงติเตียน อันตนไม่พึงคัดค้าน ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะกลัวการติเตียน การเพิดเพ้ยและการโต้แย้ง ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมีอยู่ อนาคตมีอยู่น่ะสิ

[๓๘๕] ส. อดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระผัคคุณะได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า พระพุทธเจ้าข้า บุคคลเมื่อยังพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ล่วงไปแล้ว ปรินิพพานแล้ว มีธรรมเครื่องเนินช้าอันตัดแล้ว มีทางอันตัดแล้ว มีวัฏฏะอันจำกัดแล้ว ล่วงทุกข์ทั้งปวงได้แล้ว ให้ปรากฏ พึงให้ปรากฏได้ด้วยจักษุใด จักษุนั้นมีอยู่หรือหนอ ฯลฯ ชิวหานั้นมีอยู่หรือหนอ ฯลฯ บุคคลเมื่อยังพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ล่วงไปแล้ว ปรินิพพานแล้ว มีธรรมเครื่องเนิ่นช้าอันตัดแล้ว มีทางอันตัดแล้ว มีวัฏฏะอันจำกัดแล้ว ล่วงทุกข์ทั้งปวงได้แล้ว ให้ปรากฏ พึงให้ปรากฏได้ด้วยมโนใด มโนนั้นมีอยู่หรือหนอ ดูกรผัคคุณะ บุคคลเมื่อยังพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ล่วงไปแล้ว ปรินิพพานแล้ว มีธรรมเครื่องเนิ่นช้าอันตัดแล้ว มีทางอันตัดแล้ว มีวัฏฏะอันจำกัดแล้ว ล่วงทุกข์ทั้งปวงได้แล้ว ให้ปรากฏ พึงให้ปรากฏได้ด้วยจักษุใด จักษุนั้นไม่มีอยู่เลย ฯลฯ ชิวหานั้นไม่มีอยู่เลย ฯลฯ บุคคลยังพระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ล่วงไปแล้ว ปรินิพพานแล้ว มีธรรมเครื่องเนิ่นช้าอันตัดแล้ว มีทางอันตัดแล้ว มีวัฏฏะอันจำกัดแล้ว ล่วงพ้นทุกข์ทั้งปวงได้แล้ว ให้ปรากฏ พึงให้ปรากฏได้ด้วยมโนใด มโนนั้นไม่มีอยู่เลย ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมีอยู่น่ะสิ

[๓๘๖] ส. อดีตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระนันทกะได้กล่าวว่า โลภะได้มีแล้วในกาลก่อน ข้อนั้นได้เป็นความไม่ดีแล้ว โลภะนั้น บัดนี้ไม่มีอยู่ ข้อนี้เป็นความดี โทสะได้มีแล้วในกาลก่อน ฯลฯ โมหะได้มีแล้วในกาลก่อน ข้อนั้นได้เป็นความไม่ดีแล้ว โมหะนั้น บัดนี้ไม่มีอยู่ ข้อนี้เป็นความดี ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมีอยู่น่ะสิ

[๓๘๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากว่า ความยินดี ความเพลิน ความอยาก ยังมีอยู่ในกวฬิงการาหาร วิญญาณก็ตั้งมั่นแล้ว งอกงามแล้ว ในเพราะกวฬิงการาหารนั้น วิญญาณตั้งมั่นแล้ว งอกงามแล้วในที่ใด ความหยั่งลงแห่งนามรูปก็มีอยู่ในที่นั้น ความหยั่งลงแห่งนามรูปมีอยู่ในที่ใด ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลายก็มีอยู่ในที่นั้น ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลายมีอยู่ในที่ใด การเกิดในภพใหม่ต่อไปก็มีอยู่ในที่นั้น การเกิดในภพใหม่ต่อไปมีอยู่ในที่ใด ชาติ ชรา มรณะ ก็ยังมีอยู่ต่อไปในที่นั้น ชาติ ชรา มรณะ ยังมีอยู่ต่อไปในที่ใด เรากล่าวว่า ที่นั้นยังมีโศก ยังมีธุลี ยังมีความคับแค้น ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากว่า ความยินดี ความเพลิน ความอยาก ยังมีอยู่ในผัสสาหาร ... ในมโนสัญเจตนาหาร ... ในวิญญาณาหาร ฯลฯ เรากล่าวว่า ที่นั้นยังมีโศก ยังมีธุลี มีความคับแค้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อนาคตมีอยู่น่ะสิ

[๓๘๘] ส. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากว่า ความยินดี ความเพลิน ความอยาก ไม่มีอยู่ในกวฬิงการาหาร วิญญาณก็ไม่ตั้งมั่นแล้ว ไม่งอกงามแล้ว ในเพราะกวฬิงการาหารนั้น วิญญาณไม่ตั้งมั่นแล้ว ไม่งอกงามแล้วในที่ใด ความหยั่งลงแห่งนามรูปก็ไม่มีอยู่ในที่นั้น ความหยั่งลงแห่งนามรูปไม่มีอยู่ในที่ใด ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลายก็ไม่มีอยู่ในที่นั้น ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลายไม่มีอยู่ในที่ใด การเกิดในภพใหม่ต่อไปก็ไม่มีอยู่ในที่นั้น การเกิดในภพใหม่ต่อไปไม่มีอยู่ในที่ใด ชาติ ชรา มรณะ ก็ไม่มีต่อไปในที่นั้น ชาติ ชรา มรณะ ไม่มีต่อไปในที่ใด เรากล่าวว่า ที่นั้น ไม่มีโศก ไม่มีธุลี ไม่มีความคับแค้น ดูกรภิกษุทั้งหลาย หากว่า ความยินดี ความเพลิน ความอยาก ไม่มีอยู่ในผัสสาหาร ... ในมโนสัญเจตนาหาร ... ในวิญญาณาหาร ฯลฯ เรากล่าวว่า ที่นั้น ไม่มีโศก ไม่มีธุลี ไม่มีความคับแค้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อนาคตมีอยู่ น่ะสิ

สัพพมัตถีติกถา จบ.

อดีตขันธาติกถา

[๓๘๙] ปรวาที อดีตเป็นขันธ์ หรือ?

สกวาที ถูกแล้ว

ป. อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นอายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๐] ป. อนาคตเป็นขันธ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อนาคตเป็นอายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อนาคตเป็นธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๑] ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตเป็นขันธ์ อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ปัจจุบันเป็นอายตนะ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตเป็นอายตนะ อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ปัจจุบันเป็นธาตุ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตเป็นธาตุ อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ อดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๒] ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตเป็นขันธ์ อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ปัจจุบันเป็นอายตนะ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตเป็นอายตนะ อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ปัจจุบันเป็นธาตุ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตเป็นธาตุ อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ อนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๓] ป. อดีตเป็นขันธ์ อดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นอายตนะ อดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัจจุบันเป็นอายตนะ ปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นธาตุ อดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัจจุบันเป็นธาตุ ปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ อดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ ปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๔] ป. อนาคตเป็นขันธ์ อนาคตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อนาคตเป็นอายตนะ ฯลฯ อนาคตเป็นธาตุ ฯลฯ อนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ อนาคตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ ปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๕] ป. รูปอดีตเป็นขันธ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปอดีตเป็นอายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปอดีตเป็นธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปอดีต เป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๘๖] ป. รูปอนาคตเป็นขันธ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปอนาคตเป็นอายตนะหรือ ฯลฯ รูปอนาคตเป็นธาตุหรือ ฯลฯ รูปอนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๘๗] ป. รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ รูปปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอดีตเป็นขันธ์ รูปอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปปัจจุบันเป็นอายตนะ ฯลฯ รูปปัจจุบันเป็นธาตุ ฯลฯ รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๘] ป. รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ รูปปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอนาคตเป็นขันธ์ รูปอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปปัจจุบันเป็นอายตนะ ฯลฯ รูปปัจจุบันเป็นธาตุ ฯลฯ รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปอนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๙๙] ป. รูปอดีตเป็นขันธ์ รูปอดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ รูปปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปอดีตเป็นอายตนะ ฯลฯ รูปอดีตเป็นธาตุ ฯลฯ รูปอดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปอดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปอนาคตเป็นขันธ์ รูปอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ รูปปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปอนาคตเป็นอายตนะ ฯลฯ รูปอนาคตเป็นธาตุ ฯลฯ รูปอนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ รูปปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๐] ป. เวทนาอดีต ฯลฯ สัญญาอดีต ฯลฯ สังขารอดีต ฯลฯ วิญญาณอดีตเป็นขันธ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. วิญญาณอดีตเป็นอายตนะ ฯลฯ วิญญาณอดีตเป็นธาตุ ฯลฯ วิญญาณอดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๑] ป. วิญญาณอนาคตเป็นขันธ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. วิญญาณอนาคตเป็นอายตนะ ฯลฯ วิญญาณอนาคตเป็นธาตุ ฯลฯ วิญญาณอนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๒] ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอดีตเป็นขันธ์ วิญญาณอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นอายตนะ ฯลฯ วิญญาณปัจจุบันเป็นธาตุ ฯลฯ วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณอดีตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๓] ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอนาคตเป็นขันธ์ วิญญาณอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นอายตนะ ฯลฯ วิญญาณปัจจุบันเป็นธาตุ ฯลฯ วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณอนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๔] ป. วิญญาณอดีตเป็นขันธ์ วิญญาณอดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ วิญญาณปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. วิญญาณอดีตเป็นอายตนะ ฯลฯ วิญญาณอดีตเป็นธาตุ ฯลฯ วิญญาณอดีตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณอดีตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๕] ป. วิญญาณอนาคตเป็นขันธ์ วิญญาณอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ วิญญาณปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. วิญญาณอนาคตเป็นอายตนะ ฯลฯ วิญญาณอนาคตเป็นธาตุ ฯลฯ วิญญาณอนาคตเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิญญาณปัจจุบันเป็นขันธ์ ธาตุ อายตนะ วิญญาณปัจจุบันไม่มีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๖] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ขันธ์ ธาตุ อายตนะ ที่เป็นอดีตและอนาคตเหล่านี้ ไม่มีอยู่เลย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ครรลองแห่งภาษา ครรลองแห่งชื่อ ครรลองแห่งบัญญัติสามประการนี้ อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลาย ไม่ลบล้าง ไม่เคยลบล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ มิได้คัดค้าน ฯลฯ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ขันธ์ ธาตุ อายตนะ ที่เป็นอดีตและอนาคต เหล่านี้ ก็ไม่มีอยู่ น่ะสิ

[๔๐๗] ป. ขันธ์ ธาตุ อายตนะที่เป็นอดีตและอนาคตเหล่านี้ ไม่มีอยู่เลย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ฯลฯ นี้เรียกว่า รูปขันธ์ เวทนาอย่างใด อย่างหนึ่ง ฯลฯ สัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ สังขารเหล่าใด เหล่าหนึ่ง ฯลฯ วิญญาณอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นอดีต อนาคต ปัจจุบัน ฯลฯ นี้เรียกว่า วิญญาณขันธ์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า ขันธ์ ธาตุ อายตนะ ที่เป็นอดีตและอนาคต เหล่านี้ ไม่มีอยู่เลย น่ะสิ

อดีตขันธาติกถา จบ.

เอกัจจมัตถีติกถา

[๔๐๘] สกวาที อดีตมีอยู่ หรือ?

ปรวาที อดีตบางอย่างมีอยู่ อดีตบางอย่างไม่มีอยู่?

ส. อดีตบางอย่างดับไปแล้ว บางอย่างยังไม่ดับไป บางอย่างปราศไปแล้ว บางอย่างยังไม่ปราศไป บางอย่างอัสดงคตแล้ว บางอย่างยังไม่อัสดงคต บางอย่างสาบสูญไปแล้ว บางอย่างยังไม่สาบสูญไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๙] ส. อดีตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีต บางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๐] ส. อดีตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันให้ผลแล้วที่เป็นอดีต บางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๑] ส. อดีตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันไม่มีวิบากที่เป็นอดีต บางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๒] ส. อดีตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อะไรมีอยู่ อะไรไม่มีอยู่?

ป. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีตมีอยู่ ธรรมอันให้ผลแล้วที่เป็นอดีตไม่มีอยู่

[๔๑๓] ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันให้ผลแล้ว ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๔] ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผล ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันไม่มีวิบาก ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๕] ส. ธรรมอันให้ผลแล้ว ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผล ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมอันให้ผลแล้ว ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันไม่มีวิบาก ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๖] ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผล ล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผล ที่เป็นอดีต ดับไปแล้วมิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่

[๔๑๗] ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีต ดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันให้ผลแล้วที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันไม่มีวิบากที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมอันให้ผลแล้วที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมอันให้ผลแล้วที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันไม่มีวิบากที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๘] ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันให้ผลแล้วที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันให้ผลแล้วส่วนหนึ่ง ยังไม่ให้ผลส่วนหนึ่งที่เป็นอดีตดับไปแล้ว ธรรมเหล่านั้น บางส่วนมีอยู่ บางส่วนไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมอันยังไม่ให้ผลล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีต ยังจักให้ผลมิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ธรรมอันยังไม่ให้ผลที่เป็นอดีต ยังจักให้ผล ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่า ธรรมอันยังไม่ให้ผลล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นยังมีอยู่

ส. ธรรมอันยังไม่ให้ผลล่วงไปแล้ว ธรรมเหล่านั้นชื่อว่า มีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า ยังจักให้ผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายว่า ยังจักให้ผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายว่า ยังจักให้ผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นปัจจุบัน ก็ชื่อว่าไม่มีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า จักดับไปด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๐] ส. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. บางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่

ส. อนาคตบางอย่างเกิดแล้ว บางอย่างยังไม่เกิด บางอย่างเกิดพร้อมแล้ว บางอย่างยังไม่เกิดพร้อม บางอย่างบังเกิดแล้ว บางอย่างยังไม่บังเกิด บางอย่างปรากฏแล้ว บางอย่างยังไม่ปรากฏ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๑] ส. อนาคตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อุปปาทิธรรม (ธรรมจักเกิดขึ้น) ที่เป็นอนาคต บางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อนาคตบางอย่าง ฯลฯ อนุปปาทิธรรม (ธรรมจักไม่เกิดขึ้น) ฯลฯ

[๔๒๒] ส. อนาคตบางอย่างมีอยู่ บางอย่างไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อะไรมีอยู่ อะไรไม่มีอยู่?

ป. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ อนุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตไม่มีอยู่

ส. อุปปาทิธรรมเป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อนุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคต ยังไม่เกิดมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่

[๔๒๓] ส. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ธรรมทั้งหลายนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ธรรมเหล่านั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อนุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคต จักบังเกิดขึ้นมิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตจักบังเกิดขึ้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคตมีอยู่

[๔๒๕] ส. อุปปาทิธรรมที่เป็นอนาคต ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า จักบังเกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายไว้ว่า จักบังเกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชื่อว่าปัจจุบัน เพราะทำอธิบายไว้ว่า จักบังเกิดขึ้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นปัจจุบัน ชื่อว่าไม่มีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า จักดับไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

เอกัจจมัตถีติกถา จบ

สติปัฏฐานกถา

[๔๒๖] สกวาที ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติ เป็นสตินทรีย์ เป็นสติพละ เป็นสัมมาสติ เป็นสติสัมโพชฌงค์ เป็นเอกายนมรรค เป็นเหตุให้ถึงความสิ้นไป เป็นเหตุให้ถึงความตรัสรู้ เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ไม่เป็นอารมณ์ของคันถะ ไม่เป็นอารมณ์ของโอฆะ ไม่เป็นอารมณ์ของโยคะ ไม่เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ ไม่เป็นอารมณ์ของปรามาสะ ไม่เป็นอารมณ์ของอุปทาน ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส ธรรมทั้งปวงเป็นพุทธานุสสติ เป็นธัมมานุสสติ เป็นสังฆานุสสติ เป็นสีลานุสสติ เป็นจาคานุสสติ เป็นเทวดานุสสติ เป็นอานาปานสติ เป็นมรณานุสสติ เป็นกายคตาสติ เป็นอุปสมานุสสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๗] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขายตนะเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะ เป็นสติ เป็นสตินทรีย์ เป็นสติพละ เป็นสัมมาสติ เป็นสติสัมโพชฌงค์ เป็นเอกายนมรรค เป็นเหตุให้ถึงความสิ้นไป เป็นเหตุให้ถึงความตรัสรู้ เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส จักขายตนะเป็นพุทธานุสสติ เป็นธัมมานุสสติ เป็นสังฆานุสสติ เป็นสีลานุสสติ เป็นจาคานุสสติ เป็นเทวดานุสสติ เป็นอานาปานสติ เป็นมรณานุสสติ เป็นกายคตาสติ เป็นอุปสมานุสสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตน ชิวหายตนะ กายายตนะ ฯลฯ รูปายตนะ สัททายตนะ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ราคะ ฯลฯ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโนตตัปปะ เป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโนตตัปปะ เป็นสติ เป็นสตินทรีย์ เป็นสติพละ เป็นสัมมาสติ ฯลฯ เป็นกายคตาสติ เป็นอุปสมานุสสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๘] ส. สติเป็นสติปัฏฐาน และสตินั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นสติปัฏฐาน และจักขายตนะนั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สติเป็นสติปัฏฐาน และสตินั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายายตนะ รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นสติปัฏฐาน และอโนตตัปปะนั้นเป็นสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๒๙] ส. จักขายตนะ เป็นสติปัฏฐาน แต่จักขายตนะนั้นไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติเป็นสติปัฏฐาน แต่สตินั้นไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายตนะ รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ราคะ โทสะ โมหะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นสติปัฏฐาน แต่อโนตตัปปะนั้นไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติเป็นสติปัฏฐาน แต่สตินั้นไม่เป็นสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สติปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ มิใช่หรือ?

ส. หากว่าสติ ปรารภธรรมทั้งปวง ตั้งมั่นได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน

[๔๓๑] ส. เพราะสติปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า สติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะผัสสะปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า ผัสสปัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๒] ส. เพราะสติปรารภธรรมทั้งปวงตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า สติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะเวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ จิตปรารภธรรมทั้งปวง ตั้งมั่นได้ ฉะนั้นธรรมทั้งปวงจึงชื่อว่า จิตตปัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๓] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งปวงเป็นผู้ตั้งสติมั่น เป็นผู้ประกอบด้วยสติ เป็นผู้มั่นคงด้วยสติ สติเป็นธรรมชาติเข้าไปตั้งมั่นแก่สัตว์ทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๔] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าใดไม่ได้บริโภคกายคตาสติ ชนเหล่านั้นไม่ได้บริโภคอมตะ ชนเหล่าใดบริโภคกายคตาสติ ชนเหล่านั้นได้บริโภคอมตะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งปวงเจริญ ปฏิบัติ เสพ อบรม ทำให้มาก ซึ่งกายคตาสติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๕] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้มรรคเป็นเอกายนะ ทางอันเอก เพื่อความบริสุทธิ์แห่งสัตว์ทั้งหลาย เพื่อความก้าวล่วงซึ่งโสกะ ปริเทวะ เพื่อความสาบสูญแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุอริยมรรคเครื่องออกไปจากทุกข์ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน นี้คือสติปัฏฐานทั้ง ๔ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นเอกายนมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๖] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย รัตนะ ๗ ประการย่อมปรากฏ เพราะความปรากฏแห่งพระเจ้าจักรพรรดิ ๗ ประการเป็นไฉน จักรรัตนะ (จักรแก้ว) ปรากฏ ๑ หัตถิรัตนะ (ช้างแก้ว) ปรากฏ ๑ อัสสรัตนะ (ม้าแก้ว) ปรากฏ ๑ มณีรัตนะ (ดวงมณีแก้ว) ปรากฏ ๑ อิตถีรัตนะ (นางแก้ว) ปรากฏ ๑ คหปติรัตนะ (คหบดีแก้ว) ปรากฏ ๑ ปริณายกรัตนะ (ขุนพลแก้ว) ปรากฏ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย รัตนะ ๗ ประการเหล่านี้ ย่อมปรากฏ เพราะความปรากฏแห่งพระเจ้าจักรพรรดิ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย รัตนะคือโพชฌงค์ ๗ ประการ ย่อมปรากฏ เพราะความปรากฏแห่งพระตถาคตผู้อรหันตสัมมาพุทธะ ๗ ประการเป็นไฉน รัตนะคือสติสัมโพชฌงค์ ปรากฏ ๑ รัตนะคือวิริยสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ รัตนะคือปีติสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ รัตนะ

คือปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ รัตนะคือสมาธิสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ รัตนะคืออุเบกขาสัมโพชฌงค์ปรากฏ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย รัตนะคือโพชฌงค์ ๗ ประการเหล่านี้ ย่อมปรากฏ เพราะความปรากฏแห่งพระตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นรัตนะคือสติสัมโพชฌงค์ปรากฏ เพราะความปรากฏแห่งพระตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมทั้งปวงเป็นสัมมัปปธาน ฯลฯ เป็นอิทธิบาท ฯลฯ เป็นอินทรีย์ ฯลฯ เป็นพละ ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สติปัฏฐานกถา จบ.

เหวัตถีติกถา

[๔๓๗] สกวาที อดีตมีอยู่ หรือ?

ปรวาที มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ อรรถว่าไม่มีอยู่ก็คืออรรถว่ามีอยู่ ความมีอยู่ก็คือความไม่มีอยู่ ความไม่มีอยู่ก็คือความมีอยู่ บัญญัติว่า มีอยู่หรือว่าไม่มีอยู่ก็ดี ว่าไม่มีอยู่หรือว่ามีอยู่ก็ดี บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๘] ส. อนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ อรรถว่าไม่มีอยู่ก็คืออรรถว่ามีอยู่ ความมีอยู่ก็คือความไม่มีอยู่ ความไม่มีอยู่ก็คือความมีอยู่ บัญญัติว่ามีอยู่หรือว่าไม่มีอยู่ก็ดี ว่าไม่มีอยู่หรือว่ามีอยู่ก็ดี บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๓๙] ส. ปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ป. มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ ฯลฯ เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๐] ส. อดีตมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีอยู่โดยภาวะอย่างไร ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างไร

ป. อดีตมีอยู่โดยภาวะว่าอดีต อดีตไม่มีอยู่โดยภาวะว่าอนาคต อดีตไม่มีอยู่โดยภาวะว่าปัจจุบัน

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ อรรถว่าไม่มีอยู่ก็คืออรรถว่ามีอยู่ ความมีอยู่ก็คือความไม่มีอยู่ ความไม่มีอยู่ก็คือความมีอยู่ บัญญัติว่ามีอยู่หรือว่าไม่มีอยู่ก็ดี ว่าไม่มีอยู่หรือว่ามีอยู่ก็ดี ว่าไม่มีอยู่หรือว่ามีอยู่ก็ดี บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๑] ส. อนาคตมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตมีอยู่โดยภาวะอย่างไร ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างไร

ป. อนาคตมีอยู่โดยภาวะว่าอนาคต อนาคตไม่มีอยู่โดยภาวะว่าอดีต อนาคตไม่มีอยู่โดยภาวะว่าปัจจุบัน

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ อรรถว่าไม่มีอยู่ก็คืออรรถว่ามีอยู่ ฯลฯ เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๒] ส. ปัจจุบันมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีอยู่โดยภาวะอย่างไร ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างไร

ป. ปัจจุบันมีอยู่โดยภาวะว่าปัจจุบัน ปัจจุบันไม่มีอยู่โดยภาวะว่าอดีต ปัจจุบันไม่มีอยู่โดยภาวะว่าอนาคต

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็อย่างนั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็อย่างนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ ฯลฯ เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อดีตมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ อนาคตมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ปัจจุบันมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตมีอยู่โดยภาวะว่าอนาคต อดีตมีอยู่โดยภาวะว่าปัจจุบัน อนาคตมีอยู่โดยภาวะว่าอดีต อนาคตมีอยู่โดยภาวะว่าปัจจุบัน ปัจจุบันมีอยู่โดยภาวะว่าอดีต ปัจจุบันมีอยู่โดยภาวะว่าอนาคต หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อดีตก็มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ อนาคตมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ปัจจุบันมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ น่ะสิ

[๔๔๔] ส. รูปมีอยู่ หรือ?

ป. มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ อรรถว่าไม่มีอยู่ก็คืออรรถว่ามีอยู่ ความมีอยู่ก็คือความไม่มีอยู่ ความไม่มีอยู่ก็คือความมีอยู่ บัญญัติว่ามีอยู่หรือว่าไม่มีอยู่ก็ดี ว่าไม่มีอยู่หรือว่ามีอยู่ก็ดี บัญญัติทั้งสองนี้ ก็อย่างเดียวกัน มีอรรถอันเดียวกัน เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณมีอยู่ หรือ?

ป. มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ ฯลฯ เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีอยู่โดยภาวะอย่างไร ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างไร

ป. รูปมีอยู่โดยภาวะว่ารูป รูปไม่มีอยู่โดยภาวะว่าเวทนา ฯลฯ รูปไม่มีอยู่โดยภาวะว่าสัญญา ฯลฯ รูปไม่มีอยู่โดยภาวะว่าสังขาร ฯลฯ รูปไม่มีอยู่โดยภาวะว่าวิญญาณ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ ฯลฯ เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีอยู่โดยภาวะอย่างไร ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างไร

ป. วิญญาณมีอยู่โดยภาวะว่าวิญญาณ วิญญาณไม่มีอยู่โดยภาวะว่ารูป ฯลฯ วิญญาณไม่มีอยู่โดยภาวะว่าเวทนา ฯลฯ วิญญาณไม่มีอยู่โดยภาวะว่าสัญญา ฯลฯ วิญญาณไม่มีอยู่โดยภาวะว่าสังขาร

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ ฯลฯ เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอยู่ก็นั้นแหละ ไม่มีอยู่ก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรรถว่ามีอยู่ก็คืออรรถว่าไม่มีอยู่ ฯลฯ เสมอกัน เท่ากัน เหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่ารูปมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณมีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปมีอยู่โดยภาวะว่าเวทนา ฯลฯ รูปมีอยู่โดยภาวะว่าสัญญา ฯลฯ รูปมีอยู่โดยภาวะว่าสังขาร ฯลฯ รูปมีอยู่โดยภาวะว่าวิญญาณ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่โดยภาวะว่ารูป วิญญาณมีอยู่โดยภาวะว่าเวทนา ฯลฯ วิญญาณมีอยู่โดยภาวะว่าสังขาร หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น รูปก็มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ ไม่มีอยู่โดยภาวะอย่างนี้ น่ะสิ

เหวัตถีติกถา จบ.

มหาวรรคที่ ๑ จบ.

วรรคที่ ๒

ปรูปหารกถา

[๔๔๖] สกวาที การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ราคะ กามราคะ ความกลุ้มรุมแห่งกามราคะ สัญโญชน์คือกามราคะ โอฆะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนิวรณ์ ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๗] ส. ราคะ กามราคะ ความกลุ้มรุมแห่งกามราคะ สัญโญชน์คือกามราคะ โอฆะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนิวรณ์ ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะ กามราคะ ความกลุ้มรุมแห่งกามราคะ สัญโญชน์คือกามราคะ โอฆะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนิวรณ์ ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๔๘] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของปุถุชนมีอยู่ และราคะ กามราคะ ความกลุ้มรุมแห่งกามราคะ สัญโญชน์คือกามราคะ โอฆะคือกาม โยคะคือกาม กามฉันทนิวรณ์ ของเขาก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ และราคะ กามราคะ ความกลุ้มรุมแห่งกามราคะ ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ ของท่านก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๔๙] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่ราคะ กามราคะ ความกลุ้มรุมแห่งกามราคะ ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของปุถุชนมีอยู่ แต่ราคะ กามราคะ ความกลุ้มรุมแห่งกามราคะ ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ ไม่มีแก่เขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๐] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โดยอรรถาธิบายอย่างไร

ป. โดยอรรถาธิบายว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์

[๔๕๑] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของเทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มารมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๒] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิไม่มีแก่เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิไม่มีแก่เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร ก็ต้องไม่กล่าวว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์

[๔๕๓] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่ตนได้ นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่คนอื่นๆ ได้ และนำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่บุคคลนั้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๔] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่ตนก็ไม่ได้ แก่คนอื่นๆ ก็ไม่ได้ แก่บุคคลนั้นก็ไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่ตนไม่ได้ แก่คนอื่นๆ ก็ไม่ได้ แก่บุคคลนั้นก็ไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์

[๔๕๕] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นำเข้าไปทางขุมขน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๖] ส. เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่มาร นำเข้าไปซึ่งการปล่อยสุกกะคืออสุจิแก่พระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะเหตุไร

ป. เพราะจะยังท่านให้ตกอยู่ในความสงสัย

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๗] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระสงฆ์ ความสงสัยในสิกขา ความสงสัยในส่วนเบื้องต้น ความสงสัยในส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในส่วนเบื้องต้นและส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้นของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๕๘] ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระสงฆ์ ความสงสัยในสิกขา ความสงสัยในส่วนเบื้องต้น ความสงสัยในส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในส่วนเบื้องต้นและส่วนเบื้องปลาย ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๔๕๙] ส. ความสงสัยของปุถุชนยังมีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขาก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๐] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้นของเขาไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้นของเขาไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๑] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของอะไร

ป. เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนเหล่าหนึ่งเหล่าใด ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสุกกะคืออสุจิของชนเหล่านั้นทุกจำพวกเทียวยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๒] ส. ชนเหล่าหนึ่งเหล่าใด ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสุกกะคืออสุจิของชนเหล่านั้นทุกจำพวกเทียวยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พวกทารก ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสุกกะคืออสุจิของทารกมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๓] ส. พวกบัณเฑาะก์ ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสุกกะคืออสุจิของบัณเฑาะก์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๔] ส. พวกเทวดา ยังกิน ยังดื่ม ยังเคี้ยว ยังลิ้มอยู่ การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพวกเทวดามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๕] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความประสงค์ของท่านมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๖] ส. อุจจาระ ปัสสาวะ ของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม ความประสงค์ของท่านมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม ความประสงค์ของท่านมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๗] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม แต่ความประสงค์ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อุจจาระ ปัสสาวะ ของพระอรหันต์ เป็นผลของการกิน การดื่ม การเคี้ยว การลิ้ม แต่ความประสงค์ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๘] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์พึงเสพเมถุนธรรม พึงยังเมถุนธรรมให้เกิด พึงนอนที่นอนอันเบียดเสียดด้วยบุตร พึงใช้ผ้ากาสิกพัสตร์และจุณจันทร์ พึงทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ พึงยินดีทองเงิน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๖๙] การปล่อยสุกกะคืออสุจิของปุถุชนมีอยู่ ปุถุชนพึงเสพเมถุนธรรม ยังเมถุนธรรมให้เกิด ฯลฯ พึงยินดีทองเงิน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ พระอรหันต์พึงเสพเมถุนธรรม ยังเมถุนธรรมให้เกิด ฯลฯ พึงยินดีทองเงิน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๗๐] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ แต่พระอรหันต์จะพึงเสพเมถุนธรรม จะพึงยังเมถุนธรรมให้เกิด ฯลฯ จะพึงยินดีทองเงิน ก็หามิได้เลย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนจะพึงเสพเมถุนธรรม จะพึงยังเมถุนธรรมให้เกิด จะพึงนอนที่นอนอันเบียดเสียดด้วยบุตร จะพึงใช้ผ้ากาสิกพัสตร์และจุณจันทร์ จะพึงทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ จะพึงยินดีทองเงิน ก็หามิได้เลย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๗๑] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็น

ธรรมดาแล้ว ก็ไม่ต้องกล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๗๒] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตัปปะ อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อโนตตัปปะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๗๓] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้วเพื่อละขาดซึ่งราคะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๗๔] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสติปัฏฐานให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังสัมมัปปธานให้เกิดแล้ว ยังอิทธิบาทให้เกิดแล้ว ยังอินทรีย์ให้เกิดแล้ว ยังพละให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๗๕] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโมหะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ มีอยู่

[๔๗๖] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ มีลิ่มอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ่มสลัก เป็นอริยะ ลดธง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว ได้กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๗๗] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน (ผู้ปัญญาวิมุต) มีอยู่ แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิ ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น (ผู้อุภโตภาควิมุต)

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๗๘] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิ ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิ ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๗๙] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๐] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะแล้ว แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดอโนตตัปปะแล้ว แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๑] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโมหะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๒] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การปล่อยสุกกะคืออสุจิของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๓] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และการปล่อยสุกกะคืออสุจิก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และการปล่อยสุกกะคืออสุจิก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะแล้ว และการปล่อยสุกกะคืออสุจิ ก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดอโนตตัปปะแล้ว และการปล่อยสุกกะคืออสุจิก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโทสะ เพื่อละขาดซึ่งโมหะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ และการปล่อยสุกกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังโพฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ และการปล่อยสุกกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๖] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการปล่อยสุกกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โมทะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการปล่อยสุกกะคืออสุจิ ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๘๗] ส. การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่าใด เป็นปุถุชน ถึงพร้อมด้วยศีล มีสติสัมปชัญญะ ก้าวลงสู่ความหลับ อสุจิ

ของภิกษุเหล่านั้น ย่อมไม่เคลื่อน แม้ฤาษีนอกศาสนาเหล่าใด เป็นผู้ปราศจากราคะในกามแล้ว อสุจิของพวกฤาษีเหล่านั้น ก็หาเคลื่อนไม่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้อที่อสุจิของพระอรหันต์จะพึงเคลื่อนนี้ มิใช่ฐานะ มิใช่โอกาสที่จะเป็นไปได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การปล่อยสุกกะคืออสุจิของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๘๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า มีการนำเข้าไปสู่แห่งผู้อื่นแก่พระอรหันต์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ผู้อื่นพึงนำเข้าไปซึ่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร แก่พระอรหันต์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าผู้อื่นพึงนำเข้าไปซึ่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร แก่พระอรหันต์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า มีการนำปัจจัยเข้าไปแห่งผู้อื่นแก่พระอรหันต์

[๔๘๙] ส. เพราะผู้อื่นพึงนำเข้าไปซึ่งจีวร บิณฑบาตรเสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร แก่พระอรหันต์ ฉะนั้น จึงมีการนำเข้าไปแห่งผู้อื่น แก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นพึงนำเข้าไป ซึ่งโสดาปัตติผล หรือสกทาคามิผล หรืออนาคามิผล หรืออรหัตผล แก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ปรูปหารกถา จบ.

อัญญาณกถา

[๔๙๐] สกวาที ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ป. อวิชชา โอฆะคืออวิชชา โยคะคืออวิชชา อนุสัยคืออวิชชา ปริยุฏฐาน คืออวิชชา สัญโญชน์คืออวิชชา นิวรณ์คืออวิชชา ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๙๑] ส. อวิชชา โอฆะคืออวิชชา โยคะคืออวิชชา อนุสัยคืออวิชชา ปริยุฏฐาน คืออวิชชา สัญโญชน์คืออวิชชา นิวรณ์คืออวิชชา ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อวิชชา โอฆะคืออวิชชา โยคะคืออวิชชา อนุสัยคืออวิชชา ปริยุฏฐานคืออวิชชา สัญโญชน์คืออวิชชา นิวรณ์คืออวิชชา ไม่มีแก่ พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๙๒] ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ และอวิชชา โอฆะคืออวิชชา โยคะคืออวิชชา อนุสัยคืออวิชชา ปริยุฏฐานคืออวิชชา สัญโญชน์คืออวิชชา นิวรณ์ คืออวิชชา ของเขาก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ และอวิชชา โอฆะคืออวิชชา โยคะคือ อวิชชา อนุสัยคืออวิชชา ปริยุฏฐานคืออวิชชา สัญโญชน์คืออวิชชา นิวรณ์คืออวิชชา ของท่านก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๙๓] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ แต่อวิชชา โอฆะคืออวิชชา โยคะคือ อวิชชา อนุสัยคืออวิชชา ปริยุฏฐานคืออวิชชา สัญโญชน์คืออวิชชา นิวรณ์คืออวิชชา ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ แต่อวิชชา โอฆะคืออวิชชา โยคะคืออวิชชา อนุสัยคืออวิชชา ปริยุฏฐานคืออวิชชา สัญโญชน์คืออวิชชา นิวรณ์คืออวิชชา ไม่มีแก่เขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๙๔] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ อันความไม่รู้ครอบงำ พึงฆ่าสัตว์ พึงลักทรัพย์ พึงพูดเท็จ พึงพูดส่อเสียด พึงพูดเพ้อเจ้อ พึงตัดช่องย่องเบา พึงปล้นตลอดบ้าน พึงปล้นเฉพาะหลังคาเรือน พึงซุ่มดักที่ทางเปลี่ยว พึงคบหาทาระของผู้อื่น พึงฆ่าชาวบ้าน พึงฆ่าชาวนิคม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๙๕] ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ และปุถุชนอันความไม่รู้ครอบงำ พึงฆ่าสัตว์ พึงลักทรัพย์ ฯลฯ พึงฆ่าชาวบ้าน พึงฆ่าชาวนิคม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ และพระอรหันต์อันความไม่รู้ครอบงำ พึงฆ่าสัตว์ พึงลักทรัพย์ ฯลฯ พึงฆ่าชาวบ้าน พึงฆ่าชาวนิคม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๙๖] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ แต่พระอรหันต์จะได้ถูกความไม่รู้ครอบงำ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ ฆ่าชาวบ้าน ฆ่าชาวนิคม ก็หาไม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ แต่ปุถุชนจะได้ถูกความไม่รู้ครอบงำ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ ฆ่าชาวบ้าน ฆ่าชาวนิคม ก็หาไม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๙๗] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ในพระศาสดา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ความไม่รู้ในสิกขา ความไม่รู้ในส่วนอนาคต ความไม่รู้ในส่วนอดีต ความไม่รู้ทั้งในส่วนอนาคตและในส่วนอดีต ความไม่รู้ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๙๘] ส. ความไม่รู้ในพระศาสดา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ความไม่รู้ในสิกขา ความไม่รู้ในส่วนอนาคต ความไม่รู้ในส่วนอดีต ความไม่รู้ทั้งในส่วนอนาคตและส่วนอดีต ความไม่รู้ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความไม่รู้ในพระศาสดา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๔๙๙] ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ และความไม่รู้ในพระศาสดา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขาก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ และความไม่รู้ในพระศาสดา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๐] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ แต่ความไม่รู้ในพระศาสดา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของปุถุชนมีอยู่ แต่ความไม่รู้ในพระศาสดา ความไม่รู้ในพระธรรม ความไม่รู้ในพระสงฆ์ ฯลฯ ความไม่รู้ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่เขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๑] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ ฯลฯ

ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อโนตตัปปะ อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อโนตตัปปะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๐๒] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งราคะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์ยังโพชฌงค์ให้เกิด เพื่อละขาดซึ่งราคะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๐๓] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๐๔] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๐๕] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ความไม่รู้ของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่ แต่ความไม่รู้ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๖] ส. ความไม่รู้ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่รู้ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๗] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๘] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดอโนตตัปปะแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๐๙] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๐] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๑] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความไม่รู้ของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๒] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๓] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะ และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดอโนตตัปปะแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งราคะ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความไม่รู้ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๑๖] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะ สำหรับผู้ที่รู้อยู่ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ไม่รู้อยู่ ไม่เห็นอยู่ ก็บุคคลรู้อยู่อย่างไร เห็นอยู่อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคลรู้อยู่เห็นอยู่ว่า อย่างนี้รูป อย่างนี้ความเกิดขึ้นแห่งรูป อย่างนี้ความดับแห่งรูป อย่างนี้เวทนา ฯลฯ อย่างนี้สัญญา ฯลฯ อย่างนี้สังขาร ฯลฯ อย่างนี้วิญญาณ อย่างนี้ความเกิดขึ้นแห่งวิญญาณ อย่างนี้ ความดับแห่งวิญญาณ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลรู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๑๗] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะ สำหรับผู้ที่รู้อยู่ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ไม่รู้อยู่ ไม่เห็นอยู่ ก็บุคคลรู้อยู่อย่างไร เห็นอยู่อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคลรู้อยู่ เห็นอยู่ว่า นี้ทุกข์ นี้เหตุเกิดแห่งทุกข์ นี้ธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ นี้ทางให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ดังนี้ ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลรู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๑๘] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลเมื่อได้รู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง ไม่กำหนดรู้ ไม่สำรอก ไม่ละซึ่งสิ่งทั้งปวง ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ต่อเมื่อรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง กำหนดรู้ สำรอก ละซึ่งสิ่งทั้งปวง จึงเป็นผู้ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ดังนี้เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๑๙] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการบรรลุโสดาปัตติมรรคของท่าน ท่านละธรรม ๓ ประการได้แล้ว คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส ที่ยังมีอยู่บ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านจึงพ้นจากอบายภูมิทั้ง ๔ และเป็นผู้ไม่ควรทำความผิดสถานหนัก ๖ ประการ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๒๐] ส. ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในสมัยใด ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากผงฝ้า เกิดขึ้นแก่อริยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา ดังนี้ ในสมัยนั้น พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งทัศนะ อริยสาวกก็ละสัญโญชน์ได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ต้องไม่กล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

[๕๒๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์อาจไม่รู้นามและโคตรของสตรีและบุรุษทั้งหลาย อาจไม่รู้ทางและมิใช่ทาง อาจไม่รู้ชื่อของหญ้า ไม้ ต้นไม้เจ้าป่าทั้งหลายก็ได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์อาจไม่รู้นามและโคตรของสตรีและบุรุษทั้งหลาย อาจไม่รู้ทางและมิใช่ทาง อาจไม่รู้ชื่อของหญ้า ไม้ และไม้เจ้าป่าก็ได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ความไม่รู้ของพระอรหันต์ มีอยู่

ส. เพราะพระอรหันต์อาจไม่รู้นามและโคตรของสตรีและบุรุษทั้งหลาย อาจไม่รู้ทางและมิใช่ทาง อาจไม่รู้จักชื่อของหญ้า ไม้ และไม้เจ้าป่าก็ได้ ฉะนั้น ความไม่รู้ของพระอรหันต์ จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ อาจไม่รู้โสดาปัตติผล หรือสกทาคามิผล หรืออนาคามิผลก็ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อัญญาณกถา จบ.

กังขากถา

[๕๒๒] สกวาที ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ ของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๓] ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ ของพระอรหันต์ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ ของพระอรหันต์ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๒๔] ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ และวิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ ของเขาก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ และวิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ ของท่านก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๕] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ แต่วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ ของท่านไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ ของเขาไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๖] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระสงฆ์ ความสงสัยในสิกขา ความสงสัยในส่วนอนาคต ความสงสัยใน

ส่วนอดีต ความสงสัยทั้งในส่วนอนาคตและส่วนอดีต ความสงสัยใน ปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของ พระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๗] ส. ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ความสงสัยในพระ สงฆ์ ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็น ปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของพระอรหันต์ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความ สงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึง เกิดขึ้นของพระอรหันต์ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระ อรหันต์มีอยู่

[๕๒๘] ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัย ในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้ เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขาก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ และความสงสัยในพระศาสดา ความ สงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะ ธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๒๙] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ความ สงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะ ธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของท่านไม่มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของปุถุชนมีอยู่ แต่ความสงสัยในพระศาสดา ความสงสัยในพระธรรม ฯลฯ ความสงสัยในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ของเขาไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๐] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอันพระอรหันต์ ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะอันพระอรหันต์ ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๓๑] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อโนตตัปปะ อันพระอรหันต์ ละขาดแล้ว ฯลฯ พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ มิใช่หรือ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ ฯลฯ พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๓๒] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ความสงสัยของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน มีอยู่ แต่ความสงสัย ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยของพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๓] ส. ความสงสัยไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสงสัยไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นละขาดราคะแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะแล้ว ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะหรือ ฯลฯ

[๕๓๖] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ แล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่ความสงสัยของท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๗] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๓๘] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะแล้ว ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ หรือ ฯลฯ

[๕๓๙] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ แล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และความสงสัยของท่านก็ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๔๐] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะสำหรับผู้ที่รู้อยู่ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่รู้อยู่ ไม่เห็นอยู่. ก็บุคคลผู้รู้อยู่อย่างไร เห็นอยู่อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคลผู้รู้อยู่ เห็นอยู่ว่า อย่างนี้รูป ฯลฯ อย่างนี้ความดับแห่งวิญญาณ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้รู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๔๑] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะสำหรับผู้ที่รู้อยู่ เห็นอยู่ ไม่กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่รู้อยู่ ไม่เห็นอยู่. ก็บุคคลผู้รู้อยู่อย่างไร เห็นอยู่อย่างไร ความสิ้นอาสวะ จึงมีได้ บุคคลรู้อยู่เห็นอยู่ว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทางให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ดังนี้ ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลรู้อยู่เห็นอยู่อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ เป็นสูตรที่มีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๔๒] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลเมื่อไม่รู้ด้วย ปัญญาอันยิ่ง ไม่กำหนดรู้ ไม่สำรอก ไม่ละซึ่งสิ่งทั้งปวง ย่อม เป็นผู้ไม่ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ต่อเมื่อรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง กำหนดรู้ สำรอก ละซึ่งสิ่งทั้งปวง จึงเป็นผู้ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๔๓] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการบรรลุโสดาปัตติมรรคของ ท่าน ฯลฯ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะทำความผิดสถานหนัก ๖ ประการ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๔๔] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในสมัยใด ดวงตา เห็นธรรมอันปราศจากผงฝ้า เกิดขึ้นแก่อริยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับไปเป็นธรรมดา ดังนี้ ในสมัยนั้น พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งทัศนะ อริยสาวกก็ละ สัญโญชน์ได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพต ปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๔๕] ส. ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้น ย่อมวับหายไป เพราะมารู้ธรรมกับทั้งเหตุ

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้นความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้น ย่อมวับหายไป เพราะได้รู้ถึงความสิ้นไปแห่งปัจจัยทั้งหลาย

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้น พราหมณ์นั้น ย่อมกำจัดมารและเสนามารเสียได้ ดุจดวงอาทิตย์อุทัยกำจัดมืด ยังอากาศให้สว่างฉะนั้น

ความสงสัยในโลกนี้หรือโลกอื่น ในประวัติของตน หรือในประวัติของผู้อื่น ไม่ว่าอย่างใด ผู้มีความเพียรประพฤติพรหมจรรย์เพ่งอยู่ ย่อมละความสงสัยเหล่านั้นได้หมด

บุคคลเหล่าใด ข้ามความสงสัยทั้งหลายเสียได้ ในเมื่อคนทั้งหลายยังมีความสงสัยอยู่ เป็นผู้ไม่มีความสงสัย ไม่ข้องขัด ทานที่ให้ในบุคคลเหล่านั้นมีผลมาก

การประกาศธรรมในพระศาสนานี้ เป็นเช่นนี้ บรรดาพระสาวกเหล่านั้น องค์ไรหรือจะยังสงสัย ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนมัสการพระพุทธเจ้าผู้จอมคน ทรงข้ามพ้นห้วงสังสารวัฏ และทรงตัดความสงสัยเสียได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์มีอยู่

[๕๔๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์ ยังมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์ อาจสงสัยในนามและโคตรของสตรีและบุรุษ อาจสงสัยในทางและมิใช่ทาง อาจสงสัยในชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่าก็ได้ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์อาจสงสัยในนามและโคตรของสตรีและบุรุษ อาจสงสัยในทางและมิใช่ทาง อาจสงสัยในชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่าก็ได้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ความสงสัยของพระอรหันต์ ยังมีอยู่

ส. เพราะพระอรหันต์ อาจสงสัยในนามและโคตรของสตรีและบุรุษ อาจสงสัยในชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่าก็ได้ ฉะนั้น ความสงสัยของพระอรหันต์จึงยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ อาจสงสัยในโสดาปัตติผล หรือในสกทาคามิผล หรือในอนาคามิผล หรือในอรหัตผลก็ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

กังขากถา จบ

ปรวิตารณากถา

[๕๔๗] สกวาที การแนะนำของผู้อื่น สำหรับพระอรหันต์ ยังมีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์อันผู้อื่นพึงนำไปได้ อันผู้อื่นพึงจูงไปได้ อาศัยผู้อื่น เกาะผู้อื่น ไม่รู้ ไม่เห็น หลง ไม่รู้ตัว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๔๘] ส. พระอรหันต์อันผู้อื่นไม่พึงนำไปได้ อันผู้อื่นไม่พึงจูงไปได้ ไม่อาศัยผู้อื่น ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น ไม่หลง รู้ตัวอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์อันผู้อื่นไม่พึงนำไปได้ อันผู้อื่นไม่พึงจูงไปได้ ไม่อาศัยผู้อื่น ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น ไม่หลง รู้ตัวอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่น สำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๔๙] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปุถุชนมีอยู่ และเขาอันผู้อื่นพึงนำไปได้ อันผู้อื่นพึงจูงไปได้ อาศัยผู้อื่น เกาะผู้อื่น ไม่รู้ ไม่เห็น หลง ไม่รู้ตัว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ และท่านอันผู้อื่นพึงนำไปได้ อันผู้อื่นพึงจูงไปได้ อาศัยผู้อื่น เกาะผู้อื่น ไม่รู้ ไม่เห็น หลง ไม่รู้ตัว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๐] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่ท่านอันผู้อื่นไม่พึงนำไปได้ อันผู้อื่นไม่พึงจูงไปได้ ไม่อาศัยผู้อื่น ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น ไม่หลง รู้ตัวอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปุถุชนมีอยู่ แต่เขาอันผู้อื่นไม่พึงนำไปได้ อันผู้อื่นไม่พึงจูงไปได้ ไม่อาศัยผู้อื่น ไม่เกาะผู้อื่น รู้ เห็น ไม่หลง รู้ตัวอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๑] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในการศึกษา ในส่วนอนาคต ในส่วนอดีต ทั้งในส่วนอนาคตและส่วนอดีต ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น สำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๒] ส. การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ฯลฯ ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสดา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่พระอรหันต์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๕๓] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปุถุชนมีอยู่ และการแนะนำของผู้อื่นในพระศาสดา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น สำหรับปุถุชนนั้นก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ และการแนะนำของผู้อื่นในพระศาสดา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น สำหรับพระอรหันต์นั้นก็ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๔] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ แต่การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสดา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับปุถุชนมีอยู่ แต่การแนะนำของผู้อื่นในพระศาสดา ในพระธรรม ฯลฯ ในปฏิจจสมุปปาทธรรมว่า เพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย ธรรมนี้จึงเกิดขึ้น ไม่มีแก่เขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๕] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคะอันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์มีอยู่ ฯลฯ โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อโนตตัปปะ อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ฯลฯ มิใช่หรือ ฯลฯ

[๕๕๖] ส. พระอรหันต์ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ มิใช่หรือ ฯลฯ

[๕๕๗] ส. พระอรหันต์ เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ ยังมีอยู่

[๕๕๘] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมีอยู่ แต่การแนะนำของผู้อื่นไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตนยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่นยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๕๙] ส. การแนะนำของผู้อื่น ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การแนะนำของผู้อื่น ไม่มีแก่พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๐] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่นสำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่นสำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๑] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะแล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะแล้ว ฯลฯ

[๕๖๒] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ ฯลฯ

[๕๖๓] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ แล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่น สำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ แล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว แต่การแนะนำของผู้อื่น สำหรับท่านยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๔] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดราคะแล้ว และการแนะนำของผู้อื่น ก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน ละขาดราคะแล้ว และการแนะนำของผู้อื่นก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ละขาดโทสะแล้ว ฯลฯ ละขาดโมหะ แล้ว ฯลฯ ละขาดอโนตตัปปะแล้ว ฯลฯ

[๕๖๕] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งราคะ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละขาดซึ่งโทสะ ฯลฯ เพื่อละขาดซึ่งอโนตตัปปะ ฯลฯ

[๕๖๖] ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมอื่น เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการแนะนำของผู้อื่นก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ผู้ฉลาดในธรรมของตน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ แล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว และการแนะนำของผู้อื่นก็ไม่มีแก่ท่าน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๖๗] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะสำหรับผู้ที่รู้อยู่ เห็นอยู่ ไม่ได้กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่รู้อยู่ ไม่เห็นอยู่ ก็บุคคลรู้อยู่อย่างไร เห็นอยู่อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคลรู้อยู่ เห็นอยู่ว่า อย่างนี้รูป ฯลฯ อย่างนี้ความดับแห่งวิญญาณ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลรู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๖๘] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวความสิ้นอาสวะสำหรับผู้ที่รู้อยู่ เห็นอยู่ ไม่ได้กล่าวสำหรับผู้ที่ไม่รู้อยู่ ไม่เห็นอยู่ ก็บุคคลรู้อยู่อย่างไร เห็นอยู่อย่างไร ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ บุคคลรู้อยู่ เห็นอยู่ว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้เหตุเกิดแห่งทุกข์ ฯลฯ นี้ธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ฯลฯ นี้ทางให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ดังนี้ ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลรู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่

อย่างนี้แล ความสิ้นอาสวะจึงมีได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๖๙] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลเมื่อไม่รู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง ไม่กำหนดรู้ ไม่สำรอก ไม่ละซึ่งสิ่งทั้งปวง ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ต่อเมื่อรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง กำหนดรู้ สำรอกละซึ่งสิ่งทั้งปวง จึงเป็นผู้ควรเพื่อความสิ้นทุกข์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๗๐] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการบรรลุโสดาปัตติมรรคของท่าน ฯลฯ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะทำความผิดสถานหนัก ๖ ประการ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๗๑] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลายในสมัยใด ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากผงฝ้า เกิดขึ้นแก่อริยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมด มีความดับไปเป็นธรรมดา ดังนี้ ในสมัยนั้น พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งทัศนะ อริยสาวกก็ละสัญโญชน์ได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๗๒] ส. การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรโธตกะ เราจักไม่อุตสาหะเพื่อจะเปลื้องใครๆ ที่มีความสงสัยในโลก แต่ท่านเมื่อรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งซึ่งธรรมอันประเสริฐ ก็ข้ามโอฆะนี้ โดยอาการอย่างนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๗๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การแนะนำของอื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ผู้อื่นพึงแนะนำ นามและโคตรของสตรีและบุรุษ พึงแนะนำทางและมิใช่ทาง พึงแนะนำชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า แก่พระอรหันต์ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ผู้อื่นพึงแนะนำ นามและโคตรของสตรีและบุรุษ พึงแนะนำทาง และมิใช่ทาง พึงแนะนำชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า แก่พระอรหันต์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์ยังมีอยู่

[๕๗๔] ส. เพราะผู้อื่นพึงแนะนำ นามและโคตรของสตรีและบุรุษ พึงแนะนำทาง และมิใช่ทาง พึงแนะนำชื่อของหญ้า ไม้ และต้นไม้เจ้าป่า แก่พระอรหันต์ ฉะนั้น การแนะนำของผู้อื่นสำหรับพระอรหันต์จึงยังมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นพึงแนะนำโสดาปัตติผล หรือสกทาคามิผล อนาคามิผลหรือ อรหัตผล แก่พระอรหันต์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ปรวิตารณากถา จบ.

วจีเภทกถา

[๕๗๕] สกวาที การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานในภพทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๗๖] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานในกาลทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๗๗] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานทั้งปวงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๗๘] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจามีอยู่ในสมาบัติทั้งปวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๗๙] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การไหวกายของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๐] ส. การไหวกายไม่มีแก่ผู้เข้าฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๑] ส. วาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ การเปล่งวาจาก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายของผู้เข้าฌานมีอยู่ การไหวกายก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๒] ส. กายของผู้เข้าฌานมีอยู่ แต่การไหวกายไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ แต่การเปล่งวาจาไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๓] ส. เมื่อรู้ว่าทุกข์ ย่อมเปล่งวาจาว่าทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อรู้ว่าสมุทัย ย่อมเปล่งวาจาว่าสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๔] ส. เมื่อรู้ว่าทุกข์ ย่อมเปล่งวาจาว่าทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อรู้ว่านิโรธ ย่อมเปล่งวาจาว่านิโรธ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๕] ส. เมื่อรู้ว่าทุกข์ ย่อมเปล่งวาจาว่าทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อรู้ว่ามรรค ย่อมเปล่งวาจาว่ามรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๖] ส. เมื่อรู้ว่าสมุทัย ก็ไม่เปล่งวาจาว่าสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อรู้ว่าทุกข์ ก็ไม่เปล่งวาจาว่าทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๗] ส. เมื่อรู้ว่านิโรธ ก็ไม่เปล่งวาจาว่านิโรธ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อรู้ว่าทุกข์ ก็ไม่เปล่งวาจาว่าทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๘] ส. เมื่อรู้ว่ามรรค ก็ไม่เปล่งวาจาว่ามรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อรู้ว่าทุกข์ ก็ไม่เปล่งวาจาว่าทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๘๙] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณ (ความรู้) มีอะไรเป็นโคจร

ป. ญาณมีสัจจะเป็นโคจร

ส. โสตวิญญาณมีสัจจะเป็นโคจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๐] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตวิญญาณมีอะไรเป็นโคจร

ป. โสตวิญญาณมีเสียงเป็นโคจร

ส. ญาณมีเสียงเป็นโคจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๑] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ ญาณมีสัจจะเป็นโคจร โสตวิญญาณมีเสียงเป็นโคจร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ญาณมีสัจจะเป็นโคจร โสตวิญญาณมีเสียงเป็นโคจร ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๕๙๒] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ ญาณมีสัจจะเป็นโคจร โสตวิญญาณมีเสียงเป็นโคจร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การประชุมแห่งผัสสะ ๒ แห่งเวทนา ๒ แห่งสัญญา ๒ แห่งเจตนา ๒ แห่งจิต ๒ เป็นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๓] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าสมาบัติ ที่มีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๔] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าสมาบัติ ที่มีอาโปกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มีเตโชกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีวาโยกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีนีลกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีปีตกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีโลหิตกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีโอทาตกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ของผู้เข้าอากาสานัญจายตนสมาบัติ วิญญาณัญจายตนสมาบัติ อากิญจัญญายตนสมาบัติ ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติมีอยู่ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๕] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าสมาบัติ ที่มีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าสมาบัติ ที่มีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๕๙๖] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าสมาบัติ ที่มีอาโปกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มีโอทาตกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ไม่มีแก่ผู้เข้าอากาสานัญจายตนสมาบัติ วิญญาณัญจายตนสมาบัติ อากิญจัญญายตนสมาบัติ ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๕๙๗] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าโลกิยสมาบัติมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๘] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าทุติยฌาน ฯลฯ ตติยฌาน ฯลฯ จตุตุถฌาน ที่เป็นโลกิยะมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๕๙๙] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าโลกิยสมาบัติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าโลกิยสมาบัติ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๖๐๐] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๖๐๑] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าทุติยฌาน ฯลฯ ตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌาน ที่เป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าจตุตถฌานที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๖๐๒] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๓] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าทุติยฌาน ตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌานที่เป็นโลกิยะมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๔] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๕] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าทุติยฌาน ตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌานที่เป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๖] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าทุติยฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๗] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌานที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๘] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าทุติยฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๐๙] ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเปล่งวาจาไม่มีแก่ผู้เข้าปฐมฌานที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๑๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร (ธรรมชาติผู้ปรุงแต่งวาจา) และวิตก วิจารของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากพระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร และวิตก วิจารของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๖๑๑] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานนั้นจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌาน ที่มีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้นั้นจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๑๒] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นวจีสังขาร และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานนั้น จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานที่มีอาโปกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มีเตโชกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีวาโยกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีนีลกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีปีติกสิณเป็นอารมณ์ ที่มีโลหิตกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ที่มีโอทาตกสิณเป็นอารมณ์ ก็มีอยู่ การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌาน ที่มีโอทาตกสิณเป็นอารมณ์นั้น ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๑๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสวาจาว่า มีวิตกเป็นสมุฏฐาน และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสวาจาว่า มีวิตกเป็นสมุฏฐาน และ วิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานมีอยู่

[๖๑๔] ส. เพราะพระผู้มีพระภาคได้ตรัสวาจาว่า มีวิตกเป็นสมุฏฐาน และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ ฉะนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานนั้น จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสวาจาว่า มีสัญญาเป็นสมุฏฐาน และสัญญาของผู้เข้าทุติยฌานก็มีอยู่ วิตก วิจาร ของผู้เข้าทุติยฌานนั้นจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๑๕] ส. เพราะพระผู้มีพระภาคได้ตรัสวาจาว่า มีวิตกเป็นสมุฏฐาน และวิตก วิจาร ของผู้เข้าปฐมฌานก็มีอยู่ ฉะนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานนั้น จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสวาจาว่า มีสัญญาเป็นสมุฏฐาน และสัญญาของผู้เข้าตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌาน อากาสานัญจายตนสมาบัติ วิญญาณัญจายตนสมาบัติ ฯลฯ อากิญจัญญายตนสมาบัติ ก็มีอยู่ วิตก วิจาร ของผู้เข้าอากิญจัญญายตนสมาบัตินั้น จึงยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๑๖] ส. การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมฌานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมฌานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่

[๖๑๗] ส. คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมฌานเป็นธรรมชาติดับไปแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ถึงกระนั้น การเปล่งวาจาของผู้นั้น ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า วิตก วิจารของผู้เข้าทุติยฌานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ถึงกระนั้น วิตก วิจารของผู้นั้น ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๑๘] ส. คำว่า วาจาของผู้เข้าปฐมฌานเป็นธรรมชาติดับไปแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ถึงกระนั้น การเปล่งวาจาของผู้นั้น ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า ปีติของผู้เข้าตติยฌานเป็นธรรมชาติดับแล้ว ฯลฯ อัสสาสะปัสสาสะ ของผู้เข้าจตุตถฌานเป็นธรรมชาติดับแล้ว รูปสัญญาของผู้เข้าอากาสานัญจายตนสมาบัติเป็นธรรมชาติดับแล้ว อากาสานัญจายตน สัญญาของผู้เข้าวิญญาณัญจายตนสมาบัติเป็นธรรมชาติดับแล้ว วิญญาณัญจายตนสัญญาของผู้เข้าอากิญจัญญายตนสมาบัติเป็นธรรมชาติดับแล้ว อากิญจัญญายตนสัญญาของผู้เข้าเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติเป็นธรรมชาติดับแล้ว สัญญาและเวทนาของผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธเป็นธรรมชาติดับแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ถึงกระนั้นสัญญาและเวทนาของผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธนั้นก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๑๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเสียงว่า เป็นข้าศึกของปฐมฌาน มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเสียงว่า เป็นข้าศึกของปฐมฌาน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานยังมีอยู่

[๖๒๐] ส. เพราะพระผู้มีพระภาคได้ตรัสเสียงว่า เป็นข้าศึกของปฐมฌาน ฉะนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าปฐมฌานจึงมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัส วิตก วิจารว่า เป็นข้าศึกของทุติยฌาน ฯลฯ ตรัสปีติว่า เป็นข้าศึกของตติยฌาน ตรัสอัสสาสะ ปัสสาสะว่า เป็นข้าศึกของจตุตถฌาน ตรัสรูปสัญญาว่า เป็นข้าศึกของผู้เข้าอากาสานัญจายตนสมาบัติ ตรัสอากาสานัญจายตนสัญญาว่า เป็นข้าศึกของผู้เข้าวิญญาณัญจายตนสมาบัติ ตรัสวิญญาณัญจายตนสัญญาว่า เป็นข้าศึกของผู้เข้าอากิญจัญญายตนสมาบัติ ตรัสอากิญจัญญายตนสัญญาว่าเป็นข้าศึกของผู้เข้าเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ฯลฯ ตรัสสัญญาและเวทนาว่าเป็นข้าศึกของผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ สัญญาและเวทนาของผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธนั้น จึงมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรอานนท์ สาวกชื่ออภิภู ของพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนามว่าสิขี สถิตอยู่ในพรหมโลก ได้ประกาศกะหมื่นโลกธาตุด้วยเสียงว่า ท่านทั้งหลายจงเริ่มต้นจงบากบั่น จงประกอบความเพียรในพระพุทธศาสนา จงกำจัดเสนาของพระยามัจจุราช ดุจกุญชรรื้อเรือนที่มุงบังด้วยไม้อ้อ ฉะนั้นด้วยว่า ผู้ที่ไม่ประมาทอยู่ในธรรมวินัยนี้ จักละชาติสงสารแล้วทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น การเปล่งวาจาของผู้เข้าฌานก็มีอยู่ น่ะสิ

วจีเภทกถา จบ.

ทุกขาหารกถา

[๖๒๒] สกวาที การกล่าวว่า ทุกข์ เป็นองค์ของมรรค นับเนื่องในมรรค หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ทุกคนที่กล่าวคำว่า ทุกข์ ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๓] ส. ทุกคนที่กล่าวคำว่า ทุกข์ ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พาลปุถุชนที่กล่าวคำว่า ทุกข์ ก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ฆ่ามารดา ฯลฯ ผู้ฆ่าบิดา ผู้ฆ่าพระอรหันต์ ผู้ทำโลหิตุบาท ฯลฯ ผู้ทำสังฆเภท กล่าวคำว่า ทุกข์ ก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ทุกขาหารกถา จบ.

จิตตฐิติกถา

[๖๒๔] สกวาที จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวัน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. กึ่งวันเป็นอุปปาทขณะ กึ่งวันเป็นวยขณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๕] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอด ๒ วัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วันหนึ่งเป็นอุปปาทขณะ อีกวันหนึ่งเป็นวยขณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๖] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ วัน ฯลฯ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ วัน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๐ วัน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒๐ วัน ตั้งอยู่ได้ตลอดเดือนหนึ่ง ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒ เดือน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ เดือน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ เดือน ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๐ เดือน ตั้งอยู่ได้ตลอดปีหนึ่ง ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๓๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๕๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๕๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๖,๐๐๐ ปี ตั้งอยู่ได้ตลอดกัลป์หนึ่ง ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๖ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๓๒ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๖๔ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๕๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๘,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๑๖,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๒๐,๐๐๐ กัลป์ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๖๐,๐๐๐ กัลป์ ฯลฯ ตั้งอยู่ได้ตลอด ๔๘,๐๐๐ กัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ๒,๐๐๐ กัลป์เป็นอุปปาทขณะ อีก ๔๘,๐๐๐ กัลป์ เป็นวยขณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๗] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นแล้วดับไป แม้มากครั้งในวันหนึ่งมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๒๘] ส. ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไม่พิจารณาเห็นธรรมอื่น แม้สักอย่างหนึ่ง ที่เปลี่ยนแปลงไปเร็วเหมือนจิตเลย แม้การเปรียบเทียบว่า จิตได้เปลี่ยนแปลงไปเร็วเพียงไรก็ทำได้ไม่ง่ายเลยทีเดียว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต

[๖๒๙] ส. ธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลิงเที่ยวไปในป่าในไพร จับกิ่งไม้ ปล่อยกิ่งนั้นแล้วจับกิ่งอื่น ปล่อยกิ่งนั้นแล้วจับกิ่งอื่น แม้ฉันใด ธรรมชาติที่เรียกว่า จิต บ้าง ว่า มโน บ้าง ว่า วิญญาณ บ้าง ก็ฉันนั้นแล ดวงอื่นเทียวเกิดขึ้น ดวงอื่นเทียวดับไป ทั้งคืนทั้งวัน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมนั้นเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าจิต

[๖๓๐] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตวิญญาณ ฯลฯ ฆานวิญญาณ ชิวหาวิญญาณ กายวิญญาณ จิตเป็นอกุศล จิตสหรคตด้วยราคะ จิตสหรคตด้วยโทสะ จิตสหรคตด้วยโมหะ จิตสหรคตด้วยมานะ จิตสหรคตด้วยทิฏฐิ จิตสหรคตด้วยวิจิกิจฉา จิตสหรคตด้วยถีนะ จิตสหรคตด้วยอุทธัจจะ จิตสหรคตด้วยอหิริกะ จิตสหรคตด้วยอโนตตัปปะ ตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๑] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเห็นรูปด้วยตาทางจิตใด ก็ฟังเสียงทางหูด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ ฯลฯ ดมกลิ่นทางจมูก ลิ้มรสทางลิ้น ถูกต้องโผฏฐัพพะทางกาย ฯลฯ รู้ธรรมารมณ์ทางใจด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ ฯลฯ บุคคลรู้ธรรมารมณ์ทางใจด้วยจิตใด ก็เห็นรูปทางตาด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ ฯลฯ ฟังเสียงทางหู ดมกลิ่นทางจมูก ลิ้มรสทางลิ้น ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะทางกายด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๒] ส. จิตดวงหนึ่งตั้งอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลก้าวไปด้วยจิตใด ก็ถอยกลับด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ ถอยกลับด้วยจิตใด ก็ก้าวไปด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ แลดูด้วยจิตใด ก็เหลียวซ้ายแลขวาด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ เหลียวซ้ายแลขวาด้วยจิตใดก็แลดูด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ คู้เข้าด้วยจิตใด ก็เหยียดออกด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ เหยียดออกด้วยจิตใด ก็คู้เข้าด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๓] ส. เทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่จนตลอดอายุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มนุษย์ทั้งหลายก็มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่จนตลอดอายุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๔] ส. เทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่จนตลอดอายุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เทพชั้นจาตุมหาราช ฯลฯ เทพชั้นดาวดึงส์ ... เทพชั้นยามา ... เทพชั้นดุสิต ... เทพชั้นนิมมานรดี ... เทพชั้นปรนิมมิตวสวัตตี ... เทพชั้นพรหมปาริสัช ... เทพชั้นพรหมปุโรหิต ... เทพชั้นมหาพรหม ... เทพชั้นปริตตาภา ... เทพชั้นอัปปมาณาภา ... เทพชั้นอาภัสสรา ... เทพชั้นปริตตสุภา ... เทพชั้นอัปปมาณสุภา ... เทพชั้นสุภกิณหา ... เทพชั้นเวหัปผลา ... เทพชั้นอวิหา ... เทพชั้นอาตัปปา ... เทพชั้นสุทัสสา ... เทพชั้นสุทัสสี ฯลฯ เทพชั้นอกนิฏฐา มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่จนตลอดอายุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๕] ส. เทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ มีประมาณอายุ ๒๐,๐๐๐ กัลป์ เทพเหล่านั้น มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอด ๒๐,๐๐๐ กัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มนุษย์ทั้งหลายมีประมาณอายุ ๑๐๐ ปี มนุษย์เหล่านั้นก็มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอด ๑๐๐ ปี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๖] ส. เทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ มีประมาณอายุ ๒๐,๐๐๐ กัลป์ เทพเหล่านั้น มีจิตดวงเดียวตั้ง อยู่ตลอด ๒๐,๐๐๐ กัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เทพชั้นจาตุมหาราช มีประมาณอายุ ๕๐๐ ปี เทพเหล่านั้น ก็มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอด ๕๐๐ ปี ฯลฯ ตั้งอยู่ตลอด ๑,๐๐๐ ปี (ชั้นดาวดึงส์) ...

ตั้งอยู่ตลอด ๒,๐๐๐ ปี (ชั้นยามา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๔,๐๐๐ ปี (ชั้นดุสิต) ... ตั้งอยู่ตลอด ๘,๐๐๐ ปี (ชั้นนิมมานรดี) ... ตั้งอยู่ ๑๖,๐๐๐ ปี (ชั้นปรนิมมิตวสวัตตี) ตั้งอยู่ตลอด ๑ ใน ๓ ส่วน ของกัลป์ (ชั้นพรหมปาริสัช) ... ตั้งอยู่ตลอดกึ่งกัลป์ (ชั้นพรหมปุโรหิต) ... ตั้งอยู่ตลอดกัลป์หนึ่ง (ชั้นมหาพรหม) ... ตั้งอยู่ตลอด ๒ กัลป์ (ชั้นปริตตาภา) ตั้งอยู่ตลอด ๔ กัลป์ (ชั้นอัปปมาณาภา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๘ กัลป์ (ชั้นอาภัสสรา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๑๖ กัลป์ (ชั้นปริตตสุภา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๓๒ กัลป์ (ชั้นอัปปมาณสุภา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๖๔ กัลป์ (ชั้นสุภกิณหา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๕๐๐ กัลป์ (ชั้นเวหัปผลา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๑,๐๐๐ กัลป์ (ชั้นอวิหา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๒,๐๐๐ กัลป์ (ชั้นอตัปปา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๔,๐๐๐ กัลป์ (ชั้นสุทัสสา) ... ตั้งอยู่ตลอด ๘,๐๐๐ กัลป์ (ชั้นสุทัสสี) ฯลฯ เทพชั้นอกนิฏฐา มีประมาณอายุ ๑๖,๐๐๐ กัลป์ เทพเหล่านั้น มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอด ๑๖,๐๐๐ กัลป์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๗] ป. จิตของเทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ เกิดขึ้นครู่หนึ่งๆ ดับไปครู่หนึ่งๆ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ จุติครู่หนึ่งๆ อุปบัติครู่หนึ่งๆ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๓๘] ส. เทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ มีจิตดวงเดียว ตั้งอยู่ตลอดอายุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เทพทั้งหลายผู้อุปบัติในอากาสานัญจายตนภพ อุปบัติด้วยจิตดวงใด ก็จุติด้วยจิตดวงเดียวกันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

จิตตฐิติกถา จบ

กุกกุฬกถา

[๖๓๙] สกวาที สังขารทั้งปวง เป็นดุจเถ้ารึง (ร้อนระอุ) ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. สุขเวทนา สุขทางกาย สุขทางใจ สุขเป็นทิพย์ สุขของมนุษย์ สุขในลาภ สุขในสักการะ สุขในการไป สุขในการนอน สุขในความเป็นใหญ่ สุขในความเป็นอธิบดี สุขของคฤหัสถ์ สุขของสมณะ สุขมีอาสวะ สุขไม่มีอาสวะ สุขมีอุปธิ สุขมีอามิส สุขไม่มีอุปธิ สุขไม่มีอามิส สุขมีปีติ สุขไม่มีปีติ สุขในฌาน สุขคือความหลุดพ้น สุขในกาม สุขในการออกบวช สุขเกิดแต่ความวิเวก สุขคือความสงบ สุขเกิดแต่ความตรัสรู้มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สุขเวทนา ฯลฯ สุขเกิดแต่ความตรัสรู้มีอยู่ ก็ไม่ต้องกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น

[๖๔๐] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารทั้งปวงเป็นทุกขเวทนา เป็นทุกข์ทางกาย เป็นทุกข์ทางใจ เป็นความโศก ความร่ำไร ทุกขโทมนัส อุปายาส (ความคับแค้น) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๔๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน อะไรเล่าชื่อว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักขุเป็นของร้อน รูปทั้งหลายเป็นของร้อน จักขุวิญญาณเป็นของร้อน จักขุสัมผัสเป็นของร้อน แม้ความรู้สึกเสวยอารมณ์ อันใด เป็นสุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม มิใช่สุขมิใช่ทุกข์ก็ตาม เกิดขึ้นเพราะจักขุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน ร้อนด้วยอะไร ร้อนด้วยไฟคือราคะ ด้วยไฟคือโทสะ ด้วยไฟคือโมหะ ร้อนด้วยชาติ ด้วยชรา มรณะ ด้วยโศก ด้วยปริเทวะ ด้วยทุกข์ ด้วยโทมนัส ด้วยอุปายาส เรากล่าวว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ฉะนี้ โสตะเป็นของร้อน เสียงทั้งหลายเป็นของร้อน ฯลฯ ฆานะเป็นของร้อน กลิ่นทั้งหลายเป็นของร้อน ฯลฯ ชิวหาเป็นของร้อน รสทั้งหลายเป็นของร้อน ฯลฯ กายเป็นของร้อน โผฏฐัพพะทั้งหลายเป็นของร้อน ฯลฯ มโนเป็นของร้อน ธรรมทั้งหลายเป็นของร้อน มโนวิญญาณเป็นของร้อน มโนสัมผัสเป็นของร้อน ความรู้สึกเสวย อารมณ์ อันใด เป็นสุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม ไม่ใช่สุขไม่ใช่ทุกข์ก็ตาม เกิดขึ้นเพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน ร้อนด้วยอะไร ร้อนด้วยไฟคือราคะ ด้วยไฟคือโทสะ ด้วยไฟคือโมหะ ร้อนด้วยชาติ ด้วยชรา มรณะ ด้วยโศก ด้วยปริเทวะ ด้วยทุกข์ ด้วยโทมนัส ด้วยอุปายาส เรากล่าวว่า สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ฉะนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สังขารทั้งปวงก็เป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้นน่ะสิ

[๖๔๒] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณ ๕ ประการนี้ ๕ ประการอะไรบ้าง รูปทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพึงใจ มีลักษณะน่ารัก ยั่วกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เสียงทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งโสตวิญญาณ ฯลฯ กลิ่นทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งฆานวิญญาณ ฯลฯ รสทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งชิวหาวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพะทั้งหลายอันเป็นวิสัยแห่งกายวิญญาณ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพึงใจ มีลักษณะน่ารัก ยั่วกามเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณ ๕ ประการ เหล่านี้แล ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น

[๖๔๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เป็นลาภของพวกเธอ พวกเธอได้ดี ขณะเพื่อการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ พวกเธอแทงตลอดแล้ว ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราได้เห็นนรกชื่อว่า ฉผัสสายตนิกา ในนรกชื่อว่า ฉผัสสายตนิกานั้น บุคคลเห็นรูปอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยจักษุ ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะน่าปรารถนา ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะไม่น่าใคร่ มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะน่าใคร่ ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ มิได้

เห็นรูปที่มีลักษณะน่าพึงใจ ฟังเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยโสต ฯลฯ ดมกลิ่นอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยจมูก ฯลฯ ลิ้มรสอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยลิ้น ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกาย ฯลฯ รู้แจ้งธรรมารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยใจ ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณ์ที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา มิได้รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่มีลักษณะน่าปรารถนา ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณ์ที่มีลักษณะไม่น่าใคร่ มิได้รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่มีลักษณะน่าใคร่ ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณ์ที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ มิได้รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่มีลักษณะน่าพึงใด ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สังขารทั้งปวงก็เป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้นน่ะสิ

[๖๔๔] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เป็นลาภของพวกเธอ พวกเธอได้ดีแล้ว ขณะเพื่ออยู่ประพฤติพรหมจรรย์ พวกเธอแทงตลอดแล้ว ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราได้เห็นสวรรค์ชื่อว่า ฉผัสสายตนิกา ในสวรรค์ชื่อว่า ฉผัสสายตนิกานั้น บุคคลเห็นรูปอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยจักษุ ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะน่าปรารถนา มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะน่าใคร่ มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะไม่น่าใคร่ ย่อมเห็นแต่รูปที่มีลักษณะน่าพึงใจ มิได้เห็นรูปที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ ฟังเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยโสต ฯลฯ ดมกลิ่นอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยจมูก ฯลฯ ลิ้มรสอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยลิ้น ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกาย ฯลฯ รู้แจ้งธรรมารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยใจ ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณ์

ที่มีลักษณะน่าปรารถนา มิได้รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่มีลักษณะไม่น่าปรารถนา ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณ์ที่มีลักษณะน่าใคร่ มิได้รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่มีลักษณะไม่น่าใคร่ ย่อมรู้แจ้งแต่ธรรมารมณ์ที่มีลักษณะน่าพึงใจ มิได้รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น

[๖๔๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกข์ สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง มิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกข์ สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น

[๖๔๖] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทาน มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มีผลไม่เป็นที่ฟูใจมีผลแสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีล ฯลฯ อุโบสถ ฯลฯ ภาวนา ฯลฯ พรหมจรรย์ มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มีผลไม่เป็นที่ฟูใจ มีผลแสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทาน มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุข เป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทานมีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า สังขารทั้งปวง เป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น

ส. ศีล ฯลฯ อุโบสถ ฯลฯ ภาวนา ฯลฯ พรหมจรรย์ มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พรหมจรรย์ มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า สังขารทั้งปวง เป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น

[๖๔๗] ส. สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึง ไม่มีระยะว่างเว้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ความสงัดของบุคคลผู้ยินดีแล้ว ผู้มีธรรมอันได้สดับแล้ว เห็นอยู่ เป็นสุข ความไม่เบียดเบียนคือความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เป็นสุขในโลก ความคลายกำหนัดคือความล่วงกามทั้งหลายเสียได้ เป็นสุขในโลก การที่นำอัสมิมานะออกเสียได้ นี่แลเป็นสุขอย่างยิ่ง สุขยิ่งกว่าความสุขนั้น เราได้ถึงแล้วนั้นเป็นสุขเต็มที่ทีเดียว วิชชา ๓ เราได้บรรลุโดยลำดับแล้ว ข้อนี้แล เป็นสุขอย่างยิ่ง ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า สังขารทั้งปวงเป็นดุจเถ้ารึงไม่มีระยะว่างเว้น

กุกกุฬกถา จบ.

อนุปุพพาภิสมยกถา

[๖๔๘] สกวาที การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังโสดาปัตติมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังโสดาปัตติมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๔๙] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังสกทาคามิมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังสกทาคามิมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผลได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๐] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังอนาคามิมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังอนาคามิมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผลได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๑] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลยังอรหัตมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังอรหัตมรรคให้เกิดได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลได้โดยลำดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดากิเลสพวกเดียวกัน ได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบัน อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระโสดาบัน, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบันผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกันตศีล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และบรรดากิเลสพวกเดียวกัน ได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบัน อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระโสดาบัน, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล อีก ๓ ใน ๔ ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระโสดาบันผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกันตศีล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระสกทาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระสกทาคามี, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล อีก ๑ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระสกทาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระสกทาคามี, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูก

ต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๔] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอนาคามี, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอนาคามิผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอนาคามิผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี ฯลฯ ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ฯลฯ ผู้อสังขารปรินิพพายี ฯลฯ ผู้สสังขารปรินิพพายี ฯลฯ ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอนาคามี ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอนาคามี, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายซึ่งอนาคามิผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอนาคามิผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี ฯลฯ ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ฯลฯ ผู้อสังขารปรินิพพายี ฯลฯ

ผู้สสังขารปรินิพพายี ฯลฯ ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอนาคามี ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๕] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นทุกข์

ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอรหันต์ อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่เป็นพระอรหันต์, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอรหัตผล, อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอรหัตตผล, ๑ ใน ๔ ส่วนเป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ มีลิ่มอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ่มสลัก เป็นอริยะลดธง (คือมานะ) แล้ว วางภาระแล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ละอะไรได้ด้วยการเห็นสมุทัย ฯลฯ ด้วยการเห็นนิโรธ ฯลฯ ด้วยการเห็นมรรค

ป. ละรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา และบรรดากิเลสพวกเดียวกันได้ ๑ ใน ๔ ส่วน

ส. ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นพระอรหันต์ อีก ๓ ใน ๔ ไม่เป็นพระอรหันต์, ๑ ใน ๔ ส่วน ถึง ได้ บรรลุ ทำให้แจ้ง เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอรหัตผล อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ไม่ถูกต้องด้วยนามกายอยู่ซึ่งอรหัตผล, ๑ ใน ๔ ส่วน เป็นผู้ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว มีเครื่องผูกไว้ในภพสิ้นไปรอบแล้ว พ้นวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ มีลิ่มสลักอันยกขึ้นแล้ว มีคูอันกลบแล้ว มีเสาระเนียดอันถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้ไม่มีลิ่มสลัก เป็นอริยะ ลดธง (คือมานะ) แล้ว หมดเครื่องผูกพันแล้ว มีชัยชนะอย่างดีวิเศษแล้ว ท่านกำหนดรู้ทุกข์แล้ว ละสมุทัยแล้ว ทำนิโรธให้แจ้งแล้ว ยังมรรคให้เกิดแล้ว รู้ยิ่งซึ่งธรรมที่ควรรู้ยิ่งแล้ว กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้แล้ว ละธรรมที่ควรละแล้ว บำเพ็ญธรรมที่ควรบำเพ็ญแล้ว ฯลฯ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้งแล้ว อีก ๓ ใน ๔ ส่วน ยังไม่ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๖] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นทุกข์พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเห็นทุกข์แล้ว พึงกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเห็นนิโรธแล้ว พึงกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๗] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นมรรค พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว พึงกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเห็นทุกข์ พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นทุกข์แล้ว พึงกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อเห็นมรรค พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว พึงกล่าวว่า ผู้ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นนิโรธแล้ว พึงกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๘] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นทุกข์พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นทุกข์แล้ว ไม่พึงกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่า ตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเห็นมรรค พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว ไม่พึงกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่าตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นนิโรธแล้ว ไม่พึงกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่าตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเห็นมรรค พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นมรรคแล้ว ไม่พึงกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่าตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๕๙] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล เมื่อเห็นทุกข์พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นทุกข์แล้ว ไม่พึงกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่าตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเห็นทุกข์ไร้ประโยชน์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อเห็นสมุทัย ฯลฯ เมื่อเห็นนิโรธ พึงกล่าวว่า ผู้ดำเนินไปแล้ว เมื่อเห็นนิโรธแล้ว ไม่พึงกล่าวว่า เป็นผู้ที่ควรกล่าวว่าตั้งอยู่แล้วในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเห็นนิโรธไร้ประโยชน์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖๐] ป. เมื่อเห็นทุกข์แล้ว สัจจะ ๔ ก็เป็นอันได้เห็นแล้ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ทุกขสัจเป็นสัจจะ ๔ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖๑] ส. เมื่อเห็นรูปขันธ์โดยความไม่เที่ยงแล้ว ขันธ์ ๕ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยงหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปขันธ์เป็นขันธ์ ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖๒] ส. เมื่อเห็นจักขายตนะโดยความไม่เที่ยงแล้ว อายตนะ ๑๒ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นอายตนะ ๑๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖๓] ส. เมื่อเห็นจักขุธาตุโดยความไม่เที่ยงแล้ว ธาตุ ๑๘ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุธาตุเป็นธาตุ ๑๘ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖๔] ส. เมื่อเห็นจักขุนอินทรีย์โดยความไม่เที่ยงแล้ว อินทรีย์ ๒๒ ก็เป็นอันได้เห็นโดยความไม่เที่ยงหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุนทรีย์ เป็นอินทรีย์ ๒๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖๕] ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๔ หรือ ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผล เป็น ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๘ หรือ ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผลเป็น ๘ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๑๒ หรือ ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผลเป็น ๑๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลด้วยญาณ ๔๔ หรือ ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผล เป็น ๔๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผลได้ด้วยญาณ ๗๗ หรือ ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผลเป็น ๗๗ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๖๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ตรัสรู้ธรรมโดยลำดับ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย มหาสมุทรลาดไปโดยลำดับ ลุ่มไปโดยลำดับ ลึกไปโดยลำดับ มิได้ลึกเป็นเหวแต่เบื้องต้นทีเดียว แม้ฉันใด ในธรรมวินัยนี้ ก็ฉันนั้นเทียวแลเป็นการศึกษาโดยลำดับ เป็นการกระทำโดยลำดับ เป็นการปฏิบัติโดยลำดับ มิได้เป็นการแทงตลอดโดยรู้ทั่วถึงแต่เบื้องต้นทีเดียว ดังนี้ เป็นสูตรมิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น การตรัสรู้ธรรมก็เป็นการตรัสรู้โดยลำดับน่ะสิ

[๖๖๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ตรัสรู้ธรรมโดยลำดับ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ผู้เป็นปราชญ์พึงกำจัดมลทินของตนทีละน้อยๆ ทุกๆ ขณะโดยลำดับ ดุจช่างทองกำจัดมลทินทองฉะนั้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น การตรัสรู้ธรรมก็เป็นการตรัสรู้โดยลำดับน่ะสิ

[๖๖๘] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระควัมปติเถระได้กล่าวกะภิกษุทั้งหลายดังนี้ว่า คำนี้ข้าพเจ้าได้สดับมาโดยตรง ได้รับมาโดยตรงต่อพระผู้มีพระภาคว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดเห็นทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ผู้ใดเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นทุกข์ด้วย ย่อมเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นปฏิปทาให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ผู้ใดเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นทุกข์ด้วย ย่อมเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ผู้ใดเห็นปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ ผู้นั้นย่อมเห็นทุกข์ด้วย ย่อมเห็นเหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ด้วย ย่อมเห็นธรรมเป็นที่ดับแห่งทุกข์ด้วย ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ

[๖๖๙] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พร้อมกับการถึงพร้อมด้วยหัสสนะของท่าน (พระโสดาบัน) ท่าน ฯลฯ เป็นผู้ไม่ควรทำความผิดสถานหนัก ๖ ประการ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ

[๖๗๐] ส. การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยใดธรรมจักษุ (ดวงตาเห็นธรรม) ปราศจากผงฝ้า ได้เกิดขึ้นแก่พระอริยสาวกว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลล้วนมีความดับเป็นธรรมดา (สมัยนั้น) พร้อมกับความเกิดขึ้นแห่งโสดาปัตติมรรค อริยสาวกนั้นละสัญโญชน์ได้ ๓ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมเป็นการตรัสรู้โดยลำดับ

อนุปุพพาภิสมยกถา จบ

โวหารกถา

[๖๗๑] สกวาที พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า กระทบโสตที่เป็นโลกุตตระ ไม่กระทบโสตที่เป็นโลกิยะ รับรู้ได้ด้วยวิญญาณที่เป็นโลกุตตระ รับรู้ไม่ได้ด้วยวิญญาณที่เป็นโลกิยะ พระสาวกทั้งหลายรับรู้ได้ ปุถุชนทั้งหลายรับรู้ไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๗๒] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้า กระทบโสตที่เป็นโลกิยะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า กระทบโสตที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ

[๖๗๓] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า รับรู้ได้ด้วยวิญญาณที่เป็นโลกิยะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า รับรู้ได้ด้วยวิญญาณที่เป็นโลกิยะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ

[๖๗๔] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าปุถุชนทั้งหลายรับรู้ได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปุถุชนรับรู้พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ

[๖๗๕] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล เป็นสกทาคามิมรรค เป็นสกทาคามิผล เป็นอนาคามิมรรค เป็นอนาคามิผล เป็นอรหัตมรรค เป็นอรหัตผล เป็นสติปัฏฐาน เป็นสัมมัปปธาน เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๗๖] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ มีอยู่หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. โลกุตตรธรรม พึงรับรู้ได้ด้วยโสต กระทบที่โสตมาสู่คลองแห่งโสต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๗๗] ส. โลกุตตรธรรม ไม่พึงรับรู้ได้ด้วยโสต ไม่กระทบที่โสไม่มาสู่คลองแห่งโสต มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โลกุตตรธรรม ไม่พึงรับรู้ได้ด้วยโสต ไม่กระทบที่โสต ไม่มาสู่คลองแห่งโสต ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ

[๖๗๘] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่พึงยินดีในพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลกุตตรธรรมเป็นที่ตั้งแห่งราคะ เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา เป็นที่ตั้งแห่งความติด เป็นที่ตั้งแห่งความสยบ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๗๙] ส. โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความติด ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความสยบ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความติด ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความสยบ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ

[๖๘๐] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่พึงขัดเคืองพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามีอยู่ หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. โลกุตตรธรรมเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๑] ส. โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โลกุตตรธรรม ไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ

[๖๘๒] พระดำรัสของผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่พึงหลงในพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลกุตตรธรรมเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ กระทำความไม่รู้ กระทำให้ตาบอด เป็นที่เสื่อมสิ้นแห่งปัญญา เป็นฝักฝ่ายแห่งความคับแค้น ไม่เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๓] ส. โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ไม่กระทำให้ตาบอด เป็นที่เจริญแห่งปัญญา ไม่เป็นฝักฝ่ายแห่งความคับแค้น เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โลกุตตรธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ไม่กระทำให้ตาบอด เป็นที่เจริญแห่งปัญญา ไม่เป็นฝักฝ่ายแห่งความคับแค้น เป็นไปพร้อมเพื่อนิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเป็นโลกุตตระ

[๖๘๔] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ ชนเหล่านั้นทั้งหมดชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๕] ส. ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ ชนเหล่านั้นทั้งหมดชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พาลปุถุชน ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ พาลปุถุชนก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คนทำมาตุฆาต ฯลฯ คนทำปิตุฆาต ... คนทำอรหันตฆาต ... คนทำโลหิตุปบาท ฯลฯ คนทำสังฆเภท ฟังพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าอยู่ คนทำสังฆเภท ก็ชื่อว่ายังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๖] ป. กองข้าวก็ดี กองทองก็ดี ใช้ไม้เท้าทองชี้บอกได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เหมือนกันนั่นแหละ ธรรมที่เป็นโลกิยะก็ดี ที่เป็นโลกุตตระก็ดี พระผู้มีพระภาคย่อมตรัสด้วยพระดำรัสที่เป็นโลกุตตระ

[๖๘๗] ส. กองข้าวก็ดี กองทองก็ดี ใช้ไม้เท้าต้นละหุ่งชี้บอกก็ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ป. เหมือนกันนั่นแหละ ธรรมที่เป็นโลกิยะก็ดี ที่เป็นโลกุตตระก็ดี พระผู้มีพระภาคย่อมตรัสด้วยพระดำรัสที่เป็นโลกิยะ

[๖๘๘] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกิยธรรม ก็เป็นโลกิยะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อตรัสโลกิยธรรม พระดำรัสนั้น กระทบโสตที่เป็นโลกิยะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็กระทบโสตที่เป็นโลกุตตระ เมื่อตรัสโลกิยธรรม ชนทั้งหลายรับรู้ได้ด้วยวิญญาณที่เป็นโลกิยะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็รับรู้ได้ด้วยวิญญาณที่เป็นโลกุตตระ เมื่อตรัสโลกิยธรรม ปุถุชนทั้งหลายรับรู้ได้ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม พระสาวกทั้งหลายรับรู้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกิยธรรม ก็เป็นโลกิยะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสทั้งโลกิยธรรมและโลกุตตรธรรม มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าตรัสทั้งโลกิยธรรมและโลกุตตรธรรม ด้วยเหตุนั้นนะท่านต้องกล่าวว่า พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกิยธรรม ก็เป็นโลกิยะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ

[๖๙๐] ส. พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เมื่อตรัสโลกิยธรรม ก็เป็นโลกิยะ เมื่อตรัสโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อตรัสมรรค ก็เป็นมรรค เมื่อตรัสธรรมมิใช่มรรค ก็เป็นธรรมมิใช่มรรค เมื่อตรัสผล ก็เป็นผล เมื่อตรัสธรรมมิใช่ผล ก็เป็นธรรมมิใช่ผล เมื่อตรัสนิพพาน ก็เป็นนิพพาน เมื่อตรัสธรรมมิใช่นิพพาน ก็เป็นธรรมมิใช่นิพพาน เมื่อตรัสสังขตะ ก็เป็นสังขตะ เมื่อตรัสอสังขต ก็เป็นอสังขตะ เมื่อตรัสรูป ก็เป็นรูป เมื่อตรัสอรูป ก็เป็นอรูป เมื่อตรัสเวทนาก็เป็นเวทนา เมื่อตรัสธรรมมิใช่เวทนา ก็เป็นธรรมมิใช่เวทนา เมื่อตรัสสัญญา ก็เป็นสัญญา เมื่อตรัสธรรมมิใช่สัญญา ก็เป็นธรรมมิใช่สัญญา เมื่อตรัสสังขาร ก็เป็นสังขาร เมื่อตรัสธรรมมิใช่สังขาร ก็เป็นธรรมมิใช่สังขาร เมื่อตรัสวิญญาณ ก็เป็นวิญญาณ เมื่อตรัสธรรมมิใช่วิญญาณ ก็เป็นธรรมมิใช่วิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

โวหารกถา จบ

นิโรธกถา

[๖๘๑] ส. นิโรธ เป็น สอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขนิโรธ เป็น สอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกขนิโรธ เป็น สอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิโรธสัจจะ เป็น สอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสัจจะ เป็น สอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขสัจจะ เป็น สอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสัจจะ เป็น สอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยสัจจะ เป็น สอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสัจจะ เป็น สอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรรคสัจจะ เป็น สอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสัจจะเป็น สอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตาณะ (ที่ต้านท่านทาน) เป็น สอง หรือ ฯลฯ เลณะ (ที่เร้น) เป็น สอง หรือ... สรณะ (ที่พึ่ง) เป็น สอง หรือ... ปรายนะ (ที่หมาย) เป็น สอง หรือ... อัจจุตะ (ที่มั่น) เป็น สอง หรือ... อมตะ เป็น สอง หรือ ฯลฯ นิพพาน เป็นสอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานเป็นสอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีความสูงและต่ำ ความเลวและประณีต ความยิ่งและหย่อนเขตแดน ความแตกต่าง ร่องรอย ระหว่าง แห่งนิพพานทั้งสอง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙๒] ส. นิโรธเป็นสองหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา (โลกุตตรญาณ) จะพิจารณาแล้วให้ดับได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สังขารที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา จะพิจารณาแล้วให้ดับได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า นิโรธเป็นสอง

[๖๙๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า นิโรธเป็นสองหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สังขารทั้งที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ทั้งที่ดับแล้วด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ต่างก็ย่อยยับไปสิ้นแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า สังขารทั้งที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ทั้งที่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ต่างก็ย่อยยับไปสิ้นแล้ว ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า นิโรธเป็นสอง

[๖๙๔] ส. นิโรธเป็นสอง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารที่ดับแล้วด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ชื่อว่าดับแล้วเพราะอาศัยอริยมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แม้สังขารที่ยังไม่ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ก็ชื่อว่าดับแล้วเพราะอาศัยอริยมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙๕] ส. นิโรธเป็นสองหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารที่ดับแล้วด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ย่อมไม่เกิดขึ้นได้อีก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารที่มิได้ดับด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ก็ย่อมไม่เกิดขึ้นได้อีก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า นิโรธเป็นสอง

นิโรธกถา จบ.

วรรคที่ ๒ จบ.

วรรคที่ ๓

พลกถา

[๖๘๖] สกวาที กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวกหรือ?

ปราวที ถูกแล้ว

ส. กำลังของตถาคต ก็คือ กำลังของพระสาวก กำลังของพระสาวก ก็คือ กำลังของพระตถาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๗] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคตอันนั้น กำลังของพระสาวกก็อันนั้นแหละ กำลังของพระสาวกอันนั้น กำลังของพระตถาคตก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๘๘] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคตเช่นใด กำลังแห่งพระสาวกก็เช่นนั้นกำลังแห่งพระสาวกเช่นใด กำลังของพระตถาคตก็เช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๖๙๙] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุรพประโยค บุรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรมแห่งพระตถาคตเช่นใด บุรพประโยค บุรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรม แห่งพระสาวกก็เช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๐๐] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคต คือ พระชินะ พระศาสดา พระสัมมาสัมพุทธะพระสัพพัญญู (ผู้รู้ธรรมทั้งปวง) พระสัพพทัสสาวี (ผู้เห็นธรรมทั้งปวง) พระธรรมสามี (เจ้าแห่งธรรม) พระธรรมปฏิสรณะ (ผู้มีธรรมเป็นที่อาศัย) หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวก ก็คือ พระชินะ พระศาสดา พระสัมมาสัมพุทธะ พระสัพพัญญู พระสัพพทัสสาวี พระธรรมสามี พระธรรมปฏิสรณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๐๑] ส. กำลังของพระตถาคตทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคต เป็นผู้ยังมรรคที่ยังมิได้บังเกิดให้บังเกิดขึ้น เป็นผู้ยังมรรคที่ยังมิได้ปรากฏให้ปรากฏขึ้น เป็นผู้กล่าวมรรคที่ใครๆ มิเคยได้กล่าว เป็นผู้รู้มรรค เป็นผู้รู้แจ้งมรรค เป็นผู้ฉลาดในมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวก ก็เป็นผู้ยังมรรคที่ยังมิได้บังเกิดให้บังเกิดขึ้น เป็นผู้ยังมรรค ที่ยังมิได้ปรากฏให้ปรากฏขึ้น เป็นผู้กล่าวมรรคที่ใครๆ มิเคยได้กล่าว เป็นผู้รู้มรรค เป็นผู้รู้แจ้งมรรค เป็นผู้ฉลาดในมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๐๒] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์ ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวก เป็นพระสัพพัญญู เป็นพระสัพพทัสสาวี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๐๓] ป. พระสาวกรู้ฐานะและอฐานะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ฐานะและอฐานะ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งฐานะและอฐานะ ทั่วไปแก่ พระสาวก ดังนี้

[๗๐๔] ป. พระสาวกรู้ผลอันสุกวิเศษโดยฐานะ โดยเหตุแห่งกรรมสมาทานทั้งอดีต อนาคตและปัจจุบัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ผลอันสุกวิเศษโดยฐานะ โดยเหตุแห่งกรรมสมาทาน ทั้งอดีตอนาคตและปัจจุบัน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลัง ของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งผลอันสุกวิเศษโดยฐานะ โดยเหตุ แห่งกรรมสมาทานทั้งอดีตอนาคตและปัจจุบัน ทั่วไปแก่พระสาวก

[๗๐๕] ป. พระสาวก รู้ปฏิปทาอันนำไปสู่คติทั้งปวง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ปฏิปทาอันนำไปสู่คติทั้งปวง ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึง ต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งปฏิปทาอันจะ นำไปในคติทั้งปวง ทั่วไปแก่พระสาวก ดังนี้

[๗๐๖] ป. พระสาวกรู้โลกอันมีธาตุต่างๆ มีธาตุมิใช่น้อย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้โลกอันมีธาตุต่างๆ มีธาตุมิใช่น้อย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งโลกอันมีธาตุต่างๆ มีธาตุมิใช่น้อย ทั่วไปแก่พระสาวก

[๗๐๗] ป. พระสาวก รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีอธิมุติ (อัธยาศัย) ต่างๆ กัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีอธิมุติต่างๆ กัน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีอธิมุติต่างๆ กัน ทั่วไปแก่พระสาวก

[๗๐๘] ป. พระสาวกรู้ความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฌาน วิโมกข์ สมาธิ และสมาบัติ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฌาน วิโมกข์ สมาธิ และสมาบัติ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฌาน วิโมกข์ สมาธิ และสมาบัติ ทั่วไปแก่พระสาวก

[๗๐๙] ป. พระสาวกรู้ญาณเป็นเครื่องระลึกถึงขันธ์ที่เคยอยู่อาศัยในกาลก่อน (ระลึกชาติหนหลังได้) หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้ญาณเป็นเครื่องระลึกถึงขันธ์ที่เคยอยู่อาศัยในกาลก่อน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งญาณเป็นเครื่องระลึกถึงขันธ์ที่เคยอยู่อาศัยในกาลก่อน ทั่วไปแก่พระสาวก

[๗๑๐] ป. พระสาวกรู้จุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสาวกรู้จุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ทั่วไปแก่พระสาวก

[๗๑๑] ป. อาสวะทั้งหลาย ทั้งของพระตถาคต ทั้งพระสาวกต่างก็สิ้นไปแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มีเหตุอะไรๆ ที่ทำให้ต่างกันในระหว่างความสิ้นอาสวะแห่งพระตถาคตกับความสิ้นอาสวะแห่งพระสาวก หรือในระหว่างความหลุดพ้นแห่งพระตถาคต กับความหลุดพ้นแห่งพระสาวก หรือ?

ส. ไม่มี

ป. หากว่า ไม่มีเหตุอะไรๆ ที่ทำให้ต่างกันในระหว่างความสิ้นอาสวะแห่งพระตถาคต กับความสิ้นอาสวะแห่งพระสาวก หรือในระหว่างความหลุดพ้นแห่งพระตถาคต กับความหลุดพ้นแห่งพระสาวก ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ทั่วไปแก่พระสาวก

[๗๑๒] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๓] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๔] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ไม่ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ไม่ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๕] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ไม่ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ไม่ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๖] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์ ไม่ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามความจริงในฐานะและอฐานะ ไม่ทั่วไปแก่พระสาวกหรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๗] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์ ไม่ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ไม่ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๘] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์ ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๑๙] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงซึ่งความยิ่งและหย่อนแห่งอินทรีย์ ทั่วไปแก่พระสาวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พลกถา จบ.

อริยันติกถา

[๗๒๐] สกวาที กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ เป็นอริยะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล เป็นสกทาคามิมรรค เป็นสกทาคามิผล เป็นอนาคามิมรรค เป็นอนาคามิผล เป็นอรหัตมรรค เป็นอรหัตผล เป็นสติปัฏฐาน เป็นสัมมัปปธาน เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๑] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีสุญญตะ เป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีสุญญตะ เป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งสุญญตะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งสุญญตะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ หรือ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งอัปปณิหิตะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งฐานะและอฐานะด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งอัปปณิหิตะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๒] ส. สติปัฏฐาน เป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สติปัฏฐาน เป็นอริยะ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะ เป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอนฐานะ เป็นอริยะ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๓] ส. สัมมัปปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ เป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โพชฌงค์เป็นอริยะ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๔] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติปัฏฐานเป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติปัฏฐานเป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมัปปธาน ฯลฯ โพชฌงค์ เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๕] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๖] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งสุญญตะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งสุญญตะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งอัปปณิหิตะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระตถาคตทรงทำไว้ในพระทัย ซึ่งจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายด้วย ทรงทำไว้ในพระทัยซึ่งอัปปณิหิตะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๗] ส. สติปัฏฐาน เป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมัปปธาน ฯลฯ โพชฌงค์ เป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๘] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติปัฏฐาน เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอัปปณิหิตะ เป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๒๙] ส. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามความจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมัปปธาน ฯลฯ โพชฌงค์ เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๐] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๑] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๒] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะ ไม่พึงกล่าวว่าเป็นอริยะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็ไม่พึงกล่าวว่าเป็นอริยะ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๓] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่าเป็นอริยะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็ไม่พึงกล่าวว่าเป็นอริยะ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๔] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะก็เป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะก็เป็นอริยะ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๕] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ มีสุญญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย ก็เป็นอริยะ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๖] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในฐานะและอฐานะเป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๗] ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในจุติและอุปบัติแห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีสุญญตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอนิมิตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กำลังของพระตถาคต คือ การรู้ตามจริงในความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็เป็นอริยะ แต่ไม่พึงกล่าวว่า มีอัปปณิหิตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อริยันติกถา จบ.

วิมุจจติกถา

[๗๓๘] สกวาที จิตมีราคะหลุดพ้นได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. จิตสหรคตด้วยราคะ เกิดพร้อมกับราคะ ระคนด้วยราคะ สัมปยุตด้วยราคะ ปรากฏพร้อมกับราคะ แปรไปตามราคะ เป็นอกุศล เป็นโลกิยะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ เป็นอารมณ์ของคันถะ เป็นอารมณ์ของโอฆะ เป็นอารมณ์ของโยคะ เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ เป็นอารมณ์ของปรามาสะ เป็นอารมณ์ของอุปทาน เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หลุดพ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๓๙] ส. จิตมีผัสสะหลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตมีราคะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๔๐] ส. จิตมีเวทนา ฯลฯ จิตมีสัญญา ฯลฯ จิตมีเจตนา ฯลฯ จิตมีปัญญา หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตมีราคะหลุดพ้นได้ หลุดพ้นได้ทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๔๑] ส. จิตมีผัสสะ มีราคะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๔๒] ส. จิตมีเวทนา มีราคะ ฯลฯ จิตมีสัญญา มีราคะ ฯลฯ จิตมีเจตนา มีราคะ ฯลฯ จิตมีปัญญา มีราคะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งราคะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๔๓] ส. จิตมีโทสะ หลุดพ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตสหรคตด้วยโทสะ เกิดพร้อมกับโทสะ ระคนด้วยโทสะ สัมปยุตด้วยโทสะ ปรากฏพร้อมกับโทสะ แปรไปตามโทสะ เป็นอกุศล เป็นโลกิยะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หลุดพ้นได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๔] ส. จิตมีผัสสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตมีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโทสะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๕] ส. จิตมีเวทนา ฯลฯ จิตมีสัญญา ฯลฯ จิตมีเจตนา ฯลฯ จิตมีปัญญา หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตมีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโทสะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๖] ส. จิตมีผัสสะ มีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโทสะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๗] ส. จิตมีเวทนา มีโทสะ ฯลฯ จิตมีสัญญา มีโทสะ ฯลฯ จิตมีเจตนา มีโทสะ ฯลฯ จิตมีปัญญา มีโทสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือทั้งโทสะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๓๔๘] ส. จิตมีโมหะ หลุดพ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตสหรคตด้วยโมหะ เกิดพร้อมกับโมหะ ระคนด้วยโมหะ สัมปยุตด้วยโมหะ ปรากฏพร้อมกับโมหะ แปรไปตามโมหะ เป็นอกุศล เป็นโลกิยะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หลุดพ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๔๙] ส. จิตมีผัสสะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตมีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๐] ส. จิตมีเวทนา ฯลฯ จิตมีสัญญา ฯลฯ จิตมีปัญญา หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตมีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๑] ส. จิตมีผัสสะ มีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งผัสสะและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๒] ส. จิตมีเวทนา มีโมหะ ฯลฯ จิตมีสัญญา มีโมหะ ฯลฯ จิตมีเจตนา มีโมหะ ฯลฯ จิตมีปัญญา มีโมหะ หลุดพ้นได้ หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งปัญญาและจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หลุดพ้นทั้งสอง คือ ทั้งโมหะและจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๓] ส. ไม่พึงกล่าวว่า จิตมีราคะ มีโทสะ มีโมหะ หลุดพ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตที่ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ หมดกิเลส หลุดพ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น จิตมีราคะ มีโทสะ มีโมหะ ก็หลุดพ้นได้น่ะสิ

วิมุจจติกถา จบ.

วิมุจจมานกถา

[๗๕๔] สกวาที จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ส่วนหนึ่งหลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังไม่หลุดพ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๕] ส. ส่วนหนึ่งหลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังไม่หลุดพ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ส่วนหนึ่ง เป็นพระโสดาบัน อีกส่วนหนึ่ง ไม่เป็นพระโสดาบัน ส่วนหนึ่ง ถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งโสดาปัตติผล อีกส่วนหนึ่ง ไม่ถูกต้องด้วยการอยู่ ซึ่งโสดาปัตติผล ส่วนหนึ่ง เป็นพระโสดาบัน ผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี ประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า ฯลฯ ในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ประกอบด้วยอริยกันตศีล อีกส่วนหนึ่งไม่ประกอบด้วยอริยกันตศีล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๖] ส. ส่วนหนึ่ง หลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่ง ยังไม่หลุดพ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ส่วนหนึ่ง เป็นพระสกทาคามี อีกส่วนหนึ่ง ไม่เป็นพระสกทาคามี ส่วนหนึ่ง ถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่

ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งสกทาคามิผล อีกส่วนหนึ่ง ไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๗] ส. ส่วนหนึ่ง หลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่ง ยังไม่หลุดพ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามี ส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามี ส่วนหนึ่งถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งอนาคามิผล อีกส่วนหนึ่ง ไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอนาคามิผล ส่วนหนึ่งเป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพาพายี ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ผู้อสังขารปรินิพพายี ผู้สสังขารปรินิพพายี ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอนาคามีผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๘] ส. ส่วนหนึ่งหลุดพ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังไม่หลุดพ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ส่วนหนึ่งเป็นพระอรหันต์ อีกส่วนหนึ่งไม่เป็นพระอรหันต์ ส่วนหนึ่งถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว ทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งอรหัตผล อีกส่วนหนึ่งไม่ถูกต้องด้วยกายอยู่ซึ่งอรหัตผล ส่วนหนึ่งปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้ว ฯลฯ ส่วนหนึ่งทำให้แจ้งแล้วซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง อีกส่วนหนึ่งไม่ทำให้แจ้งแล้วซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๕๙] ส. จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตหลุดพ้นแล้วในขณะเกิดขึ้น ยังหลุดพ้นอยู่ในขณะดับไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?

ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อบุคคลนั้น รู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้นแม้จากกามาสวะ จิตย่อมหลุดพ้นแม้จากอาสวะ จิตย่อมหลุดพ้นแม้จากอวิชชาสวะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น จิตที่หลุดพ้นแล้ว ก็ยังหลุดพ้นอยู่น่ะสิ

[๗๖๑] ส. จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลนั้น เมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว เป็นจิตบริสุทธิ์ ผุดผ่อง ไม่มีกิเลสเครื่องยั่วยวน ปราศจากอุปกิเลส เป็นจิตอ่อน ควรแก่การงาน ถึงความเป็นจิตไม่หวั่นไหวตั้งอยู่แล้วอย่างนี้ ย่อมน้อมจิตไปเพื่อญาณเป็นเครื่องสิ้นไปแห่งอาสวะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า จิตที่หลุดพ้นแล้ว ยังหลุดพ้นอยู่

[๗๖๒] ส. จิตที่หลุดพ้นอยู่ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตที่กำหนัดอยู่ ขัดเคืองอยู่ หลงอยู่ เศร้าหมองอยู่ มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตมีแต่กำหนัดแล้วและไม่กำหนัดแล้ว ขัดเคืองแล้วและไม่ขัดเคืองแล้ว หลงแล้วและไม่หลงแล้ว ขาดแล้วและไม่ขาดแล้ว ตกแล้วและไม่แตกแล้ว อันปัจจัยทำแล้วและอันปัจจัยไม่ทำแล้ว เท่านั้น มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าจิตมีแต่กำหนัดแล้วและไม่กำหนัดแล้ว ขัดเคืองแล้วละไม่ขัดเคืองแล้ว หลงแล้วและไม่หลงแล้ว ขาดแล้วและไม่ขาดแล้ว แตกแล้วและไม่แตกแล้ว อันปัจจัยทำแล้วและอันปัจจัยไม่ทำแล้ว เท่านั้น ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตหลุดพ้นอยู่ มีอยู่

วิมุจจมานกถา

อัฏฐมกกถา

[๗๖๓] สกวาที บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นพระโสดาบัน เป็นผู้ถึงแล้ว ได้เฉพาะแล้ว บรรลุแล้ว กระทำให้แจ้งแล้ว เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๔] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นพระโสดาบัน เป็นผู้ถึงแล้ว ฯลฯ ถูกแล้ว ด้วยกายอยู่ซึ่งโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๕] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือวิจิกิจฉา ฯลฯ สีลัพพตปรามาสได้แล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๖] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ละอนุสัยคือทิฏฐิ ฯลฯ สีลัพพตปรามาสได้แล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๗] ส. บุคคลที่ ๘ ยังละอนุสัยคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ยังละอนุสัยคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ยังละอนุสัยคือวิจิกิจฉา ฯลฯ สีลัพพตปรามาสไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ยังละสีลัพพตปรามาสไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ยังละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๘] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ยังมรรคให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ยังสติปัฏฐานให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังสัมมัปปธาน ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๖๙] ส. บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗๐] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่ได้ยังมรรคให้เกิดเพื่อละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิอันบุคคลที่ ๘ ละได้แล้ว ด้วยธรรมที่มิใช่มรรค เป็นโลกิยะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่ได้ยังสติปัฏฐาน ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิอันบุคคลที่ ๘ ละได้แล้ว ด้วยธรรมที่มิใช่มรรค เป็นโลกิยะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗๑] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่ได้ยังมรรคให้เกิดแล้ว ฯลฯ ไม่ได้ยังสติปัฏฐาน ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดแล้ว เพื่อละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉา อันบุคคลที่ ๘ ละได้แล้วด้วยธรรมที่มีใช่มรรค เป็นโลกิยะ เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิยังจักเกิดขึ้น หรือ?

ส. จักไม่เกิดขึ้น

ป. หากว่า จักไม่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่าบุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว

[๗๗๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉายังจักเกิดขึ้น หรือ?

ส. จักไม่เกิดขึ้น

ป. หากว่า จักไม่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลที่ ๘ และเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว

[๗๗๔] ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละอนุสัยคือทิฏฐิได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗๕] ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละอนุสัยคือวิจิกิจฉา ฯลฯ สีลัพพตปรามาสได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗๖] ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละอนุสัยคือวิจิกิจฉา ฯลฯ สีลัพพตปรามาสได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗๗] ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้โคตรภู ชื่อว่าละเครื่องกลุ้มรุมคือทิฏฐิได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่า จักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๗๘] ส. บุคคลที่ ๘ ชื่อว่าละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่า จักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้โคตรภู ชื่อว่าละเครื่องกลุ้มรุมคือวิจิกิจฉาได้แล้ว เพราะทำอธิบายว่าจักไม่เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อัฏฐมกกถา จบ.

อัฏฐมกัสส อินทริยกถา

[๗๗๙] สกวาที บุคคลที่ ๘ ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีศรัทธา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๐] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีวิริยินทรีย์ ฯลฯ ไม่มีสตินทรีย์ ฯลฯ ไม่มีสมาธินทรีย์ ฯลฯ ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีปัญญา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๑] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ มีวิริยะ ฯลฯ มีสติ ฯลฯ มีสมาธิ ฯลฯ มีปัญญา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๒] ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน มีมนินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน มีมนินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๓] ส. บุคคลที่ ๘ มีโสมนัส มีโสมนัสสินทรีย์ ฯลฯ มีชีวิต มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ มีชีวิต มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีวิริยะ ฯลฯ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๔] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน แต่ไม่มีมนินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๕] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีโสมนัส แต่ไม่มีโสมนัสสินทรีย์ ฯลฯ มีชีวิต แต่ไม่มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๖] ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีมโน แต่ไม่มีมนินทรีย์ ฯลฯ มีโสมนัส แต่ไม่มีโสมนัสสินทรีย์ ฯลฯ มีชีวิต แต่ไม่มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๗] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้ไม่มีศรัทธา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีวิริยินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้เกียจคร้าน ละความเพียร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีสตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้ลืมสติ ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีสมาธินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้ไม่มีสมาธิ มีจิตวอกแวก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๘] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นผู้มีปัญญาทราม บ้าน้ำลาย (โง่เขลา) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๘๙] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา และศรัทธานั้นเป็นนิยยานิกะ (เครื่องนำออกไป) หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา และศรัทธานั้นเป็นนิยยานิกะก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ไม่มีสัทธินทรีย์

ส. บุคคลที่ ๘ มีวิริยะ และวิริยะนั้นเป็นนิยยานิกะ ฯลฯ มีสติ และสตินั้นเป็นนิยยานิกะ ฯลฯ มีสมาติ และสมาธินั้นเป็นนิยยากะ ฯลฯ มีปัญญา และปัญญานั้นเป็นนิยยานิกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลที่ ๘ มีปัญญา และปัญญานั้นเป็นนิยยานิกะก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลที่ ๘ ไม่มีปัญญินทรีย์

[๗๙๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอานาคามิผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีศรัทธา มีสัทธินทรีย์ ฯลฯ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๒] บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลที่ ๘ มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๓] ส. บุคคลที่ ๘ มีศรัทธา แต่ไม่มีสัทธินทรีย์ ฯลฯ มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ฯลฯ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีปัญญา แต่ไม่มีปัญญินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๔] ส. บุคคลที่ ๘ ไม่มีอินทรีย์ ๕ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย อินทรีย์นี้ ๕ ประการ, ๕ ประการ เป็นไฉน สัทธินทรีย์ ๑ วิริยินทรีย์ ๑ สตินทรีย์ ๑ สมาธินทรีย์ ๑ ปัญญินทรีย์ ๑ อินทรีย์ ๕ ประการฉะนี้แล, ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะความเต็มบริบูรณ์แห่งอินทรีย์ ๕ ประการนี้แล จึงเป็นพระอรหันต์ เพลากว่านั้น ก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เพลากว่านั้น ก็เป็นพระอนาคามี เพลากว่านั้น ก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เพลากว่านั้นก็เป็นพระสกทาคามี เพลากว่านั้นก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้ง ซึ่งสกทาคามิผล เพลากว่านั้น ก็เป็นพระโสดาบัน เพลากว่านั้น ก็เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดแล ไม่มีอินทรีย์ ๕ ประการนี้เสียเลย โดยประการทั้งปวง เราเรียกผู้นั้นว่าเป็นคนภายนอก เป็นผู้ตั้งอยู่ในฝ่ายปุถุชน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลที่ ๘ เป็นคนภายนอก เป็นผู้ตั้งอยู่ในฝ่ายปุถุชน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น บุคคลที่ ๘ ก็มีอินทรีย์ ๕ น่ะสิ

อัฏฐมกัสส อินทริยกถา จบ.

ทิพพจักขุกถา

[๗๙๕] สกวาที มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. มังสจักษุ ก็คือทิพยจักษุ ทิพยจักษุ ก็คือมังสจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๖] ส. มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มังสจักษุเป็นเช่นใด ทิพยจักษุก็เป็นเช่นนั้น ทิพยจักษุเป็นเช่นใด มังสจักษุก็เป็นเช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๗] ส. มังสจักษุอันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มังสจักษุอันนั้น ทิพยจักษุก็อันนั้นแหละ ทิพยจักษุอันนั้น มังสจักษุก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๘] ส. มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิสัย อานุภาพ โคจร ของมังสจักษุ เป็นเช่นใด วิสัย อานุภาพ โคจร ของทิพยจักษุ ก็เป็นเช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๗๙๙] ส. มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นอุปาทินนะแล้วเป็นอนุปาทินนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๐] ส. เป็นอุปาทินนะแล้วเป็นอนุปาทินนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๑] ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๒] ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นปริยาปันนะแล้วเป็นอปริยาปันนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๓] ส. มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิพยจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว ก็เป็นมังสจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๔] ส. มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิพยจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นปัญญาจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๕] ส. มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิพยจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นมังสจักษุ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๖] ส. มังสจักษุ อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักษุ มี ๒ อย่างเท่านั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๐๗] ส. จักษุ มี ๒ อย่างเท่านั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสจักษุว่ามี ๓ คือ มังสจักษุ ทิพยจักษุ ปัญญาจักษุ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสจักษุว่ามี ๓ คือ มังสจักษุ ทิพยจักษุ ปัญญาจักษุ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จักษุมี ๒ อย่างเท่านั้น

[๘๐๘] ส. จักษุมี ๒ อย่างเท่านั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุนี้มี ๓ อย่าง, ๓ อย่างเป็นไฉน มังสจักษุ ทิพยจักษุ ปัญญาจักษุ จักษุมี ๓ อย่าง ฉะนี้แล

พระผู้มีพระภาคผู้ปุริโสดม ได้ตรัสจักษุ ๓ อย่างนี้ คือ
มังสจักษุ ทิพยจักษุ และปัญญาจักษุ อันยอดเยี่ยมไว้แล้ว ความ
เกิดขึ้นแห่งมังสจักษุ เป็นทางแห่งทิพยจักษุ ก็เมื่อใด ญาณ คือ
ปัญญาจักษุ อันยอดเยี่ยมเกิดขึ้นแล้ว เมื่อนั้น ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้ง
ปวงได้ เพราะการได้จักษุนั้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า จักษุมี ๒ อย่างเท่านั้น

ทิพพจักขุกถา จบ

ทิพพโสตกถา

[๘๐๙] สกวาที มังสโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. มังสโสต ก็คือทิพยโสต ทิพยโสต ก็คือ มังสโสต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๐] ส. มังสโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มังสโสตเป็นเช่นใด ทิพยโสตก็เป็นเช่นนั้น ทิพยโสตเป็นเช่นใด มังสโสตก็เป็นเช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๑] ส. มังสโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มังสโสตอันนั้น ทิพยโสตก็อันนั้นแหละ ทิพยโสตอันนั้น มังสโสตก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๒] ส. มังสโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิสัย อานุภาพ โคจร แห่งมังสโสต เป็นเช่นใด วิสัย อานุภาพ โคจร แห่งทิพยโสต ก็เป็นเช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๓] ส. มังสโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นอุปาทินนะแล้วเป็นอนุปาทินนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๔] ส. เป็นอุปาทินนะแล้วเป็นอนุปาทินนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๕] ส. เป็นกามาวจรแล้วเป็นรูปาวจร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๖] ส. เป็นรูปาวจรแล้วเป็นอรูปาวจร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นปริยาปันนะแล้วเป็นอปริยาปันนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๗] ส. มังสโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิพยโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว ก็เป็นมังสโสต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๘] ส. มังสโสต อันธรรมอุปถัมภ์แล้ว เป็นทิพยโสต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตมีอย่างเดียวเท่านั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๑๙] ส. โสตมีอย่างเดียวเท่านั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสโสตว่ามี ๒ อย่าง คือ มังสโสตและทิพยโสต มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสโสตว่ามี ๒ อย่าง คือมังสโสต และทิพยโสต ก็ต้องไม่กล่าวว่า โสตมีอย่างเดียวเท่านั้น

ทิพพโสตกถา จบ.

ยถากัมมูปคตญาณกถา

[๘๒๐] สกวาที ยถากัมมูปคตญาณ (ญาณเป็นเครื่องรู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม) เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ทำไว้ในใจซึ่งความที่สัตว์เป็นไปตามกรรมด้วย เห็นรูปได้ด้วยทิพยจักษุด้วย หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๒๑] ส. ทำไว้ในใจซึ่งความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรมด้วย เห็นรูปด้วยทิพยจักษุด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๒๒] ส. ยถากัมมูปคตญาณ เป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านี้หนอ ท่านทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยกายทุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยวจีทุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยมโนทุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ติเตียนพระอริยะทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นมิจฉาทิฏฐิ" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สมาทานกรรมคือมิจฉาทิฏฐิ" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านั้นเข้าถึงแล้วซึ่งอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เบื้องหน้าแต่มรณะ เพราะกายแตก" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "ก็หรือสัตว์เหล่านี้นะท่านทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยกายสุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยวจีสุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ประกอบด้วยมโนสุจริต" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นผู้ไม่ติเตียนพระอริยะทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "เป็นสัมมาทิฏฐิ" ดังนี้ด้วย ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สมาทานกรรมคือสัมมาทิฏฐิ" ดังนี้ด้วย

ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านั้นเข้าถึงแล้วซึ่งสุคติ โลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่มรณะ เพราะกายแตก" ดังนี้ด้วย เห็นรูปด้วยทิพยจักษุด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๒๓] ส. ยถากัมมูปคตญาณเป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านี้หนอ ท่านทั้งหลาย" ดังนี้ด้วย ฯลฯ ทำไว้ในใจซึ่งบทว่า "สัตว์เหล่านั้นได้เข้าถึงแล้วซึ่งสุคติ โลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่มรณะ เพราะกายแตก" ดังนี้ด้วย เห็นรูปด้วยทิพยจักษุด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

[๘๒๔] ส. ยถากัมมูปคตญาณเป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลบางคน เป็นผู้ไม่มีทิพยจักษุ เป็นผู้ไม่ได้เฉพาะแล้ว ไม่บรรลุแล้ว ไม่กระทำให้แจ้งแล้วซึ่งทิพยจักษุ แต่รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรมได้มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลบางคน เป็นผู้ไม่มีทิพยจักษุ เป็น[redacted]ไม่ได้เฉพาะแล้ว ไม่บรรลุแล้ว ไม่กระทำให้แจ้งแล้วซึ่งทิพยจักษุ แต่รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรมได้มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ยถากัมมูปคตญาณเป็นทิพยจักษุ

[๘๒๕] ส. ยถากัมมูปคตญาณเป็นทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระสารีบุตรรู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ท่านพระสารีบุตร รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า ยถากัมมูปคตญาณเป็นทิพยจักษุ

[๘๒๖] ส. ท่านพระสารีบุตร รู้ความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นไปตามกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระสารีบุตรมีทิพยจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๒๗] ส. ท่านพระสารีบุตรมีทิพยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระสารีบุตร ได้กล่าวคำนี้ไว้ว่า การตั้งความปรารถนา เพื่อปุพเพนิวาสญาณ ทิพพจักขุญาณ เจโตปริยญาณ อิทธิวิธิ ความหมดจดแห่งโสตธาตุ และจุตูปปาตญาณของเราไม่มี ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ยถากัมมูปคตญาณเป็นทิพยจักษุ ดังนี้

ยถากัมมูปคตญาณกถา จบ

สังวรกถา

[๘๒๘] สกวาที ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความไม่สำรวมก็มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๒๙] ส. ความไม่สำรวมไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมก็ไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๐] ส. ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม มิใช่หรือ ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้น ก็มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ท่านจงรับรู้นิคคหะ, หากว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมู่เทวดา, ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา แต่ไม่พึงกล่าวว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมู่เทวดา ดังนี้ ผิด, แต่ถ้าไม่พึงกล่าวว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมู่เทวดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา ที่ท่านกล่าวในปัญหานั้นว่า พึงกล่าวได้ว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวม ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา แต่ไม่พึงกล่าวว่า ศีล คือความสำรวมจากความไม่สำรวมใด ความไม่สำรวมนั้นก็มีอยู่ในหมู่เทวดา ดังนี้ ผิด

[๘๓๑] ส. ความสำรวมมีอยู่ในมนุษย์ ความไม่สำรวมก็มีอยู่ในหมู่มนุษย์นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา ความไม่สำรวมก็มีอยู่ในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๒] ส. ความสำรวมมีอยู่ในหมู่เทวดา ความไม่สำรวมไม่มีอยู่ในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมมีอยู่ในหมู่มนุษย์ ความไม่สำรวมไม่มีอยู่ในหมู่มนุษย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๓] ส. การเว้นจากปาณาติบาต มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปาณาติบาตก็มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือดื่มน้ำเมา กล่าวคือสุรา และเมรัย มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัย ก็อยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๔] ส. ปาณาติบาตไม่มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากปาณาติบาต ก็ไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือ สุราและเมรัย ไม่มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุรา และเมรัย ก็ไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๕] ส. การเว้นจากปาณาติบาตมีอยู่ในหมู่มนุษย์ ปาณาติบาตก็มีอยู่ในหมู่มนุษย์นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากปาณาติบาตมีอยู่ในหมู่เทวดา ปาณาติบาตก็มีอยู่ในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือ สุรา และเมรัย มีอยู่ในหมู่มนุษย์ เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัย ก็มีอยู่ในหมู่มนุษย์นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุรา และเมรัย มีอยู่ในหมู่เทวดา เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัย ก็มีอยู่ในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๖] ส. การเว้นจากปาณาติบาตมีอยู่ในหมู่เทวดา ปาณาติบาตไม่มีในหมู่หมวดนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากปาณาติบาตมีอยู่ในหมู่มนุษย์ ปาณาติบาตไม่มีในหมู่มนุษย์นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุรา และเมรัย มีอยู่ในหมู่เทวดา เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัยไม่มีอยู่ในหมู่เทวดานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุรา และเมรัย มีอยู่ในมนุษย์ เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัย ไม่มีในมนุษย์นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๗] ป. ความสำรวมไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เทวดาทั้งปวง เป็นผู้ผลาญชีวิต เป็นผู้ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ เป็นผู้ประพฤติผิดในกาม เป็นผู้พูดเท็จ เป็นผู้ตั้งอยู่ในความประมาท คือ ดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราและเมรัย หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ความสำรวมก็มีอยู่ในหมู่เทวดา น่ะสิ

สังวรกถา จบ

อสัญญกถา

[๘๓๘] สกวาที สัญญามีอยู่ในสัญญสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นสัญญภพ เป็นสัญญคติ เป็นสัญญสัตตาวาส เป็นสัญญสงสาร เป็นสัญญโยนิ (กำเนิดแห่งสัตว์ผู้มีสัญญา) เป็นสัญญัตตภาวปฏิลาภ (การได้อัตภาพแห่งสัตว์ผู้มีสัญญา) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๓๙] ส. เป็นอสัญญภพ เป็นอสัญญคติ เป็นอสัญญสัตตาวาส เป็นอสัญญสงสาร เป็นอสัญญโยนิ เป็นอสัญญัตตภาวปฏิลาภ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นสัญญภพ เป็นอสัญญคติ เป็นอสัญญสัตตาวาส เป็นอสัญญสงสาร เป็นอสัญญโยนิ เป็นอสัญญัตตภาวปฏิลาภ ก็ต้องไม่กล่าวว่าสัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย

[๘๔๐] ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นปัญจโวการภพ เป็นปัญจโวการคติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๑] ส. เป็นเอกโวการภพ เป็นเอกโวการคติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นเอกโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย

[๘๔๒] ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๓] ส. สัญญามีอยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั้นเป็นสัญญภพ เป็นสัญญคติ เป็นสัญญสัตตาวาส เป็นสัญญสงสาร เป็นสัญญโยนิ เป็นสัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นสัญญภพ เป็นสัญญคติ เป็นสัญญสัตตาวาส เป็นสัญญสงสาร เป็นสัญญโยนิ เป็นสัญวัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๔] ส. สัญญามีอยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั้นเป็นปัญจโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นปัญจโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๕] ส. สัญญามีอยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๖] ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นอสัญญภพ เป็นอสัญญคติ เป็นอสัญญสัตตาวาส เป็นอสัญญสงสาร เป็นอสัญญโยนิ เป็นอสัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญญามีอยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั้นเป็นอสัญญภพ ฯลฯ เป็นอสัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๗] ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นเอกโวการภพ คติ สัตตวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญญามีอยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย และนั้นเป็นเอกโวการภพ ฯลฯ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๘] ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย แต่ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาไม่ได้ด้วยสัญญาไม่ได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญญามีอยู่ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย แต่ทำกิจที่พึงทำด้วยสัญญาไม่ได้ด้วยสัญญานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๔๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เทวดาชื่ออสัญญสัตว์มีอยู่ ก็เทวดาเหล่านั้น ย่อมจุติจากหมู่นั้น เพราะความเกิดขึ้นแห่งสัญญา ดังนี้เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สัญญาก็มีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย น่ะสิ

[๘๕๐] ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. มีในกาลบางคราว ไม่มีในกาลบางคราว

ส. เป็นสัญญสัตว์ในบางคราว เป็นอสัญญสัตว์ในกาลบางคราว เป็นสัญญ ภพในกาลบางคราว เป็นสัญญภพในกาลบางคราว เป็นปัญจโวการภพ ในกาลบางคราว เป็นเอกโวการภพในกาลบางคราว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๕๑] ส. สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลายในกาลบางคราว ไม่มีในกาลบางคราว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีอยู่ในกาลไหน ไม่มีในกาลไหน

ป. มีอยู่ในกาลจุติ ในกาลอุปบัติ ไม่มีในกาลตั้งอยู่

ส. เป็นสัญญสัตว์ในกาลจุติ ในกาลอุปบัติ เป็นอสัญญสัตว์ในกาลตั้งอยู่ เป็นสัญญภพในกาลจุติ ในกาลอุปบัติ เป็นอสัญญภพในกาลตั้งอยู่ เป็น ปัญจโวการภพในกาลจุติ ในกาลอุปบัติ เป็นเอกโวการภพในกาลตั้งอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อสัญญกถา จบ.

เนวสัญญานาสัญญายตนกถา

[๘๕๒] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นอสัญญภพ เป็นอสัญญคติ เป็นอสัญญสัตตาวาส เป็นอสัญญสงสาร เป็นอสัญญโยนิ เป็นอสัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๕๓] ส. เป็นสัญญภพ สัญญคติ สัญญสัตตวาส สัญญสงสาร สัญญโยนิ สัญญัตตภาวปฏิลาภ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นสัญญภพ เป็นสัญญคติ ฯลฯ เป็นสัญญัตตภาวปฏิลาภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ไม่พึงกล่าวว่าสัญญมีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ

[๘๕๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นเอกโวการภพ คติ ฯลฯ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นจตุโวการภพ เป็นจตุโวการคติ ฯลฯ อัตตภาวปฏิลาภ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นจตุโวการภพ คติ ฯลฯ อัตตภาวปฏิลาภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ในเนวสัญญายตนภพ

[๘๕๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นอสัญญภพ เป็นอสัญญคติ เป็นอสัญญสัตตาวาส เป็นอสัญญสงสาร เป็นอสัญญโยนิ เป็นอสัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ และนั้นก็เป็นอสัญญภพ เป็นอสัญญคติ เป็นอสัญญสัตตาวาส เป็นอสัญญสงสาร เป็นอสัญญโยนิ เป็นอสัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นเอกโวการภพ คติ ฯลฯ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในเนวสัญญายตนภพ และนั้นก็เป็นเอกโวการภพ คติ สัตตาวาส สงสาร โยนิ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๕๖] ส. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ และนั้นเป็นสัญญภพ สัญญคติ ฯลฯ สัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นสัญญภพ สัญญคติ ฯลฯ สัญญัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๕๗] ส. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ และนั้นเป็นจตุโวการภพ คติ ฯลฯ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในอสัญญสัตว์ทั้งหลาย และนั้นเป็นจตุโวการภพ ฯลฯ อัตตภาวปฏิลาภ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๕๘] ส. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เนวสัญญานาสัญญายตนภพเป็นจตุโวการภพ ก็ต้องไม่กล่าวว่าไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ในเนวสัญญานายตนภพ

[๘๕๙] ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อากาสนัญจายตนภพ เป็นจตุโวการภพ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในอากาสานัญจายตนภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖๐] ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ แต่ไม่พึงกล่าวว่า สัญญามีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณัญจายตนภพ ฯลฯ อากิญจัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ แต่ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ในอากิญจัญญยตนภพ หรือ?

ป. ไม่กล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖๑] ส. อากาสานัญจายตนภพเป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพเป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณัญจายตนภพ ฯลฯ อากิญจัฌญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพเป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖๒] ส. ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ หรือว่าไม่มีอยู่ ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพเป็นจตุโวการภพ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เนวสัญญานาสัญญายตนภพเป็นจตุโวการภพ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ หรือว่า ไม่มีอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ

[๘๖๓] ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพเป็นจตุโวการภพ แต่ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ หรือว่าไม่มีอยู่ ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อากาสานัญจายตนภพ ฯลฯ วิญญาณัญจายตนภพ ฯลฯ อากิญจัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ แต่ไม่พึงกล่าวว่าสัญญามีอยู่ หรือว่าไม่มีอยู่ ในอากิญจัญญายตนภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖๔] ส. อากาสานัญจายตนภพเป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณัญจายตนภพ ฯลฯ อากิญจัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนวสัญญานาสัญญายตนภพ เป็นจตุโวการภพ สัญญามีอยู่ในภพนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๖๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หาควรกล่าวไม่ว่า มีสัญญาหรือว่าไม่มีสัญญา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นเนวสัญญานาสัญญายตนภพ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่าเป็นเนวสัญญานาสัญญายตนภพ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หาควรกล่าวไม่ว่ามีสัญญาหรือ? ว่าไม่มีสัญญา

[๘๖๖] ส. เพราะทำอธิบายว่า เป็นเนวสัญญานาสัญญายตนภพ จึงหาควรกล่าวไม่ว่าสัญญามีอยู่หรือว่าไม่มีอยู่ ในเนวสัญญานาสัญญายตนภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะทำอธิบายว่า เป็นอทุกขมสุขเวทนา จึงหาควรกล่าวไม่ว่าเวทนาหรือว่ามิใช่เวทนา ในอทุกขมสุขเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

เนวสัญญานาสัญญายตนกถา จบ

วรรคที่ ๓ จบ

วรรคที่ ๔

คิหิสส อรหาติกถา

[๘๖๗] สกวาที คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. คิหิสัญโญชน์ของพระอรหันต์ยังมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คิหิสัญโญชน์ของพระอรหันต์ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คิหิสัญโญชน์ของพระอรหันต์ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้

[๘๖๘] ส. คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คิหิสัญโญชน์อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คิหิสัญโญชน์อันพระอรหันต์ละขาดแล้ว ถอนรากขึ้นแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ทำให้ไม่เกิดได้ในภายหลัง ทำให้มีอันไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดาแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้

[๘๖๙] ส. คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คฤหัสถ์ไรๆ ที่ยังมิได้ละคิหิสัญโญชน์แล้วเป็นผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ในปัจจุบันเทียวมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คฤหัสถ์ไรๆ ที่ยังมิได้ละคิหิสัญโญชน์แล้วเป็นผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ในปัจจุบันเทียวไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ดังนี้

[๘๗๐] ส. คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปริพาชก ผู้วัจฉโคตร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ คฤหัสถ์ไรๆ ที่ยังมิได้ละคิหิสัญโญชน์ แล้วเป็นผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ เพราะกายแตกมีอยู่หรือหนอ พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า ดูกรวัจฉะ ไม่มีคฤหัสถ์ไรๆ ที่ยังมิได้ละคิหิสัญโญชน์แล้วเป็นผู้กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้เพราะกายแตก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ ดังนี้

[๘๗๑] ส. คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ทรงเสพเมถุนธรรม พึงยังเมถุนธรรมให้เกิดขึ้น พึงนอนที่นอนอันคับแคบด้วยบุตร พึงใช้ผ้ากาสิกและจุรณจันทน์ พึงทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้ พึงยินดีเงินทอง พึงรับแพะ แกะ ไก่ สุกร พึงรับช้าง วัว ม้า ลา พึงรับนกกระทา นกคุ่ม และหางนกยูง พึงทรงเกี้ยว (เครื่องประดับมวยผม) มีขั้วอันเหลือง พึงทรงผ้าขาวมีชายยาว พึงเป็นผู้ครองเรือนตลอดชีวิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๗๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ยสกุลบุตร อุตติยคฤหบดี เสตุมาณพ ได้บรรลุพระอรหัตทั้งเพศคฤหัสถ์ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ยสกุลบุตร อุตติยคฤหบดี เสตุมาณพ ได้บรรลุพระอรหัตทั้งเพศคฤหัสถ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า คฤหัสถ์พึงเป็นพระอรหันต์ได้

คิหิสส อรหาติกถา จบ

อุปปัตติกถา

[๘๗๓] สกวาที เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นพระโสดาบันพร้อมกับการผุดเกิดก็ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๗๔] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีพร้อมกับการผุดก็เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๗๕] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นพระอนาคามีพร้อมกับการผุดเกิดก็ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๗๖] ส. เป็นพระโสดาบันพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นพระโสดาบันพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๗๗] ส. เป็นพระสกทาคามีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นพระสกทาคามีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๗๘] ส. เป็นพระอนาคามีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นพระอนาคามีพร้อมกับการผุดเกิดไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๗๙] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสารีบุตรเถระ เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโมคคัลลานเถระ ฯลฯ พระมหากัสสปเถระ ฯลฯ พระมหากัจจายนเถระ ฯลฯ พระมหาโกฏฐิตเถระ ฯลฯ พระมหาปัณฐกเถระ เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘๐] ส. พระสารีบุตรเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสารีบุตรเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๘๑] ส. พระมหาโมคคัลลานเถระ ฯลฯ พระมหากัสสปเถระ มหากัจจายนเถระ พระมหาโกฏฐิตเถระ ฯลฯ

[๘๘๒] ส. พระมหาปัณฐกเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิด หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระมหาปัณฐกเถระ มิได้เป็นพระอรหันต์พร้อมกับผุดเกิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๘๓] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทำให้แจ้งซึ่งพระอรหัตได้ด้วยจิตดวงแสวงหาการผุดเกิด อันเป็นโลกิยะ มีอาสวะ ฯลฯ ประกอบด้วยสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘๔] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตดวงแสวงหาการผุดเกิด เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ให้ถึงความสิ้นไปให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘๕] ส. จิตดวงแสวงหาการผุดเกิด ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จิตดวงแสวงหาการผุดเกิด ไม่เป็นเหตุนำออกจากสังสารวัฏ ไม่เป็นธรรมให้ถึงความสิ้นไป ไม่เป็นธรรมให้ถึงความตรัสรู้ ไม่เป็นธรรมให้ถึงนิพพาน เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลสก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้

[๘๘๖] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ละราคะได้ ละโทสะได้ ละโมหะได้ ฯลฯ ละอโนตตัปปะ ได้ด้วยจิตดวงแสวงหาการผุดเกิด หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘๗] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตดวงแสวงหาการผุดเกิด เป็นมรรค ฯลฯ เป็นสติปัฏฐาน เป็นสัมมัปปธาน เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘๘] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำให้แจ้งนิโรธ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยจิตดวงแสวงหาการผุดเกิด หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๘๙] ส. เป็นพระอรหันต์พร้อมกับการผุดเกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จุติจิตเป็นมัคคจิต จิตดวงแสวงหาการผุดเกิด เป็นผลจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อุปปัตติกถา จบ

อนาสวกถา

[๘๙๐] สกวาที ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล เป็นสกทาคามิมรรค เป็นสกทาคามิผล เป็นอนาคามิมรรค เป็นอนาคามิผล เป็นอรหัตมรรค เป็นอรหัตผล เป็นสติปัฏฐาน เป็นสัมมัปปธาน เป็นอิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๑] ส. ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักษุของพระอรหันต์ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักษุของพระอรหันต์ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะของพระอรหันต์ ฯลฯ ฆานะของพระอรหันต์ ฯลฯ ชิวหาของพระอรหันต์ ฯลฯ กายของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๒] ส. กายของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๓] ส. กายของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายของพระอรหันต์ ยังเข้าถึงการยกย่องและการข่มขี่ ยังเข้าถึงการตัดและการทำลาย ยังทั่วไปแก่ฝูงกา ฝูงแร้ง ฝูงเหยี่ยว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ยังเข้าถึงการยกย่องและการข่มขี่ ยังเข้าถึงการตัดและการทำลาย ยังทั่วไปแก่ฝูงกา ฝูงแร้ง ฝูงเหยี่ยว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๔] ส. พิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายของพระอรหันต์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไปในธรรมอันไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๕] ส. กายของพระอรหันต์ ยังจะจองจำ ด้วยเครื่องจองจำคือขื่อ ด้วยเครื่องจองจำคือเชือก ด้วยเครื่องจองจำคือตรวน ด้วยเครื่องจองจำคือบ้าน ด้วยเครื่องจองจำคือนิคม ด้วยเครื่องจองจำคือเมือง ด้วยเครื่องจองจำคือชนบท ด้วยเครื่องจองจำ ๕ ประการ ได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมอันไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ยังจะจองจำด้วยเครื่องจองจำคือขื่อ ด้วยเครื่องจองจำคือเชือก ด้วยเครื่องจองจำคือตรวน ด้วยเครื่องจองจำคือบ้าน ด้วยเครื่องจองจำคือนิคม ด้วยเครื่องจองจำคือเมือง ด้วยเครื่องจองจำคือชนบท ด้วยเครื่องจองจำ ๕ ประการ ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๖] ส. ผิว่า พระอรหันต์ให้จีวรแก่ปุถุชน จีวรนั้นไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จีวรนั้นไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรรคไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผล สติปัฏฐาน สัมมัปปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๗] ส. ผิว่า พระอรหันต์ ให้บิณฑบาต ให้เสนาสนะ ให้คิลานปัจจัยเภสัชชบริขาร แก่ปุถุชน คิลานปัจจัยเภสัชชบริขารนั้น ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คิลานปัจจัยเภสัชชบริขารนั้น ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของเป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรรคไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วเป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผล สติปัฏฐาน สัมมัปปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๘] ส. ผิว่า ปุถุชน ถวายจีวรแก่พระอรหันต์ จีวรนั้นเป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๘๙๙] ส. จีวรนั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะเป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะ โมหะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้ว ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๐] ส. ผิว่า ปุถุชน ถวายบิณฑบาต ถวายเสนาสนะ ถวายคิลานปัจจยเภสัชชบริขารแก่พระอรหันต์ คิลานปัจจยเภสัชชบริขารนั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๑] ส. คิลานปัจจยเภสัชชบริขารนั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ของที่เป็นอารมณ์ของอาสวะอันนั้น ของที่ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะเป็นอารมณ์ของอาสวะ แล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นอารมณ์ของอาสวะแล้วไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์เป็นผู้ไม่มีอาสวะ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์เป็นผู้ไม่มีอาสวะ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงของพระอรหันต์ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ดังนี้

อนาสวกถา จบ

สมันนาคตกถา

[๙๐๓] สกวาที พระอรหันต์ประกอบด้วยผล ๔ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยผัสสะ ๔ ด้วยเวทนา ๔ ด้วยสัญญา ๔ ด้วยเจตนา ๔ ด้วยจิต ๔ ด้วยศรัทธา ๔ ด้วยวิริยะ ๔ ด้วยสติ ๔ ด้วยสมาธิ ๔ ด้วยปัญญา ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๔] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยผล ๓ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีประกอบด้วยผัสสะ ๓ ฯลฯ ด้วยปัญญา ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๕] ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยผล ๒ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยผัสสะ ๒ ฯลฯ ด้วยปัญญา ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๖] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เป็นพระโสดาบันผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เป็นพระสกทาคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ผู้อสังขารปรินิพพายี ผู้สสังขารปรินิพพายี ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๐๗] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเป็นพระโสดาบันผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอนาคามีประกอบด้วยสกทาคามิผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเป็นพระสกทาคามีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๘] ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเป็นพระโสดาบันผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๐๙] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล พึงกล่าวว่า โสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์องค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๐] ส. ผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล พึงกล่าวว่า สกทาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามิผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์องค์นั้น พระสกทาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๑] ส. ผู้ประกอบด้วยอนาคามิผล พึงกล่าวว่า อนาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามิผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์องค์นั้น พระอนาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๒] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล พึงกล่าวว่า โสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๓] ส. ผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล พึงกล่าวว่า สกทาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีองค์นั้น พระสกทาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๔] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล พึงกล่าวว่า โสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๔๑๕] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๙๑๖] ส. พระอรหันต์เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฏฐิวิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ราคะที่เป็นอปายคามี โทสะที่เป็นอปายคามี โมหะที่เป็นอปายคามี ไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโมหะที่เป็นอปายคามีนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๗] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยสกทาคามิผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เลยสกทาคามิผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยสกทาคามิผล

[๙๑๘] ส. พระอรหันต์เลยสกทาคามิผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยสกทาคามิผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยสกทาคามิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบไปแล้ว ยังชื่อว่า ประกอบด้วยพยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๑๙] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยอนาคามิผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์เลยอนาคามิผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยอนาคามิผล

[๙๒๐] ส. พระอรหันต์เลยอนาคามิผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยอนาคามิผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เลยอนาคามิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดไปแล้ว ยังชื่อว่า ประกอบด้วยพยาบาทอย่างละเอียดนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๒๑] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอนาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๙๒๒] ส. พระอนาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฏฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอปายคามีไปแล้ว ยังชื่อว่า ประกอบด้วยโมหะที่เป็นอปายคามีนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๒๓] ส. พระอนาคามีประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยสกทาคามิผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอนาคามีเลยสกทาคามิผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยสกทาคามิผล

[๙๒๔] ส. พระอนาคามีเลยสกทาคามิผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยสกทาคามิผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีเลยสกทาคามิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยพยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๒๕] ส. พระสกทาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสกทาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระสกทาคามีประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๙๒๖] ส. พระสกทาคามีเลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีเลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฏฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอปายคามีไปแล้ว ยังชื่อว่าประกอบด้วยโมหะที่เป็นอปายคามีนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๒๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยผล ๔ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์ได้ผล ๔ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๔ นั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์ได้ผล ๔ และไม่เสื่อมจากผล ๔ นั้น ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยผล ๔

[๙๒๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยผล ๓ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอนาคามีได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอนาคามี ได้ผล ๓ และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอนาคามีประกอบด้วยผล ๓

[๙๒๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระสกทาคามีประกอบด้วยผล ๒ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระสกทาคามี ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระสกทาคามี ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสกทาคามีประกอบด้วยผล ๒

[๙๓๐] ส. พระอรหันต์ ได้ผล ๔ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๔ นั้น เพราะเหตุนั้น พระอรหันต์จึงชื่อว่า ประกอบด้วยผล ๔ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ได้มรรค ๔ แล้วไม่เสื่อมจากมรรค ๔ นั้น เพราะเหตุนั้น พระอรหันต์จึงชื่อว่า ประกอบด้วยมรรค ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๑] ส. พระอนาคามี ได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น เพราะเหตุนั้น พระอนาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยผล ๓ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอนาคามีได้มรรค ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๓ นั้น เพราะเหตุนั้น พระอนาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยมรรค ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๒] ส. พระสกทาคามี ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น เพราะเหตุนั้น พระสกทาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยผล ๒ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามีได้มรรค ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๒ นั้น เพราะเหตุนั้น พระสกทาคามีจึงชื่อว่า ประกอบด้วยมรรค ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สมันนาคตกถา จบ

อุเบกขาสมันนาคตกถา

[๙๓๓] สกวาที พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยผัสสะ ๖ ด้วยเวทนา ๖ ด้วยสัญญา ๖ ฯลฯ ด้วยปัญญา ๖ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๔] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์เห็นรูปด้วยจักษุอยู่ ยังฟังเสียงด้วยโสตได้ ยังสูดกลิ่นด้วยฆานะได้ ยังลิ้มรสด้วยชิวหาได้ ยังถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายได้ ยังรู้ธรรมารมณ์ด้วยใจได้ ฯลฯ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจอยู่ ยังเห็นรูปด้วยจักษุได้ ยังฟังเสียงด้วยโสตได้ ยังสูดกลิ่นด้วยฆานะได้ ยังลิ้มรสด้วยชิวหาได้ ยังถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๕] ส. พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ประกอบ ตั้งมั่นด้วยอุเบกขา ๖ อุเบกขา ๖ ปรากฏเนืองๆ สม่ำเสมอ ไม่ระคนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์มีอุเบกขา ๖ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์มีอุเบกขา ๖ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอรหันต์ประกอบด้วยอุเบกขา ๖

อุเบกขาสมันนาคตกถา จบ.

โพธิยา พุทโธติกถา

[๙๓๗] สกวาที ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เมื่อปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ดับไปแล้ว ปราศจากไปแล้ว ระงับไปแล้ว ก็กลับเป็นผู้มิใช่พุทธะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๘] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๓๙] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังกระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๐] ส. ยังกระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังกำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิดได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๑] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๒] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๓] ส. กระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๔] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน กระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต กระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๕] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน กำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๖] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน กระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต กระทำกิจที่พึงกระทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๗] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๘] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต แต่กระทำกิจที่พึงทำ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ไม่ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน แต่กระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ไม่ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๔๙] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต แต่กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน แต่กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๐] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต แต่กระทำกิจที่พึงทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ไม่ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน แต่กระทำกิจที่พึงกระทำด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ไม่ได้ ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๑] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต แต่กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน แต่กำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดไม่ได้ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๒] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอดีต ชื่อ ว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นอนาคต ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้สาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๓] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้สาม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ประกอบ ตั้งมั่น ด้วยปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ทั้งสาม ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ทั้งสาม ปรากฏเนื่องๆ สม่ำเสมอ ไม่ระคนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ชื่อว่า พุทธะ เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ชื่อว่า พุทธะ เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า ชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้

[๙๕๕] ส. ชื่อว่า พุทธะ เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่า พุทธะ เพราะปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า โพธิ (ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้) ก็เพราะการได้ปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

โพธิยา พุทโธติกถา จบ

ลักษณกถา

[๙๕๖] สกวาที ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะบางส่วน เป็นพระโพธิสัตว์ บางส่วน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๗] ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะ ๑ ใน ๓ ส่วน เป็นพระโพธิสัตว์ ๑ ใน ๓ ส่วน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๘] ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะกึ่งหนึ่ง เป็นพระโพธิสัตว์กึ่งหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๕๙] ส. ผู้ประกอบด้วยลักษณะเป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักกวัตติสัตว์เป็นผู้ประกอบด้วยลักษณะ จักกวัตติสัตว์ก็เป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๐] ส. จักกวัตติสัตว์เป็นผู้ประกอบด้วยลักษณะ จักกวัตติสัตว์ก็เป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุรพประโยค บุรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรมของพระโพธิสัตว์ เป็นเช่นใด บุรพประโยค บุรพจริยา การกล่าวธรรม การแสดงธรรม ของพระเจ้าจักรพรรดิ ก็เป็นเช่นนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๑] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ พวกเทวดารับก่อน พวกมนุษย์รับภายหลัง ฉันใด เมื่อจักกวัตติสัตว์ประสูติ พวกเทวดารับก่อน พวกมนุษย์รับภายหลัง ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๒] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ เทวบุตร ๔ องค์รับแล้ววางไว้เบื้องหน้าพระมารดา ทูลว่า ข้าแต่พระเทวี ทรงดีพระทัยเถิด พระโอรสผู้มีศักดิ์ใหญ่ของพระองค์บังเกิดแล้ว ฉันใด เมื่อจักกวัตติสัตว์ประสูติ เทพบุตร ๔ องค์รับแล้ววางไว้เบื้องหน้าพระมารดา ทูลว่า ข้าแต่พระเทวี ทรงดีพระทัยเถิด พระโอรสผู้มีศักดิ์ใหญ่ของพระองค์บังเกิดแล้ว ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๓] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ ธารน้ำทั้ง ๒ คือ ธารน้ำเย็น ๑ ธารน้ำร้อน ๑ ปรากฏจากอากาศ สำหรับเป็นน้ำสรงของพระโพธิสัตว์และพระมารดา ฉันใด เมื่อจักกวัตติสัตว์ประสูติ ธารน้ำทั้ง ๒ คือ ธารน้ำเย็น ๑ ธารน้ำร้อน ๑ ก็ปรากฏจากอากาศ สำหรับเป็นน้ำสรงของจักกวัตติสัตว์และพระมารดา ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๔] ส. พระโพธิสัตว์พอประสูติแล้วเดี๋ยวนั้น ก็ทรงยืนได้ด้วยพระบาททั้งสองอันเสมอ ผันพระพักตร์ทางทิศอุดร ทรงดำเนินได้ ๗ ก้าว มีพระกรดขาวกั้นตามไป ทรงแลดูทิศทั้งปวง และทรงเปล่งอาสภิวาจาว่า เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นผู้ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งโลก ชาตินี้เป็นที่สุด บัดนี้ ภพใหม่เป็นไม่มีอีกละ ดังนี้ ฉันใด จักกวัตติสัตว์พอประสูติแล้วเดี๋ยวนั้น ก็ยืนได้ด้วยพระบาททั้งสองอันเสมอ ผันพระพักตร์ไปทางทิศอุดร ทรงดำเนินไปได้ ๗ ก้าว มีพระกรดขาวกั้นตามไป ทรงแลดูทิศทั้งปวง และทรงเปล่งอาสภิวาจาว่า เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นผู้ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งโลก ชาตินี้เป็นที่สุด บัดนี้ ภพใหม่เป็นไม่มีละ ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๕] ส. เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติ ย่อมปรากฏแสงสว่างใหญ่ โอภาสใหญ่ แผ่นดินไหวใหญ่ ฉันใด เมื่อจักกวัตติสัตว์ประสูติ ก็ย่อมปรากฏแสงสว่างใหญ่ โอภาสใหญ่ แผ่นดินไหวใหญ่ ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๖] ส. พระกายตามปกติของพระโพธิสัตว์ ฉายพระรัศมีออกไปว่าหนึ่งโดยรอบ ฉันใด พระกายตามปกติของจักกวัตติสัตว์ ก็ฉายพระรัศมีออกไปวาหนึ่งโดยรอบ ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๗] ส. พระโพธิสัตว์ ทรงเห็นมหาสุบิน ฉันใด จักกวัตติสัตว์ ก็ทรงเห็นมหาสุบิน ฉันนั้นเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๖๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้ประกอบด้วยลักษณะ เป็นพระโพธิสัตว์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย มหาปุริสลักษณะของพระมหาบุรุษ ๓๒ ประการนี้ ที่พระมหาบุรุษผู้ประกอบมีคติเป็น ๒ เท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือ ถ้าครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ผู้ทรงธรรม เป็นธรรมราชา ทรงพิชิตตลอดปฐพีมีมหาสมุทรทั้ง ๔ เป็นที่สุด ทรงเจนจบรัฐประศาสโนบายเป็นเหตุมั่นคงแห่งชนบท ทรงประกอบด้วยรัตนะ ๗ ประการ เพราะรัตนะ ๗ ประการนี้ ย่อมบังเกิดแก่ท้าวเธอ คือจักกรัตนะ (จักรแก้ว) หัตถิรัตนะ (ช้างแก้ว) อัสสรัตนะ (ม้าแก้ว) มณิรัตนะ (ดวงมณีแก้ว) อิตถีรัตนะ (นางแก้ว) คหปติรัตนะ (ขุนคลังแก้ว) ปริณายกรัตนะ (ขุนพลแก้ว) เป็นที่ ๗ และท้าวเธอมีพระราชบุตรจำนวนพันปลาย ล้วนแก้วกล้าองอาจ สามารถย่ำยีกองทัพฝ่ายปรปักษ์ ทรงพิชิตยิ่งแล้ว ครอบครองแผ่นดินนี้ อันมีสาครเป็นขอบเขต โดยธรรม โดยไม่ต้องใช้อาญา โดยไม่ต้องใช้ศาตรา แต่ถ้าออกจากเรือนบวชเป็นอนาคาริยะ จะเป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้ประกอบด้วยลักษณะ ก็เป็นพระโพธิสัตว์ น่ะสิ

ลักขณกถา จบ

นิยาโมกกันติกถา

[๙๖๙] สกวาที พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นนอน (อริยมรรค) มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่ากัสสปะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๐] ส. พระโพธิสัตว์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นสาวกแล้ว จึงเป็นพระพุทธเจ้า หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๑] ส. เป็นสาวกแล้ว จึงเป็นพระพุทธเจ้า หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยการฟังตาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๒] ส. เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยการฟังตาม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคเป็นพระสยัมภู หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระผู้มีพระภาคเป็นพระสยัมภู ก็ต้องไม่กล่าวว่า เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยการฟังตาม

[๙๗๓] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้สามัญญผลอีก ๓ เท่านั้น ณ ควงไม้โพธิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๔] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้สามัญญผลทั้ง ๔ ณ ควงไม้โพธิ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้สามัญญผลทั้ง ๔ ณ ควงไม้โพธิ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า กัสสปะ

[๙๗๕] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้วในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ได้กระทำทุกกรกิริยา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทัสสนะ พึงกระทำทุกกรกิริยา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๖] ส. พระโพธิสัตว์ ได้กระทำความเพียรอย่างอื่น ได้นับถือศาสดาอื่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้เข้าถึงพร้อมด้วยทัสสนะ พึงนับถือศาสดาอื่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๗] ส. ท่านพระอานนท์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้วในศาสนาของพระผู้มีพระภาค ท่านพระอานนท์เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ พระโพธิสัตว์เป็น สาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๘] ส. ท่านจิตตคฤหบดี ท่านหัตถกะ ชาวเมืองอาฬวี ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค ท่านจิตตคฤหบดี ท่านหัตถกะ ชาวเมืองอาฬวี เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ พระโพธิสัตว์เป็น สาวกของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๗๙] ส. พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ แต่ไม่เป็นสาวก ของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระอานนท์ ได้หยั่งลงสู่อันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค แต่ไม่เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๐] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติ แล้วในศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า กัสสปะ แต่เป็นสาวก ของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านจิตตคฤหบดี ท่านหัตถกะ ชาวเมืองอาฬวี ได้หยั่งลงสู่ทางทางอัน แน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค แต่ไม่เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๑] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ แต่ไม่เป็นสาวก ของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นสาวก ครั้นล่วงชาติหนึ่งไปแล้ว กลับเป็นผู้มิใช่สาวก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอนมีพรหมจรรย์ อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ เราได้ประพฤติพรหมจรรย์ ในพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ เพื่อความตรัสรู้ต่อไป ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น พระโพธิสัตว์ ก็ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอนมีพรหมจรรย์อัน พฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ น่ะสิ

[๙๘๓] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เราเป็นผู้ครอบงำเสียซึ่งธรรมทั้งปวง เป็นผู้รู้แจ้งธรรมทั้งปวง ไม่ติดแล้วในธรรมทั้งปวง ละเสียซึ่งโลกิยธรรมทั้งปวง หลุดพ้นแล้ว เพราะสิ้นไปแห่งตัณหา เรารู้ด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว จะพึงอ้างศาสดาไรเล่า อาจารย์ของเราไม่มี ผู้ที่จะเสมอด้วยเราก็ไม่มี เราไม่มีบุคคลเปรียบในโลกนี้กับทั้งเทวโลก เพราะเราเป็นพระอรหันต์ในโลก เราเป็นศาสดาที่ไม่มีศาสดาอื่นยิ่งกว่า เราผู้เดียวเป็นสัมมาสัมพุทธะ เป็นผู้เย็นแล้ว เป็นผู้ดับแล้ว เราจะไปยังเมืองแห่งชาวกาสี เพื่อยังธรรมจักรให้เป็นไป เราจักได้ดีอมตเภรี ให้บรรลือขึ้นในโลกอันมืดนี้ (อุปกาชีวกล่าวว่า) อาวุโส ตามที่ท่านปฏิญาณนั่นแล ท่านก็ควรเป็นอนัตชิน (พระผู้มีพระภาคตรัสว่า คนเช่นเรานี่แล) ที่ถึงแล้วซึ่งความสิ้นอาสวะ เป็นผู้ชื่อว่าชินะ ดูกรอุปกะ เราชนะบาปธรรมทั้งหลายแล้ว เพราะฉะนั้น เราจึงชื่อว่า ชินะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่ากัสสปะ น่ะสิ

[๙๘๔] ส. พระโพธิสัตว์ ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาค พระนามว่า กัสสปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่มิได้สดับมาแล้วในกาลก่อนว่า นี้ทุกขอริยสัจ ดังนี้ อนึ่งเล่า จักษุ ฯลฯ แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่มิได้สดับมา

แล้วในกาลก่อนว่า ทุกขอริยสัจนี้นั้น อันเราพึงกำหนดรู้ ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขอริยสัจนี้นั้น อันเราได้กำหนดรู้แล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่านี้ ทุกขสมุทัยอริยสัจ ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขสมุทัยอริยสัจนี้นั้น อันเราพึงละเสีย ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขสมุทัยอริยสัจนี้นั้น อันเราละได้แล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่านี้ทุกขนิโรธอริยสัจ ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขนิโรธอริยสัจนี้นั้นอันเราพึงทำให้แจ้ง ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขนิโรธอริยสัจนี้นั้น อันเราได้ทำให้แจ้งแล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่านี้ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ดังนี้ ฯลฯ ว่าทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้นั้น อันเราพึงให้เกิดดังนี้ อนึ่งเล่า จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่ได้สดับมาแล้วในกาลก่อน ว่าทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้นั้น อันเราให้เกิดแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า พระโพธิสัตว์ได้หยั่งลงสู่ทางอันแน่นอน มีพรหมจรรย์อันประพฤติแล้ว ในศาสนาของพระผู้มีพระภาคพระนามว่ากัสสปะ

นิยาโมกกันติกถา จบ

สมันนาคตกถา อีกกถาหนึ่ง

[๙๘๕] สกวาที บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๓ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตตผล เป็นผู้ประกอบด้วย ผัสสะ ๔ เวทนา ๔ สัญญา ๔ เจตนา ๔ จิต ๔ สัทธา ๔ วิริยะ ๔ สติ ๔ สมาธิ ๔ ปัญญา ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๖] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยผล ๒ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะ ๓ เวทนา ๓ ฯลฯ ปัญญา ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๗] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะ ๒ เวทนา ๒ ฯลฯ ปัญญา ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๘] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นพระโสดาบัน ผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๘๙] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นพระสกทาคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นพระอนาคามี ผู้อันตราปรินิพพายี ผู้อุปหัจจปรินิพพายี ผู้อสังขารปรินิพพายี ผู้สสังขารปรินิพพายี ผู้อุทธังโสโตอกนิฏฐคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นพระโสดาบัน ผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นพระสกทาคามี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นพระโสดาบัน ผู้สัตตขัตตุปรมะ ผู้โกลังโกละ ผู้เอกพีชี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๔] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล พึงเรียกว่า พระโสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๕] ส. ผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล พึงเรียกว่า พระสกทาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลองค์นั้น พระสกทาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๖] ส. ผู้ประกอบด้วยอนาคามิผล พึงเรียกว่า พระอนาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลองค์นั้น พระอนาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๗] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล พึงเรียกว่า พระโสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผลองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๘] ส. ผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล พึงเรียกว่า พระสกทาคามี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผลองค์นั้น พระสกทาคามีก็องค์นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๙๙๙] ส. ผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล พึงเรียกว่า พระโสดาบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผลองค์นั้น พระโสดาบันก็องค์นั้น แหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๐๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๑๐๐๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ราคะที่เป็นอปายคามี โทสะที่เป็นอปายคามี โมหะที่เป็นอปายคามีไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโมหะที่เป็นอปายคามีนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๐๒] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสกทาคามิผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสกทาคามิผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล

[๑๐๐๓] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสกทาคามิผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยสกทาคามิผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยสกทาคามิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยพยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๐๔] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามิผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามิผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยอนาคามิผล

[๑๐๐๕] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามิผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยอนาคามิผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เลยอนาคามิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยพยาบาทอย่างละเอียดนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๐๖] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๑๐๐๗] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฏฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอปายคามีไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโมหะที่เป็นอปายคามีนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๐๘] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยสกทาคามิผลไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยสกทาคามิผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผลเป็นผู้ประกอบด้วยสกทาคามิผล

[๑๐๐๙] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยสกทาคามิผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยสกทาคามิผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เลยสกทาคามิมรรคไปแล้ว เลยกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยพยาบาทอย่างหยาบนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๑๐] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้วมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผลเป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๑๐๑๑] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เลยโสดาปัตติผลไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโสดาปัตติผลนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล เลยโสดาปัตติมรรคไปแล้ว เลยสักกายทิฏฐิ ฯลฯ โมหะที่เป็นอปายคามีไปแล้ว แต่ยังประกอบด้วยโมหะที่เป็นอปายคามีนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๑๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๓ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผลได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล เป็นผู้ประกอบด้วยผล ๓

[๑๐๑๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผลเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๒ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล เป็นผู้ประกอบด้วยผล ๒

[๑๐๑๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผลเป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้โสดาปัตติผลแล้ว และไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผลนั้น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้โสดาปัตติผลแล้ว และไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผลนั้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผลเป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล

[๑๐๑๕] ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ได้ผล ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๓ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๓ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ได้มรรค ๔ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๔ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยมรรค ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๑๖] ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้ผล ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากผล ๒ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยผล ๒ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ได้มรรค ๓ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๓ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยมรรค ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๑๗] ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้โสดาปัตติผลแล้ว และไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผลนั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ได้มรรค ๒ แล้ว และไม่เสื่อมจากมรรค ๒ นั้น ฉะนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล จึงเป็นผู้ประกอบด้วยมรรค ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สมันนาคตกถา อีกกถาหนึ่ง จบ

สัพพสัญโญชนปหานกถา

[๑๐๑๘] สกวาที การละสัญโญชน์ทั้งปวง ชื่อว่า อรหัตผล หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. สัญโญชน์ทั้งปวงละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๑๙] ส. สัญโญชน์ทั้งปวง ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ก็ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๒๐] ส. สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ก็ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัญโญชน์ ๓ ว่า โสดาปัตติผล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัญโญชน์ ๓ ว่า โสตาปัตติผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญโญชน์ทั้งปวงละได้ด้วยอรหัตมรรค

ส. สัญโญชน์ทั้งปวงละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ก็ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๒๑] ส. กามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบ ก็ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาทว่าสทกคามิผล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาทว่าสกทาคามิผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญโญชน์ทั้งปวงละได้ด้วยอรหัตมรรค ดังนี้

[๑๐๒๒] ส. สัญโญชน์ทั้งปวงละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด ก็ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๒๓] ส. กามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียด ก็ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือ แห่งกามราคะและพยาบาทว่า อนาคามิผล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือแห่งกามราคะและพยาบาทว่าอนาคามิผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญโญชน์ทั้งปวงละได้ด้วยอรหัตมรรค

[๑๐๒๔] ส. สัญโญชน์ทั้งปวง ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือแห่งรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชาว่า เป็นอรหัตผล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละไม่มีส่วนเหลือแห่งรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชาว่า เป็นอรหัตผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญโญชน์ทั้งปวงละได้ด้วยอรหัตมรรค

[๑๐๒๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การละสัญโญชน์ทั้งปวง ชื่อว่า อรหัตผล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์มีสัญโญชน์ทั้งปวงเสื่อมสิ้นแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์มีสัญโญชน์ทั้งปวงเสื่อมสิ้นแล้ว ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า การละสัญโญชน์ทั้งปวง ชื่อว่าอรหัตผล ดังนี้

สัพพสัญโญชนปหานกถา จบ

วรรคที่ ๕

วิมุตตกถา

[๑๐๒๖] สกวาที วิมุตติญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณ ไม่ว่าอย่างใดหมด ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจเวกขณญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณ ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของโคตรภูบุคคล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๒๗] ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้ง ซึ่งโสดาปัตติผลชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณของพระโสดาบัน เป็นญาณของผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรลุ ทำให้แจ้ง ซึ่งโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้ง ซึ่งสกทาคามิผลชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือฯ

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณของพระสกทาคามี เป็นญาณของผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรลุ ทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณของพระอนาคามี เป็นญาณของบุคคลผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรลุ ทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. ญาณของพระอรหันต์ ชื่อว่า ญาณของผู้ถึง ได้เฉพาะ บรรลุ ทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๒๘] ส. วิมุตติญาณ ของบุคคล ผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคล ผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยสกทาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณ ของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคล ผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอนาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้วหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอรหัตผลชื่อหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๒๙] ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยสกทาคามิผลชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอนาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยอรหัตผล ชื่อหลุดพ้นแล้วและนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิมุตติญาณของบุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล ชื่อว่าหลุดพ้นแล้ว และนั้นเป็นญาณของผู้บรรลุผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

วิมุตตกถา จบ

อเสกขญาณกถา

[๑๐๓๐] สกวาที พระเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระเสกขะ รู้เห็นธรรมของพระอเสกขะได้ เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งธรรมของพระอเสกขะที่ตนเห็นแล้ว รู้แล้ว ทำให้แจ้งแล้วได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมของพระอเสกขะ อันพระเสกขะ รู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็นมิได้รู้ ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมของพระอเสกขะ อันพระเสกขะ รู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็น มิได้รู้ มิได้ทำให้แจ้ง ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระเสกขะมีญาณของพระอเสกขะ

[๑๐๓๑] ส. พระอเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ พระอเสกขะรู้เห็นธรรมของพระอเสกขะได้ เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งธรรมของพระอเสกขะที่ตนเห็นแล้ว รู้แจ้งแล้ว ทำให้แจ้งแล้วได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระเสกขะมีญาณของพระอเสกขะ พระเสกขะรู้เห็นธรรมของพระอเสกขะได้ เข้าถึงอยู่ ถูกต้องด้วยกายอยู่ ซึ่งธรรมของพระอเสกขะที่ตนเห็นแล้ว รู้แล้ว ทำให้แจ้งแล้วได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๒] ส. พระเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ แต่ธรรมของพระอเสกขะอันพระเสกขะรู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็น มิได้รู้ มิได้ทำให้แจ้ง ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ แต่พระธรรมของพระอเสกขะ อันพระอเสกขะรู้ไม่ได้ เห็นไม่ได้ เมื่อมิได้เห็น มิได้รู้ มิได้ทำให้แจ้ง ก็เข้าถึงไม่ได้ ถูกต้องด้วยกายไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๓] ส. พระเสกขะ มีญาณของพระอเสกขะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โคตรภูบุคคล มีญาณในโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล มีญาณในโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้ง ซึ่งสกทาคามิผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีญาณในอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระเสกขะมีญาณของพระอเสกขะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านพระอานนท์เมื่อยังเป็นเสกขะ ก็ทราบได้ว่าพระผู้มีพระภาคมีพระคุณอันยิ่ง ทราบได้ว่า พระสารีบุตรเถระ พระมหาโมคคัลลานเถระ มีคุณอันยิ่ง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านพระอานนท์เมื่อยังเป็นเสกขะก็ทราบได้ว่า พระผู้มีพระภาคมีพระคุณอันยิ่ง ทราบได้ว่า พระสารีบุตรเถระ พระมหาโมคคัลลานเถระมีคุณอันยิ่ง ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่าพระเสกขะมีญาณของพระอเสกขะ

อเสกขญาณกถา จบ

วิปรีตกถา

[๑๐๓๕] สกวาที ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริตหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. มีความเห็นผิดในสภาวะที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มีความเห็นผิดในสภาวะที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุขหรือ ฯลฯ มีความเห็นผิดในสภาวะที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตาหรือ ฯลฯ มีความเห็นผิดในสภาวะที่ไม่งามว่างาม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๖] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นกุศลไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าเป็นกุศล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ ความรู้วิปริต

[๑๐๓๗] ส. สภาวะที่ไม่เที่ยงเห็นว่าเที่ยง เป็นความเห็นผิดและนั้นเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั้นเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สภาวะที่เป็นทุกข์เห็นว่าเป็นสุข ฯลฯ สภาวะที่เป็นอนัตตา เห็นว่าเป็นอัตตา ฯลฯ สภาวะที่ไม่งามเห็นว่างาม เป็นความเห็นผิด และนั้นเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั้นเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๘] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั้นเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สภาวะที่ไม่เที่ยงเห็นว่าเที่ยง และนั้นเป็นกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต และนั้นเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สภาวะที่เป็นทุกข์เห็นว่าเป็นสุข ฯลฯ สภาวะที่เป็นอนัตตา เห็นว่าเป็นอัตตา ฯลฯ สภาวะที่ไม่งามเห็นว่างาม เป็นความเห็นผิด และนั้นเป็นกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๓๙] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์พึงเข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์พึงเข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้ที่เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต

[๑๐๔๐] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต พระอรหันต์พึงเข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีความเห็นผิดอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๔๑] ส. พระอรหันต์ ยังมีความเห็นผิดอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ ยังมีความสำคัญผิด มีความคิดผิด มีความเห็นผิดอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๔๒] ส. พระอรหันต์ไม่มีความสำคัญผิด ความคิดผิด ความเห็นผิดหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ ไม่มีความสำคัญผิด ความคิดผิด ความเห็นผิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ยังมีความเห็นผิดอยู่

[๑๐๔๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปฐวีกสิณปรากฏแก่ท่านผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์อยู่ เป็นดินล้วนเทียว หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ ก็มีความรู้วิปริตน่ะสิ

[๑๐๔๔] ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ดินมีอยู่ และบางคนที่เข้าปฐวีกสิณจากดินก็มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ดินมีอยู่ และบางคนที่ถ้าปฐวีกสิณจากดินก็มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีความรู้วิปริต

[๑๐๔๕] ส. ดินมีอยู่ แต่ความรู้ของผู้เข้าปฐวีกสิณจากดิน เป็นความรู้วิปริต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิพพานมีอยู่ แต่ความรู้ของผู้เข้าสมาบัติมีนิพพานเป็นอารมณ์จากนิพพาน ก็เป็นความรู้วิปริต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์มีความรู้วิปริต

วิปรีตกถา จบ

นิยามกถา

[๑๐๔๖] สกวาที บุคคลผู้ไม่แน่นอน (ยังเป็นปุถุชน) มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน (อริยมรรค) หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้แน่นอน (อริยบุคคล) มีญาณเพื่อไปสู่โลกิยธรรมอันมิใช่ทางแน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๔๗] ส. บุคคลผู้แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่โลกิยธรรม อันมิใช่ทางแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๔๘] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๔๙] ส. บุคคลผู้แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕๐] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่โลกิยธรรมอันมิใช่ทางแน่นอน หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕๑] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีญาณเพื่อไปสู่โลกิยธรรมอันมิใช่ทางแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนไม่มีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕๒] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีทางอันแน่นอน เพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕๓] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอน มีสติปัฏฐาน ฯลฯ สัมมัปปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ เพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕๔] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีทางอันแน่นอนเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีทางอันแน่นอนเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน

[๑๐๕๕] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนไม่มีสติปัฏฐาน ฯลฯ โพชฌงค์ เพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอน ไม่มีโพชฌงค์เพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน

[๑๐๕๖] ส. บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โคตรภูบุคคลมีญาณในโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕๗] ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล มีญาณในโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามิผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีญาณในอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๕๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันไม่แน่นอน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคทรงทราบได้ว่า บุคคลนี้จักก้าวลงสู่ทางอันแน่นอนเพื่อความชอบ บุคคลนี้เป็นผู้ควรเพื่อจะตรัสรู้ธรรมนี้ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคทรงทราบได้ว่า บุคคลนี้จักก้าวลงสู่ทางอันแน่นอนเพื่อความชอบ บุคคลนี้เป็นผู้ควรเพื่อจะตรัสรู้ธรรม ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่แน่นอนมีญาณเพื่อไปสู่ทางอันแน่นอน

นิยามกถา จบ

ปฏิสัมภิทากถา

[๑๐๕๙] สกวาที ความรู้ทั้งปวงเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความรู้สมมติเป็นปฏิสัมภิทาหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้สมมติเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งรู้สมมติ ชนเหล่านั้นทั้งหมดเป็นผู้ถึงปฏิสัมภิทาแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้ทั้งปวงเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้ในการกำหนดใจผู้อื่นเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งรู้จิตของบุคคลอื่น ชนเหล่านั้นทั้งหมด เป็นผู้ถึงปฏิสัมภิทาแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๖๐] ส. ความรู้ทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญาทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ ก็มีปัญญานั้นเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้าสมาบัติมีอาโปกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีเตโชกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีวาโยกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีนีลกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีปีตกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีโลหิตกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีโอทาตกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ ผู้เข้าอากาสานัญจายตนสมาบัติ ฯลฯ วิญญาณัญจายตนสมาบัติ ฯลฯ อากิญจัญญายตนสมาบัติ ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ฯลฯ ผู้ให้ทาน ฯลฯ ผู้ให้จีวร ฯลฯ ผู้ให้บิณฑบาต ฯลฯ ผู้ให้เสนาสนะ ฯลฯ ผู้ให้คิลานปัจจัยเภสัชชบริขารก็มีปัญญา ปัญญานั้นเป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๖๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ทั้งปวง เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปัญญาอันเป็นโลกุตตระมีอยู่ ปัญญานั้นไม่เป็นปฏิสัมภิทา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ความรู้ทั้งปวงก็เป็นปฏิสัมภิทาน่ะสิ

ปฏิสัมภิทากถา จบ

สัมมติญาณกถา

[๑๐๖๒] ปรวาที ไม่พึงกล่าวว่า ญาณให้สมมติ มีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

สกวาที ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีญาณ และปฐวีกสิณเป็นสมมติสัจจะ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้เข้าสมาบัติมีปฐวีกสิณเป็นอารมณ์ มีญาณและปฐวีกสิณเป็นสมมติสัจจะ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ญาณในสมมติมีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ญาณในสมมติ มีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้เข้าสมาบัติมีอาโปกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ มีเตโชกสิณเป็นอารมณ์ ฯลฯ บุคคลผู้ให้อยู่ซึ่งคิลานปัจจยเภสัชชบริขาร มีญาณและคิลานปัจจยเภสัชชบริขารเป็นสมมติสัจจะ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้ให้อยู่ซึ่งคิลานปัจจัยเภสัชชบริขาร มีญาณและคิลานปัจจัยเภสัชชบริขารเป็นสมมติสัจจะ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ญาณในสมมติมีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๔] ส. ญาณในสมมติ มีสัจจะเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กำหนดรู้ทุกข์ได้ ละสมุทัยได้ กระทำนิโรธให้แจ้งได้ ยังมรรคให้เกิดได้ ด้วยญาณนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สัมมติญาณกถา จบ

จิตตารัมมณกถา

[๑๐๖๕] สกวาที ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. มีบางคน เมื่อจิตมีราคะ ก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มีบางคนเมื่อจิตมีราคะ ก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

ส. มีบางคน เมื่อจิตปราศจากราคะ ก็รู้ว่าจิตปราศจากราคะ ฯลฯ เมื่อจิตมีโทสะ ฯลฯ เมื่อจิตปราศจากโทสะ เมื่อจิตมีโมหะ เมื่อจิตปราศจากโมหะ เมื่อจิตหดหู่ เมื่อจิตกวัดแกว่ง เมื่อจิตใหญ่ เมื่อจิตไม่ใหญ่ เมื่อจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า เมื่อจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า เมื่อจิตเป็นสมาธิ เมื่อจิตไม่เป็นสมาธิ เมื่อจิตหลุด ฯลฯ เมื่อจิตยังไม่หลุด ก็รู้ชัดว่าจิตยังไม่หลุด มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มีบางคนเมื่อจิตยังไม่หลุด ก็รู้ชัดว่า จิตยังไม่หลุด ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๖] ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ ผัสสะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ ผัสสะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

ส. ความรู้ในการกำหนดใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ เวทนา ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสัญญา ว่าความรู้ในอารมณ์คือเจตนา ว่า

ความรู้ในอารมณ์คือจิต ว่าความรู้ในอารมณ์คือศรัทธา ว่าความรู้ในอารมณ์ คือ วิริยะ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสติ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสมาธิ ว่า ความรู้ในอารมณ์คือปัญญา ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คือราคะ ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์ คือโทสะ ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คืออโนตตัปปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์คือ อโนตตัปปะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็น อารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

[๑๐๖๗] ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์ คือ ผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความรู้ในการกำหนดรู้ผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในอารมณ์คือเวทนา ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์คือสัญญา ฯลฯ ว่าความรู้ในอารมณ์ คือ อโนตตัปปะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความรู้ในการกำหนดรู้อโนตตัปปะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๖๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เป็นความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่าความรู้ในการกำหนดรู้ใจผู้อื่น มีจิตเป็นอารมณ์เท่านั้น ไม่มีธรรมอื่นเป็นอารมณ์

จิตตารัมมณกถา จบ

อนาคตญาณกถา

[๑๐๖๙] สกวาที ความรู้ในอนาคต (สภาวะที่ยังไม่มาถึง) มีอยู่หรือ

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อนาคตรู้ได้โดยมูล รู้ได้โดยเหตุ รู้ได้โดยนิทาน (เหตุเป็นแดนมอบให้ซึ่งผล) รู้ได้โดยสมภพ (เหตุเป็นแดนเกิด) รู้ได้โดยประภพ (เหตุเป็นแดนเกิดก่อน) รู้ได้โดยสมุฏฐาน รู้ได้โดยอาหาร (เหตุนำมาซึ่งผล) รู้ได้โดยอารมณ์ (เหตุเป็นที่ยึดหน่วง) รู้ได้โดยปัจจัย (เหตุเป็นที่อาศัยเป็นไป) รู้ได้โดยสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๐] ส. ความรู้ในอนาคตมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รู้ความเป็นเหตุปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นอารัมมณปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นอธิปติปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นอนันตรปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ รู้ความเป็นสมนันตรปัจจัยที่เป็นอนาคตได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๑] ส. ความรู้ในอนาคตมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โคตรภูบุคคล มีความรู้ในโสดาปัตติมรรคหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล มีความรู้ในโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามิผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่ง อนาคามิผล ฯลฯ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตผล มีความรู้ในอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในอนาคตมีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ อันตราย ๓ อย่าง จักเกิด แก่เมืองปาฏลีบุตร คือ จากไฟ หรือจากน้ำ หรือจากการแตก ความสามัคคี ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ความรู้ในอนาคตก็มีอยู่น่ะสิ

อนาคตญาณกถา จบ

ปัจจุปปันนญาณกถา

[๑๐๗๓] สกวาที ความรู้ในปัจจุบัน (สภาวะที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า) มีอยู่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลรู้ความรู้นั้นได้ด้วยความรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลรู้ความรู้นั้นได้ด้วยความรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลรู้ความรู้นั้นว่าความรู้ ด้วยความรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลรู้ความรู้นั้นว่าความรู้ ได้ด้วยความรู้นั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความรู้นั้น เป็นอารมณ์แห่งความรู้นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความรู้นั้น เป็นอารมณ์แห่งความรู้นั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลถูกต้องผัสสะนั้นได้ด้วยผัสสะนั้น เสวยเวทนานั้นได้ด้วยเวทนานั้น จำสัญญานั้นได้ด้วยสัญญานั้น ตั้งเจตนานั้นได้ด้วยเจตนานั้น คิดจิตนั้นได้ด้วยจิตนั้น ตรึกวิตกนั้นได้ด้วยวิตกนั้น ตรองวิจารนั้นได้ด้วยวิจารนั้น ดื่มปีตินั้นได้ด้วยปีตินั้น ระลึกสตินั้นได้ด้วยสตินั้น ทราบชัดปัญญานั้นได้ด้วยปัญญานั้น ตัดขันธ์นั้นได้ด้วยขันธ์นั้น ถากขวานนั้นได้ด้วยขวานนั้น ถากผึ่งนั้นได้ด้วยผึ่งนั้น ถากมีดนั้นได้ด้วยมีดนั้น เย็บเข็มนั้นได้ด้วยเข็มนั้น ลูบคลำปลายองคุลีนั้นได้ด้วยปลายองคุลีนั้น ลูบคลำปลายนาสิกนั้นได้ด้วยปลายนาสิกนั้น ลูบคลำกระหม่อมนั้นได้ด้วยกระหม่อมนั้น ล้างคูถนั้นได้ด้วยคูถนั้น ล้างมูตรนั้นได้ด้วยมูตรนั้น ล้างเขฬะนั้นได้ด้วยเขฬะนั้น ล้างหนองนั้นได้ด้วยหนองนั้น ล้างเลือดนั้นได้ด้วยเลือดนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความรู้ในปัจจุบันมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เมื่อพระโยคาวจรเห็นสังขารทั้งปวง โดยความเป็นของไม่เที่ยงแล้ว แม้ความรู้นั้น ก็เป็นอันพระโยคาวจรนั้นได้เห็นโดยความเป็นของไม่เที่ยงด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เมื่อพระโยคาวจรเห็นสังขารทั้งปวง โดยความเป็นของไม่เที่ยงแล้ว แม้ความรู้นั้นก็เป็นอันพระโยคาวจรนั้นได้เห็นโดยความเป็นของไม่เที่ยงด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ความรู้ในปัจจุบันมีอยู่

ปัจจุปปันนญาณกถา จบ

ผลญาณกถา

[๑๐๗๕] สกวาที พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระสาวกประกาศคุณสมบัติแห่งผลได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การรู้ความยิ่งความหย่อนแห่งผล การรู้ความยิ่งความหย่อนแห่งอินทรีย์ การรู้ความยิ่งความหย่อนแห่งบุคคล ของพระสาวกมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การบัญญัติขันธ์ การบัญญัติอายตนะ การบัญญัติธาตุ การบัญญัติสัจจะ การบัญญัติอินทรีย์ การบัญญัติบุคคล ของพระสาวกมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวก เป็นพระชินะ เป็นพระศาสดา เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ เป็นพระสัพพัญญู เป็นผู้เห็นธรรมทั้งปวง เป็นเจ้าแห่งธรรม เป็นที่อาศัย เป็นไปแห่งธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวกเป็นผู้ยังมรรคที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้น เป็นผู้ยังมรรคที่ยังไม่เกิดพร้อมให้เกิดพร้อม เป็นผู้กล่าวมรรคที่ใครๆ ยังไม่กล่าว เป็นผู้รู้มรรค เป็นผู้รู้แจ้งมรรค เป็นผู้ฉลาดในมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระสาวกมีความรู้ในผล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระสาวกเป็นผู้ไม่มีความรู้ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น พระสาวกก็มีความรู้ในผลน่ะสิ

ผลญาณกถา จบ

วรรคที่ ๕ จบ

มหาปัณณาสก์ จบ

วรรคที่ ๖

นิยามกถา

[๑๐๗๗] สกวาที่ นิยาม (ทางอันแน่นอน) เป็นอสังขตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึ่ง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๘] ส. นิยามเป็นอสังขตะ นิพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน ก็เป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่พึ่งก็เป็น ๒ อย่าง ที่หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒ อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีความสูงและต่ำ มีความเลวและประณีต มีความอุกฤษฏ์ และทราม มีเขตแดน หรือมีความแตกต่าง หรือร่อง หรือระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๗๙] ส. นิยามเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีบุคคลบางพวกก้าวลงสู่นิยาม ได้นิยาม ยังนิยามให้เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นพร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดโดยยิ่ง ให้เกิดพร้อมได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีบุคคลบางพวก ก้าวลงสู่อสังขตะ ได้อสังขตะ ยังอสังขตะให้เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นพร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดโดยยิ่ง ให้เกิด ให้เกิดพร้อมได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๐] ส. นิยามเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรรคเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มรรคเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิยามเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสดาปัตตินิยาม เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสดาปัตติมรรค เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตตินิยาม เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สกทาคามินิยาม ฯลฯ อนาคามินิยาม ฯลฯ อรหัตนิยาม เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหัตมรรคเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรหัตมรรค เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหัตนิยาม เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๑] ส. โสดาปัตตินิยาม เป็นอสังขตะ ฯลฯ อรหัตนิยาม เป็นอสังขตะ นิพพาน เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะ เป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานก็เป็น ๕ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๕ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๒] ส. นิยาม เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มิจฉัตตนิยาม (ทางอันแน่นอนข้างผิด) เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มิจฉัตตนิยามเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมัตตนิยาม (ทางอันแน่นอนข้างถูก) เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่านิยามเป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เมื่อนิยามเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลยังเป็นผู้ไม่แน่นอนอยู่หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น นิยามเป็นอสังขตะน่ะสิ

ส. เมื่อมิจฉัตตนิยามเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลเป็นผู้ไม่แน่นอน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น มิจฉัตตนิยาม ก็จะเป็นอสังขตะไปน่ะสิ

นิยามกถา จบ

ปฏิจจสมุปปาทกถา

[๑๐๘๔] สกวาที ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึ่ง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่างหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานก็เป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่พึ่งก็เป็น ๒ อย่าง ที่หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒ อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีความสูงและต่ำ มีความเลวและความประณีต มีความอุกฤษฎ์และทราม มีเขตแดน หรือความแตกต่าง หรือร่อง หรือระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๕] ส. ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชาก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชาเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจจสมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารที่เกิดเพราะอวิชชาเป็นปัจจัย ก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารที่เกิดเพราะอวิชชา เป็นปัจจัย เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจจสมุปบาทก็เป็นสังขารหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิญญาณที่เกิดเพราะสังขารเป็นปัจจัย ก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณที่เกิดเพราะสังขารเป็นปัจจัย เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจจสมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นามรูปที่เกิดเพราะวิญญาณเป็นปัจจัย ก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นามรูปที่เกิดเพราะวิญญาณเป็นปัจจัย เป็นสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจจสมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราและมรณะที่มีเพราะชาติเป็นปัจจัยก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชราและมรณะที่มีเพราะชาติเป็นปัจจัย ก็เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิจจสมุปบาทก็เป็นสังขตะหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ปฏิจจสมุปบาทเป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชรา มรณะ มีเพราะชาติเป็นปัจจัย โดยพระตถาคตทั้งหลายจะอุบัติขึ้นหรือมิอุบัติขึ้นก็ตาม ธาตุนั้นได้ตั้งอยู่แล้วเทียว เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม คือความที่ธรรมนี้เกิดขึ้นเพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย พระตถาคตตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง ค้นพบด้วยปัญญาอันยิ่ง ซึ่งธาตุนั้น ครั้นตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว ครั้นค้นพบด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว จึงบอก แสดง ประกาศ เผย แพร่ ขยาย ทำให้ง่าย และได้ชี้แจงว่า ชราและมรณะมีเพราะชาติเป็นปัจจัย ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชาติมีเพราะภพเป็นปัจจัย ฯลฯ สังขารมีเพราะอวิชชาเป็นปัจจัย โดยตถาคตทั้งหลายจะอุบัติขึ้นหรือมิอุบัติขึ้นก็ตาม ธาตุนั้นได้ตั้งอยู่แล้วเทียว ฯลฯ และได้ชี้แจงว่าสังขารมีเพราะอวิชชาเป็นปัจจัย ภิกษุทั้งหลาย ความจริงแท้ ความไม่คลาดเคลื่อน ความไม่เป็นโดยประการอื่น คือความที่ธรรมเกิดขึ้นเพราะธรรมนี้เป็นปัจจัย สภาวธรรมนั้น ดังกล่าวนี้ อันใด นี้เรากล่าวว่า ปฏิจจสมุปบาท ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ปฏิจจสมุปบาทก็เป็นอสังขตะน่ะสิ

[๑๐๘๗] ส. ปัจจยาการบทหนึ่งว่า สังขารมีเพราะอวิชชาเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจยาการนั้น สภาวะนั้นเป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน ก็เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ หรือมีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่าง นั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๘] ส. ปัจจยาการบทหนึ่งว่า สังขารมีเพราะอวิชชาเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจยาการนั้น สภาวะนั้นเป็นอสังขตะ ปัจจยาการอีกบทหนึ่งว่า วิญญาณมีเพราะสังขารเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะ ใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจยาการนั้น สภาวะนั้นก็เป็น อสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๓ อย่างหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะ เป็น ๓ อย่างหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน ก็เป็น ๓ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๓ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๘๙] ส. ปัจจยาการบทหนึ่งว่า สังขารทั้งหลายมีเพราะอวิชชาเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจยาการนั้น สภาวะนั้นเป็นอสังขตะ ปัจจยาการอีกบทหนึ่งว่า วิญญาณมีเพราะสังขารเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจยาการนั้น สภาวะนั้นก็เป็นอสังขตะ ฯลฯ ปัจจยาการอีกบทหนึ่งว่า ชรามรณะมีเพราะชาติเป็นปัจจัย ดังนี้ สภาวะใด เป็นธรรมฐิติ เป็นธรรมนิยาม ในปัจจยาการนั้น สภาวะนั้นก็เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน ก็เป็น ๑๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๑๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ปฏิจจสมุปปาทกถา จบ

สัจจกถา

[๑๐๙๐] สกวาที สัจจะ ๔ เป็นอสังขตะ

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานก็เป็น ๔ ที่เร้นก็เป็น ๔ ที่พึ่งเป็น ๔ ที่หมายก็เป็น ๔ ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๔ อมตะก็เป็น ๔ นิพพานก็เป็น ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพาน ก็เป็น ๔ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. มีความสูงและต่ำ มีความเลวและประณีต มีความอุกฤษฏ์ เลวทราม มีเขตแดน หรือความแตกต่าง หรือร่อง หรือระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๔ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๑] ส. ทุกขสัจเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกข์เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกขสัจเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกข์ทางกาย ทุกข์ทางใจ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยสัจเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยสัจเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคสัจเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรรคเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคสัจเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๒] ส. ทุกข์เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขสัจเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกข์ทางกาย ทุกข์ทางใจ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขสัจเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยสัจเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามตันหา ภวตันหา วิภวตัณหา เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยสัจเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มรรคเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มัคคสัจเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มัคคสัจเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๓] ส. นิโรธสัจเป็นอสังขตะ นิโรธเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขสัจเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสัจเป็นอสังขตะ นิโรธเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมุทัยสัจเป็นอสังขตะ สมุทัยเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสัจเป็นอสังขตะ นิโรธเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มัคคสัจเป็นอสังขตะ มรรคเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๔] ส. ทุกขสัจเป็นอสังขตะ ทุกข์เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิโรธสัจเป็นอสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมุทัยสัจเป็นอสังขตะ สมุทัยเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิโรธสัจเป็นอสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มัคคสัจเป็นอสังขตะ มรรคเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิโรธสัจเป็นอสังขตะ นิโรธเป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัจจะ ๔ เป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ อย่างนี้ แท้ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น ๔ อย่าง เป็นไฉน คำว่า นี้ทุกข์ นี้แท้ นี้ไม่ผิด นี้ไม่เป็นอย่างอื่น ฯลฯ คำว่า นี้ทุกขสมุทัย ฯลฯ คำว่า นี้ทุกขนิโรธ ฯลฯ คำว่า นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา นี้แท้ นี้ไม่ผิด นี้ไม่เป็นอย่างอื่น ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ อย่างนี้แล แท้ ไม่ผิด ไม่เป็นอย่างอื่น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สัจจะ ๔ ก็เป็นอสังขตะ น่ะสิ

สัจจกถา จบ

อารุปปกถา

[๑๐๙๖] สกวาที อากาสานัญจายตนะเป็นอสังขตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึ่ง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อากาสานัญจายตนะเป็นอสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อากาสานัญจายตนะเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อากาสานัญจายตนะเป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นที่ตั้งแห่งวิญญาณ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมที่เป็นเหตุเข้าถึงอากาสานัญจายตนะ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมที่เป็นเหตุเข้าถึงอสังขตะ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลายผู้เข้าถึงอากาสานัญจายตนะ มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลายผู้เข้าถึงอสังขตะ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๗] ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิด แก่ ตาย จุติ อุปบัติ ในอากาสานัญจายตนะ ได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิด แก่ ตาย จุติ อุปบัติ ในอสังขตะ ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๘] ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในอากาสานัญจายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อากาสานัญจายตนะ เป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๐๙๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อรูป ๔ เป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อรูป ๔ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นสภาพไม่หวั่นไหว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอรูป ๔ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นสภาพไม่หวั่นไหว ด้วยเหตุนั้น นะท่านจึงต้องกล่าวว่า อรูป ๔ เป็นอสังขตะ

อารุปปกถา จบ

นิโรธสมาปัตติกถา

[๑๑๐๐] สกวาที นิโรธสมาบัติ เป็นอสังขตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึ่ง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่จุติ เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสมาบัติเป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิโรธสมาบัติเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีคนบางพวก เข้านิโรธ ได้นิโรธ ยังนิโรธให้เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นพร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดขึ้นอย่างยิ่ง ให้เกิด ให้เกิดพร้อมได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีคนบางพวก เข้าอสังขตะ ได้อสังขตะ ยังอสังขตะให้เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นพร้อม ให้ตั้งขึ้น ให้ตั้งขึ้นพร้อม ให้บังเกิด ให้บังเกิดขึ้นอย่างยิ่ง ให้เกิด ให้เกิดพร้อมได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความผ่องแผ้ว ความออกจากนิโรธ ปรากฏได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความผ่องแผ้ว ความออกจากอสังขตะ ปรากฏได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้านิโรธ มีวจีสังขารดับไปก่อน แต่นั้นกายสังขารดับ แต่นั้น จิตตสังขารดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าอสังขตะก็มีวจีสังขารดับไปก่อน แต่นั้นกายสังขารดับ แต่นั้น จิตตสังขารดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ออกจากนิโรธมีจิตตสังขารเกิดขึ้นก่อน แต่นั้นกายสังขารเกิดขึ้น แต่นั้นวจีสังขารเกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ออกจากอสังขตะ ก็มีจิตตสังขารเกิดขึ้นก่อน แต่นั้นกายสังขารเกิดขึ้น แต่นั้นวจีสังขารเกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๑] ส. ผัสสะ ๓ คือ สุญญตผัสสะ อนิมิตตผัสสะ อัปปณิหิตผัสสะ ย่อมถูกต้องผู้ออกจากนิโรธแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ ๓ คือ สุญญตผัสสะ อนิมิตตผัสสะ อัปปณิหิตผัสสะ ย่อมถูกต้องผู้ที่ออกจากอสังขตะแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๒] ส. จิตของผู้ที่ออกจากนิโรธแล้ว เป็นธรรมชาติโน้มไปสู่วิเวก เอียงไปสู่วิเวก น้อมไปสู่วิเวก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตของผู้ที่ออกจากอสังขตะแล้ว ก็เป็นธรรมชาติโน้มไปสู่วิเวก เอียงไปสู่วิเวก น้อมไปสู่วิเวก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า นิโรธสมาบัติเป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. นิโรธสมาบัติเป็นสังขตะหรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น นิโรธสมาบัติก็เป็นอสังขตะ น่ะสิ

นิโรธสมาปัตติกถะ จบ

อากาสกถา

[๑๑๐๔] สกวาที อากาศเป็นอสังขตะหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึ่ง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๕] ส. อากาศเป็นอสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทาน เป็น ๒ อย่าง ฯลฯ มีระหว่างขั้นแห่งนิพพาน ๒ อย่างนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๖] ส. อากาศเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีชนบางพวกทำอนากาศให้เป็นอากาศได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีชนบางพวกทำสังขตะให้เป็นอสังขตะได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๗] ส. มีชนบางพวก ทำอากาศให้เป็นอนากาศได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มีชนบางพวกทำอสังขตะให้เป็นสังขตะได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๘] ส. ในอากาศ นกทั้งหลายบินไปได้ พระจันทร์และพระอาทิตย์โคจรไปได้ ดวงดาวทั้งหลายโคจรไปได้ ผู้มีฤทธิ์แสดงฤทธิ์ได้ ชนทั้งหลายไกวแขนได้ โบกมือได้ ขว้างก้อนดินไปได้ แผลงฤทธิ์ไปได้ แผลงศรไปได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในอสังขตะ นกทั้งหลายก็บินไปได้ พระจันทร์และพระอาทิตย์ก็โคจรไปได้ ดวงดาวทั้งหลายก็โคจรไปได้ ผู้มีฤทธิ์ก็แสดงฤทธิ์ได้ ชนทั้งหลายก็ไกวแขนได้ โบกมือได้ ขว้างก้อนดินไปได้ ขว้างลูกขลุบไปได้ แผลงฤทธิ์ไปได้ แผลงศรไปได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๐๙] ส. ชนทั้งหลายล้อมอากาศ ทำให้เป็นเรือน ทำให้เป็นฉางได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนทั้งหลายล้อมอสังขตะ ทำให้เป็นเรือน ทำให้เป็นฉางได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๐] ส. เมื่อขุดบ่ออยู่ อนากาศ (ที่มิใช่อากาศ) กลายเป็นอากาศได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขตะ ก็กลายเป็นอสังขตะได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๑] ส. เมื่อถมบ่อเปล่าอยู่ ยังฉางเปล่าให้เต็มอยู่ ยังหม้อเปล่าให้เต็มอยู่ อากาศอันตรธานไปได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ ก็อันตรธานไปได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อากาศเป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อากาศเป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อากาศก็เป็นอสังขตะ น่ะสิ

อากาสกถา จบ

อากาโสสนิทัสสโนติกถา

[๑๑๑๓] สกวาที อากาศเป็นสนิทัสสนะ (เห็นได้ด้วยจักษุ) หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ เป็นสีเขียว เป็นสีเหลือง เป็นสีแดง เป็นสีขาว เป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ กระทบที่จักษุ มาสู่คลองแห่งจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๔] ส. อากาศเป็นสนิทัสสนะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อาศัยจักษุและอากาศ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๕] ส. อาศัยจักษุและอากาศ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า อาศัยจักษุและอากาศ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า อาศัยจักษุและรูปจึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า อาศัยจักษุและรูปจึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักษุและอากาศ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น

[๑๑๑๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อากาศเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. ท่านเห็นช่องในระหว่างต้นไม้ทั้งสอง ช่องในระหว่างเสาทั้งสอง ช่องดาล ช่องหน้าต่าง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นช่องในระหว่างต้นไม้ทั้งสอง ช่องในระหว่างเสาทั้งสอง ช่องดาล ช่องหน้าต่าง ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่าอากาศเป็นสนิทัสสนะ

อากาโสสนิทัสสโนติกถา จบ

ปฐวีธาตุ สนิทัสสนาตยาทิกถา

[๑๑๑๗] สกวาที ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ เป็นสีเขียว เป็นสีเหลือง เป็นสีแดง เป็นสีขาว เป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ กระทบที่จักษุ มาสู่คลองแห่งจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๘] ส. ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อาศัยจักษุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๑๙] ส. อาศัยจักษุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า อาศัยจักษุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า อาศัยจักษุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หาก คำว่า อาศัยจักษุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักษุและปฐวีธาตุ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น

[๑๑๒๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นแผ่นดิน แผ่นหิน ภูเขา มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นแผ่นดิน แผ่นหิน ภูเขา ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ปฐวีธาตุเป็นสนิทัสสนะ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า อาโปธาตุ เป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นน้ำ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นน้ำ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อาโปธาตุเป็นสนิทัสสนะ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า เตโชธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นไฟที่โพลงอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นไฟที่โพลงอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เตโชธาตุเป็นสนิทัสสนะ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า เตโชธาตุเป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นต้นไม้ที่ถูกลมโยกอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นต้นไม้ที่ถูกลมโยกอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วาโยธาตุเป็นสนิทัสสนะ ฯลฯ

ปฐวีธาตุสนิทัสสนาตยาทิกถา จบ

จักขุนทริยสนิทัสสนันติอาทิกถา

[๑๑๒๑] สกวาที จักขุนทรีย์เป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ ฯลฯ มาสู่คลองแห่งจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๒๒] ส. จักขุนทรีย์เป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อาศัยจักษุและจักขุนทรีย์ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๒๓] ส. อาศัยจักษุและจักขุนทรีย์ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า อาศัยจักษุและจักขุนทรีย์ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า อาศัยจักษุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า อาศัยจักษุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักษุและจักขุนทรีย์ จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น

[๑๑๒๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อินทรีย์ ๕ เป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นจักษุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กาย มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นจักษุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กาย ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า อินทรีย์ ๕ เป็นสนิทัสสนะ ฯลฯ

จักขุนทริยสนิทัสสนันติอาทิกถา จบ

กายกัมมสนิทัสสนันติกถา

[๑๑๒๕] สกวาที กายกรรมเป็นสนิทัสสนะหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นรูปายตนะ เป็นรูปธาตุ เป็นสีเขียว เป็นสีเหลือง เป็นสีแดง เป็นสีขาว เป็นวินัยแห่งจักขุวิญญาณ กระทบที่จักษุ มาสู่ครองแห่งจักษุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรม เป็นสนิทัสสนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อาศัยจักษุและกายกรรม จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อาศัยจักษุและกายกรรม จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า อาศัยจักษุและกายกรรม จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า อาศัยจักษุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า อาศัยจักษุและรูป จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า อาศัยจักษุและกายกรรม จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น

[๑๑๒๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า กายกรรมเป็นสนิทัสสนะหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านเห็นอาการก้าวไปข้างหน้า ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เหยียดแขน มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านเห็นอาการก้าวไปข้างหน้า ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เหยียดแขน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กายกรรมเป็นสนิทัสสนะ

กายกัมมสนิทัสสนันติกถา จบ

ปริโยสานกถาตั้งต้นแต่ปฐวีธาตุสนิทัสสนะ ถึงกายกัมมสนิทัสสนะ

วรรคที่ ๖ จบ

วรรคที่ ๗

สังคหิตกถา

[๑๑๒๗] สกวาที ธรรมบางเหล่าที่ท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยธรรมบางเหล่าไม่มีหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ธรรมบางเหล่า ที่นับเข้าได้ จัดเข้าหัวข้อได้ นับเนื่องแล้วด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมบางเหล่า ที่นับเข้าได้ จัดเข้าหัวข้อได้ นับเนื่องแล้วด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธรรมบางเหล่าที่ท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยธรรมบางเหล่าไม่มี

[๑๑๒๘] ส. จักขายตนะนับเข้าได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในรูปขันธ์

ส. หากว่า จักขายตนะนับเข้าได้ในรูปขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า จักขายตนะท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยรูปขันธ์

ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ ฯลฯ กายายตนะนับเข้าได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในรูปขันธ์

ส. หากว่า กายายตนะนับเข้าได้ในรูปขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า กายายตนะท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยรูปขันธ์

[๑๑๒๙] ส. รูปายตยะ ฯลฯ สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ ฯลฯ รสายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ นับเข้าได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในรูปขันธ์

ส. หากว่า โผฏฐัพพายตนะนับเข้าได้ในรูปขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า โผฏฐัพพายตนะ ท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยรูปขันธ์

[๑๑๓๐] ส. สุขเวทนานับเข้าได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในเวทนาขันธ์

ส. หากว่า สุขเวทนานับเข้าได้ในเวทนาขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้อง กล่าวว่า สุขเวทนาท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยเวทนาขันธ์

ส. ทุกขเวทนา ฯลฯ อทุกขมสุขเวทนา นับเข้าได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในเวทนาขันธ์

ส. หากว่า อทุกขมสุขเวทนานับเข้าได้ในเวทนาขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่า อทุกขมสุขเวทนาท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยเวทนาขันธ์

[๑๑๓๑] ส. สัญญาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส นับเข้าได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์

ส. หากว่า สัญญาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์ ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สัญญาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส ท่านสงเคราะห์ เข้าไว้ด้วยสัญญาขันธ์

ส. สัญญาอันเกิดแต่โสตสัมผัส ฯลฯ สัญญาอันเกิดแต่มโนสัมผัส นับเข้า ได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์

ส. หากว่า สัญญาอันเกิดแต่มโนสัมผัส นับเข้าได้ในสัญญาขันธ์ ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า สัญญาอันเกิดแต่มโนสัมผัส ท่านสงเคราะห์ เข้าไว้ด้วยสัญญาขันธ์

[๑๑๓๒] ส. เจตนาอันเกิดแต่จักขุสัมผัส ฯลฯ เจตนาอันเกิดแต่มโนสัมผัส นับเข้า ได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในสังขารขันธ์

ส. หากว่า เจตนาอันเกิดแต่มโนสัมผัส นับเข้าได้ในสังขารขันธ์ ด้วยเหตุ นั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เจตนาอันเกิดแต่มโนสัมผัส ท่านสงเคราะห์ เข้าไว้ด้วยสังขารขันธ์

[๑๑๓๓] ส. จักขุวิญญาณ ฯลฯ มโนวิญญาณ นับเข้าได้ในขันธ์ไหน?

ป. นับเข้าได้ในวิญญาณขันธ์

ส. หากว่า มโนวิญญาณนับเข้าได้ในวิญญาณขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า มโนวิญญาณท่านสงเคราะห์เข้าไว้ด้วยวิญญาณขันธ์

ป. ธรรมเหล่านั้น ท่านสงเคราะห์เข้าด้วยธรรมเหล่านั้น ก็เหมือนอย่างโคพลิพัทท์คู่หนึ่ง ที่เขาสงเคราะห์ (ล่าม) ไว้ด้วยทามหรือเชือก บิณฑบาตที่เขาสงเคราะห์ (แขวน) ไว้ด้วยสาแหรก สุนัขที่เขาสงเคราะห์ (ผูก) ไว้ด้วยเชือกผูกสุนัข

ส. หากว่า โคพลิพัทท์คู่หนึ่ง เขาสงเคราะห์ (ล่าม) ไว้ด้วยทามหรือเชือก บิณฑบาตสงเคราะห์ (แขวน) ไว้ได้ด้วยสาแหรก สุนัขเขาสงเคราะห์ (ผูก) ไว้ด้วยเชือกผูกสุนัข ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ธรรมบางเหล่า ที่ท่านสงเคราะห์ไว้ด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่

สังคหิตกถา จบ

สัมปยุตตกถา

[๑๑๓๔] สกวาที ธรรมบางเหล่า ที่สัมปยุตด้วยธรรมบางเหล่า ไม่มีหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ธรรมบางเหล่าที่สหรคต เกิดร่วม ระคน เกิดกับดับพร้อม มีวัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกันกับด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมบางเหล่า ที่สหรคต เกิดร่วม ระคน เกิดกับดับพร้อม มีวัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกันกับด้วยธรรมบางเหล่า มีอยู่ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธรรมบางเหล่า ที่สัมปยุตด้วยธรรมบางเหล่า ไม่มี

[๑๑๓๕] เวทนาขันธ์เกิดร่วมกับสัญญาขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เวทนาขันธ์เกิดร่วมกับสัญญาขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เวทนาขันธ์สัมปยุตด้วยสัญญาขันธ์

ส. เวทนาขันธ์ เกิดร่วมกับสังขารขันธ์ กับวิญญาณขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เวทนาขันธ์ เกิดร่วมกับวิญญาณขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เวทนาขันธ์ สัมปยุตด้วยวิญญาณขันธ์

ส. สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ เกิดร่วมกับเวทนาขันธ์ กับสัญญาขันธ์ กับสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณขันธ์ เกิดร่วมกับสังขารขันธ์ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณขันธ์ สัมปยุตด้วยสังขารขันธ์

ป. น้ำมัน ซับอยู่ ซึมอยู่ในงา รส ซับอยู่ ซึมอยู่ ในอ้อย ฉันใด ธรรมเหล่านั้น ก็แทรกอยู่ ซึมอยู่ กับธรรมเหล่านั้น ฉันนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สัมปยุตตกถา จบ

เจตสิกกถา

[๑๑๓๖] สกวาที เจตสิกธรรมไม่มี หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ธรรมบางเหล่า ที่สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดกับดับพร้อม มีวัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกันด้วยจิตมีอยู่ มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมบางเหล่า ที่สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดกับดับพร้อม มีวัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกันด้วยจิต มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เจตสิกธรรมไม่มี

[๑๑๓๗] ส. ผัสสะเกิดร่วมกับจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ผัสสะเกิดร่วมกับจิต ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ผัสสะเป็นเจตสิก

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ฯลฯ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ราคะ โทสะ โมหะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เกิดร่วมกับจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อโนตตัปปะเกิดร่วมกับจิต ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อโนตตัปปะ เป็นเจตสิก

ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับจิต จึงชื่อว่าเจตสิก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับผัสสะ ก็ชื่อว่าผัสสสิกหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับจิต จึงชื่อว่าเจตสิกหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เพราะทำวิเคราะห์ว่า เกิดร่วมกับเวทนา ฯลฯ กับสัญญา ฯลฯ กับเจตนา ฯลฯ กับสัทธา กับวิริยะ กับสติ กับสมาธิ กับปัญญา กับราคะ กับโทสะ กับโมหะ ฯลฯ กับอโนตตัปปะ ก็ชื่อว่า อโนตตัปปสิก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. เจตสิกธรรมไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า จิตนี้และบรรดาเจตสิกธรรมย่อมปรากฏแก่ผู้ทราบชัดโดยความเป็นอนัตตา ครั้นทราบชัดธรรมทั้ง ๒ นั้น ทั้งที่หยาบและประณีตแล้ว ก็เป็นผู้มีความเห็นโดยชอบ ทราบชัดว่ามีอันแตกดับเป็นธรรมดา ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น เจตสิกธรรมก็มีอยู่น่ะสิ

[๑๑๓๘] ส. เจตสิกธรรมไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรเกวัฏฏ์ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมทายได้แม้ซึ่งจิต แม้ซึ่งเจตสิก แม้ซึ่งการที่ตรึก แม้ซึ่งการที่ตรองของสัตว์อื่นๆ ของบุคคลอื่นๆ ว่า ใจของท่านเป็นอย่างนี้บ้าง ใจของท่านเป็นโดยประการนี้บ้าง จิตของท่านเป็นฉะนี้บ้าง ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น เจตสิกธรรมก็มีอยู่ น่ะสิ

เจตสิกกถา จบ

ทานกถา

[๑๑๓๙] สกวาที ทาน คือ เจตสิกธรรม หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. จะให้เจตสิกธรรมแก่คนอื่นๆ ก็ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จะให้เจตสิกธรรมแก่คนอื่นๆ ก็ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จะให้ผัสสะแก่คนอื่นๆ ก็ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จะให้เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา แก่คนอื่นๆ ก็ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือเจตสิกธรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ทาน มีผลไม่น่าปรารถนา มีผลไม่น่าใคร่ มีผลไม่เป็นที่ฟูใจ มีผลแสลง มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ทานมีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ทาน มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ทาน คือ เจตสิกธรรม

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ทานมีผลน่าปรารถนา (และ) ทานก็คือจีวร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จีวร มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ทานมีผลน่าปรารถนา (และ) ทานก็คือ บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือ เจตสิกธรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ธรรมเหล่านี้ คือ ศรัทธา หิริและทานที่เป็นกุศล ไปตามสัตบุรุษ ธรรม ๓ ประการนี้แล สัตบุรุษทั้งหลาย กล่าวว่า เป็นทางไปสู่เทวโลกเพราะบุคคลไปสู่เทวโลกได้ด้วยธรรม ๓ ประการนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ทาน ก็คือ เจตสิกธรรม น่ะสิ

[๑๑๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือ เจตสิกธรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทาน ๕ ประการนี้ เป็นทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ ปรากฏโดยราตรี ปรากฏว่าเป็นวงศ์ เป็นธรรมเก่าแก่ อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลายมิได้ลบล้างไม่เคยลบล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้ว ทาน ๕ เป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ละปาณาติบาต เป็นผู้เว้นขาดแล้วจากปาณาติบาต อริยสาวกผู้เว้นขาดแล้วจาก

ปาณาติบาต ชื่อว่า ให้อภัย ให้ความเป็นผู้ไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้ ครั้นให้อภัย ให้ความเป็นผู้ไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียน แก่สัตว์หาประมาณมิได้แล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียนหาประมาณมิได้ นี้เป็นทานข้อแรก ซึ่งเป็นทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ ปรากฏโดยราตรี ปรากฏว่าเป็นวงศ์ เป็นธรรมเก่าแก่ อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลายมิได้ลบล้าง ไม่เคยลบล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้ว ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก อริยสาวก ละอทินนาทาน ฯลฯ ละกาเมสุมิจฉาจาร ฯลฯ ละมุสาวาท ฯลฯ ละฐานะอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทคือดื่มสุราเมรัย เป็นผู้เว้นขาดแล้วจากฐานะอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราเมรัย อริยสาวกผู้เว้นขาดแล้วจากฐานะอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือดื่มน้ำเมากล่าวคือสุราเมรัย ชื่อว่า ให้อภัย ให้ความไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้ ครั้นให้อภัย ให้ความไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้แล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียนหาประมาณมิได้ นี้เป็นทานข้อคำรบ ๕ ซึ่งเป็นทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ ปรากฏโดยราตรี ปรากฏว่าเป็นวงศ์ เป็นธรรมเก่าแก่ อันสมณพราหมณ์และผู้รู้ทั้งหลาย มิได้ลบล้าง ไม่เคยเลยล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้ว ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทาน ๕ ประการนี้แล เป็นทานใหญ่ ปรากฏว่าเลิศ ปรากฏว่าโดยราตรีปรากฏว่าเป็นวงศ์ เป็นธรรมเก่าแก่ อันสมณพราหมณ์ทั้งหลาย มิได้ลบล้าง ไม่เคยลบล้าง ไม่รังเกียจอยู่ จักไม่รังเกียจ ไม่คัดค้านแล้วดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ทาน ก็คือ เจตสิกธรรม น่ะสิ

[๑๑๔๓] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือ เทยยธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมให้ข้าว ให้น้ำ ให้ผ้า ให้ยาน ให้ดอกไม้ ให้ของหอม ให้เครื่องลูบไล้ ให้ที่นอน ให้ที่พัก ให้เครื่องประทีป ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ทานคือเทยยธรรมน่ะสิ

[๑๑๔๔] ป. ทาน คือ เทยยธรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เทยยธรรม มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ทานมีผลน่าปรารถนา (และ) ทาน ก็คือ จีวร หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. จีวร มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ทานมีผลน่าปรารถนา (และ) ทานก็คือ บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร มีผลน่าปรารถนา มีผลน่าใคร่ มีผลเป็นที่ฟูใจ มีผลไม่แสลง มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ทาน คือ เทยยธรรม

ทานกถา จบ

ปริโภคมยปุญญกถา

[๑๑๔๕] สกวาที บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ผัสสะสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ เวทนา สัญญาเจตนา จิต สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา สำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔๖] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจริญได้ดุจเครือเถา ดุจเครือเถาย่างทราย ดุจต้นไม้ ดุจหญ้า ดุจแพแห่งหญ้าปล้อง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๔๗] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทายกให้ทานแล้วไม่สนใจก็เป็นบุญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นได้แก่ผู้ไม่นึก เป็นได้แก่ผู้ไม่กังวล เป็นได้แก่ผู้ไม่สนใจ เป็นได้แก่ผู้ไม่กระทำไว้ในใจ เป็นได้แก่ผู้ไม่จงใจ เป็นได้แก่ผู้ไม่ปรารถนา เป็นได้แก่ผู้ไม่ตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุญเป็นได้แก่ผู้นึกถึง เป็นได้แก่ผู้กังวล เป็นได้แก่ผู้สนใจ เป็นได้แก่ผู้ทำไว้ในใจ เป็นได้แก่ผู้จงใจ เป็นได้แก่ผู้ปรารถนา เป็นได้แก่ผู้ตั้งใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุญเป็นได้แก่ผู้นึกถึง เป็นได้แก่ผู้กังวล เป็นได้แก่ผู้สนใจ เป็นได้แก่ผู้ทำไว้ในใจ เป็นได้แก่ผู้จงใจ เป็นได้แก่ผู้ปรารถนา เป็นได้แก่ผู้ตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้

[๑๑๔๘] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทายกถวายทาน ตรึกกามวิตกอยู่ ตรึกพยาบาทวิตกอยู่ ตรึกวิหิงสาวิตกอยู่ ก็เป็นบุญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่เป็นฝ่ายดำและฝ่ายขาว มารวมกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่เป็นฝ่ายดำและฝ่ายขาว มารวมกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรก ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก ฝั่งข้างนี้และฝั่งข้างโน้นแห่งสมุทร นี้ประการที่ ๒ ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก แดนอาทิตย์อุทัย และด้าวอัสดงคต นี้ประการที่ ๓ ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก ธรรมของสัตบุรุษและธรรมของอสัตบุรุษ นี้ประการที่ ๔ ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้แล ไกลกัน ไกลกันนัก

ท้องฟ้ากับแผ่นดิน ไกลกัน ฝั่งสมุทรเขาก็ว่าไกลกัน แดนอาทิตย์อุทัยและด้าวอัสดงคต ก็ไกลกัน ธรรมของสัตบุรุษ กับธรรมของอสัตบุรุษ กล่าวได้ว่า ไกลกันกว่านั้นอีก

สมาคมของพวกสัตบุรุษ ยั่งยืน คงที่ อยู่ได้แม้ตลอดกาล ที่ดำรงชีพอยู่ แต่สมาคมของพวกอสัตบุรุษ ย่อมเสื่อมไปเร็วแท้ เพราะฉะนั้น ธรรมของสัตบุรุษ จึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศลที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่เป็นฝ่ายดำและฝ่ายขาว มารวมกันได้

[๑๑๔๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ชนเหล่าใด ปลูกสร้างสวน ปลูกสร้างป่า สร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำ สระน้ำ สร้างที่พักอาศัยให้เป็นทาน บุญย่อมเจริญมากแก่ชนเหล่านั้นทุกเมื่อ ทั้งกลางวันกลางคืน ชนเหล่า

นั้นตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมจะไปสู่สวรรค์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุญก็สำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้น่ะสิ

[๑๑๕๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ห้วงน้ำคือบุญ ห้วงน้ำคือกุศล ๔ ประการนี้ นำมาซึ่งความสุข มีอารมณ์งาม มีสุขเป็นวิบาก ยังสัตว์ให้เป็นไปในสวรรค์ เป็นไปพร้อมเพื่อผลอันน่าปรารถนา เพื่อผลอันน่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ๔ ประการเป็นไฉน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเมื่อบริโภคจีวรของบุคคลใด เข้าเจโตสมาธิหาประมาณมิได้อยู่ ห้วงน้ำคือบุญ ห้วงน้ำคือกุศล ของบุคคลนั้น ก็หาประมาณมิได้ นำมาซึ่งความสุข มีอารมณ์งาม มีสุขเป็นวิบาก ยังสัตว์ให้เป็นไปในสวรรค์ เป็นไปพร้อมเพื่อผลอันน่าปรารถนา เพื่อผลอันน่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ภิกษุ เมื่อบริโภคบิณฑบาต ฯลฯ เมื่อบริโภคเสนาสนะ ฯลฯ เมื่อบริโภคคิลานปัจจัยเภสัชบริขารของบุคคลใด เข้าเจโตสมาธิหาประมาณมิได้อยู่ ห้วงน้ำคือบุญ ห้วงน้ำคือกุศล ของบุคคลนั้น ก็หาประมาณมิได้ นำมาซึ่งความสุข มีอารมณ์งาม มีสุขเป็นวิบาก ยังสัตว์ให้เป็นไปในสวรรค์ ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อผลอันน่าปรารถนา น่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ดูกรภิกษุทั้งหลาย ห้วงน้ำคือบุญ ห้วงน้ำคือกุศล ๔ ประการนี้แล นำมาซึ่งความสุข มีอารมณ์งาม มีสุขเป็นวิบาก ยังสัตว์

ให้เป็นไปในสวรรค์ ย่อมเป็นไปเพื่อผลอันน่าปรารถนา เพื่อผลอัน น่าใคร่ เพื่อผลอันน่าพึงใจ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข ดังนี้ เป็น สูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุญก็สำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้น่ะสิ

[๑๑๕๑] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทายกให้ทาน ปฏิคาหกรับแล้วไม่บริโภค แต่ทิ้งเสีย สละเสีย เป็นบุญ ได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทายกให้ทาน ปฏิคาหกรับแล้วไม่บริโภค แต่ทิ้งเสีย สละเสีย เป็นบุญได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การบริโภค เจริญได้

[๑๑๕๒] ส. บุญสำเร็จแต่การบริโภคเจริญได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทายกให้ทาน ครั้นเมื่อปฏิคาหกรับแล้ว พระราชาริบไปเสีย หรือโจรลัก ไปเสีย หรือไฟไหม้เสีย หรือน้ำพัดไปเสีย หรือทายาทผู้ไม่เป็นที่รักนำ ไปเสีย เป็นบุญได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทายกให้ทาน ครั้นเมื่อปฏิคาหกรับแล้ว พระราชาริบไปเสีย หรือโจรลักไปเสีย หรือไฟไหม้เสีย หรือน้ำพัดไปเสีย หรือทายาทผู้ไม่ เป็นที่รักนำไปเสีย ก็เป็นบุญได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุญสำเร็จแต่การ บริโภค ย่อมเจริญได้

ปริโภคมยปุญญกถา จบ

อิโตทินนกถา

[๑๑๕๓] สกวาที บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทานที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เมื่อให้จีวรแต่โลกนี้ ก็บริโภคจีวรนั้นในปรโลกหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อให้บิณฑบาตแต่โลกนี้ ... เมื่อให้เสนาสนะแต่โลกนี้ ... เมื่อให้คิลานปัจจัยเภสัชชบริขารแต่โลกนี้ ... เมื่อให้ของขบเคี้ยวแต่โลกนี้ ... เมื่อให้ของกินแต่โลกนี้ ... เมื่อให้น้ำดื่มแต่โลกนี้ ก็บริโภคน้ำดื่มนั้นในปรโลกหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๕๔] ส. บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกด้วยทานที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นเป็นผู้กระทำแก่ผู้อื่น สุขและทุกข์ผู้อื่นกระทำให้ ผู้อื่นกระทำผู้อื่นเสวยผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๕๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้นด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พวกเปรต เห็นเขาให้ทานเพื่อประโยชน์แก่ตน ย่อมอนุโมทนา ย่อมยังจิตให้เลื่อมใส ย่อมยังปีติให้เกิดขึ้น ย่อมได้โสมนัส มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เปรตเห็นเขาให้ทานเพื่อประโยชน์แก่ตน ย่อมยังจิตให้เลื่อมใส ย่อมยังปีติให้เกิดขึ้น ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่ปรโลกยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้

[๑๑๕๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า น้ำฝนตกในที่ดอน ย่อมไหลไปสู่ที่ลุ่ม ฉันใด ทานที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ ย่อมเข้าไปสำเร็จแก่บุคคลผู้ละไปแล้ว ฉันนั้นแล

ห้วงน้ำที่เต็ม ย่อมไหลหลากยังสมุทรสาครให้เต็มรอบได้ ฉันใด ทานที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ ย่อมเข้าไปสำเร็จแก่บุคคลผู้ละไปแล้ว ฉันนั้นแล

กสิกรรมไม่มีในเปตโลกนั้นเลย โครักขกรรมก็ไม่มี ณ ที่นั้นพาณิชกรรมก็เช่นกัน การซื้อขายด้วยเงินก็ไม่มี บุคคลผู้ละไปแล้ว คือ ผู้ที่ตายไปแล้ว ย่อมยังอัตภาพให้เป็นไปในเปตโลกนั้น ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ก็ยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ น่ะสิ

[๑๑๕๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาเล็งเห็นฐานะ ๕ ประการ จึงปรารถนาบุตรซึ่งจะเกิดในสกุล ฐานะ ๕ เป็นไฉน? เราเลี้ยงเขามาแล้ว เขาจักเลี้ยงเราตอบ เขาจักช่วยทำกิจของเรา สกุลวงศ์จักดำรงอยู่นาน เขาจักดูแลทรัพย์ มฤดกสืบไป ก็หรือเมื่อเราล่วงลับไปแล้ว เขาจักทำบุญส่งไปให้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาเล็งเล็งเห็นฐานะ ๕ ประการนี้แล จึงปรารถนาบุตรซึ่งจะเกิดในสกุล

บัณฑิตเล็งเห็นฐานะ ๕ ประการ จึงปรารถนาบุตร คือ เราเลี้ยงเขามาแล้ว เขาจักเลี้ยงเราตอบ เขาจักช่วยทำกิจของเรา สกุลวงศ์จักดำรงอยู่ได้นาน เขาจักดูแลทรัพย์มฤดกสืบไป ก็หรือเมื่อเราล่วงลับไปแล้ว เขาจักทำบุญส่งไปให้ บัณฑิตทั้งหลายเล็งเห็นฐานะ ๕ ประการนี้ จึงปรารถนาบุตร

เพราะฉะนั้น สัปปุริสชน คนเรียบร้อย จึงเป็นคนกตัญญูกตเวที เมื่อระลึกถึงอุปการคุณที่ท่านได้ทำก่อน ย่อมเลี้ยงมารดาบิดา ทำกิจของท่านตามฐานะที่ท่านเป็นบุพพการี บุตรผู้อยู่ในโอวาทบิดามารดาเลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงตอบ ไม่ทำวงศ์สกุลให้เสื่อม มีศรัทธาถึงพร้อมด้วยศีล เป็นบุตรที่ควรสรรเสริญ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้ไปสู่ปรโลก ก็ยังอัตภาพให้เป็นไปได้ในปรโลกนั้น ด้วยทานอันบุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ น่ะสิ

อิโตทินนกถา จบ

ปฐวีกัมมวิปาโกติกถา

[๑๑๕๘] ป. สกวาที แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. แผ่นดินมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา มีอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยสุขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา ประกอบด้วยอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา ประกอบด้วยสัญญา ประกอบด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของแผ่นดินนั้นมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. แผ่นดินไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ไม่มีอทุกขมสุขเวทนา ไม่ประกอบด้วยสุขเวทนา ไม่ประกอบด้วยทุกขเวทนา ไม่ประกอบด้วยอทุกขมสุขเวทนา ไม่ประกอบด้วยผัสสะ ไม่ประกอบด้วยเวทนา ไม่ประกอบด้วยสัญญา ไม่ประกอบด้วยเจตนา ไม่ประกอบด้วยจิต ไม่มีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจของแผ่นดินนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า แผ่นดินไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของแผ่นดินนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่าแผ่นดินเป็นกรรมวิบาก

[๑๑๕๙] ส. ผัสสะ เป็นกรรมวิบาก และผัสสะมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา มีอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยสุขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา ประกอบด้วยอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา ประกอบด้วยสัญญา ประกอบด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก และแผ่นดินมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา มีอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยสุขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา ประกอบด้วยอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา ประกอบด้วยสัญญา ประกอบด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจของแผ่นดิน มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๐] ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก แต่แผ่นดินไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของแผ่นนั้นไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เป็นกรรมวิบาก แต่ผัสสะไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๑] ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แผ่นดินเชิดชูได้ เหยียบย่ำได้ ตัดได้ ทำลายได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมวิบาก เชิดชูได้ เหยียบย่ำได้ ตัดได้ ทำลายได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๒] ส. แผ่นดิน บุคคล จะพูน จะเพิ่ม จะถม จะก่อ จะเสริมก็ทำได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมวิบาก บุคคลจะพูน จะเพิ่ม จะถม จะก่อ จะเสริมก็ทำได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๓] ส. แผ่นดินทั่วไปแก่ชนอื่นๆ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมวิบากทั่วไปแก่ชนอื่นๆ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๔] ส. กรรมวิบาก ทั่วไปแก่ชนอื่นๆ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า นิธิ คือ บุญ ไม่ทั่วไปแก่ชนอื่นๆ โจรลักไม่ได้ ผู้มีอันจะพึงตายเป็นสภาวะควรทำบุญ ผู้นั้นพึงประพฤติสุจริต ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า กรรมวิบากทั่วไปแก่ชนอื่นๆ

[๑๑๖๕] ส. แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แผ่นดินตั้งอยู่ด้วยดีก่อน สัตว์ทั้งหลายจึงบังเกิดขึ้นในภายหลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบากบังเกิดขึ้นก่อน ต่อภายหลังสัตว์ทั้งหลายจึงทำกรรมเพื่อได้วิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๖] ส. แผ่นดินเป็นวิบากแห่งกรรมของสัตว์ทั้งปวงหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งปวง บริโภคแผ่นดิน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งปวง บริโภคแผ่นดิน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางพวกบริโภคแผ่นดิน แล้วปรินิพพานมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บางพวกไม่ยังกรรมวิบากให้สิ้นไปแล้วปรินิพพาน มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๗] ส. แผ่นดินเป็นวิบากแห่งกรรมของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภคแผ่นดิน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภควิบากแห่งกรรมของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภควิบากแห่งกรรมของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์อื่นๆ บริโภคผัสสะ เวทนา เจตนา จิต สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ของสัตว์ผู้จะเป็นจักรพรรดิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๖๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กรรมที่ยังสัตว์ให้ไปพร้อมเพื่อความเป็นใหญ่ กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไป พร้อมเพื่อความเป็นเจ้าเป็นใหญ่ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นใหญ่ กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อม เพื่อความเป็นเจ้าเป็นใหญ่มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า แผ่นดินเป็นกรรมวิบาก

ปฐวีกัมมวิปาโกติกถา จบ

ชรามรณวิปาโกติกถา

[๑๑๖๘] สกวาที ชรามรณะ เป็นวิบาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะ มีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา มีอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยสุขเวทนา ประกอบด้วยทุกขเวทนา ประกอบด้วยอทุกขมสุขเวทนา ประกอบด้วยผัสสะ ประกอบด้วยเวทนา ประกอบด้วยสัญญา ประกอบด้วยเจตนา ประกอบด้วยจิต มีอารมณ์ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจของชรามรณะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของชรามรณะนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ชรามรณะไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของชรามรณะนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า ชรามรณะ เป็นวิบาก

[๑๑๗๐] ส. ผัสสะ เป็นวิบาก และผัสสะมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา ฯลฯ มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะ เป็นวิบาก และชรามรณะมีสุขเวทนา มีทุกขเวทนา ฯลฯ มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของชรามรณะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๑] ส. ชรามรณะ เป็นวิบาก แต่ชรามรณะไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งชรามรณะนั้นไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่มีสุขเวทนา ไม่มีทุกขเวทนา ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของชรามรณะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๒] ส. ชรามรณะแห่งอกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๓] ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งอกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๔] ส. ชรามรณะแห่งอกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๕] ส. ชรามรณะแห่งอกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๖] ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม เป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๗] ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งกุศลธรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรม ไม่พึงกล่าวว่าเป็นวิบากแห่งอกุศลธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ชรามรณะเป็นวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีผิวพรรณขี้ริ้ว กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีอายุน้อย มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีผิวพรรณขี้ริ้ว กรรมที่ยังสัตว์ให้เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีอายุน้อย มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ชรามรณะเป็นวิบาก

ชรามรณวิปาโกติกถา จบ

อริยธัมมวิปากกถา

[๑๑๗๙] สกวาที วิบากแห่งอริยธรรมไม่มี หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. สามัญญะ มีผลมาก พรหมัญญะ มีผลมาก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สามัญญะมีผลมาก พรหมัญญะ มีผลมาก ก็ต้องไม่กล่าวว่าวิบากแห่งอริยธรรมไม่มี

[๑๑๘๐] ส. วิบากแห่งอริยธรรมไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผลมีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โสดาปัตติผลมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิบากแห่งอริยธรรมไม่มี

ส. สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตผล มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อรหัตผลมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิบากแห่งอริยธรรมมีไม่

[๑๑๘๑] ส. โสดาปัตติผล ไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผลแห่งทาน ไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสดาปัตติผล ไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผลแห่งศีล ฯลฯ ผลแห่งภาวนา ไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตผล ไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผลแห่งทานไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรหัตผลไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผลแห่งศีล ฯลฯ ผลแห่งภาวนา ไม่เป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๒] ส. ผลแห่งทานเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผลเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผลแห่งทานเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตผลเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผลแห่งศีล ฯลฯ ผลแห่งภาวนาเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผลเป็นวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผลแห่งภาวนาเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สกทาคามิผล ฯลฯ อานาคามิผล ฯลฯ อรหัตผลเป็นวิบากหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๓] ส. กามาวจรกุศลมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลกุตตรกุศลมีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปาวจรกุศล ฯลฯ อรูปาวจรกุศลมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลกุตตรกุศลมีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๔] ส. โลกุตตรกุศลไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามาวจรกุศลไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลกุตตรกุศลไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปาวจรกุศล ฯลฯ อรูปาวจรกุศลไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๕] ป. กามาวจรกุศลมีวิบาก เป็นอาจยคามี (ก่อวิปากวัฏไป) หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. โลกุตตรกุศล เป็นธรรมมีวิบาก เป็นอาจยคามี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. รูปาวจรกุศล ฯลฯ อรูปาวจรกุศล เป็นธรรมมีวิบาก เป็นอาจยคามี หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. โลกุตตรกุศล เป็นธรรมมีวิบาก เป็นอาจยคามี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๖] ป. โลกุตตรกุศล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอปจยคามี (หลีกวิปากวัฏไป) หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กามาวจรกุศล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอปจยคามี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. โลกุตตรกุศล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอปจยคามี หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปาวจรกุศล ฯลฯ อรูปาวจรกุศล เป็นธรรมมีวิบาก แต่เป็นอปจยคามี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อริยธัมมวิปากกถา จบ

วิปาโก วิปากธัมมธัมโมติกถา

[๑๑๘๗] สกวาที วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิบากของวิบากนั้น ก็เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิบากของวิบากนั้น ก็เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อเป็นอย่างนั้น วิบากนั้นๆ ก็ไม่มีการทำที่สุดทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวัฏฏะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๘] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า วิบาก หรือว่า ธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบากก็ดี คำว่าธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือว่าวิบากก็ดี คำทั้งสองนี้ก็อย่างเดียวกัน เสมอกัน เท่ากันเหมือนกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๘๙] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบาก กับธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก ธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก กับวิบาก สหรคตกัน เกิดร่วมกัน ระคนกัน สัมปยุตกัน เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๙๐] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อกุศลอันนั้น วิบากแห่งอกุศลก็อันนั้นแล กุศลอันนั้นวิบากแห่งกุศลก็อันนั้นแล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๙๑] ส. วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลฆ่าสัตว์ด้วยจิตใจ ก็ไหม้ในนรกด้วยจิตนั้นแหละ บุคคลให้ทาน ด้วยจิตใด ก็บันเทิงในสวรรค์โดยจิตนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๙๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า วิบาก เป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. วิบาก คือ ขันธ์ ๔ ส่วนนามธรรม เป็นอัญญมัญญปัจจัยมิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า วิบาก คือ ขันธ์ ๔ ส่วนนามธรรมเป็นอัญญมัญญปัจจัย ด้วย เหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วิบากเป็นธรรมที่เป็นเหตุแห่งวิบาก

วิปาโก วิปากธัมมธัมโมติกถา จบ

วรรคที่ ๗ จบ

วรรคที่ ๘

ฉคติกถา

[๑๑๙๓] สกวาที คติมี ๖ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคติไว้ ๕ คือ นรก กำเนิดดิรัจฉาน ปิตติวิสัย มนุษย์ เทวดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคติไว้ ๕ คือ นรก กำเนิดดิรัจฉาน ปิตติวิสัย มนุษย์ เทวดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า คติมี ๖

[๑๑๙๔] ส. คติมี ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสูรพวกกาลกัญชิกา มีรูปร่างเหมือนกัน มีการเสวยอารมณ์อย่างเดียวกัน มีอาหารอย่างเดียวกัน อายุเท่ากัน กับพวกเปรต ทำอาวาหะวิวาหะกับด้วยเปรต มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อสูรพวกการกัญชิกา มีรูปร่างเหมือนกัน มีการเสวยอารมณ์อย่างเดียวกัน มีอาหารอย่างเดียวกัน มีอายุเท่ากันกับเปรตทำอาวาหะวิวาหะกับด้วยพวกเปรต ก็ต้องไม่กล่าวว่า คติมี ๖

[๑๑๙๕] ส. คติมี ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พวกอสูรบริษัทท้าวเวปจิตติ มีรูปร่างเหมือนกัน มีการเสวยอารมณ์อย่างเดียวกัน มีอาหารอย่างเดียวกัน มีอายุเท่ากัน กับพวกเทวดา ทำอาวาหะวิวาหะกับด้วยพวกเทวดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พวกอสูรบริษัทท้าวเวปจิตติ มีรูปร่างเหมือนกันมี การเสวยอารมณ์อย่างเดียวกัน มีอาหารอย่างเดียวกัน มีอายุเท่ากันกับพวกเทวดา ทำอาวาหะวิวาหะกับด้วยพวกเทวดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า คติมี ๖

[๑๑๙๖] ส. คติมี ๖ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พวกอสูรบริษัทท้าวเวปจิตติ เคยเป็นเทวดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พวกอสูรบริษัทท้าวเวปจิตติ เคยเป็นเทวดาก็ต้องไม่กล่าวว่า คติมี ๖

[๑๑๙๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า คติมี ๖ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มีอสุรกาย มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่ามีอสุรกาย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า คติมี ๖

ฉคติกถา จบ

อันตราภวกถา

[๑๑๙๘] สกวาที อันตราภพ มีอยู่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นกามภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูปภพหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นอรูปภพหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๑๙๙] ส. อันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่ในระหว่างกามภพและรูปภพหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่ในระหว่างรูปภพและอรูปภพหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๐] ส. อันตราภพไม่มีอยู่ในระหว่างกามภพและรูปภพหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อันตราภพไม่มีอยู่ในระหว่างกามภพและรูปภพ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อันตราภพมีอยู่

ป. อันตราภพไม่มีอยู่ในระหว่างรูปภพกับอรูปภพหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า อันตราภพไม่มีอยู่ในระหว่างรูปภพกับอรูปภพ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อันตราภพมีอยู่

[๑๒๐๑] ส. อันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพนั้น เป็นกำเนิดที่ห้า เป็นคติที่หก เป็นวิญญาณฐิติที่แปด เป็นสัตตาวาสที่สิบ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตราภพมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตราภพมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพเป็นปัญจโวการภพหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๒] ส. กามภพมีอยู่ กามภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่ อันตราภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามภพมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตราภพมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในกามภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในกามภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามภพ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๓] ส. รูปภพมีอยู่ รูปภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่ อันตราภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปภพ มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตราภพมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปภพมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตราภพ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในรูปภพ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปภพเป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพเป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๔] ส. อรูปภพ มีอยู่ อรูปภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพ มีอยู่ อันตราภพ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอรูปภพ มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอันตราภพ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอรูปภพ มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอันตราภพ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในอันตราภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปภพเป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพเป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๕] ส. อันตราภพมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่สำหรับสัตว์ทั้งปวงทีเดียว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับสัตว์ทั้งปวงทีเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับสัตว์ทั้งปวงทีเดียว ก็ต้องไม่กล่าวว่า อันตราภพมีอยู่

[๑๒๐๖] ส. อันตราภพมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่สำหรับบุคคลผู้กระทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม ก็ต้องไม่กล่าวว่า อันตราภพมีอยู่

[๑๒๐๗] ส. อันตราภพมีอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพมีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงนรก ฯลฯ สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอสัญญสัตว์ ฯลฯ สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อันตราภพมีอยู่

[๑๒๐๘] ส. อันตราภพมีอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพมีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันตราภพไม่มีอยู่สำหรับบุคคลผู้ไม่เข้าถึงอรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๐๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อันตราภพมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้อันตราปรินิพพายี มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้อันตราปรินิพพายีมีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า อันตราภพมีอยู่

ส. อันตราภพ ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้อันตราปรินิพพายี มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้อุปหัจจปรินิพพายีมีอยู่ อุปหัจจภพก็ชื่อว่ามี อยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อันตราภพ ชื่อว่ามีอยู่ เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้อันตราปรินิพพายี มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะทำอธิบายว่า บุคคลผู้อสังขารปรินิพพายีมีอยู่ ฯลฯ บุคคลผู้สสังขารปรินิพพายีมีอยู่ สสังขารภพก็ชื่อว่ามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อันตราภวกถา จบ

กามคุณกถา

[๑๒๑๐] สกวาที กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความพอใจเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความพอใจเกี่ยวด้วยกามคุณนั้นมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ

ส. ความกำหนัดเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น ความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น ความดำริเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น ความกำหนัดเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น ความกำหนัดด้วยอำนาจความดำริเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น ปีติเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น โสมนัสเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น ปีติโสมนัสเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้น มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปีติโสมนัสเกี่ยวด้วยกามคุณ ๕ นั้นมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ

[๑๒๑๑] ส. กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักษุของมนุษย์ทั้งหลาย ไม่เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตะ ฆานะ ชิวหา มโน ของมนุษย์ทั้งหลายไม่เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนของมนุษย์ทั้งหลาย ไม่เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า กามคุณ ๕ ในโลกมีมโนเป็นที่ ๖ พระพุทธะทั้งหลายประกาศแล้ว บุคคลสำรอกความพอใจในกามคุณ ๕ และมโนนี้แล้ว ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ได้ ด้วยอาการอย่างนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า มโนของมนุษย์ทั้งหลายไม่เป็นกามธาตุ

[๑๒๑๒] ส. กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามคุณ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามคุณมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามคุณมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ในกามคุณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในกามคุณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามคุณ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมอุบัติขึ้น พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมอุบัติขึ้น คู่พระสาวกย่อมอุบัติขึ้นในกามคุณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามธาตุ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามคุณ เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามธาตุ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงกามคุณ มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามธาตุมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงกามคุณมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในกามคุณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในกามคุณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามธาตุ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามคุณ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมอุบัติขึ้น พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมอุบัติขึ้น คู่พระสาวกย่อมอุบัติขึ้น ในกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมอุบัติขึ้น พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมอุบัติขึ้น คู่พระสาวกย่อมอุบัติขึ้น ในกามคุณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๑๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณนี้ ๕ อย่าง ๕ อย่างเป็นไฉน? รูปซึ่งเป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ อันน่าปรารถนา

น่าใคร่ จำเริญใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เสียงซึ่งเป็นวิสัยแห่งโสตวิญญาณ กลิ่นซึ่งเป็นวิสัยแห่งฆานวิญญาณ รส รสซึ่งเป็นวิสัยแห่งชิวหาวิญญาณ โผฏฐัพพะซึ่งเป็นวิสัยแห่งกายวิญญาณ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ จำเริญใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณ ๕ อย่าง ฉะนี้แล ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็กามคุณ ๕ เท่านั้น เป็นกามธาตุน่ะสิ

กามคุณกถาจบ

กามกถา

[๑๒๑๔] สกวาที อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความพอใจเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความพอใจเกี่ยวด้วยอายตนะนั้นมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม

ส. ความกำหนัดเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น ความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น ความดำริเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น ความกำหนัดเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น ความกำหนัดด้วยอำนาจความยินดีเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น ปีติเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น โสมนัสเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น ปีติโสมนัสเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปีติโสมนัสเกี่ยวด้วยอายตนะ ๕ นั้น มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม

[๑๒๑๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณนี้ ๕ อย่าง ๕ อย่างเป็นไฉน? รูปที่เป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพะที่เป็นวิสัยแห่งกายวิญญาณ ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ จำเริญใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณ ๕ อย่าง ฉะนี้แล ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม น่ะสิ

[๑๒๑๖] ส. อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณนี้ ๕ อย่าง ๕ อย่างเป็นไฉน? รูปอันเป็นวิสัยแห่งจักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพะอันเป็นวิสัยแห่งกายวิญญาณ ที่น่าปรารถนา น่าใคร จำเริญใจ น่ารัก ยั่วกาม เป็นที่ตั้งแห่งความยินดี ดูกรภิกษุทั้งหลาย กามคุณ ๕ อย่าง ฉะนี้แล อีกอย่างหนึ่ง ทั้ง ๕ อย่างนี้มิใช่กาม (แต่) ทั้ง ๕ อย่างนี้ เรียกในวินัยของพระอริยะว่า กามคุณ

ความกำหนัดด้วยอำนาจความดำริเป็นกามของบุรุษ สิ่งที่สวยงามในโลกไม่ใช่กาม ความกำหนัดด้วยอำนาจความดำริ เป็นกามของบุรุษ สิ่งที่สวยงามย่อมตั้งอยู่ในโลกอย่างนี้แล แต่ว่านักปราชญ์ ย่อมกำจัดความพอใจในสิ่งที่สวยงามนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า อายตนะ ๕ เท่านั้น เป็นกาม

กามกถา จบ

รูปธาตุกถา

[๑๒๑๗] สกวาที รูปธรรม รูปเป็นธาตุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูป เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๑๘] ส. รูปธาตุ เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูป เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปธาตุมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงรูปมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปธาตุมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงรูปมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ ในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ในรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปธาตุ เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูป เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปธรรมเป็นรูปธาตุ รูปมีอยู่ในกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลประกอบด้วยกามภพ เป็นผู้ประกอบด้วยภพสอง คือกามภพ และรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

รูปธาตุกถา จบ

อรูปธาตุกถา

[๑๒๑๙] สกวาที อรูปธรรม เป็นอรูปธาตุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เวทนา เป็นภพ เป็นคติ เป็นสัตตาวาส เป็นสงสาร เป็นกำเนิด เป็นวิญญาณฐิติ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงเวทนามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงเวทนามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ในเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนาเป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๐] ส. อรูปธาตุ เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา เป็นภพ เป็นคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงอรูปธาตุมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันยังสัตว์ให้เข้าถึงเวทนามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงอรูปธาตุมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ผู้เข้าถึงเวทนามีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลาย เกิดอยู่ แก่อยู่ ตายอยู่ จุติอยู่ อุปบัติอยู่ในเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปธาตุเป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาเป็นจตุโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปธรรม เป็นอรูปธาตุ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณมีอยู่ในกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามธาตุอันนั้น อรูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามธาตุอันนั้น อรูปธาตุก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ประกอบด้วยกามภพ เป็นผู้ประกอบด้วยภพสองคือกามภพ และอรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปธรรม เป็นรูปธาตุ อรูปธรรม เป็นอรูปธรรม รูป เวทนาสัญญา สังขาร วิญญาณ มีอยู่ในกามธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ อรูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามธาตุอันนั้น รูปธาตุก็อันนั้นแหละ อรูปธาตุก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ประกอบด้วยกามภพ เป็นผู้ประกอบด้วยภพสาม คือ กามภพ รูปภพ และอรูปภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อรูปธาตุกถา จบ

รูปธาตุยา อายตนะกถา

[๑๒๒๑] สกวาที อัตภาพอันมีอายตนะ ๖ มีอยู่ในรูปธาตุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ในอรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีคันธายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีรสายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๒] ส. ในรูปธาตุนั้น ไม่มีคันธายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น ไม่มีฆานายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น ไม่มีรสายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น ไม่มีชิวหายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น ไม่มีโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น ไม่มีกายายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๓] ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ และรูปายตนะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ และคันธายตนะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ และรูปายตนะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ และรสายตนะด้วย ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ และมีโผฏฐัพพายตนะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๔] ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสตายตนะ และสัททายตนะด้วย ฯลฯ ในรูปธาตุนั้นมี มนายตนะ และธัมมายตนะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ และคันธายตนะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ และธัมมายตนะด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ และรสายตนะด้วย ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มี กายายตนะ และมีโผฏฐัพพายตนะด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๕] ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ แต่ไม่มีคันธายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ แต่ไม่มีรูปายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ แต่ไม่มีคันธายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสตายตนะ แต่ไม่มีสัททายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ แต่ไม่มีธัมมายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๖] ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ แต่ไม่มีรสายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ แต่ไม่มีโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ แต่ไม่มีรูปายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ แต่ไม่มีโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสตายตนะ แต่ไม่มีสัททายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ แต่ไม่มีธัมมายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๗] ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ และเห็นรูปนั้นได้ด้วยจักษุนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ มีคันธายตนะ และสูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ และเห็นรูปนั้นได้ด้วยจักษุนั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ มีรสายตนะ และลิ้มรสนั้นได้ด้วยชิวหานั้น ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโผฏฐัพพายตนะ และถูกต้องโผฏฐัพพะนั้นได้ด้วยกายนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๘] ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสตายตนะ มีสัททายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ และรู้แจ้งธรรมนั้นด้วยมโนนั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ มีคันธายตนะ และสูดกลิ่นนั้นได้ด้วยฆานะนั้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ และรู้แจ้งธรรมนั้นได้ด้วยมโนนั้นหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ มีรสายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโผฏฐัพพายตนะ และถูกต้องโผฏฐัพพะนั้นได้ด้วยกายนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๒๙] ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ มีคันธายตนะ แต่สูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้นไม่ได้หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ แต่เห็นรูปนั้นด้วยจักษุนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ มีคันธายตนะ แต่สูดกลิ่นนั้นด้วยฆานะนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสตายตนะ มีสัททายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ แต่รู้แจ้งธรรมนั้นด้วยมโนนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๐] ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ มีรสายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโผฏฐัพพายตนะ แต่ถูกต้องโผฏฐัพพะนั้นด้วยกายนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีจักขายตนะ มีรูปายตนะ แต่เห็นรูปนั้นด้วยจักษุนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโผฏฐัพพายตนะ แต่ถูกต้องโผฏฐัพพะนั้นด้วยกายนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีโสตายตนะ มีสัททายตนะ ฯลฯ ในรูปธาตุนั้น มีมนายตนะ มีธัมมายตนะ แต่รู้แจ้งธรรมนั้นด้วยมโนนั้นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๑] ส. ในรูปธาตุนั้น มีฆานายตนะ มีคันธายตนะ และสูดกลิ่นนั้นได้ด้วยฆานะนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีกลิ่นเกิดแต่รากไม้ กลิ่นเกิดแต่แก่น กลิ่นเกิดแต่เปลือก กลิ่นเกิดแต่ใบ กลิ่นเกิดแต่ดอก กลิ่นเกิดแต่ผล กลิ่นสด กลิ่นเป็นพิษ กลิ่นหอม กลิ่นเหม็น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๒] ส. ในรูปธาตุนั้น มีชิวหายตนะ มีรสายตนะ และลิ้มรสนั้นได้ด้วยชิวหานั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีรสเกิดแต่รากไม้ รสเกิดแต่ลำต้น รสเกิดแต่เปลือก รสเกิดแต่ใบ รสเกิดแต่ดอก รสเกิดแต่ผล รสเปรี้ยว หวาน ขม เผ็ด เค็ม ปร่า เฝื่อน ฝาด ดี ไม่ดี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๓] ส. ในรูปธาตุนั้น มีกายายตนะ มีโผฏฐัพพายตนะ และบุคคลถูกต้องโผฏฐัพพะนั้นได้ด้วยกายนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในรูปธาตุนั้น มีสัมผัสแข็ง อ่อน ละเอียด หยาบ สุขสัมผัส ทุกขสัมผัส หนัก เบา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อัตภาพอันมีอายตนะ ๖ มีอยู่ในรูปธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ในรูปธาตุนั้น มีฆานนิมิต ชิวหานิมิต กายนิมิต มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ในรูปธาตุนั้น มีฆานนิมิต ชิวหานิมิต กายนิมิต ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า อัตภาพอันมีอายตนะ ๖ มีอยู่ในรูปธาตุ

รูปธาตุยา อายตนกถา จบ

อรูเป รูปกถา

[๑๒๓๕] สกวาที รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ป. เป็นรูปภพ เป็นรูปคติ เป็นรูปสัตตาวาส เป็นรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่งรูปสัตว์ เป็นการได้อัตภาพแห่งรูปสัตว์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. อรูปภพ เป็นอรูปคติ อรูปสัตตาวาส อรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่งอรูปสัตว์ เป็นการได้อัตภาพแห่งอรูปสัตว์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นอรูปภพ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพแห่งอรูปสัตว์ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย

[๑๒๓๖] ส. รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นภพ คติ สัตตาวาส สงสาร กำเนิด วิญญาณฐิติ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นภพ ฯลฯ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๔ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เป็นภพ คติ ฯลฯ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๔ ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย

[๑๒๓๗] ส. รูปมีอยู่ในรูปธาตุ และรูปธาตุนั้น เป็นรูปภพ เป็นรูปคติ เป็นรูปสัตตาวาส เป็นรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่งรูปสัตว์ เป็นการได้อัตภาพแห่งรูปสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย และอรูปสัตว์นั้น เป็นรูปภพ เป็นรูปคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพแห่งรูปสัตว์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปมีอยู่ในรูปธาตุ และรูปธาตุนั้น เป็นปัญจโวการภพ เป็นคติ ฯลฯ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๕ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย และอรูปสัตว์นั้น เป็นปัญจโวการภพ คติ ฯลฯ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๘] ส. รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย และอรูปสัตว์นั้น เป็นอรูปภพ เป็นอรูปคติ เป็นอรูปสัตตาวาส เป็นอรูปสงสาร เป็นกำเนิดแห่งอรูปสัตว์ เป็นการได้อัตภาพแห่งอรูปสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมีในอรูปธาตุ และอรูปธาตุนั้น เป็นอรูปภพ เป็นอรูปคติ ฯลฯ เป็นการได้อัตภาพแห่งอรูปสัตว์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๓๙] ส. รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย และอรูปสัตว์นั้น เป็นจตุโวการภพ คติ ฯลฯ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๔ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปมีอยู่ในอรูปธาตุ และอรูปธาตุนั้น เป็นจตุโวการภพ คติ ฯลฯ การได้อัตภาพแห่งสัตว์มีขันธ์ ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๐] ส. รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งรูปทั้งหลายว่า อรูป มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งรูปทั้งหลายว่าอรูป ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย

[๑๒๔๑] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งรูปทั้งหลายว่า อรูป แต่รูปก็ยังมีอยู่ในอรูปสัตว์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสการออกไปแห่งกามทั้งหลายว่า เนกขัมมะ แต่กามทั้งหลายก็ยังมีอยู่ในหมู่เนกขัมมะ อาสวะทั้งหลายก็ยังมีอยู่ในหมู่ผู้หาอาสวะมิได้ โลกิยธรรมก็ยังมีอยู่ในโลกุตรธรรมทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อรูเป รูปกถา จบ

รูปังกัมมันติกถา

[๑๒๔๒] สกวาที กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจของกายกรรมนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กายกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายกรรมนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล

[๑๒๔๓] ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรม มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายกรรมนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของปัญญานั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรม มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๔] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของธรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของปัญญานั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๕] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต ไม่ว่าอย่างใดทั้งหมด เป็นกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๖] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศลหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๗] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอัพยากฤตหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็นอัพยากฤตหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤตหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๘] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศลที่ไม่มีอารมณ์หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๔๙] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๐] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

[๑๒๕๑] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอัพยากฤตที่วิปปยุต จากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป อัพยากฤตที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอัพยากฤต ที่วิปปยุต จากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต ที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๒] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๓] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิตเป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๔] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรม เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วจีกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล

[๑๒๕๕] ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของวจีกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของปัญญานั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๖] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของปัญญานั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๕๗] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปที่ตั้งขึ้นด้วยกุศลจิต ไม่ว่าอย่างใดทั้งหมด เป็นกุศลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

วจีกรรมพึงให้พิสดารอย่างเดียวกับกายกรรม

[๑๒๕๘] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กายกรรมนั้นเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล

[๑๒๕๙] ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตัปปะ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตัปปะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๐] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของกายกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตัปปะ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตัปปะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๑] ส. กายกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต ไม่ว่าอย่างใดทั้งหมด เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๒] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศล เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าวจีกรรมนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของวจีกรรมนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล

[๑๒๖๓] ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตัปปะ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตัปปะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๔] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของวจีกรรมนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตัปปะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตัปปะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๕] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต ไม่ว่าอย่างใดทั้งหมด เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๖] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๗] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๘] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ ฯลฯ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศลจิต เป็นอกุศลที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๖๙] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศล เป็นรูป เป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ ที่เกิดขึ้นด้วยอกุศล เป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤตที่ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๐] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นกุศลที่วิปปยุต จากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ ฯลฯ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ ที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศลที่วิปปยุตจากผัสสะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๑] ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอัพยากฤตที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤตที่ทั้งวิปปยุตจาก ผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ ที่ตั้งขึ้น ด้วยอกุศลจิต เป็นอัพยากฤตที่วิปปยุตจากผัสสะไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจาก ผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๒] ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มี อารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ฯลฯ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ ที่ตั้งขึ้น ด้วยอกุศลจิต เป็นอกุศล ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๓] ป. รูปายตนะที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจาก ผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททายตนะ ฯลฯ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ ที่ตั้งขึ้นด้วย กุศลจิต เป็นอัพยากฤตที่ทั้งวิปปยุตจากผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วจีกรรมที่ตั้งขึ้นด้วยอกุศลจิต เป็นรูป เป็นอัพยากฤต ที่ทั้งวิปปยุตจาก ผัสสะ ทั้งไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กายกรรม วจีกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กายกรรม วจีกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า รูป เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง

[๑๒๗๕] ส. รูป เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะ เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ป. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ชิวหายตนะ กายายตนะ รูปายตนะ สัททายตนะ คันธายตนะ รสายตนะ โผฏฐัพพายตนะ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ น้ำอสุจิ น้ำตา โลหิต ฯลฯ เหงื่อ เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๖] ส. กายเป็นรูป กายกรรมก็เป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโน เป็นรูป มโนกรรมก็เป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๗] ส. มโน เป็นอรูป (นาม) มโนกรรมก็เป็นอรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กาย เป็นอรูป กายกรรมก็เป็นอรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๘] ส. กาย เป็นรูป แต่กายกรรมเป็นอรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโน เป็นรูป แต่มโนกรรมเป็นอรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๗๙] ส. มโน เป็นอรูป มโนกรรมก็เป็นอรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กาย เป็นอรูป กายกรรมก็เป็นอรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๘๐] ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูปหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะจักขายตนะ เป็นรูป ฉะนั้น จักขุวิญญาณ จึงเป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะโสตายตนะ เป็นรูป ฉะนั้น โสตวิญญาณ จึงเป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะฆานายตนะเป็นรูป ฉะนั้น ฆานวิญญาณ จึงเป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะชิวหายตนะเป็นรูป ฉะนั้น ชิวหาวิญญาณ จึงเป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกายเป็นรูป ฉะนั้น กายกรรมจึงเป็นรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะกายายตนะเป็นรูป ฉะนั้น กายวิญญาณ จึงเป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๘๑] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่า เป็นกรรม บุคคลคิดแล้วจึงทำกรรมด้วยกาย วาจา ใจ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นกรรม

[๑๒๘๒] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ เมื่อกายมีอยู่ สุขทุกข์อันเป็นภายในย่อมเกิดขึ้นเพราะกายสัญเจตนาเป็นเหตุ หรือเมื่อวาจามีอยู่ สุขทุกข์อันเป็นภายในย่อมเกิดขึ้นเพราะวจีสัญเจตนาเป็นเหตุ หรือเมื่อใจมีอยู่ สุขทุกข์อันเป็นภายในย่อมเกิดขึ้นเพราะมโนสัญเจตนาเป็นเหตุ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกรรม

[๑๒๘๓] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กายสัญเจตนา ๓ อย่าง เป็นกายกรรมฝ่ายอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก วจีสัญเจตนา ๔ อย่าง เป็นวจีกรรมฝ่ายอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก มโนสัญเจตนา ๓ อย่าง เป็นมโนกรรมฝ่ายอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ดูกรภิกษุทั้งหลาย กายสัญเจตนา ๓ อย่าง เป็นกายกรรมฝ่ายกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก วจีสัญเจตนา

๔ อย่าง เป็นวจีกรรมฝ่ายกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก มโนสัญเจตนา ๓ อย่าง เป็นมโนกรรมฝ่ายกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกรรม

[๑๒๘๔] ส. รูป เป็นกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ ถ้าสมิทธิ ผู้โมฆบุรุษนี้ ถูกปาตลิบุตรปริพาชกถามอย่างนี้ ควรพยากรณ์อย่างนี้ว่า อาวุโส ปาตลิบุตร บุคคลทำกรรมอันเป็นด้วยสัญเจตนา ด้วยกาย วาจา ใจ เป็นกรรมที่จะให้ได้เสวยความสุขแล้ว เขาย่อมจะได้เสวยความสุข บุคคลทำกรรมอันเป็นไปด้วยสัญเจตนาด้วยกาย วาจา ใจ เป็นกรรมที่จะให้ได้เสวยความทุกข์แล้ว เขาย่อมจะได้เสวยความทุกข์ บุคคลทำกรรมอันเป็นไปด้วยสัญเจตนาด้วยกาย วาจา ใจ เป็นกรรมที่จะให้ได้เสวยเวทนาอันมิใช่ทุกข์มิใช่สุขแล้ว เขาย่อมจะได้เสวยเวทนาอันมิใช่ทุกข์มิใช่สุข ดูกรอานนท์ สมิทธิ ผู้โมฆบุรุษ เมื่อพยากรณ์อย่างนี้แล้ว ชื่อว่า พึงพยากรณ์โดยชอบแก่ปาตลิบุตรปริพาชก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า รูป เป็นกรรม

รูปังกัมมันติกถา จบ

ชีวิตินทริยกถา

[๑๒๘๕] สกวาที รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มี หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ ไม่มีแก่รูปธรรมทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูปธรรมทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ ความที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูปธรรมทั้งหลาย ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปชีวิตินทรีย์ไม่มี

[๑๒๘๖] ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่นามธรรมทั้งหลาย และอรูปชีวิตินทรีย์ มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูปธรรมทั้งหลาย และรูปชีวิตินทรีย์ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๘๗] ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีแก่รูปธรรมทั้งหลาย แต่รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุ ความดำรงอยู่ ความเป็นไปอยู่ กิริยาที่เป็นไปอยู่ อาการที่สืบเนื่องกันอยู่ ความประพฤติเป็นไปอยู่ ความหล่อเลี้ยงอยู่ มีอยู่แก่นามธรรมทั้งหลาย แต่อรูปชีวิตินทรีย์ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๘๘] ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย เป็นอรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๘๙] ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นอรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๐] ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย เป็นอรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๑] ส. อายุของนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุของรูปธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า อรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๒] ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย เป็นอรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๓] ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อายุของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหลาย ไม่พึงกล่าวว่า เป็นอรูปชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๔] ส. รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้านิโรธ ไม่มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๕] ส. ผู้เข้านิโรธ มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ผู้เข้านิโรธมีชีวิตินทรีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มี

[๑๒๙๖] ส. ผู้เข้านิโรธมีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนื่องในขันธ์ไหน?

ป. เนื่องในสังขารขันธ์

ส. ผู้เข้านิโรธมีสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้านิโรธมีสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้านิโรธมีเวทนาขันธ์ ฯลฯ สัญญาขันธ์ ฯลฯ วิญญาณขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๗] ส. ผู้เข้านิโรธ มีเวทนาขันธ์ ฯลฯ สัญญาขันธ์ ฯลฯ วิญญาณขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มิใช่ผู้เข้านิโรธ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๒๙๘] ส. รูปชีวิตินทรีย์ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสัญญสัตว์ทั้งหลาย ไม่มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสัญญสัตว์ทั้งหลายมีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อสัญญสัตว์มีชีวิตินทรีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปชีวิตินทรีย์ไม่มี

[๑๒๙๙] ส. อสัญญสัตว์มีชีวิตินทรีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนื่องด้วยขันธ์ไหน?

ป. เนื่องด้วยสังขารขันธ์

ส. อสัญญสัตว์มีสังขาร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสัญญสัตว์มีสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสัญญสัตว์มีเวทนาขันธ์ ฯลฯ สัญญาขันธ์ ฯลฯ วิญญาณขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสัญญสัตว์มีเวทนาขันธ์ ฯลฯ สัญญาขันธ์ ฯลฯ วิญญาณขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นปัญจโวการภพ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐๐] ส. ชีวิตินทรีย์ที่ตั้งขึ้นด้วยจิตดวงแสวงหาอุปบัติ ดับไปส่วนหนึ่งในเมื่อจิตดวงแสวงหาอุปบัติดับ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยจิตดวงแสวงหาอุปบัติ ดับไปส่วนหนึ่งในเมื่อจิตดวงแสวงหาอุปบัติดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐๑] ส. ผัสสะที่ตั้งขึ้นด้วยจิตดวงแสวงหาอุปบัติ ดับไปหมด ในเมื่อจิตดวงแสวงหาอุปบัติดับไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีวิตินทรีย์ที่ตั้งขึ้นด้วยจิตดวงแสวงหาอุปบัติ ดับไปหมดในเมื่อจิตดวงแสวงหาอุปบัติดับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐๒] ป. ชีวิตินทรีย์เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลเป็นอยู่ด้วยชีวิต ๒ อย่าง ตายด้วยมรณะ ๒ อย่าง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ชีวิตินทริยกถา จบ

กัมมเหตุกถา

[๑๓๐๓] สกวาที พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระโสดาบัน เสื่อมจากโสดาปัตติผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสกทาคามี ฯลฯ พระอนาคามี เสื่อมจากอนาคามิผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐๔] ส. โสดาบัน ไม่เสื่อมจากโสดาปัตติผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ ไม่เสื่อมจากอรหัตผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระสกทาคามี ฯลฯ พระอนาคามี ไม่เสื่อมจากอนาคามิผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ไม่เสื่อมจากอรหัตผล เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐๕] ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะเหตุแห่งกรรมคือปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะเหตุแห่งกรรมคืออทินนาทาน ฯลฯ เพราะเหตุแห่งกรรม คือกาเมสุมิจฉาจาร เพราะเหตุแห่งกรรมคือมุสาวาท เพราะเหตุแห่งกรรมคือปิสุณาวาจาเพราะเหตุแห่งกรรมคือผรุสวาจา เพราะเหตุแห่งกรรมคือปิตุฆาต เพราะเหตุแห่งกรรมคืออรหันตฆาต เพราะเหตุแห่งกรรมคือโลหิตุปบาท เพราะเหตุแห่งกรรมคือสังฆเภท หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะเหตุแห่งกรรมไหน?

ป. เพราะกล่าวตู่พระอรหันต์ทั้งหลาย

ส. พระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตผลได้ เพราะเหตุแห่งกรรม คือกล่าวตู่พระอรหันต์ทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ไม่ว่าใครที่กล่าวตู่พระอรหันต์ ย่อมทำให้แจ้งอรหัตผลได้ทุกคน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

กัมมเหตุกถา จบ

วรรคที่ ๘ จบ

วรรคที่ ๙

อานิสังสกถา

[๑๓๐๖] สกวาที ผู้เห็นอานิสงส์ (ในนิพพาน) ละสัญโญชน์ได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยง ละสัญโญชน์ได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยง ละสัญโญชน์ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เห็นอานิสงส์ (ในนิพพาน) ละสัญโญชน์ได้ ฯลฯ บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นทุกข์ ฯลฯ โดยความเป็นโรค โดยความเป็นหัวฝี โดยความเป็นลูกศร โดยความเป็นของลำเค็ญ โดยความเป็นอาพาธ โดยความเป็นดังคนอื่น โดยความเป็นของหลอกลวง โดยความเป็นของเสนียด โดยความเป็นเครื่องเบียดเบียน โดยความเป็นภัย โดยความเป็นอุปสรรค โดยความเป็นของหวั่นไหว โดยความเป็นของเปื่อยพัง โดยความเป็นของไม่ยั่งยืน โดยความไม่เป็นที่ต้านทาน โดยความไม่เป็นที่หลีกเร้น โดยความไม่เป็นที่พึ่ง โดยความไม่เป็นที่ขจัดภัย โดยความเป็นของว่าง โดยความเป็นของเปล่า โดยความเป็นของสูญ โดยความเป็นอนัตตา โดยความเป็นโทษ ฯลฯ โดยความเป็นของมีความแปรไปเป็นธรรมดา ละสัญโญชน์ได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของมีความแปรไปเป็นธรรมดา ละสัญโญชน์ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เห็นอานิสงส์ (ในนิพพาน) ละสัญโญชน์ได้

ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยงด้วย เป็นผู้เห็นอานิสงส์ในนิพพานด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นของไม่เที่ยงด้วย เป็นผู้เห็นอานิสงส์ในนิพพานด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลาย โดยความเป็นทุกข์ ฯลฯ โดยความอานิเป็นโรค ฯลฯ โดยความเป็นของมีความแปรไปเป็นธรรมดาด้วย เห็นสงส์ในนิพพานด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลมนสิการอยู่ซึ่งสังขารทั้งหลายโดยความเป็นของแปรไปเป็นธรรมดาด้วย เป็นผู้เห็นอานิสงส์ในนิพพานด้วย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ ดวง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๐๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เห็นอานิสงส์ (ในนิพพาน) ละสัญโญชน์ได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้พิจารณาเห็นว่าเป็นสุข หมายรู้ว่าเป็นสุข มีความรู้สึกว่าเป็นสุข น้อมใจไปเนืองนิตย์สม่ำเสมอ ไม่สับสน หยั่งปัญญาลงในพระนิพพานอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้เห็นอานิสงส์ (ในนิพพาน) ก็ละสัญโญชน์ได้น่ะสิ

อานิสังสกถา จบ

อมตารัมมณกถา

[๑๓๐๘] สกวาที สัญโญชน์มีอมตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อมตะเป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ เป็นอารมณ์ของคันถะ เป็นอารมณ์ของ

โอฆะ เป็นอารมณ์ของโยคะ เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ เป็นอารมณ์ของปรามาสะ เป็นอารมณ์ของอุปาทาน เป็นอารมณ์สังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อมตะไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ไม่เป็นอารมณ์ของคันถะ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อมตะไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญโญชน์มีอมตะเป็นอารมณ์

[๑๓๐๙] ส. ราคะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อมตะเป็นที่ตั้งแห่งราคะ อันจิตพึงยินดี พึงใคร่ พึงมัวเมา พึงผูกพัน พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ อันจิตไม่พึงยินดี ไม่พึงใคร่ ไม่พึงมัวเมา ไม่พึงผูกพัน ไม่พึงสยบอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ อันจิตไม่พึงยินดี ไม่พึงใคร ไม่พึงมัวเมา ไม่พึงผูกพัน ไม่พึงสยบอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ราคะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้

[๑๓๑๐] ส. โทสะปรารภอมตะ เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อมตะเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน ก็ต้องไม่กล่าวว่า โทสะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้

[๑๓๑๑] ส. โมหะ ปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อมตะเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ทำความไม่รู้ ทำความไม่เห็น เกื้อกูลแก่ความดับสูญแห่งปัญญา เป็นไปในฝ่ายทำลายปัญญา ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ เกื้อกูลแก่ความเจริญแห่งปัญญา ไม่เป็นไปในฝ่ายทำลายปัญญา เป็นไปเพื่อนิพพาน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ฯลฯ เป็นไปเพื่อนิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า โมหะปรารภอมตะ เกิดขึ้นได้

[๑๓๑๒] ส. สัญโญชน์ ปรารภรูปเกิดขึ้นได้ และรูปเป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ เป็นอารมณ์ของคันถะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญโญชน์ปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ เป็นอารมณ์ของคันถะ ฯลฯ เป็นอารมณ์ของกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๓] ส. ราคะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ รูปเป็นที่ตั้งแห่งราคะ อันจิตพึงยินดี พึงใคร่ พึงมัวเมา พึงผูกพัน พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นที่ตั้งแห่งราคะอันจิตพึงยินดี ฯลฯ พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๔] ส. โทสะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ และรูปเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๕] ส. โมหะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ และรูปเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ กระทำความไม่รู้ ฯลฯ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โมหะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ กระทำความไม่รู้ ฯลฯ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๖] ส. สัญโญชน์ปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ แต่อมตะไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ไม่เป็นอารมณ์ของคันถะ ไม่เป็นอารมณ์ของโอฆะ ไม่เป็นอารมณ์ของโยคะ ไม่เป็นอารมณ์ของนิวรณ์ ไม่เป็นอารมณ์ของปรามาสะ ไม่เป็นอารมณ์ของอุปาทาน ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัญโญชน์ปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่เป็นอารมณ์ของสัญโญชน์ ไม่เป็นอารมณ์ของคันถะ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๗] ส. ราคะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ แต่อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะอันจิตไม่พึงยินดี ไม่พึงใคร่ ไม่พึงมัวเมา ไม่พึงผูกพัน ไม่พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งราคะ อันจิตไม่พึงยินดี ฯลฯ ไม่พึงสยบอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๘] ส. โทสะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ และอมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความกระทบกระเทือน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๑๙] ส. โมหะปรารภอมตะเกิดขึ้นได้ แต่อมตะไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่ทำความไม่รู้ ฯลฯ เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โมหะปรารภรูปเกิดขึ้นได้ แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ไม่กระทำความไม่รู้ ฯลฯ เป็นไปเพื่อนิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญโญชน์มีอมตะเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า (ปุถุชน ...) หมายรู้นิพพานโดยความเป็นนิพพาน ครั้นหมายรู้นิพพานโดยความเป็นนิพพานแล้ว ย่อมสำคัญนิพพาน ย่อมสำคัญในนิพพาน ย่อมสำคัญโดยความเป็นนิพพาน ย่อมสำคัญนิพพานว่าของเรา ย่อมชื่นชมนิพพาน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สัญโญชน์ก็มีอมตะเป็นอารมณ์ น่ะสิ

อมตารัมมณกถา จบ

รูปังสารัมมณันติกถา

[๑๓๒๑] สกวามี รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของรูปนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีอารมณ์

[๑๓๒๒] ส. ผัสสะเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๓] ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา จิต ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา ถีนะ อุทธัจจะ อหิริกะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตัปปะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๔] ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๕] ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา สัญญา ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่ความนึก ความผูกใจ ฯลฯ ความตั้งใจ ของอโนตตัปปะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นธรรมมีปัจจัย มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า รูปเป็นธรรมมีปัจจัย ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีอารมณ์

รูปังสารัมมณันติกถา จบ

อนุสยา อนารัมมณาติกถา

[๑๓๒๗] สกวาที อนุสัยเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๘] ส. กามราคานุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน กามราคสัญโญชน์ กาโมฆะ กามโยฆะ กามฉันทนิวรณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน กามราคสัญโญชน์ กาโมฆะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัย เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๒๙] ส. กามราคานุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในขันธ์ไหน?

ป. นับเนื่องในสังขารขันธ์

ส. สังขารขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๐] ส. กามราคานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะนับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะนับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัยนับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นสารัมมณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๑] ส. กามราคานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ส่วนกามราคะนับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธ์ส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่อารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๒] ส. ปฏิฆานุสัย มานานุสัย ทิฏฐานุสัย วิจิกิจฉานุสัย ภวราคานุสัย อวิชชานุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ อวิชชาโยคะ อวิชชานุสัย อวิชชาปริยุฏฐาน อวิชชาสัญโญชน์ อวิชชานิวรณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ อวิชชาโยคะ ฯลฯ อวิชชานิวรณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชานุสัย เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๓] ส. อวิชชานุสัย เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในขันธ์ไหน?

ป. นับเนื่องในสังขารขันธ์

ส. สังขารขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๔] ส. อวิชชานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชา นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชา นับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๕] ส. อวิชชานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ส่วนอวิชชานับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธ์ส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๖] ส. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสัยเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน เมื่อจิตเป็นกุศลและอัพยากฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวได้ว่า เป็นผู้มีอนุสัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อารมณ์ของอนุสัยเหล่านั้น มีอยู่หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสัยก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ น่ะสิ

[๑๓๓๗] ส. ปุถุชน เมื่อจิตเป็นกุศลและอัพยากฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวได้ว่า เป็นผู้มีราคะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อารมณ์ของราคะนั้นมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ น่ะสิ

อนุสยา อนารัมมณาติกถา จบ

ญาณัง อนารัมมณันติกถา

[๑๓๓๘] สกวาที ญาณ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฏฐิ ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฏฐิ ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๓๙] ส. ญาณ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในขันธ์ไหน

ป. นับเนื่องในสังขารขันธ์

ส. สังขารขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๔๐] ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๔๑] ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ส่วนปัญญานับเนื่องในสังขารขันธ์ และเป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธ์ส่วนหนึ่ง เป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิญญาณขันธ์ ส่วนหนึ่งเป็นธรรมมีอารมณ์ แต่อีกส่วนหนึ่ง เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ญาณเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์ผู้พรั่งพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ พึงกล่าวว่ามีญาณ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อารมณ์ของญาณนั้น มีหรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ญาณก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ น่ะสิ

ส. อรหันต์ผู้พรั่งพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ พึงกล่าวว่า มีปัญญา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อารมณ์ของปัญญานั้น มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ปัญญาก็เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ นะสิ

ญาณัง อนารัมมณันติกถา จบ

อตีตารัมมณกถา

[๑๓๔๓] สกวาที จิตที่มีอดีตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. มีอดีตเป็นอารมณ์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มีอดีตเป็นอารมณ์ ก็ไม่ต้องกล่าวว่า จิตที่มีอดีตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ และดังนั้น การกล่าวว่าจิตที่มีอดีตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ จึงผิด ก็หรือหากว่า จิตเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า มีอดีตเป็นอารมณ์ และดังนั้น การกล่าวว่า จิตที่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ เป็นธรรมมีอดีตเป็นอารมณ์ จึงผิด

[๑๓๔๔] ส. จิตที่มีอดีตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอดีตมี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอดีต มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตที่มีอดีตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์

อตีตารัมมณกถา จบ

อนาคตารัมมณกถา

[๑๓๔๕] สกวาที จิตที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. มีอนาคตเป็นอารมณ์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มีอนาคตเป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ และดังนั้น การกล่าวว่า จิตที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ จึงผิด ก็หรือหากว่า จิตเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตมีอนาคตเป็นอารมณ์ และดังนั้น การกล่าวว่า จิตที่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ เป็นธรรมมีอนาคตเป็นอารมณ์ จึงผิด

[๑๓๔๖] ส. จิตที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอนาคตมี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอนาคต มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์

[๑๓๔๗] ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภปัจจุบันมีอยู่ และจิตที่มีปัจจุบันเป็นอารมณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอดีต มีอยู่ และจิตมีอดีตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๔๘] ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภปัจจุบัน มีอยู่ และจิตที่มีปัจจุบันเป็นอารมณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอนาคต มีอยู่ และจิตที่มีอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๔๙] ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอดีต มีอยู่ แต่จิตที่มีอดีตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภปัจจุบัน มีอยู่ แต่จิตที่มีปัจจุบันเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕๐] ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภอนาคต มีอยู่ แต่จิตที่มีอนาคตเป็นเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ปรารภปัจจุบัน มีอยู่ แต่จิตที่มีปัจจุบันเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า จิตที่มีอดีตและอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อดีตและอนาคตไม่มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า อดีตและอนาคตไม่มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า จิตที่มีอดีตและอนาคตเป็นอารมณ์ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ฯลฯ

อนาคตารัมมณกถา จบ

วิตักกานุปติตกถา

[๑๓๕๒] สกวาที จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิจาร เนื่องด้วยปีติ เนื่องด้วยสุข เนื่องด้วยทุกข์ เนื่องด้วยโสมนัส เนื่องด้วยโทมนัส เนื่องด้วยอุเบกขา เนื่องด้วยศรัทธา เนื่องด้วยวิริยะ เนื่องด้วยสติ เนื่องด้วยสมาธิ เนื่องด้วยปัญญา เนื่องด้วยราคะ เนื่องด้วยโทสะ ฯลฯ เนื่องด้วยอโนตตัปปะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕๓] ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก

[๑๓๕๔] ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิที่ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก

[๑๓๕๕] ส. จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิ ๓ อย่าง คือ สมาธิมีวิตก มีวิจาร สมาธิไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร สมาธิไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิ ๓ อย่าง คือ สมาธิมีวิตกมีวิจาร สมาธิไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร สมาธิไม่มีวิตกไม่มีวิจาร ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตทุกดวงเนื่องด้วยวิตก

วิตักกานุปติตกถา จบ

วิตักกวิปผารสัททกถา

[๑๓๕๖] สกวาที ทุกครั้งที่ตรึกอยู่ ตรองอยู่ ความแผ่ไปแห่งวิตก เกิดเป็นเสียง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ทุกครั้งที่ถูกต้องอยู่ ความแผ่ไปแห่งผัสสะก็เกิดเป็นเสียงทุกครั้งที่เสวยอารมณ์อยู่ ทุกครั้งที่จำอารมณ์อยู่ ทุกครั้งที่จงใจอยู่ ทุกครั้งที่คิดอยู่ ทุกครั้งที่ระลึกอยู่ ทุกครั้งที่รู้ชัดอยู่ ความแผ่ไปแห่งเวทนา สัญญา เจตนา จิต สติ ปัญญา ก็เกิดเป็นเสียง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๕๗] ส. ทุกครั้งที่ตรึก อยู่ตรองอยู่ ความแผ่ไปแห่งวิตกเกิดเป็นเสียง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความแผ่ไปแห่งวิตก เป็นเสียงที่พึงรู้ได้ด้วยโสติวิญญาณ กระทบที่โสตะมาสู่คลองแห่งโสตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความแผ่ไปแห่งวิตก ไม่เป็นเสียงที่พึงรู้ได้ด้วยโสตวิญญาณ ไม่กระทบที่โสตะ ไม่มาสู่คลองแห่งโสตะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความแผ่ไปแห่งวิตก ไม่เป็นเสียงที่พึงรู้ได้ด้วยโสตวิญญาณ ไม่กระทบที่โสตะ ไม่มาสู่คลองแห่งโสตะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทุกครั้งที่ตรึกอยู่ ตรองอยู่ ความแผ่ไปแห่งวิตกเกิดเป็นเสียง

วิตักกวิปผารสัททกถา จบ

นยถาจิตตัสสวาจาติกถา

[๑๓๕๘] สกวาที บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะ ไม่มีเวทนา ไม่มีสัญญา ไม่มีเจตนา ไม่มีจิต ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลมีผัสสะ มีเวทนา มีสัญญา มีเจตนา มีจิต จึงมีวาจาได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลมีผัสสะ ฯลฯ มีจิต จึงมีวาจาได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

[๑๓๕๙] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่นึกอยู่ ไม่ผูกใจอยู่ ฯลฯ ไม่ตั้งใจอยู่ ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลนึกอยู่ ผูกใจอยู่ ฯลฯ ตั้งใจอยู่ จึงมีวาจาได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลนึกอยู่ ผูกใจอยู่ จึงมีวาจาได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร มีวาจาได้

[๑๓๖๐] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วาจามีจิตเป็นสมุฏฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดขณะเดียวกับจิต มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วาจามีจิตเป็นสมุฏฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดขณะเดียวกับจิต ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

[๑๓๖๑] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลไม่ปรารถนาจะกล่าวก็กล่าวได้ ไม่ปรารถนาจะแสดงก็แสดงได้ ไม่ปรารถนาจะร้องเรียกก็ร้องเรียกได้ ไม่ปรารถนาจะพูดก็พูดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. บุคคลปรารถนาจะกล่าวจึงกล่าวได้ ปรารถนาจะแสดงจึงแสดงได้ ปรารถนาจะร้องเรียกจึงร้องเรียกได้ ปรารถนาจะพูดจึงพูดได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลปรารถนาจะกล่าวจึงกล่าวได้ ปรารถนาจะแสดงจึงแสดงได้ ปรารถนาจะร้องเรียกจึงร้องเรียกได้ ปรารถนาจะพูดจึงพูดได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

[๑๓๖๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บางคนที่คิดว่าจะกล่าวอย่างหนึ่ง ก็กล่าวเสียอีกอย่างหนึ่ง คิดว่าจะแสดงอย่างหนึ่ง ก็แสดงเสียอีกอย่างหนึ่ง คิดว่าจะร้องเรียกอย่างหนึ่ง ก็ร้องเรียกเสียอีกอย่างหนึ่ง คิดว่าจะพูดอย่างหนึ่ง ก็พูดเสียอีกอย่างหนึ่ง มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บางคนที่คิดว่าจะกล่าวอย่างหนึ่ง ก็กล่าวเสียอีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คิดว่าจะพูดอย่างหนึ่ง ก็พูดเสียอีกอย่างหนึ่ง มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีวาจาได้

นยถาจิตตัสสวาจาติกถา จบ

นยถาจิตตัสสกายกัมมันติกถา

[๑๓๖๓] สกวาที บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะ ฯลฯ ผู้ไม่มีจิต ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลมีผัสสะ ฯลฯ มีจิต จึงมีกายกรรมได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลมีผัสสะ ฯลฯ มีจิต จึงมีกายกรรมได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้

[๑๓๖๔] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่นึกอยู่ ฯลฯ ไม่ตั้งใจอยู่ ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้นึกอยู่ ฯลฯ ตั้งใจอยู่ จึงมีกายกรรมได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้นึกอยู่ ฯลฯ ตั้งใจอยู่ จึงมีกายกรรมได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้

[๑๓๖๕] ส. บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายกรรมมีจิตเป็นสมุฏฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดในขณะเดียวกับจิต มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กายกรรมมีจิตเป็นสมุฏฐาน เกิดร่วมกับจิต เกิดในขณะเดียวกับจิต ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้

[๑๓๖๖] ส. บุคคลไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลไม่ปรารถนาจะก้าวไปข้างหน้า ก็ก้าวไปข้างหน้าได้ ไม่ปรารถนาจะถอยไปข้างหลัง ก็ถอยไปข้างหลังได้ ไม่ปรารถนาจะแลดูก็แลดูได้ ไม่ปรารถนาจะเหลียวดูก็เหลียวดูได้ ไม่ปรารถนาจะคู้แขนก็คู้แขนได้ ไม่ปรารถนาจะเหยียดแขนก็เหยียดแขนได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลปรารถนาจะก้าวไปข้างหน้า จึงก้าวไปข้างหน้าได้ ปรารถนาจะถอยหลัง จึงถอยไปข้างหลังได้ ปรารถนาจะแลดู จึงแลดูได้ ปรารถนาจะเหลียวดู จึงเหลียวดูได้ ปรารถนาจะคู้แขน จึงคู้แขนได้ ปรารถนาจะเหยียดแขน จึงเหยียดแขนได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลปรารถนาจะก้าวไปข้างหน้า จึงก้าวไปข้างหน้าได้ ฯลฯ ปรารถนาจะเหยียดแขน จึงเหยียดแขนได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้

[๑๓๖๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บางคนที่คิดว่าจะไปในที่แห่งหนึ่ง ก็ไปเสียในที่อีกแห่งหนึ่ง ฯลฯ คิดว่าจะเหยียดแขนข้างหนึ่ง ก็เหยียดอีกเสียข้างหนึ่ง มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บางคนที่คิดว่าจะไปในที่แห่งหนึ่ง ก็ไปเสียในที่อีกแห่งหนึ่ง ฯลฯ คิดว่าจะเหยียดแขนข้างหนึ่ง ก็เหยียดเสียอีกข้างหนึ่ง มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความคิดอย่างไร ก็มีกายกรรมได้

นยถาจิตตัสสกายกัมมันติกถา จบ

อตีตานาคตปัจจุปปันนกถา

[๑๓๖๘] สกวาที บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอดีต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตดับไปแล้ว ปราศไปแล้ว แปรไปแล้ว อัสดงคตแล้ว สาบสูญไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอดีต

[๑๓๖๙] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนาคต ยังไม่เกิด ยังไม่เป็น ยังไม่เกิดพร้อม ยังไม่บังเกิด ยังไม่บังเกิดขึ้น ยังไม่ปรากฏ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอนาคต

[๑๓๗๐] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยรูปขันธ์ ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๕ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๕ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๕ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยขันธ์ ๑๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๑] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยจักขายตนะ ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๑๒ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๑๒ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๑๒ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยอายตนะ ๓๖ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๒] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุธาตุ ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๑๘ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๑๘ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๑๘ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยธาตุ ๕๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๓] ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยจักขุนทรีย์ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุนทรีย์ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุนทรีย์ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยจักขุนทรีย์ ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอดีต เป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอนาคต เป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นผู้ประกอบด้วยอินทรีย์ ๖๖ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลประกอบด้วยอดีตและอนาคต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้มีปกติเพ่งวิโมกข์ ๘ (สมาบัติ ๘) ผู้ได้ตามปรารถนาซึ่งฌาน ๔ ผู้มีปกติได้อนุปุพพวิหารสมาบัติ ๙ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลผู้มีปกติเพ่งวิโมกข์ ๘ ผู้ได้ตามปรารถนาซึ่งฌาน ๔ ผู้มีปกติได้อนุปุพพวิหารสมาบัติ ๙ มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะ จึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ประกอบด้วยอดีตและอนาคต

อตีตานาคตปัจจุปปันนกถา จบ

วรรคที่ ๙ จบ

วรรคที่ ๑๐

นิโรธกถา

[๑๓๗๕] สกวาที เมื่อขันธ์ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติยังไม่ทันดับ ขันธ์ ๕ ที่เป็นกิริยา ก็เกิดขึ้นได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ์ ๑๐ ขันธ์ ๑๐ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ์ ๑๐ ขันธ์ ๑๐ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๖] ส. เมื่อขันธ์ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติยังไม่ทันดับ ขันธ์ ๔ ที่เป็นกิริยาก็เกิดขึ้น ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ์ ๙ ขันธ์ ๙ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ์ ๙ ขันธ์ ๙ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมเป็นแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๗] ส. เมื่อขันธ์ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติยังไม่ทันดับ ญาณอันเป็นกิริยาก็เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ์ ๖ ขันธ์ ๖ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นความประชุมแห่งขันธ์ ๖ ขันธ์ ๖ มาพบกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๗๘] ส. เมื่อขันธ์ ๕ ที่แสวงหาอุปบัติ ดับไปแล้ว มรรคก็เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ตายแล้ว ยังมรรคให้เกิดได้ บุคคลผู้ทำกาละแล้ว ยังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

นิโรธกถา จบ

รูปังมัคโคติกถา

[๑๓๗๙] ส. สกวาที รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นมรรค หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปนั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนา ความตั้งใจ ของรูปนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ของรูปนั้นไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของรูปนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นมรรค

[๑๓๘๐] ส. สัมมาวาจา เป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจานั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจานั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาวาจานั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจานั้นไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สัมมาวาจานั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจานั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัมมาวาจาเป็นมรรค

[๑๓๘๑] ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัมมาอาชีวะเป็นมรรค

[๑๓๘๒] ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นมรรค และสัมมาทิฏฐินั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาทิฏฐินั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจาเป็นมรรค และสัมมาวาจานั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจานั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นมรรค และสัมมาทิฏฐินั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาทิฏฐินั้น มีอยู่หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค และสัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้นมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ

[๑๓๘๓] ส. สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจา เป็นมรรค และสัมมาวาจานั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจานั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค และสัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๘๔] ส. สัมมาวาจา เป็นมรรค และสัมมาวาจานั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจานั้นไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นมรรค และสัมมาทิฏฐินั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาทิฏฐินั้นไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาวาจา เป็นมรรค และสัมมาวาจานั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาวาจานั้นไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้นไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๘๕] ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค และสัมมาอาชีวะนั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาอาชีวะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นมรรค และสัมมาสมาธินั้น เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของสัมมาสมาธินั้นไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๘๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นมรรค หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นมรรค ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปของบุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นมรรค

รูปังมัคโคติกถา จบ

ปัญจวิญญาณสมังคิมัคคภาวนากถา

[๑๓๘๗] สกวาที บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ยังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ (ที่อาศัย) มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นอารมณ์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ยังมรรคให้เกิดได้

[๑๓๘๘] ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดก่อนเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นก่อนเป็นอารมณ์ มีธรรมภายในเป็นวัตถุ มีธรรมภายนอกเป็นอารมณ์ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นวัตถุ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นอารมณ์ มีวัตถุต่างๆ มีอารมณ์ต่างๆ ไม่เสวยโคจรวิสัยแห่งกันและกัน เกิดขึ้นโดยไม่มีการสนใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่มีการทำไว้ในใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่เจือด้วยสัมปฏิจฉันนจิตเป็นต้นไม่ได้ เกิดขึ้นไม่ก่อนไม่หลังกันไม่ได้ เกิดขึ้นในลำดับอันชิดแห่งกันและกันก็ไม่ได้ มิใช่หรือ ฯลฯ วิญญาณ ๕ ไม่มีความผูกใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณ ๕ ไม่มีความผูกใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่าบุคคล ผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้

[๑๓๘๙] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ยังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยจักษุและความเป็นของว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักษุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หาก คำว่า เพราะอาศัยจักขุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น

[๑๓๙๐] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ปรารภเวทนา ปรารภสัญญา ปรารภเจตนา ปรารภจิต ปรารภจักษุ ฯลฯ ปรารภกาย ปรารภเสียง ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดได้ และมโนวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดได้ และจักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดได้ และมโนวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดได้ และจักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดได้ และมโนวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ยังมรรคให้เกิดได้ และจักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙๑] ส. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ยังมรรคให้เกิดได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักษุแล้ว เป็นผู้ไม่ถือนิมิต ไม่ถือโดยอนุพยัญชนะ ฯลฯ

ฟังเสียงด้วยโสตแล้ว ฯลฯ สูดกลิ่นด้วยฆานะแล้ว ฯลฯ ลิ้มรสด้วย ชิวหาแล้ว ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายแล้ว เป็นผู้ไม่ถือนิมิต ไม่ถือโดยอนุพยัญชนะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยวิญญาณ ๕ ก็ยังมรรคให้เกิด ได้ นะสิ

ปัญจวิญญาณสมังคิมัคคภาวนากถา จบ

ปัญจวิญญาณา กุสลาปีติกถา

[๑๓๘๒] สกวาที วิญญาณ ๕ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็น อารมณ์ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณ ๕ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี

ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดก่อนเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดก่อนเป็นอารมณ์ มี ธรรมภายในเป็นวัตถุ มีธรรมภายนอกเป็นอารมณ์ มีธรรมที่ยังไม่ทำลาย เป็นวัตถุ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นอารมณ์ มีวัตถุต่างๆ มีอารมณ์ต่างๆ ไม่เสวยโคจรวิสัยแห่งกันและกัน เกิดขึ้นโดยไม่มีความสนใจไม่ได้ เกิด ขึ้นโดยไม่มีการทำไว้ในใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่มีเจือด้วยสัมปฏิฉันนจิต เป็นต้นไม่ได้ เกิดขึ้นไม่ก่อนไม่หลังกันไม่ได้ เกิดขึ้นในลำดับอันชิดแห่ง กันและกันไม่ได้ มิใช่หรือ? ฯลฯ วิญญาณ ๕ ไม่มีความผูกใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณ ๕ ไม่มีความผูกใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณ ๕ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี ดังนี้

[๑๓๙๓] ส. จักขุวิญญาณ เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณ ปรารภความว่างเปล่าเกิดขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิญญาณ ปรารภความว่างเปล่าเกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณ ดังนี้เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักษุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า เพราะอาศัยจักษุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้นดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น

[๑๓๙๔] ส. จักขุวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณ ปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภจิต ฯลฯ ปรารภจักษุ ฯลฯ ปรารภกาย ฯลฯ ปรารภเสียง ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี และมโนวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี และจักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี และมโนวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี จักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้นได้ ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี มโนวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภจิต ปรารภจักษุ ฯลฯ ปรารภกาย ปรารภเสียง ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณ ๕ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักษุ เป็นผู้ยึดถือนิมิต ฯลฯ ไม่เป็นผู้ยึดถือนิมิต ฯลฯ ฟังเสียงด้วยโสต ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย เป็นผู้ยึดถือนิมิต ฯลฯ ไม่เป็นผู้ถือนิมิต ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น วิญญาณ ๕ ก็เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี น่ะสิ

ปัญจวิญญาณา กุสลาปีติกถา จบ

ปัญจวิญญาณา สาโภคาติกถา

[๑๓๙๖] สกวาที วิญญาณ ๕ มีความผูกใจหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเป็นอารมณ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณ ๕ มีความผูกใจ

ส. วิญญาณ ๕ มีธรรมที่เกิดก่อนเป็นวัตถุ มีธรรมที่เกิดก่อนเป็นอารมณ์ มีธรรมภายในเป็นวัตถุ มีธรรมภายนอกเป็นอารมณ์ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นวัตถุ มีธรรมที่ยังไม่ทำลายเป็นอารมณ์ มีวัตถุต่างๆ มีอารมณ์ต่างๆ ไม่เสวยโคจรวิสัยแห่งและกัน เกิดขึ้นโดยไม่มีความสนใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่มีการทำไว้ในใจไม่ได้ เกิดขึ้นโดยไม่เจือด้วยสัมปฏิจฉันนจิต

เป็นต้นไม่ได้ เกิดขึ้นไม่ก่อนไม่หลังไม่ได้ มิใช่หรือ วิญญาณ ๕ เกิดขึ้นในลำดับอันชิดแห่งกันและกันไม่ได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิญญาณ ๕ เกิดขึ้นในลำดับอันชิดแห่งกันและกัน ไม่ได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิญญาณ ๕ มีความผูกใจ

[๑๓๙๗] ส. จักขุวิญญาณ มีความผูกใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่า เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เพราะอาศัยจักษุ และความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะอาศัยจักษุ และความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า เพราะอาศัยจักษุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า เพราะอาศัยจักษุและรูปทั้งหลาย จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า เพราะอาศัยจักษุและความว่างเปล่า จึงเกิดจักขุวิญญาณขึ้น

[๑๓๙๘] ส. จักขุวิญญาณมีความผูกใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคต เกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิญญาณมีความผูกใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้นหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณมีความผูกใจ และมโนวิญญาณปรารภความว่างเปล่าเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณมีความผูกใจ และจักขุวิญญาณปรารภความว่างเปล่าเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณมีความผูกใจ มโนวิญญาณปรารภอดีตและอนาคตเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณมีความผูกใจ และจักขุวิญญาณปรารภอดีตและอนาคตเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนวิญญาณ มีความผูกใจ มโนวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะ เกิดขึ้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณมีความผูกใจ จักขุวิญญาณปรารภผัสสะ ฯลฯ ปรารภโผฏฐัพพะเกิดขึ้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๓๙๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณ ๕ มีความผูกใจ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักษุ เป็นผู้ถือนิมิต ฯลฯ เป็นผู้ไม่ถือนิมิต ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย เป็นผู้ถือนิมิต ฯลฯ เป็นผู้ไม่ถือนิมิต ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น วิญญาณ ๕ ก็มีความผูกใจ นะสิ

ปัญจวิญญาณา สาโภคาติกถา จบ

ทวีหิ สีเลหิ สมันนาคโตติกถา

[๑๔๐๐] สกวาที บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีล ๒ อย่าง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะ ๒ อย่าง ด้วยเวทนา ๒ อย่าง ด้วยสัญญา ๒ อย่าง ด้วยเจตนา ๒ อย่าง ด้วยจิต ๒ อย่าง ด้วยศรัทธา ๒ อย่าง ด้วยวิริยะ ๒ อย่าง ด้วยสติ ๒ อย่าง ด้วยสมาธิ ๒ อย่าง ด้วยปัญญา ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๑] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีลอันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะอันเป็น
โลกิยะ ด้วยเวทนาอันเป็นโลกิยะ ด้วยสัญญาอันเป็นโลกิยะ ด้วย
เจตนาอันเป็นโลกิยะ ด้วยจิตอันเป็นโลกิยะ ด้วยศรัทธาอันเป็นโลกิยะ
ด้วยวิริยะอันเป็นโลกิยะ ด้วยสติอันเป็นโลกิยะ ด้วยสมาธิอันเป็น
โลกิยะ ด้วยปัญญาอันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๒] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีล ทั้งที่เป็น
โลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยผัสสะทั้งที่เป็น
โลกิยะและโลกุตตระ ฯลฯ เป็นผู้ประกอบด้วยปัญญา ทั้งที่เป็นโลกิยะ
และโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค ประกอบด้วยศีลอันเป็นโลกิยะ
หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นปุถุชน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๓] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาวาจา
อันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ
อันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาวาจา อันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาสังกัปปะ อันเป็นโลกิยะ ฯลฯ ด้วยสัมมาวายามะอันเป็นโลกิยะ ฯลฯ ด้วยสัมมาสติอันเป็นโลกิยะ ฯลฯ ด้วยสัมมาสมาธิอันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมากัมมันตะ อันเป็นโลกิยะ ฯลฯ ด้วยสัมมาอาชีวะอันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ อันเป็นโลกิยะ ฯลฯ ด้วยสัมมาสมาธิอันเป็นโลกิยะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๔] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาวาจาทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาวาจาทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาสังกัปปะ ทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ ฯลฯ ด้วยสัมมาวายามะทั้งที่เป็นโลกิยะ

และโลกุตตระ ฯลฯ ด้วยสัมมาสติทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ ฯลฯ ด้วยสัมมาสมาธิทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมากัมมันตะทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ? ฯลฯ

[๑๔๐๕] ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาอาชีวะทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาอาชีวะทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยสัมมาสังกัปปะทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ ฯลฯ ด้วยสัมมาสมาธิทั้งที่เป็นโลกิยะและโลกุตตระ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีล ๒ อย่าง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เมื่อศีลอันเป็นโลกิยะดับไปแล้ว มรรคจึงเกิดขึ้นหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้ทุศีล มีศีลขาด มีศีลทะลุ ยังมรรคให้เกิดได้หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยมรรค เป็นผู้ประกอบด้วยศีล ๒ อย่าง นะสิ

ทวีหิ สีเลหิ สมันนาคโตติกถา จบ

สีลัง อเจตสิกันติกถา

[๑๔๐๗] สกวาที ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นกายายตนะ ฯลฯ เป็นรูปายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ ศรัทธา ฯลฯ วิริยะ ฯลฯ สติ ฯลฯ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ไม่เป็นเจตสิกหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๘] ส. ผัสสะเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ ศรัทธา ฯลฯ วิริยะ ฯลฯ สติ ฯลฯ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๐๙] ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลมีผลไม่น่าปรารถนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลมีผลน่าปรารถนา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าศีลมีผลน่าปรารถนา ก็ต้องไม่กล่าวว่าศีลไม่เป็นเจตสิก

[๑๔๑๐] ส. ศรัทธามีผลน่าปรารถนา และศรัทธาเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลมีผลน่าปรารถนา และศีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา มีผลน่าปรารถนา และปัญญา เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลมีผลน่าปรารถนา และศีลเป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๑] ส. ศีลมีผลน่าปรารถนา แต่ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศรัทธามีผลน่าปรารถนา แต่ศรัทธาเป็นเจตนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลมีผลน่าปรารถนา แต่ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิริยะ ฯลฯ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา มีผลน่าปรารถนา แต่ปัญญา ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๒] ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ไม่มีผล ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลมีผล มีวิบาก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ศีลมีผล มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า ศีลไม่เป็นเจตสิก ฯลฯ

[๑๔๑๓] ส. จักขายตนะ ไม่เป็นเจตสิก และไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก และไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ไม่เป็นเจตสิก และไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก และไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๔] ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะ ไม่เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ไม่เป็นเจตสิก แต่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๕] ส. สัมมาวาจา ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาวาจา ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาอาชีวะ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ ไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๖] ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจา เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฏฐิ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจา เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสมาธิ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นเจตสิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ศีลไม่เป็นเจตสิก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เมื่อศีลเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลผู้มีศีลดับไปแล้วนั้น เป็นคนทุศีล หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ศีลก็ไม่เป็นเจตสิกน่ะสิ

สีลัง อเจตสิกันติกถา จบ

สีลัง นจิตตานุปริวัตตีติกถา

[๑๔๑๘] สกวาที ศีลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศีลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๑๙] ส. ผัสสะ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีลเกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น หรือ?

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศีล เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๐] ส. สัมมาวาจา ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาวาจา ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาอาชีวะ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ ไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๑] ส. สัมมาทิฏฐิ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจา เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฏฐิ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๒] ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจา เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสมาธิ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ศีลไม่เกิดคล้อยตามจิต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เมื่อศีลเกิดขึ้นแล้วดับไป บุคคลผู้มีศีลดับแล้วนั้นเป็นคนทุศีล หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ศีล ก็ไม่เกิดคล้อยตามจิต น่ะสิ

สีลัง นจิตตานุปริวัตตีติกถา จบ

สมาทานเหตุกกถา

[๑๔๒๔] สกวาที ศีลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ที่การสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๕] ส. ศีลที่มีสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจริญได้ดุจเถาวัลย์ เจริญได้ดุจเถาย่างทราย เจริญได้ดุจต้นไม้ เจริญได้ดุจหญ้า เจริญได้ดุจแพหญ้าปล้อง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๖] ส. ศีลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อบุคคลสมาทานศีลแล้ว ตรึกกามวิตกอยู่ ตรึกพยาบาทวิตกอยู่ ตรึกวิหิงสาวิตกอยู่ ศีลก็เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล มีโทษและไม่มีโทษ เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกันไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ท้องฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรกซึ่งไกลกันไกลกันนัก ฯลฯ เพราะเหตุฉะนั้น ธรรมของสัตบุรุษจึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศล และอกุศลที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้

[๑๔๒๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ศีลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ เจริญได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ชนเหล่าใด ปลูกสร้างสวน ปลูกสร้างป่า ฯลฯ ชนเหล่านั้น ตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศีลย่อมจะไปสู่สวรรค์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ศีลที่มีการสมาทานเป็นเหตุ ก็เจริญได้ น่ะสิ

สมาทานเหตุกกถา จบ

วิญญัตติสีลันติกถา

[๑๔๒๘] สกวาที วิญญัตติเป็นศีล หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากอทินนาทาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากมุสาวาท หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การกราบไหว้เป็นศีล การลุกรับเป็นศีล การทำอัญชลีเป็นศีล สามีจิกรรม เป็นศีล การให้อาสนะเป็นศีล การให้ที่นอนเป็นศีล การให้น้ำล้างเท้า เป็นศีล การให้ร้องเท้าเป็นศีล การนวดหลังในเวลาอาบน้ำเป็นศีล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเจตนาเครื่องเว้นจากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๒๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า วิญญัตติเป็นศีล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นความทุศีล หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น วิญญัตติก็เป็นศีล น่ะสิ

วิญญัตติสีลันติกถา จบ

อวิญญัตติ ทุสสีลยันติกถา

[๑๔๓๐] สกวาที อวิญญัตติเป็นความทุศีล หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นอทินนาทาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นกาเมสุมิจฉาจาร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นมุสาวาท หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลสมาทานบาปกรรมแล้วให้ทานอยู่ บุญและบาปทั้งสองอย่าง เจริญได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุญและบาปทั้งสองอย่างเจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกันหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการ เป็นไฉน ท้องฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรก ซึ่งไกลกันไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้นธรรมของสัตบุรุษจึงไกลจาก อสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีจริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศลที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้

ส. เมื่อบุคคลสมาทานบาปกรรมแล้ว ถวายจีวรอยู่ ถวายบิณฑบาตอยู่ ถวายเสนาสนะอยู่ ถวายคิลานปัจจยเภสัชชบริขารอยู่ กราบไหว้แก่ผู้ที่ควรกราบไหว้อยู่ ต้อนรับผู้ที่ควรต้อนรับอยู่ กระทำอัญชลีกรรมแก่ผู้ที่ควรอัญชลีกรรมอยู่ กระทำสามีจิกรรมแก่ผู้ที่ควรสามีจิกรรมอยู่ ให้อาสนะแก่ผู้ที่ควรให้อาสนะอยู่ ให้ทางแก่ผู้ที่ควรให้ทางอยู่ บุญและบาปทั้ง ๒ อย่าง เจริญได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุญและบาปทั้ง ๒ อย่าง เจริญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ อย่าง ฯลฯ แห่งจิต ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว ซึ่งเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว อันเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ท้องฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรก ซึ่งไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้นธรรมของสัตบุรุษจึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ที่มีโทษและไม่มีโทษ ที่เลวและประณีต ที่ดำและขาว อันเป็นข้าศึกกัน มาพบกันได้

[๑๔๓๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อวิญญัตติ เป็นความทุศีล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลเป็นผู้สมาทานบาปกรรมไว้แล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลเป็นผู้สมาทานบาปกรรมไว้แล้ว ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่า อวิญญัตติ เป็นความทุศีล ดังนี้

อวิญญัตติ ทุสสีลยันติกถา จบ

วรรคที่ ๑๐ จบ

ทุติยปัณณาสก์ จบ

วรรคที่ ๑๑

ติสโสปิ อนุสยกถา

[๑๔๓๒] สกวาที อนุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นอัพยากฤตคือวิบาก เป็นอัพยากฤตคือกิริยา เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๓] ส. กามราคานุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน กามราคสัญโญชน์ กาโมฆะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัย เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๔] ส. ปฏิฆานุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิฆะ ปฏิฆปริยุฏฐาน ปฏิฆสัญโญชน์ เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิฆะ ปฏิฆปริยุฏฐาน ปฏิฆสัญโญชน์ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิฆานุสัย เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๕] ส. มานานุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มานะ มานปริยุฏฐาน มานสัญโญชน์ เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มานะ มานปริยุฏฐาน มานสัญโญชน์ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มานานุสัย เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๖] ส. ทิฏฐานุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิ ทิฏโฐฆะ ทิฏฐิโยคะ ทิฏฐิปริยุฏฐาน ทิฏฐิสัญโญชน์ เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิ ทิฏโฐฆะ ทิฏฐิโยคะ ทิฏฐิปริยุฏฐาน ทิฏฐิสัญโญชน์ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐานุสัย เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๗] ส. วิจิกิจฉานุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาปริยุฏฐาน วิจิกิจฉาสัญโญชน์ วิจิกิจฉานิวรณ์ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉานุสัย เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๘] ส. ภวราคานุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ภวราคะ ภวราคปริยุฏฐาน ภวราคสัญโญชน์ เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ภวราคะ ภวราคปริยุฏฐาน ภวราคสัญโญชน์ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ภวราคานุสัย เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๓๙] ส. อวิชชานุสัย เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ อวิชชาโยคะ อวิชชาปริยุฏฐาน อวิชชาสัญโญชน์ อวิชชานิวรณ์ เป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ อวิชชาโยคะ อวิชชาปริยุฏฐาน อวิชชาสัญโญชน์ อวิชชานิวรณ์ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชานุสัย เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสัยเป็นอัพยากฤต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและอัพยากฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มีอนุสัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ธรรมที่เป็นกุศลและที่เป็นอกุศล มาพบกัน หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสัยก็เป็นอัพยากฤต น่ะสิ

ส. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัพยากฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มีราคะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและที่เป็นอกุศล มาพบกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็เป็นอัพยากฤต น่ะสิ

[๑๔๔๑] ส. อนุสัย เป็นอเหตุกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคานุสัย เป็นอเหตุกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน กามราคสัญโญชน์ ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ เป็นอเหตุกะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ เป็นสเหตุกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัย เป็นสเหตุกะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิฆานุสัย ฯลฯ มานานุสัย ทิฏฐานุสัย วิจิกิจฉานุสัย ภวราคานุสัย ฯลฯ อวิชชานุสัย เป็นอเหตุกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ อวิชชาโยคะ อวิชชาปริยุฏฐาน อวิชชาสัญโญชน์ อวิชชานิวรณ์ เป็นอเหตุกะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ ฯลฯ อวิชชานิวรณ์ เป็นสเหตุกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชานุสัย เป็นสเหตุกะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสัยเป็นอเหตุกะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและเป็นอัพยากฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มีอนุสัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนุสัยเป็นสเหตุกะโดยเหตุอันนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสัยก็เป็นอเหตุกะ น่ะสิ

ส. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัพยากฤต เป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มีราคะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะเป็นสเหตุกะโดยเหตุอันนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็เป็นอเหตุกะ นะสิ

[๑๔๔๓] ส. อนุสัยวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคานุสัย วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน กามราคสัญโญชน์ กามโมฆะ กามโยคะ กามฉันทนิวรณ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะ กามราคปริยุฏฐาน ฯลฯ กามฉันทนิวรณ์ สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัย สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๔] ส. กามราคานุสัย วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในขันธ์ไหน

ป. นับเนื่องในสังขารขันธ์

ส. สังขารขันธ์วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๕] ส. กามราคานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคะ นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะ นับเนื่องในสังขารขันธ์ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๖] ส. กามราคานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต ส่วนกามราคะ นับเนื่องในสังขารขันธ์ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่ง วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๗] ส. ปฏิฆานุสัย มานานุสัย ทิฏฐานุสัย วิจิกิจฉานุสัย ภวราคานุสัย อวิชชานุสัย วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ อวิชชาโยคะ ฯลฯ อวิชชานิวรณ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชา อวิชโชฆะ อวิชชาโยคะ ฯลฯ อวิชชานิวรณ์ สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชานุสัย สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชานุสัย วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในขันธ์ไหน

ป. นับเนื่องในสังขารขันธ์

ส. สังขารขันธ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชา นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชา นับเนื่องในสังขารขันธ์ สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชานุสัย นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต ส่วนอวิชชา นับเนื่องในสังขารขันธ์ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธ์ส่วนหนึ่งสัมยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๔๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสัยวิปปยุตจากจิต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน เมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัพยากฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มีอนุสัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อนุสัย สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสัยก็วิปปยุตจากจิต น่ะสิ

ส. ปุถุชน ครั้นเมื่อจิตที่เป็นกุศลและที่เป็นอัพยากฤตเป็นไปอยู่ พึงกล่าวว่า ผู้มีราคะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคะ สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็วิปปยุตจากจิต น่ะสิ

ติสโสปิ อนุสยกถา จบ

ญาณกถา

[๑๔๔๙] สกวาที ถึงความไม่รู้จะปราศไปแล้ว เมื่อจิตที่เป็นญาณวิปปยุตเป็นไปอยู่ ไม่พึงกล่าวว่า ผู้มีความรู้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เมื่อราคะปราศไปแล้ว ไม่พึงกล่าวว่า ผู้ปราศจากราคะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถึงความไม่รู้จะปราศไปแล้ว เมื่อจิตที่เป็นญาณวิปปยุตเป็นไปอยู่ ไม่พึงกล่าวว่า ผู้มีความรู้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อโทสะปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อโมหะปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อกิเลสปราศไปแล้ว ไม่พึงกล่าวว่า ผู้หมดกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๐] ส. เมื่อราคะปราศไปแล้ว พึงกล่าวว่า ผู้ปราศจากราคะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อความไม่รู้ปราศไปแล้ว ถึงจิตที่เป็นญาณวิปปยุต จะเป็นไปอยู่ ก็พึงกล่าวว่า ผู้มีความรู้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อโทสะปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อโมหะปราศไปแล้ว ฯลฯ เมื่อกิเลสปราศไปแล้ว พึงกล่าวว่า ผู้หมดกิเลส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อความไม่รู้ปราศไปแล้ว ถึงจิตที่เป็นญาณวิปปยุตจะเป็นไปอยู่ ก็พึงกล่าวว่า ผู้มีความรู้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อความไม่รู้ปราศไปแล้ว ถึงจิตที่เป็นญาณวิปปยุตจะเป็นไปอยู่ ก็พึงกล่าวว่า ผู้มีความรู้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชื่อว่า ผู้มีความรู้ ด้วยความรู้ที่เป็นอดีต ชื่อว่าผู้มีความรู้ ด้วยความรู้ที่ดับแล้ว ที่ปราศไปแล้ว ที่สงบระงับแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ญาณกถา จบ

ญาณังจิตตวิปปยุตตันติกถา

[๑๔๕๑] สกวาที ญาณ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฏฐิ ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ ก็วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญา ปัญญินทรีย์ ปัญญาพละ สัมมาทิฏฐิ ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๒] ส. ญาณ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นับเนื่องในขันธ์ไหน?

ป. นับเนื่องในสังขารขันธ์

ส. สังขารขันธ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ วิปปยุจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญา นับเนื่องในสังขารขันธ์ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ์ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ญาณ นับเนื่องในสังขารขันธ์ แต่วิปปยุตจากจิต ส่วนปัญญานับเนื่องในสังขารขันธ์ และสัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต อีกส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ ส่วนหนึ่งสัมปยุตด้วยจิต ส่วนหนึ่งวิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ญาณวิปปยุตจากจิต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ พึงกล่าวว่าผู้มีญาณ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ญาณ สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ญาณก็วิปปยุตจากจิต น่ะสิ

ส. พระอรหันต์ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ พึงกล่าวว่า ผู้มีปัญญา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญา สัมปยุตด้วยจิตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ปัญญาก็วิปปยุตจากจิต นะสิ

ญาณังจิตตวิปปยุตตันติกถา

อิทังทุกขันติกถา

[๑๔๕๔] สกวาที เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ ญาณว่า นี้ทุกข์ ก็เป็นไป หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้สมุทัย ญาณว่า นี้สมุทัย ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ ญาณว่า นี้ทุกข์ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้นิโรธ ญาณว่า นี้นิโรธ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ ญาณว่า นี้ทุกข์ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้มรรค ญาณว่า นี้มรรค ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๕] ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้สมุทัย แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้สมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้ทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้นิโรธ ฯลฯ นี้มรรค แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้มรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้ทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๖] ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ ญาณว่า นี้ทุกข์ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า รูปไม่เที่ยง ญาณว่า รูปไม่เที่ยง ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ ญาณว่า นี้ทุกข์ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา สังขาร ฯลฯ วิญญาณ ไม่เที่ยง ญาณว่า วิญญาณไม่เที่ยง ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๗] ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ ญาณว่า นี้ทุกข์ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า รูปเป็นอนัตตา ญาณว่า รูปเป็นอนัตตาก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ ญาณว่า นี้ทุกข์ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ เป็นอนัตตา ญาณว่า วิญญาณ เป็นอนัตตา ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๘] ส. เมื่อกล่าววาจาว่า รูปไม่เที่ยง แต่ญาณไม่เป็นไปว่า รูปไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้ทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ ไม่เที่ยง แต่ญาณไม่เป็นไปว่า วิญญาณไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้ทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า รูปเป็นอนัตตา แต่ญาณไม่เป็นไปว่า รูปเป็นอนัตตา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้ทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ เป็นอนัตตา แต่ญาณไม่เป็นไปว่า วิญญาณ เป็นอนัตตา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อกล่าววาจาว่า นี้ทุกข์ แต่ญาณไม่เป็นไปว่า นี้ทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๕๙] ส. เมื่อกล่าววาจาว่า อิทํ ทุกฺขํ (นี้ทุกข์) ญาณว่า อิทํ ทุกฺขํก็เป็นไป หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ญาณว่า อิ ญาณว่า ทํ ญาณว่า ทุ และญาณว่า ขํ ก็เป็นไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อิทังทุกขันติกถา จบ

อิทธิพลกถา

[๑๔๖๐] สกวาที ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อายุนั้น สำเร็จด้วยฤทธิ์ คตินั้น สำเร็จด้วยฤทธิ์ การได้อัตภาพนั้น สำเร็จด้วยฤทธิ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ที่เป็นอดีต พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ที่ประกอบด้วยฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงตั้งอยู่ตลอด ๒ กัลป์ พึงตั้งอยู่ตลอด ๓ กัลป์ พึงตั้งอยู่ตลอด ๔ กัลป์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ยังมีอยู่ หรือว่าตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ไม่มีอยู่

ป. พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ยังมีอยู่

ส. หากว่า พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ยังมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ ดังนี้ ฯลฯ

ป. พึงตั้งอยู่ในเมื่อชีวิต คือชีวิตส่วนที่เหลือ ไม่มีอยู่

ส. ผู้ที่ตายแล้ว พึงตั้งอยู่ ผู้ที่กระทำกาละแล้ว พึงตั้งอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๑] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประคองไว้ด้วยฤทธิ์ว่า ผัสสะ เกิดขึ้นแล้ว อย่าดับไป ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประคองไว้ด้วยฤทธิ์ว่า เวทนาเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ สัญญาเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เจตนาเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ จิตเกิดขึ้นแล้ว ศรัทธาเกิดขึ้นแล้ว วิริยะเกิดขึ้นแล้ว สติเกิดขึ้นแล้ว สมาธิเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว อย่าดับไป ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๒] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประคองไว้ด้วยฤทธิ์ว่า รูปจงเป็นของเที่ยง ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประคองไว้ด้วยฤทธิ์ว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ จงเป็นของไม่เที่ยง ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๓] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประคองไว้ด้วยฤทธิ์ว่า สัตว์ทั้งหลายที่มีความเกิดเป็นธรรมดา อย่าได้เกิดเลย ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงได้เพื่อประคองไว้ด้วยฤทธิ์ว่า สัตว์ทั้งหลายที่มีความแก่เป็นธรรมดา อย่าได้แก่เลย ฯลฯ สัตว์ทั้งหลายที่มีความเจ็บเป็นธรรมดา อย่าได้เจ็บเลย ฯลฯ สัตว์ทั้งหลายที่มีความตายเป็นธรรมดา อย่าได้ตายเลย ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ประกอบด้วยฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ อิทธิบาท ๔ อันผู้หนึ่งผู้ใดอบรม ทำให้มาก ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้เป็นที่พึ่ง ให้แน่วแน่ ช่ำชอง คล่องแคล่วดีแล้ว ผู้นั้นเมื่อหวังอยู่ พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือตลอดกัลป์ส่วนที่เหลือ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ ก็พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ น่ะสิ

[๑๔๖๕] ส. ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ พึงตั้งอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ อย่าง ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พราหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ ธรรม ๔ อย่าง เป็นไฉน? คือ (๑) ผู้มีความแก่เป็นธรรมดา อย่าแก่เลย ดังนี้ ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พราหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ (๒) ผู้มีความเจ็บเป็นธรรมดา อย่าเจ็บเลย ฯลฯ (๓) ผู้มีความตายเป็นธรรมดา อย่าตายเลย ฯลฯ (๔) กรรมทั้งหลายนั้นใด เป็นบาป ข้องอยู่ในสังกิเลส เป็นเหตุให้เกิดในภพใหม่ มีทุกข์เป็นกำไร มีวิบากเป็นทุกข์ เป็นไปเพื่อชาติ ชรา มรณะ ต่อไป อันบุคคลทำแม้ในกาลก่อน วิบากแห่งกรรมทั้งหลายนี้ อย่าได้เกิดเลย ดังนี้ ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พราหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ อย่างนี้แล ไม่มีใครๆ สมณะก็ตาม พราหมณ์ก็ตาม เทวดาก็ตาม มารก็ตาม พรหมก็ตาม ใครๆ ในโลกก็ตาม จะเป็นผู้รับรองได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ผู้ประกอบด้วยกำลังแห่งฤทธิ์พึงตั้งอยู่ได้ตลอดกัลป์ น่ะสิ

อิทธิพลกถา จบ

สมาธิกถา

[๑๔๖๖] สกวาที จิตตสันตติ (ความสืบต่อแห่งจิต) เป็นสมาธิ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. จิตตสันตติที่เป็นอดีต เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตตสันตติ เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตตสันตติที่เป็นอนาคต เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตตสันตติ เป็นสมาธิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตก็ดับไปแล้ว อนาคตก็ยังไม่เกิด มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตก็ดับไปแล้ว อนาคตก็ยังไม่เกิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า จิตตสันตติเป็นสมาธิ

[๑๔๖๗] ป. สมาธิเป็นไปในจิตตขณะอันหนึ่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยจักขุวิญญาณ ชื่อว่าผู้เข้าสมาบัติ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. บุคคลผู้พร้อมเพรียงด้วยโสตวิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยฆานวิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยชิวหาวิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยกายวิญญาณ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยอกุศลจิต ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตสหคตด้วยราคะ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตสหคตด้วยโทสะ ฯลฯ

ผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตสหรคตด้วยโมหะ ฯลฯ ผู้พร้อมเพรียงด้วยจิตสหรคตด้วยอโนตตัปปะ ชื่อว่า ผู้เข้าสมาบัติ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๘] ส. จิตตสันตติเป็นสมาธิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสืบต่อแห่งอกุศลจิต เป็นสมาชิก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตตสันตติที่สหรคตด้วยราคะ ฯลฯ ที่สหรคตด้วยโทสะ ฯลฯ ที่สหรคตด้วยโมหะ ฯลฯ ที่สหรคตด้วยอโนตตัปปะเป็นสมาธิ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๖๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า จิตตสันตติเป็นสมาธิ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอาวุโส นิครนถ์ทั้งหลาย เรานี่แหละพอที่จะไม่หวั่นไหวด้วยกาย ไม่กล่าววาจา เป็นผู้เสวยสุขโดยส่วนเดียว อยู่ตลอด ๗ คืน ๗ วัน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น จิตตสันตติ ก็เป็นสมาธิ น่ะสิ

สมาธิกถา จบ

ธัมมัฏฐิตากถา

[๑๔๗๐] สกวาที ธรรมฐิติ (ความตั้งอยู่แห่งธรรม) เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่แห่งธรรมฐิตินั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความตั้งอยู่แห่งธรรมฐิตินั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่นั้นๆ แลไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวัฏฏะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗๑] ส. ความตั้งอยู่ของรูป เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของรูปนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของรูปนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่นั้นๆ แลไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวัฏฏะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความตั้งอยู่ของเวทนา ฯลฯ ความตั้งอยู่ของสัญญา ฯลฯ ความตั้งอยู่ของสังขารทั้งหลาย ฯลฯ ความตั้งอยู่ของวิญญาณ เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของวิญญาณนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความตั้งอยู่แห่งความตั้งอยู่ของวิญญาณนั้น เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความตั้งอยู่นั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่ง วัฏฏะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ธัมมัฏฐิตากถา จบ

อนิจจตากถา

[๑๔๗๒] สกวาที อนิจจตา (ความไม่เที่ยง) เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความไม่เที่ยงแห่งอนิจจตานั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความไม่เที่ยงแห่งอนิจจตานั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่เที่ยงนั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอน แห่งวัฏฏะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗๓] ส. ชรา เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความชราแห่งชรานั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความชราแห่งชรานั้น เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความชรานั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่ง วัฏฏะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗๔] ส. มรณะ เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรณะของมรณะนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มรณะของมรณะนั้น ก็เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรณะนั้นๆ แล ไม่มีการทำที่สุดแห่งทุกข์ ไม่มีความขาดตอนแห่งวัฏฏะ ไม่มีอนุปาทาปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗๕] ส. รูปเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของรูปก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่เที่ยงเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของความไม่เที่ยง ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความชราของรูปก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความชราของชราก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรธานของรูปก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรณะเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรธานของมรณะนั้น ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณ เป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของวิญญาณก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนิจจตาเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความไม่เที่ยงของอนิจจตา ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความชราแห่งวิญญาณก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชราเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความชราแห่งชราก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิญญาณเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรธานแห่งวิญญาณนั้นก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มรณะเป็นภาวะที่สำเร็จแล้ว แต่ความแตก ความอันตรธานแห่งมรณะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อนิจจตากถา จบ

วรรคที่ ๑๑ จบ.

วรรคที่ ๑๒

สังวโรกัมมันติกถา

[๑๔๗๖] สกวาที ความสำรวมเป็นกรรม หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในชิวหินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในชิวหินทรีย์ เป็นชิวหากรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในชิวหินทรีย์ ฯลฯ ความสำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗๗] ส. ความไม่สำรวม เป็นกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่สำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความไม่สำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในชิวหินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่สำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่สำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในชิวหินทรีย์ เป็นชิวหากรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความไม่สำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความไม่สำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่สำรวมในจักขุนทรีย์ เป็นจักขุกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความไม่สำรวมในมนินทรีย์ เป็นมโนกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความไม่สำรวมในโสตินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในฆานินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในชิวหินทรีย์ ฯลฯ ความไม่สำรวมในกายินทรีย์ เป็นกายกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความสำรวมก็ดี ความไม่สำรวมก็ดี เป็นกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปด้วยจักษุแล้ว เป็นผู้ถือนิมิต ฯลฯ ไม่เป็นผู้ถือนิมิต ฟังเสียงด้วยโสตแล้ว ฯลฯ รู้แจ้งธรรมารมณ์ด้วยใจแล้ว เป็นผู้ถือนิมิต ฯลฯ ไม่เป็นผู้ถือนิมิต ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ความสำรวมก็ดี ความไม่สำรวมก็ดี ก็เป็นกรรม น่ะสิ

สังวโรกัมมันติกถา จบ.

กัมมกถา

[๑๔๗๙] สกวาที กรรมทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ฝ่ายกามาพจร ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรูปาวจร ฝ่ายโลกุตตระ ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ฝ่ายกามาวจร ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เจตนาทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรูปาวจร ก็มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๐] ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า เจตนาทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๑] ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า เจตนาทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๒] ส. เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ฝ่ายกามาวจร ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรูปาวจร ฝ่ายโลกุตตระ ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นวิบากอัพยากฤต ฝ่ายโลกุตตระ ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า เจตนาทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๓] ส. เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ฝ่ายกามาวจร ฝ่ายรูปาวจร ฝ่ายอรูปาวจร ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เจตนาที่เป็นกิริยาอัพยากฤต ฝ่ายอรูปาวจร ไม่มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า เจตนาทั้งปวงมีวิบาก

[๑๔๘๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า กรรมทั้งปวงมีวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไม่กล่าวว่า กรรมทั้งหลายที่ทำด้วยความจงใจ อันบุคคลกระทำแล้ว สั่งสมแล้ว จะสิ้นสุดได้โดยมิได้เสวยวิบาก ก็กรรมนั้นแล ย่อมให้ผลในปัจจุบัน หรือในอัตภาพถัดไป หรือในอัตภาพสืบๆ ไป ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น กรรมทั้งปวงก็มีวิบาก น่ะสิ

กัมมกถา จบ.

สัทโทวิปาโกติกถา

[๑๔๘๕] สกวาที เสียงเป็นวิบาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เสียงเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นทุกข์ เป็นผลที่บุคคลเสวยไม่ทุกข์ไม่สุข สัมปยุตด้วยสุขเวทนา สัมปยุตด้วยทุกขเวทนา สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนา สัมปยุตด้วยผัสสะ สัมปยุตด้วยเวทนาสัมปยุตด้วยสัญญา สัมปยุตด้วยเจตนา สัมปยุตด้วยจิต มีอารมณ์ มีความนึก ความผูกใจ ความสนใจ ความทำไว้ในใจ ความจงใจ ความปรารถนาความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เสียง ไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นทุกข์ ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เสียงไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า เสียงเป็นวิบาก

[๑๔๘๖] ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เสียงเป็นวิบาก เสียงเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๗] ส. เสียงเป็นวิบาก แต่เสียงไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นทุกข์ ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๘๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า เสียงเป็นวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ตถาคตนั้น เป็นผู้มีเสียงดุจเสียงพรหม กล่าวคำด้วยน้ำเสียงอันไพเราะดุจเสียงนกการะเวก เพราะกรรมนั้น อันได้ทำไว้แล้ว ได้สะสมแล้ว ได้เพิ่มพูนแล้ว เป็นกรรมไพบูลย์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น เสียงก็เป็นวิบาก น่ะสิ

สัทโทวิปาโกติกถา จบ.

สฬายตนกถา

[๑๔๘๙] สกวาที จักขายตนะเป็นวิบาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข เป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นทุกข์ ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขายตนะไม่เป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จักขายตนะไม่เป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า จักขายตนะเป็นวิบาก ฯลฯ

ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นผลอันบุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเป็นวิบาก จักขายตนะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขายตนะเป็นวิบาก แต่จักขายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ ฯลฯ

[๑๔๙๐] ส. กายายตนะเป็นวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายายตนะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กายายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายายตนะเป็นวิบาก ฯลฯ

ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายายตนะเป็นวิบาก กายายตนะเป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ มีอารมณ์ มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายายตนะเป็นวิบาก แต่กายายตนะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นผลที่บุคคลเสวยเป็นสุข ฯลฯ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สฬายตนะเป็นวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สฬายตนะเกิดขึ้นเพราะได้ทำกรรมไว้ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า สฬายตนะเกิดขึ้นเพราะได้ทำกรรมไว้ ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า สฬายตนะเป็นวิบาก

สฬายตนะกถา จบ.

สัตตักขัตตุปรมกถา

[๑๔๙๒] สกวาที บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ ได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ได้ปลงชีวิตพระอรหันต์ ได้มีจิตประทุษร้าย ยังพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อ ได้ทำลายสงฆ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๓] ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อตรัสรู้ธรรมในระหว่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้ไม่ควรเพื่อตรัสรู้ธรรมในระหว่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะนั้น ได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ได้ปลงชีวิตพระอรหันต์ ได้มีจิตประทุษร้าย ยังพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อ ได้ทำลายสงฆ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๔] ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิยมที่กำหนดบุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สติปัฏฐาน สัมมัปปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ โพชฌงค์ ที่กำหนดบุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๕] ส. นิยมที่กำหนดบุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า นิยมที่กำหนดบุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง

[๑๔๙๖] ส. สติปัฏฐาน ฯลฯ โพชฌงค์ ที่กำหนดบุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โพชฌงค์ที่กำหนดบุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ ไว้ด้วยความเกิด ๗ ครั้ง เป็นอย่างยิ่ง ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง

[๑๔๙๗] ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ด้วยสกทาคามีนิยม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยอนาคามีนิยม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยอรหัตนิยม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยนิยมอะไร?

ป. ด้วยโสดาปัตตินิยม

[๑๔๙๘] ส. บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนเหล่าหนึ่งเหล่าใด ก้าวลงสู่โสดาปัตตินิยม ชนเหล่านั้นทั้งหมด เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๔๙๙] ส. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้ง เป็นอย่างยิ่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลนั้น เป็นสัตตักขัตตุปรมะ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลนั้นเป็นสัตตักขัตตุปรมะ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าว ว่า บุคคลผู้สัตตักขัตตุปรมะ เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิด ๗ ครั้งเป็นอย่างยิ่ง

สัตตักขัตตุปรมกถา จบ.

โกลังโกลเอกวีชีกถา

[๑๕๐๐] ปรวาที ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้โกลังโกละเป็นผู้เที่ยงต่อความเกิดอีก ๒-๓ ครั้ง หรือ?

สกวาที ถูกแล้ว

ป. บุคคลนั้น เป็นโกลังโกละ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลนั้น เป็นโกลังโกละ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้โกลังโกละเป็นผู้เที่ยงต่อความเกิดอีก ๒-๓ ครั้ง

[๑๕๐๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้เอกพีชี เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิดอีกครั้งเดียว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลนั้น เป็นเอกพีชี มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลนั้น เป็นเอกพีชี ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้เอกพีชี เป็นผู้เที่ยงต่อความเกิดอีกครั้งเดียว

โกลังโกลเอกวีชีกถา จบ.

ชีวิตาโวโรปนกถา

[๑๕๐๒] สกวาที บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงแกล้งปลงชีวิตสัตว์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงแกล้งปลงชีวิตมารดา ฯลฯ พึงแกล้งปลงชีวิตบิดา ฯลฯ พึงแกล้งปลงชีวิตพระอรหันต์ ฯลฯ พึงมีจิตคิดประทุษร้ายยังพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อ ฯลฯ พึงทำลายสงฆ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๐๓] ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงแกล้งปลงชีวิตสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระศาสดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระธรรม ฯลฯ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระสงฆ์ ฯลฯ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในสิกขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๐๔] ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในพระศาสดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในพระศาสดาก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงแกล้งปลงชีวิตสัตว์

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในพระธรรม ฯลฯ ในพระสงฆ์ ฯลฯ ในสิกขา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ เป็นผู้มีความเคารพในสิกขาก็ต้องไม่กล่าว ว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงแกล้งปลงชีวิตสัตว์

[๑๕๐๕] ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ เป็นผู้ไม่มีความเคารพในพระศาสดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงถ่ายอุจจาระรด พึงถ่ายปัสสาวะรด พึงถ่มเขฬะรด ที่พระพุทธสถูปพึงทำพุทธสถูปไว้ทางเบื้องซ้าย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๐๖] ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงแกล้งปลงชีวิตสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย มหาสมุทรดำรงสภาวะ ไว้ ย่อมไม่ล่วงขอบเขต ฉันใด สาวกของเราย่อมไม่ล่วงสิกขา บทนั้น ที่เราบัญญัติไว้แก่สาวกทั้งหลาย แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต ฉันนั้นแล ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงแกล้งปลงชีวิต สัตว์

ชีวิตาโวโรปนกถา จบ.

ทุคคติกถา

[๑๕๐๗] สกวาที บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้ หรือ ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้

[๑๕๐๘] ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงยินดีในเสียง ฯลฯ ในกลิ่น ฯลฯ ในรส ฯลฯ ในโผฏฐัพพะ ของสัตว์ที่เกิดในอบาย ฯลฯ พึงเสพเมถุนธรรม กับนางอมนุษย์ กับนางดิรัจฉาน กับนางนาค พึงรับแพะ พึงรับไก่ และสุกร พึงรับช้าง โค ม้า และลา ฯลฯ พึงรับนกกระทา นกกระจาบ และนกยูง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงรับนกกระทา นกกระจาบ และนกยูง ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้

[๑๕๐๙] ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้ แต่บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ ละทุคติได้ แต่พระอรหันต์ พึงยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้ แต่บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงยินดีในเสียง ฯลฯ ในกลิ่น ฯลฯ ในรส ฯลฯ ในโผฏฐัพพะ ของสัตว์ที่เกิดในอบาย ฯลฯ พึงรับนกกระทา นกกระจาบ และนกยูง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ ละทุคติได้ แต่พระอรหันต์ พึงรับนกกระทา นกกระจาบ และนกยูง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๑๐] ส. พระอรหันต์ ละทุคติได้ และพระอรหันต์ ไม่พึงยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้ และบุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ไม่พึงยินดีในรูปของสัตว์ที่เกิดในอบาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ ละทุคติได้ และพระอรหันต์ ไม่พึงยินดีในเสียง ฯลฯ ในกลิ่น ฯลฯ ในรส ฯลฯ ในโผฏฐัพพะ ของสัตว์ที่เกิดในอบาย ฯลฯ ไม่พึงเสพเมถุนธรรมกับนางอมนุษย์ กับนางดิรัจฉาน กับนางนาค ไม่พึงรับแพะ ไม่พึงรับไก่และสุกร ไม่พึงรับช้าง โค ม้า และลา ฯลฯ ไม่พึงรับนกกระทา นกกระจาบ และนกยูง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้ และบุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ไม่พึงรับนกกระทา นกกระจาบ และนกยูง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๑๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ละทุคติได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ พึงเข้าถึงนรก ฯลฯ พึงเข้าถึงกำเนิดดิรัจฉาน ฯลฯ พึงเข้าถึงภูมิแห่งเปรต หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้มีทิฏฐิสมบัติ ก็ละทุคติได้ น่ะสิ

ทุคคติกถา จบ.

สัตตมภวิกกถา

[๑๕๑๒] ปรวาที ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีภพที่ ๗ เป็นอย่างยิ่ง ละทุคติได้ หรือ?

สกวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีภพที่ ๗ เป็นอย่างยิ่ง พึงเข้าถึงนรก พึงเข้าถึงกำเนิดดิรัจฉาน พึงเข้าถึงภูมิแห่งเปรต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้เกิดในภพที่ ๗ ก็ละทุคติได้ น่ะสิ

สัตตมภวิกกถา จบ.

วรรคที่ ๑๒ จบ.

วรรคที่ ๑๓

กัปปัฏฐกถา

[๑๕๑๓] สกวาที บุคคลผู้กัปปัฏฐะ พึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. กัลป์ ดำรงอยู่ได้ด้วย พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลกได้ด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กัลป์ ดำรงอยู่ได้ด้วย สงฆ์แตกกันได้ด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กัลป์ ดำรงอยู่ได้ด้วย บุคคลผู้กัปปัฏฐะทำกรรมอันเป็นเหตุตั้งอยู่ตลอดกัลป์ได้ด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กัลป์ ดำรงอยู่ได้ด้วย บุคคลผู้กัปปัฏฐะทำกาละได้ด้วย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงดำรงอยู่ตลอดกัลป์ส่วนที่เป็นอดีต พึงดำรงอยู่ตลอดกัลป์ ส่วนที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะ พึงดำรงอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงดำรงอยู่ตลอด ๒ กัลป์ พึงดำรงอยู่ตลอด ๓ กัลป์ พึงดำรงอยู่ตลอด ๔ กัลป์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะ พึงดำรงอยู่ตลอดกัลป์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะ เมื่อกัลป์ถูกไฟไหม้อยู่ ไปไหน

ป. ไปสู่โลกธาตุอื่น

ส. เป็นผู้ตายแล้วไป หรือว่าไปสู่เวหาสได้

ป. เป็นผู้ตายไปแล้ว

ส. กรรมอันเป็นเหตุตั้งอยู่ตลอดกัลป์ เป็นกรรมให้ผลในภพต่อๆ ไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ไปสู่เวหาสได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะ เป็นผู้มีฤทธิ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะ เป็นผู้มีฤทธิ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะ ได้เจริญฉันทอิทธิบาท ได้เจริญวิริยอิทธิบาท ได้เจริญจิตตอิทธิบาท ได้เจริญวิมังสาอิทธิบาท หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๑๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้กัปปัฏฐะ พึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้กัปปัฏฐะ คือ ผู้ทำลายสงฆ์ให้แตกจากกัน จะต้องไปอบาย จะต้องไปนรก ผู้ยินดีในการแยกพวก ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมคลาดจากธรรมเป็นแดนเกษมจากโยคะ เขายังสงฆ์ซึ่งพร้อมเพรียงกันให้แตกกันแล้วจะหมกไหม้อยู่ในนรกตลอดกัลป์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้กัปปัฏฐะ ก็พึงดำรงอยู่ได้ตลอดกัลป์ น่ะสิ

กัปปัฏฐกถา จบ.

กุสลจิตตปฏิลาภกถา

[๑๕๑๕] สกวาที บุคคลผู้กัปปัฏฐะไม่พึงกลับได้กุศลจิต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงให้ทาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

หากว่า บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงให้ทาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้กัปปัฏฐะไม่พึงกลับได้กุศลจิต

[๑๕๑๖] ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะไม่พึงกลับได้กุศลจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงให้จีวร ฯลฯ พึงให้บิณฑบาต ฯลฯ พึงให้เสนาสนะ ฯลฯ พึงให้คิลานปัจจยเภสัชบริขาร พึงให้ของขบเคี้ยง พึงให้ของกิน พึงให้น้ำดื่ม พึงไหว้พระเจดีย์ พึงยกขึ้นซึ่งดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ที่พระเจดีย์ ฯลฯ พึงทำการประทักษิณพระเจดีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงทำการประทักษิณพระเจดีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้กัปปัฏฐะไม่พึงกลับได้กุศลจิต ดังนี้ ฯลฯ

[๑๕๑๗] ป. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงกลับได้กุศลจิต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลผู้กัปปัฏฐะพึงกลับได้กุศลจิต อันเป็นการออกจากอกุศลจิต เป็นเหตุตั้งอยู่ตลอดกัลป์นั้น หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พึงกลับได้กุศลจิตที่เป็นรูปาวจร ฯลฯ ที่เป็นอรูปาวจร ฯลฯ ที่เป็นโลกุตตระ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

กุศลจิตตปฏิลาภกถา จบ.

อนันตราปยุตตกถา

[๑๕๑๘] ปรวาที บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม พึงก้าวลงสู่สัมมัตตนิยามได้ หรือ?

สกวาที ถูกแล้ว

ป. พึงก้าวลงสู่มิจฉัตตนิยาม และสัมมัตตนิยามได้ทั้งสองอย่าง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม พึงก้าวลงสู่สัมมัตตนิยามได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กรรมนั้น ได้ใช้ให้ทำแล้ว ก่อความรำคาญใจให้แล้ว ให้เกิดความวิปฏิสารขึ้นแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กรรมนั้นได้ใช้ให้ทำแล้ว ก่อความรำคาญใจให้แล้ว ให้เกิดความวิปฏิสารขึ้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม พึงก้าวลงสู่สัมมัตตนิยามได้

[๑๕๑๙] ส. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะก้าวลงสู่สัมมัตตนิยาม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เขาได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ได้ปลงชีวิตพระอรหันต์ ได้มีจิตประทุษร้าย ยังพระโลหิตแห่งพระตถาคตให้ห้อได้ ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม ล้มเลิกกรรมนั้นแล้ว บรรเทาความรำคาญใจได้แล้ว กำจัดความวิปฏิสารได้แล้ว เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะก้าวลงสู่สัมมัตตนิยาม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เขาได้ปลงชีวิตมารดา ได้ปลงชีวิตบิดา ฯลฯ ได้ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม ล้มเลิกกรรมนั้นแล้ว บรรเทาความรำคาญใจได้แล้ว กำจัดความวิปฏิสารได้แล้ว เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะก้าวลงสู่สัมมัตตนิยาม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมนั้นได้ล้มเลิกแล้ว ความรำคาญใจก็ได้บรรเทาแล้ว ความวิปฏิสารก็ได้กำจัดแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กรรมนั้นได้ล้มเลิกแล้ว ความรำคาญใจก็ได้บรรเทาแล้ว ความวิปฏิสารก็ได้กำจัดแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม ล้มเลิกกรรมนั้นแล้ว บรรเทาความรำคาญใจได้แล้ว กำจัดความวิปฏิสารได้แล้ว เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะก้าวลงสู่สัมมัตตนิยาม

[๑๕๒๐] ป. บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม พึงก้าวลงสู่สัมมัตตนิยาม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เขาได้ใช้ให้ทำกรรมนั้นแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เขาได้ใช้ให้ทำกรรมนั้นแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ใช้ให้ทำอนันตริยกรรม พึงก้าวลงสู่สัมมัตตนิยามได้

อนันตราปยุตตกถา จบ.

นิยตัสสนิยามกถา

[๑๕๒๑] สกวาที บุคคลผู้แน่นอนแล้ว ย่อมก้าวลงสู่ทางแน่นอน (นิยาม) หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้แน่นอนแล้วในมิจฉัตตะ ก้าวลงสู่สัมมัตตนิยามได้ บุคคลผู้แน่นอนแล้วในสัมมัตตะ ก็ก้าวลงสู่มิจฉัตตนิยามได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้แน่นอนแล้ว ย่อมก้าวลงสู่ทางแน่นอน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังมรรคให้เกิดก่อนแล้ว จึงก้าวลงสู่ทางแน่นอน (นิยาม) ในภายหลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยังโสดาปัตติมรรคให้เกิดก่อนแล้ว จึงก้าวลงสู่โสดาปัตตินิยามในภายหลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยังสกทาคามิมรรค ฯลฯ ยังอนาคามิมรรค ฯลฯ ยังอรหัตมรรคให้เกิดก่อนแล้ว จึงก้าวลงสู่อรหัตนิยามในภายหลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลยังสติปัฏฐาน ฯลฯ ยังสัมมัปปธาน ฯลฯ ยังอิทธิบาท ฯลฯ ยังอินทรีย์ ฯลฯ ยังพละ ฯลฯ ยังโพชฌงค์ให้เกิดก่อนแล้ว จึงก้าวลงสู่ทางแน่นอนในภายหลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๒๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้แน่นอนแล้วย่อมก้าวลงสู่ทางแน่นอน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระโพธิสัตว์ ไม่เป็นผู้ควรเพื่อจะตรัสรู้ธรรมในชาตินั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้แน่นอนแล้ว ก็ย่อมก้าวลงสู่ทางแน่นอนน่ะสิ

นิยตัสสนิยามกถา จบ.

นีวุตกถา

[๑๕๒๓] สกวาที บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิวรณ์ครอบงำแล้ว ละนิวรณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตอันราคะย้อมแล้ว ละราคะ เป็นผู้มีจิตอันโทสะประทุษร้ายแล้ว ละโทสะ เป็นผู้มีจิตหลงแล้ว ละโมหะ เป็นผู้มีจิตเศร้าหมองแล้ว ละกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละราคะด้วยราคะ ละโทสะด้วยโทสะ ละโมหะด้วยโมหะ ละกิเลสด้วยกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ราคะก็สัมปยุตด้วยจิต มรรคก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ราคะเป็นอกุศล มรรคเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ธรรมมีโทษและธรรมไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ธรรมมีโทษและธรรมไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการ เป็นไฉน ฟ้าและแผ่นดินนี้ ประการแรกที่ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของสัตบุรุษจึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ฯลฯ มาพบกัน น่ะสิ

[๑๕๒๔] ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิวรณ์ครอบงำแล้ว ละนิวรณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ภิกษุนั้น ครั้นเมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว เป็นจิต บริสุทธิ์ ผ่องแผ้ว ไม่มีกิเลสเครื่องยั่วยวน มีอุปกิเลสปราศไปแล้ว เป็นจิตอ่อน ควรแก่การงาน ตั้งอยู่ ถึงความเป็นธรรมชาติไม่หวั่นไหวแล้ว อย่างนี้ ย่อมน้อมจิตไป เพื่อญาณเป็นเครื่องสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิวรณ์ครอบงำแล้ว ละนิวรณ์

[๑๕๒๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นผู้มีจิตอันนิวรณ์ครอบงำแล้วละนิวรณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อภิกษุนั้น รู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้น แม้จากกามาสวะ ฯลฯ จิตย่อมหลุดพ้น แม้จากอวิชชาสวะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นผู้มีจิตอันนิวรณ์ครอบงำแล้ว ละนิวรณ์น่ะสิ

นีวุตกถา จบ.

สัมมุขีภูตกถา

[๑๕๒๖] สกวาที บุคคลเป็นผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญโญชน์ ละสัญโญชน์ได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตอันราคะย้อมแล้ว ละราคะ เป็นผู้มีจิตอันโทสะประทุษร้ายแล้ว ละโทสะ เป็นผู้มีจิตหลงแล้ว ละโมหะ เป็นผู้มีจิตเศร้าหมองแล้ว ละกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละราคะด้วยราคะ ละโทสะด้วยโทสะ ละโมหะด้วยโมหะ ละกิเลสด้วยกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ราคะก็สัมปยุตด้วยจิต มรรคก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ราคะเป็นอกุศล มรรคเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการ เป็นไฉน ฟ้าและแผ่นดินนี้ ประการแรก ที่ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของสัตบุรุษ จึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศล และธรรมที่เป็นอกุศล ฯลฯ มาพบกัน

[๑๕๒๗] ส. บุคคลเป็นผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญโญชน์ ละสัญโญชน์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ภิกษุนั้น ครั้นเมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว ฯลฯ อย่างนี้ ย่อมน้อมจิตไปเพื่อญาณเป็นเครื่องสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญญโญชน์ ละสัญโญชน์

[๑๕๒๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญโญชน์ ละสัญโญชน์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อภิกษุนั้น รู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้น แม้จากกามาสวะ ฯลฯ จิตย่อมหลุดพ้น แม้จาก อวิชชาสวะ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เป็นผู้มีจิตพรั่งพร้อมด้วยสัญโญชน์ ละสัญโญชน์ น่ะสิ

สัมมุขีภูตกถา

สมาปันโน อัสสาเทติกถา

[๑๕๒๙] สกวาที ผู้เข้าสมาบัติย่อมยินดี ความยินดีรักใคร่ในฌาน มีฌานเป็นอารมณ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ฌานนั้น เป็นอารมณ์แห่งฌานนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานนั้น เป็นอารมณ์แห่งฌานนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลถูกต้องผัสสะนั้นด้วยผัสสะนั้น เสวยเวทนานั้นด้วยเวทนานั้น จำสัญญานั้นด้วยสัญญานั้น ตั้งเจตนานั้นด้วยเจตนานั้น คิดจิตนั้นด้วยจิตนั้น ตรึกวิตกนั้นด้วยวิตกนั้น ตรองวิจารนั้นด้วยวิจารนั้น ดื่มปีตินั้นด้วยปีตินั้น ระลึกสตินั้นด้วยสตินั้น รู้แจ้งปัญญานั้นด้วยปัญญานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความยินดีรักใคร่ในฌานก็สัมปยุตด้วยจิต ฌานก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความยินดีรักใคร่ในฌานเป็นอกุศล ฌานเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ฟ้าและแผ่นดินนี้ประการแรก ที่ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของสัตบุรุษ จึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมที่เป็นกุศลและธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมที่มีโทษและธรรมที่ไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาวอันเป็นข้าศึกกันมาพบกัน

[๑๕๓๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติย่อมยินดี ความยินดีรักใคร่ในฌาน มีฌานเป็นอารมณ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ สงัดแล้วจากกามทั้งหลาย ฯลฯ บรรลุปฐมฌานอยู่ เธอยินดีในฌานนั้น รักใคร่ฌานนั้น และประสบความปลื้มใจด้วยฌานนั้น บรรลุทุติยฌาน ภายในผ่องใส เพราะวิตกและวิจารสงบ ฯลฯ บรรลุถึงตติยฌาน ฯลฯ บรรลุจตุตถฌานอยู่ ฯลฯ เธอยินดีฌานนั้น รักใคร่ฌานนั้น และประสบความปลื้มใจด้วยฌานนั้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ผู้เข้าสมาบัติก็ยินดี ความยินดีรักใคร่ในฌาน ก็มีฌานเป็นอารมณ์ น่ะสิ

สมาปันโน อัสสาเทติกถา จบ.

อสาตราคกถา

[๑๕๓๑] สกวาที ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ชื่นชมยิ่งในทุกข์ มีอยู่บางพวกที่ปรารถนา กระหยิ่มแสวงหา ค้นหา เสาะหาทุกข์ หมกมุ่นทุกข์ ตั้งอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ชื่นชมยิ่งในสุข มีอยู่บางพวกที่ปรารถนา กระหยิ่ม แสวงหา ค้นหา เสาะหาสุข หมกมุ่นสุขตั้งอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้ชื่นชมยิ่งในสุข มีอยู่บางพวกที่ปรารถนา กระหยิ่ม แสวงหา ค้นหา เสาะหาสุข หมกมุ่นสุข ตั้งอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ ดังนี้

[๑๕๓๒] ส. ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ราคานุสัยนอนเนื่องอยู่ในทุกขเวทนา ปฏิฆานุสัยนอนเนื่องอยู่ในสุขเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ราคานุสัยนอนเนื่องอยู่ในสุขเวทนา ปฏิฆานุสัยนอนเนื่องอยู่ในทุกขเวทนา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ราคานุสัยนอนเนื่องอยู่ในสุขเวทนา ปฏิฆานุสัยนอนเนื่องอยู่ในทุกขเวทนา ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ ดังนี้

[๑๕๓๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลนั้น ประสบความยินดีหรือความยินร้ายอย่างนี้แล้ว เสวยเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง สุขก็ตามทุกข์ก็ตาม มิใช่ทุกข์มิใช่สุขก็ตาม เขาเพลิดเพลิน บ่นถึง หมกมุ่นเวทนานั้นตั้งอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ความยินดีในสิ่งที่ไม่ชอบใจก็มีอยู่ น่ะสิ

อสาตราคกถา จบ.

ธัมมตัณหา อัพยากตาติกถา

[๑๕๓๔] สกวาที ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นวิบากอัพยากฤต เป็นกิริยาอัพยากฤต เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๓๕] ส. ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททตัณหา ฯลฯ คันธตัณหา รสตัณหา ฯลฯ โผฏฐัพพตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๓๖] ส. รูปตัณหาเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททตัณหา ฯลฯ โผฏฐัพพตัณหา เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๓๗] ส. ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตัณหา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ตัณหาพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต

[๑๕๓๘] ส. ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความโลภพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล และธัมมตัณหาก็เป็นความโลภ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความโลภพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นอกุศล และธัมมตัณหาก็เป็นความโลภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต

[๑๕๓๙] ส. โลภะคือธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือรูปตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลภะคือธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือสัททตัณหา ฯลฯ คือโผฏฐัพพตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๐] ส. โลภะคือรูปตัณหาเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือธัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลภะคือสัททตัณหา ฯลฯ คือโผฏฐัพพตัณหาเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือธัมมตัณหาเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๑] ส. ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ตัณหานี้ใด ทำความเกิดอีก เป็นไปกับด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความเพลิดเพลิน เพลิดเพลินยิ่งในอารมณ์นั้นๆ ตัณหาดังกล่าวนี้ คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต

[๑๕๔๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มันเป็นตัณหาในธรรม มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า มันเป็นตัณหาในธรรม ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ธัมมตัณหาเป็นอัพยากฤต

ธัมมตัณหา อัพยากตาติกถา จบ.

ธัมมตัณหา นทุกขสมุทโยติกถา

[๑๕๔๓] สกวาที ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททตัณหา ฯลฯ คันธตัณหา รสตัณหา ฯลฯ โผฏฐัพพตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๔] ส. รูปตัณหาเป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธัมมตัณหาเป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัททตัณหา ฯลฯ คันธตัณหา ฯลฯ รสตัณหา ฯลฯ โผฏฐัพพตัณหาเป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธัมมตัณหาเป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตัณหา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ตัณหาพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย

[๑๕๔๕] ส. ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความโลภพระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย และธัมมตัณหาก็เป็นความโลภ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความโลภ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกขสมุทัย และธัมมตัณหาก็เป็นความโลภ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย

[๑๕๔๖] ส. โลภะคือธัมมตัณหา ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือรูปตัณหา ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลภะคือธัมมตัณหา ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือสัททตัณหา ฯลฯ คือคันธตัณหา ฯลฯ คือรสตัณหา ฯลฯ คือโผฏฐัพพตัณหา ไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๗] ส. โลภะคือรูปตัณหา เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือธัมมตัณหา เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลภะคือสัททตัณหา ฯลฯ คือโผฏฐัพพตัณหา เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะคือธัมมตัณหา เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๔๘] ส. ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ตัณหานี้ใด กระทำความเกิดอีก เป็นไปกับด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความเพลิดเพลิน เพลิดเพลินยิ่งในอารมณ์นั้นๆ ตัณหาดังกล่าวนี้คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย ดังนี้

[๑๕๔๙] ส. ไม่พึงกล่าว ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มันเป็นตัณหาในธรรม มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า มันเป็นตัณหาในธรรม ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธัมมตัณหาไม่เป็นทุกขสมุทัย ดังนี้

ธัมมตัณหา นทุกขสมุทโยติกถา จบ.

วรรคที่ ๑๓ จบ.

วรรคที่ ๑๔

กุสลากุสลปฏิสันทหนกถา

[๑๕๕๐] สกวาที กุศลมูลสืบต่ออกุศลมูลได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งอกุศล ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งอกุศล ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กุศล มูล สืบต่ออกุศลมูล

[๑๕๕๑] ส. กุศลมูลสืบต่ออกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อกุศลย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กุศลย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย ก็ต้องไม่กล่าวว่า กุศลมูลสืบต่ออกุศลมูลได้ ดังนี้

[๑๕๕๒] ส. กุศลมูลย่อมสืบต่ออกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เนกขัมมสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งกามสัญญา อัพยาปาทสัญญาเกิดขึ้น ได้ในลำดับแห่งพยาปาทสัญญา อวิหิงสาสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำแห่งวิหงสา -

สัญญา เมตตาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งพยาบาท กรุณาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งวิหิงสา มุทิตาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งอรติ อุเบกขาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งปฏิฆะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕๓] ส. อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งอกุศล ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งอกุศลมูล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกุศล ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อกุศลมูลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อกุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อกุศลเกิดขึ้นแก่ผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้

[๑๕๕๔] ส. อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อกุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยแยบคาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อกุศลเกิดขึ้น แก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคาย มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อกุศลเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจโดยไม่แยบคายก็ต้องไม่กล่าว ว่า อกุศลมูล ย่อมสืบต่อกุศลมูลได้ ดังนี้

[๑๕๕๕] ส. อกุศลมูล สืบต่อกุศลมูลได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งเนกขัมมสัญญา พยาปาทสัญญาเกิดขึ้น ได้ในลำดับแห่งอัพยาปาทสัญญา วิหิงสาสัญญาเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่ง อวิหิงสาสัญญา พยาบาทเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งเมตตา วิหิงสาเกิดขึ้น ได้ในลำดับแห่งกรุณา อรติเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งมุทิตา ปฏิฆะเกิดขึ้น ได้ในลำดับแห่งอุเบกขา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า กุศลมูลสืบต่ออกุศลมูลได้ อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูลได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. จิตกำหนัดในวัตถุนั้นเทียว ก็คลายกำหนัดในวัตถุนั้นเทียว ก็กำหนัดใน วัตถุนั้นเทียว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า จิตกำหนัดในวัตถุใดเทียว ก็คลายกำหนัดในวัตถุนั้นเทียว คลายกำหนัดในวัตถุใดเทียว ก็กำหนัดในวัตถุนั้นเทียว ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า กุศลมูลสืบต่ออกุศลมูลได้ อกุศลมูลสืบต่อกุศลมูล ได้

กุสลากุสลปฏิสันทหนกถา จบ

สฬายตนุปปัตติกถา

[๑๕๕๗] สกวาที อายตนะ ๖ เกิดขึ้นในครรภ์มารดา ไม่ก่อนไม่หลังกัน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบครัน มีอินทรีย์อันไม่พร่องหยั่งลงในครรภ์มารดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕๘] ส. จักขายตนะเกิดขึ้นพร้อมกับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ (ปฏิสนธิจิต) หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มือ เท้า ศีรษะ หู จมูก ปาก ฟัน ก็เกิดขึ้นพร้อมกับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ เกิดขึ้นพร้อมกับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มือ เท้า ศีรษะ หู จมูก ปาก ฟัน ก็ตั้งขึ้นพร้อมกับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๕๙] ป. จักขายตนะเกิดขึ้นแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดาในภายหลังหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดา กระทำกรรมเพื่อได้จักษุในท้องมารดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดาในภายหลัง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดานั้น กระทำกรรมเพื่อได้ชิวหาในครรภ์มารดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดาในภายหลัง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดา กระทำกรรมเพื่อได้กระดูกในครรภ์มารดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๖๐] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดาในภายหลัง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า สัตว์ผู้เกิดในครรภ์เกิดเป็นกลละขึ้นก่อน จากกลละเกิด เป็นอัมพุทะ จากอัมพุทะ เกิดเป็นเปสิ จากเปสิ เกิดเป็นฆนะ จากฆนะ เกิดเป็นปัญจสาขา ผม ขน และเล็บ ก็มารดาบริโภคสิ่งใด คือ ข้าว น้ำ และ โภชนะ และทารกผู้อยู่ในครรภ์มารดานั้น เติบโตขึ้นในครรภ์มารดานั้น ด้วยอาหาร คือ ข้าว น้ำ และโภชนะ ที่มารดาของตนบริโภค ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริงมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก ก็เกิดแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดา ในภายหลังน่ะสิ

สฬายตนุปปัตติกถา จบ

อนันตรปัจจยกถา

[๑๕๖๑] สกวาที โสตวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งจักขุวิญญาณ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งโสตวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะโสตวิญญาณเกิดขึ้นได้ ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ ฉะนั้นจึงไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งจักขุวิญญาณ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งโสตวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตวิญญาณเกิดขึ้นแก่ผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตวิญญาณ ย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ แก่ผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าโสตวิญญาณย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โสตวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ

[๑๕๖๒] ส. โสตวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำไว้ในใจซึ่งนิมิต คือรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตวิญญาณเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำไว้ในใจซึ่งนิมิตคือรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๖๓] ส. จักขุวิญญาณ มีรูปเป็นอารมณ์อย่างเดียว ไม่มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตวิญญาณมีรูปเป็นอารมณ์อย่างเดียว ไม่มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขุวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักษุและรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสตวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักษุและรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสตวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักษุและรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่าโสตวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักษุและรูปดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า จักขุวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า จักขุวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า โสตวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยจักขุและรูป

ส. โสตวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขุวิญญาณอันนั้น โสตวิญญาณก็นั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๖๔] ส. ฆานวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งโสตวิญญาณ ฯลฯ ชิวหาวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งฆานวิญญาณ ฯลฯ

[๑๕๖๕] ส. กายวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งชิวหาวิญญาณ ความนึก ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกายวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะกายวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาณ ฉะนั้นจึงไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งชิวหาวิญญาณ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแหละ เพื่อความเกิดขึ้นแห่งกายวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายวิญญาณเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายวิญญาณย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กายวิญญาณย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาณ

[๑๕๖๖] ส. กายวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชิวหาวิญญาณย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจซึ่งนิมิตคือรส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายวิญญาณเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ทำไว้ในใจ ซึ่งนิมิตคือรส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชิวหาวิญญาณมีรสเป็นอารมณ์อย่างเดียว มิได้มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายวิญญาณมีรสเป็นอารมณ์อย่างเดียว มิได้มีอย่างอื่นเป็นอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชิวหาวิญญาณเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กายวิญญาณเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายวิญญาณเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า กายวิญญาณเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า ชิวหาวิญญาณเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยลิ้นและรส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า ชิวหาวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยลิ้นและรส ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า กายวิญญาณเกิดขึ้นเพราะอาศัยลิ้นและรส

ส. กายวิญญาณเกิดขึ้นได้ในลำดับแห่งชิวหาวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชิวหาวิญญาณอันนั้น กายวิญญาณก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๖๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า วิญญาณ ๕ เกิดขึ้นในลำดับแห่งกันและกัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลบางคน ฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรีเห็นรูปด้วยฟังเสียงด้วย สูดกลิ่นด้วย ลิ้มรสด้วย ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วย (ในขณะเดียวกัน) มีอยู่ มิใช่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า บุคคลบางคน ฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรีเห็นรูปด้วย ฟังเสียงด้วย สูตรกลิ่นด้วย ลิ้มรสด้วย ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วย (ในขณะเดียวกัน) มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า วิญญาณ ๕ เกิดขึ้นในลำดับแห่งกันและกันแล

อนันตรปัจจยกถา จบ

อริยรูปกถา

[๑๕๖๘] สกวาที อริยรูปอาศัยมหาภูตรูป หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อริยรูปเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มหาภูตรูปเป็นกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มหาภูตรูปเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยรูปเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อริยรูปอาศัยมหาภูตรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยรูปเป็นอนาสวะ เป็นอสัญโญชนียะ เป็นอคันถนียะ เป็นอโนฆนียะ เป็นอโยคนียะ เป็นอนีวรณียะ เป็นอปรามัฏฐะ เป็นอนุปาทานิยะ เป็นอสังกิเลสิกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มหาภูตรูป เป็นอนาสวะ ฯลฯ เป็นอสังกิเลสิกะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มหาภูตรูป เป็นสาสวะ เป็นสัญโญชนียะ ฯลฯ เป็นสังกิเลสิกะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยรูป เป็นสาสวะ เป็นสัญโญชนียะ ฯลฯ เป็นสังกิเลสิกะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๖๙] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อริยรูปอาศัยมหาภูตรูป หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย รูปอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ มหาภูตรูป ๔ และรูปที่อาศัยมหาภูตรูป ๔ ดังนี้เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น อริยรูปก็อาศัยมหาภูตรูป น่ะสิ

อริยรูปกถา จบ

อัญโญ อนุสโยติกถา

[๑๕๗๐] สกวาที กามราคานุสัยอย่างหนึ่ง กามราคปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. กามราคะอย่างหนึ่ง กามราคปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะอันนั้น กามราคปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กามราคานุสัยอันนั้น กามราคปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๑] ส. ปฏิฆานุสัยอย่างหนึ่ง ปฏิฆปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิฆะอย่างหนึ่ง ปฏิฆปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฏิฆะอันนั้น ปฏิฆปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฏิฆานุสัยอันนั้น ปฏิฆปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๒] ส. มานานุสัยอย่างหนึ่ง มานปริยุฏฐาน ก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มานะอย่างหนึ่ง มานปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มานะอันนั้น มานปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มานานุสัยอันนั้น มานปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๓] ส. ทิฏฐานุสัยอย่างหนึ่ง ทิฏฐิปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิอย่างหนึ่ง ทิฏฐิปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิอันนั้น ทิฏฐิปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐานุสัยอันนั้น ทิฏฐิปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๔] ส. วิจิกิจฉานุสัยอย่างหนึ่ง วิจิกิจฉาปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉาอย่างหนึ่ง วิจิกิจฉาปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิจิกิจฉาอันนั้น วิจิกิจฉาปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉานุสัยอันนั้น วิจิกิจฉาปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๕] ส. ภวราคานุสัยอย่างหนึ่ง ภวราคปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ภวราคะอย่างหนึ่ง ภวราคปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ภวราคะอันนั้น ภวราคปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ภวราคานุสัยอันนั้น ภวราคปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๖] ส. อวิชชานุสัยอย่างหนึ่ง อวิชชาปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชาอย่างหนึ่ง อวิชชาปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อวิชชานุสัยอันนั้น อวิชชาปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อวิชชานุสัยนั้น อวิชชาปริยุฏฐานก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๗๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อนุสัยอย่างหนึ่ง ปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน ครั้นเมื่อจิตที่เป็นกุศลหรืออัพยากฤต เป็นไปอยู่พึงกล่าวว่า ผู้มีอนุสัย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พึงกล่าวว่า ผู้มีจิตอันปริยุฏฐานกลุ้มรุม หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อนุสัยก็อย่างหนึ่ง ปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่งน่ะสิ

ส. ปุถุชน ครั้นเมื่อจิตที่เป็นกุศลหรืออัพยากฤต เป็นไปอยู่พึงกล่าวว่า ผู้มีราคะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงกล่าวว่า มีจิตอันปริยุฏฐานกลุ้มรุม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น ราคะก็อย่างหนึ่ง ปริยุฏฐานก็อย่างหนึ่ง น่ะสิ

อัญโญ อนุสโยติกถา จบ

ปริยุฏฐาน จิตตวิปปยุตตันติกถา

[๑๕๗๘] สกวาที ปริยุฏฐานวิปปยุตจากจิต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็นจักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปริยุฏฐาน วิปปยุตจากจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ ฯลฯ จิตเป็นอกุศล จิตเศร้าหมอง ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ ฯลฯ จิตเป็นอกุศล จิตเศร้าหมอง มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ ฯลฯ จิตเป็นอกุศล จิตเศร้าหมอง มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปริยุฏฐานวิปปยุตจากจิต ดังนี้

ปริยุฏฐาน จิตตวิปปยุตตันติกถา จบ

ปริยาปันนกถา

[๑๕๗๘] สกวาที รูปราคะ นอนเนื่องอยู่ในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปราคะ เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กามราคะ ไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะสหรคต เกิดร่วม ระคน

สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน จะมีวัตถุเป็นอันเดียวกัน จะมีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ ก็หามิได้ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ ก็หามิได้กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กามราคะ ไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ฯลฯ จะมีอารมณ์อันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปราคะ นอนเนื่องอยู่ในรูปธาตุ นับเนื่องอยู่ในรูปธาตุ ฯลฯ

[๑๕๘๐] ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัททธาตุ นับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โผฏฐัพพราคะ นอนเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ นับเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๑] ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัททธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โผฏฐัพพราคะ นอนเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปราคะ นอนเนื่องในรูปธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๒] ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรูปราคะ เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปราคะ จะเป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ จะเป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ จะเป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ฯลฯ จะมีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อรูปราคะ ไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ฯลฯ จะมีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุนับเนื่องในอรูปธาตุ

[๑๕๘๓] ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัททธาตุ นับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โผฏฐัพพราคะ นอนเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ นับเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๔] ส. สัททราคะ นอนเนื่องในสัททธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. คันธราคะ ฯลฯ รสราคะ ฯลฯ โผฏฐัพพราคะ นอนเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรูปราคะ นอนเนื่องในอรูปธาตุ แต่ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปราคะนอนเนื่องในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ อรูปราคะนอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กามราคะนอนเนื่องในกามธาตุ นับเนื่องในกามธาตุ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กามราคะนอนเนื่องในกามธาตุ นับเนื่องในกามธาตุด้วยเหตุนั้น นะท่านต้องกล่าวว่า รูปราคะนอนเนื่องในรูปธาตุ นับเนื่องในรูปธาตุ อรูปราคะนอนเนื่องในอรูปธาตุ นับเนื่องในอรูปธาตุ

ปริยาปันนกถา จบ

อัพยากตกถา

[๑๕๘๖] สกวาที ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นวิบากอัพยากฤต เป็นกิริยาอัพยากฤต เป็นรูป เป็นนิพพาน เป็น จักขายตนะ ฯลฯ เป็นโผฏฐัพพายตนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ จิตที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิ เป็น อัพยากฤต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๗] ส. ผัสสะที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา เจตนา จิตที่สัมปยุตด้วยทิฏฐิ เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิเป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๘] ส. ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทิฏฐิไม่มีผล ไม่มีวิบาก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทิฏฐิมีผล มีวิบาก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทิฏฐิมีผล มีวิบาก ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต

[๑๕๘๙] ส. ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทษทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า มีมิจฉาทิฏฐิเป็นอย่างยิ่งมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า โทษทั้งหลายพระผู้มีพระภาคตรัสว่า มีมิจฉาทิฏฐิเป็นอย่างยิ่ง ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต

[๑๕๙๐] ส. ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรวัจฉะ มิจฉาทิฏฐิแลเป็นอกุศล สัมมาทิฏฐิเป็นกุศล ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต

[๑๕๙๑] ส. ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรปุณณะ เรากล่าวคติของบุคคลผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ (ว่าเป็น) อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๒ อย่างคือ นรก หรือกำเนิดดิรัจฉาน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต ดังนี้

[๑๕๙๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรวัจฉะ คำว่าโลกเที่ยงนี้ เรามิได้พยากรณ์ คำว่า โลกขาดสูญนี้ เราก็มิได้พยากรณ์ คำว่าโลกมีที่สุด ฯลฯ คำว่า โลกไม่มีที่สุด คำว่า ชีพอันนั้น สรีระก็อันนั้น คำว่า ชีพเป็นอื่น สรีระก็เป็นอื่น คำว่า สัตว์ยังเป็นอยู่เบื้องหน้าแต่มรณะ คำว่า สัตว์เป็นอยู่เบื้องหน้าแต่มรณะ คำว่า สัตว์ยังเป็นอยู่ก็มีไม่เป็นอยู่ก็มี เบื้องหน้าแต่มรณะ คำว่า สัตว์ยังเป็นอยู่ก็ไม่ใช่ไม่เป็นอยู่ก็ไม่ใช่ เบื้องหน้าแต่มรณะนี้ เราก็มิได้พยากรณ์ ดังนี้เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ทิฏฐิก็เป็นอัพยากฤต น่ะสิ

[๑๕๙๓] ส. ทิฏฐิเป็นอัพยากฤต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กายกรรมใดก็ดี อันบุคคลผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ สมาทานให้บริบูรณ์ตามทิฏฐิ ฯลฯ วจีกรรม

ใดก็ดี ฯลฯ มโนกรรมใดก็ดี อันบุคคลผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ สมาทาน
ให้บริบูรณ์ตามทิฏฐิ เจตนาใดก็ดี ความปรารถนาใดก็ดี ความตั้ง
ใจใดก็ดี สังขารเหล่าใดก็ดี ของบุคคลผู้เป็นมิจฉาทิฏฐิ ธรรมเหล่า
นั้นทั้งหมด ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อผลอันไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่
ไม่น่าชอบใจ เพื่อสิ่งอันไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ ดังนี้
เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอัพยากฤตน่ะสิ

อัพยากตกถา จบ

อปริยาปันนกถา

[๑๕๘๔] สกวาที ทิฏฐิ เป็นอปริยาปันนะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล
เป็นสกทาคามิมรรค เป็นสกทาคามิผล เป็นอนาคามิมรรค เป็นอนาคามิผล
เป็นอรหัตตมรรค เป็นอรหัตตผล เป็นสติปัฏฐาน เป็นสัมมัปปธาน เป็น
อิทธิบาท เป็นอินทรีย์ เป็นพละ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๕๘๕] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทิฏฐิเป็นอปริยาปันนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน พึงกล่าวว่า ผู้ปราศจากกำหนัดในกามทั้งหลาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้ปราศจากทิฏฐิ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ทิฏฐิเป็นอปริยาปันนะ น่ะสิ

อริปยาปันนกถา จบ

วรรคที่ ๑๔ จบ

วรรคที่ ๑๕

ปัจจยตากถา

[๑๕๙๖] สกวาที ความเป็นปัจจัย ท่านจำกัดไว้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. วิมังสา เป็นเหตุและเป็นอธิบดีด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิมังสา เป็นเหตุและเป็นอธิบดีด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้อง กล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยเหตุปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย

[๑๕๙๗] ฉันทาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ฉันทาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนั้นนะท่าน จึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาต ปัจจัย

[๑๕๙๘] ส. วิริยาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิริยาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึง ต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาต ปัจจัย

ส. วิริยาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรมและเป็นอินทรีย์ด้วยมิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิริยาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรมและเป็นอินทรีย์ด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย

[๑๕๙๙] ส. วิริยาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม และเป็นองค์แห่งมรรคด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

หากว่า วิริยาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรมและเป็นองค์แห่งมรรคด้วย ด้วย เหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัย โดยมรรคปัจจัย

[๑๖๐๐] ส. จิตตาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จิตตาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย

[๑๖๐๑] ส. จิตตาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม และเป็นอาหารด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จิตตาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรมและเป็นอาหารด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย

[๑๖๐๒] ส. จิตตาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม และเป็นอินทรีย์ด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จิตตาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรมและเป็นอินทรีย์ด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย

[๑๖๐๓] ส. วิมังสาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิมังสาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย

[๑๖๐๔] ส. วิมังสาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม และเป็นอินทรีย์ด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิมังสาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรมและเป็นอินทรีย์ด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอินทริยปัจจัย

[๑๖๐๕] ส. วิมังสาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรม และเป็นองค์แห่งมรรคด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิมังสาธิปติ เป็นอธิบดีแห่งสหชาตธรรมและเป็นองค์แห่งมรรคด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย

[๑๖๐๖] ส. ปัจจเวกขณา ทำอริยธรรมให้หนัก บังเกิดขึ้นและทำอริยธรรมนั้น ให้เป็นอารมณ์ด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่าปัจจเวกขณา ทำอริยธรรมให้หนัก บังเกิดขึ้น และทำอริยธรรมนั้นให้เป็นอารมณ์ด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า (อริยธรรม) เป็นปัจจัยโดยอธิปติปัจจัย และเป็นปัจจัยโดยอารัมมณปัจจัย

[๑๖๐๗] ส. กุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งกุศลธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งกุศลธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย

[๑๖๐๘] ส. อกุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งอกุศลธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อกุศลธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย แห่งอกุศลธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย

[๑๖๐๙] ส. กิริยาอัพยากตธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย แห่งกิริยาอัพยากตธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กิริยาอัพยากตธรรมก่อนๆ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยแห่งกิริยาอัพยากตธรรมหลังๆ และเป็นอาเสวนะด้วย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย (และ) เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย

[๑๖๑๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความเป็นปัจจัย ท่านจำกัดไว้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นปัจจัยโดยเหตุปัจจัยก็ได้ เป็นปัจจัยโดยอารัมมณปัจจัยก็ได้ เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัยก็ได้ เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัยก็ได้ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นปัจจัยท่านก็จำกัดไว้ น่ะสิ

ปัจจยตากถา จบ

อัญญมัญญปัจจยกถา

[๑๖๑๑] สกวาที สังขารเกิด เพราะอวิชชาเป็นปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า แม้เพราะสังขารเป็นปัจจัยก็เกิดอวิชชาได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อวิชชาเกิดพร้อมกกับสังขาร มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อวิชชาเกิดพร้อมกับสังขาร ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า แม้เพราะอวิชชาเป็นปัจจัยก็เกิดสังขารได้ แม้เพราะสังขารเป็นปัจจัยก็เกิดอวิชชาได้

[๑๖๑๒] ส. อุปาทานเกิดเพราะตัณหาเป็นปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า แม้เพราะอุปาทานเป็นปัจจัยก็เกิดตัณหาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตัณหาเกิดพร้อมกับอุปาทาน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ตัณหาเกิดพร้อมกับอุปทาน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า แม้เพราะตัณหาเป็นปัจจัยก็เกิดอุปาทานได้ แม้เพราะอุปาทานเป็นปัจจัยก็เกิดตัณหาได้

[๑๖๑๓] ป. คำว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะชราและมรณะเป็นปัจจัย จึงเกิดชาติ เพราะชาติเป็นปัจจัย จึงเกิดภพ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ส. ไม่มี

ป. ถ้าอย่างนั้น สังขารก็เกิดเพราะอวิชชาเป็นปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า แม้เพราะสังขารเป็นปัจจัยก็เกิดอวิชชาได้ อุปาทานเกิดเพราะตัณหาเป็นปัจจัยเท่านั้น ไม่พึงกล่าวว่า แม้เพราะอุปาทานเป็นปัจจัยก็เกิดตัณหาได้

[๑๖๑๔] ส. คำว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะวิญญาณเป็นปัจจัยจึงเกิดนามรูป แม้เพราะนามรูปเป็นปัจจัย ก็เกิดวิญญาณได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น สังขารก็เกิดแม้เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย อวิชชาก็เกิดแม้เพราะสังขารเป็นปัจจัย อุปาทานก็เกิดแม้เพราะตัณหาเป็นปัจจัย ตัณหาก็เกิดแม้เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย น่ะสิ

อัญญมัญญปัจจยกถา จบ

อัทธากถา

[๑๖๑๕] สกวาที อัทธา (ระยะกาล) เป็นปรินิปผันนะ (สภาวะที่สำเร็จแล้ว) หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อัทธาส่วนอดีต เป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อัทธาส่วนอนาคต เป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อัทธาส่วนปัจจุบัน เป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เป็นอดีต เป็นอัทธาส่วนอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัทธาส่วนอดีต เป็น ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เป็นอนาคต เป็นอัทธาส่วนอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัทธาส่วนอนาคต เป็น ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอัทธาส่วนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัทธาส่วนปัจจุบัน เป็น ๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ขันธ์ ๕ ที่เป็นอดีต เป็นอัทธาส่วนอดีต ขันธ์ ๕ ที่เป็นอนาคต เป็นอัทธาส่วนอนาคต ขันธ์ ๕ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอัทธาส่วนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัทธา เป็น ๑๕ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อายตนะ ๑๒ ที่เป็น อดีตเป็นอัทธาส่วนอดีต อายตนะ ๑๒ ที่เป็นอนาคตเป็นอัทธาส่วนอนาคต อายตนะ ๑๒ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอัทธาส่วนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัทธา เป็น ๓๖ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธาตุ ๑๘ ที่เป็นอดีตเป็นอัทธาส่วนอดีต ธาตุ ๑๘ ที่เป็นอนาคตเป็นอัทธาส่วนอนาคต ธาตุ ๑๘ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอัทธาส่วนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัทธา เป็น ๕๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอดีต เป็นอัทธาส่วนอดีต อินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นอนาคต เป็นอัทธาส่วนอนาคต อินทรีย์ ๒๒ ที่เป็นปัจจุบัน เป็นอัทธาส่วนปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัทธาเป็น ๖๖ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๑๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า อัทธา เป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุมี ๓ อย่าง. ๓ อย่างเป็นไฉน? บุคคลพึงกล่าวกถาปรารภระยะกาลส่วนอดีตว่า ระยะกาลที่ล่วงแล้วได้เป็นแล้วอย่างนี้ ดังนี้บ้าง พึงกล่าวกถาปรารภ ระยะกาลส่วนอนาคตว่า ระยะกาลส่วนอนาคตจักเป็นอย่างนี้ ดังนี้บ้าง พึงกล่าวกถาปรารภระยะกาลส่วนปัจจุบัน ณ บัดนี้ว่า ปัจจุบันเป็นอยู่ในบัดนี้ อย่างนี้ ดังนี้บ้าง ดูกรภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุมี ๓ อย่าง ฉะนั้น ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น อัทธาก็เป็นปรินิปผันนะ น่ะสิ

อัทธากถา จบ

ขณลยมุหุตตกถา

[๑๖๑๗] สกวาที ขณะเป็นปรินิปผันนะ ลยะ เป็นปรินิปผันนะ มุหุตตะเป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๑๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า มุหุตตะเป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุนี้มี ๓ อย่าง ๓ อย่างเป็นไฉน? บุคคลพึงกล่าวกถาปรารภระยะกาลส่วนอดีตว่า ระยะกาลที่ล่วงแล้วได้เป็นแล้วอย่างนี้ ดังนี้บ้าง พึงกล่าวกถาปรารภระยะกาลส่วนอนาคตว่า ระยะกาลส่วนอนาคตจักเป็นอย่างนี้ ดังนี้บ้าง พึงกล่าวกถาปรารภระยะกาลปัจจุบัน ณ บัดนี้ว่า ปัจจุบันมีอยู่ ณ บัดนี้ อย่างนี้ ดังนี้บ้าง ดูกรภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุ ๓ อย่าง ฉะนี้แล ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น มุหุตตะ ก็เป็นปรินิปผันนะ น่ะสิ

ขณลยมุหุตตกถา จบ

อาสวกถา

[๑๖๑๙] สกวาที อาสวะ ๔ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า อาสวะ ๔ ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อาสวะเหล่านั้น เป็นอารมณ์ของอาสวะโดยอาสวะเหล่าใด อาสวะ
เหล่านั้น มีอยู่พวกหนึ่ง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น อาสวะ ๔ ก็ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ น่ะสิ

อาสวกถา จบ

ชรามรณกถา

[๑๖๒๐] สกวาที ชรามรณะแห่งโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล
ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามณะแห่งโสดาปัตติมรรค ก็เป็นโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งโสดาปัตติมรรค ก็เป็นโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งโสดาปัตติผล ก็เป็นโสดาปัตติผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งสกทาคามิมรรค ฯลฯ แห่งสกทาคามิผล ฯลฯ แห่ง
อนาคามิมรรค ฯลฯ แห่งอนาคามิผล ฯลฯ แห่งอรหัตมรรค ก็เป็น
อรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งอรหัตมรรค ก็เป็นอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชรามรณะแห่งอรหัตผล ก็เป็นอรหัตผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชรามรณะแห่งสติปัฏฐาน แห่งสัมมัปปธาน แห่งอิทธิบาท แห่งอินทรีย์ แห่งพละ ฯลฯ ชรามรณะแห่งโพฌงค์ ก็เป็นโพฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๒๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ชรามรณะแห่งโลกุตตรธรรม ก็เป็นโลกุตตระหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นโลกิยะ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็เป็นโลกุตตระ น่ะสิ

ชรามรณกถา จบ

สัญญาเวทยิตกถา

[๑๖๒๒] สกวาที สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกุตตระ หรือ?

ปราวที ถูกแล้ว

ส. เป็นมรรค เป็นผล เป็นนิพพาน เป็นโสดาปัตติมรรค เป็นโสดาปัตติผล ฯลฯ เป็นโพชฌงค์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกุตตระ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นโลกิยะ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็เป็นโลกุตตระ น่ะสิ

สัญญาเวทยิตกถก จบ

สัญญาเวทยิตกถา ที่ ๒

[๑๖๒๓] สกวาที สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกิยะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเวทนา ฯลฯ เป็นสัญญา ฯลฯ เป็นสังขาร ฯลฯ เป็นวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นกามาวจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นรูปาวจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นอรูปาวจร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๒๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นโลกิยะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เป็นโลกุตตระ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็เป็นโลกิยะ น่ะสิ

สัญญาเวทยิตกถา ที่ ๒ จบ

สัญญาเวทยิตกถา ที่ ๓

[๑๖๒๕] สกวาที บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ พึงกระทำกาละ (ตาย) หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ผัสสะอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด เวทนาอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด สัญญาอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด เจตนาอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด จิตอันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต อันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ผัสสะ สัญญา เจตนา จิต อันเกิดในสมัยมีความตายเป็นที่สุด ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ พึงทำกาละ ดังนี้

[๑๖๒๖] ส. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ พึงทำกาละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะ มีการทำกาละ บุคคลผู้ไม่มีเวทนา มีการทำกาละ ฯลฯ บุคคลผู้ไม่มีจิต มีการทำกาละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีผัสสะ มีการทำกาละ ฯลฯ บุคคลผู้มีจิต มีการทำกาละ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีผัสสะ มีการทำกาละ ฯลฯ บุคคลผู้มีจิต มีการทำกาละ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ พึงทำกาละดังนี้

[๑๖๒๗] ส. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ พึงทำกาละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยาพิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยาพิษไม่พึงเข้าไป ศาตราไม่พึงเข้าไป ไฟไม่พึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ยาพิษไม่พึงเข้าไป ศาตราไม่พึงเข้าไป ไฟไม่พึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ พึงทำกาละ

[๑๖๒๘] ส. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ พึงทำกาละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยาพิษพึงเข้าไป ศาตราพึงเข้าไป ไฟพึงเข้าไป ในกายของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มิได้เข้านิโรธ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่พึงทำกาละ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. นิยามอันเป็นเหตุนิยมว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่พึงทำกาละ มีอยู่หรือ?

ส. ไม่มี

ป. หากว่า นิยามอันเป็นเหตุนิยมว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่พึงทำกาละ ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ไม่พึงทำกาละ

[๑๖๒๙] ส. บุคคลผู้พรั่งพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ ไม่พึงทำกาละ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิยามอันเป็นเหตุนิยมว่า บุคคลผู้พรั่งพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ ไม่พึงทำกาละ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า นิยามอันเป็นเหตุนิยมว่า บุคคลผู้พรั่งพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ ไม่พึงทำกาละ ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลผู้พรั่งพร้อมด้วยจักขุวิญญาณ ไม่พึงทำกาละ

สัญญาเวทยิตกถา ที่ ๓ จบ

อสัญญสัตตูปิกากถา

[๑๖๓๐] สกวาที สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. กุศลมูลคืออโลภะ กุศลมูลคืออโทสะ กุศลมูลคืออโมหะ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กุศลมูลคืออโลภะ กุศลมูลคืออโทสะ ฯลฯ ปัญญาของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กุศลมูลคืออโลภะ กุศลมูลคืออโทสะ กุศลมูลคืออโมหะ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์

[๑๖๓๑] ส. สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิต ของบุคคลผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ไม่มีผัสสะก็มีการเจริญมรรคได้ ฯลฯ บุคคลผู้ไม่มีจิต ก็มีการเจริญมรรคได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้มีผัสสะ มีการเจริญมรรคได้ ฯลฯ บุคคลมีจิต มีการเจริญมรรคได้มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลผู้มีผัสสะ มีการเจริญมรรคได้ ฯลฯ บุคคลผู้มีจิต มีการเจริญมรรคได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์

[๑๖๓๒] ส. สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนเหล่าหนึ่งเหล่าใด เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ ชนเหล่านั้นทั้งหมด เป็นผู้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๓๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. แม้ในนิโรธสมาบัตินี้ ผู้เข้าก็ไม่มีสัญญา แม้ในภพแห่งอสัญญสัตว์นั้น ผู้เข้าถึงก็ไม่มีสัญญา มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า แม้ในนิโรธสมาบัตินี้ ผู้เข้าก็ไม่มีสัญญา แม้ในภพแห่งอสัตว์นั้น ผู้เข้าถึงก็ไม่มีสัญญา ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่าสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ เป็นเหตุให้เข้าถึงภพแห่งอสัญญสัตว์

อสัญญสัตตูปิกากถา จบ

กัมมูปจยกถา

[๑๖๓๔] สกวาที กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งกรรม ก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งผัสสะก็เป็นอย่างหนึ่ง เวทนาเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งเวทนาก็เป็นอย่างหนึ่ง สัญญาเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งสัญญาก็เป็นอย่างหนึ่ง เจตนาเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งเจตนาก็เป็นอย่างหนึ่ง จิตเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งจิตก็เป็นอย่างหนึ่ง ศรัทธาเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งศรัทธาก็เป็นอย่างหนึ่ง

วิริยะเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งวิริยะก็เป็นอย่างหนึ่ง สติเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งสติก็เป็นอย่างหนึ่ง สมาธิเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งสมาธิก็เป็นอย่างหนึ่ง ปัญญาเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งปัญญาก็เป็นอย่างหนึ่ง ราคะเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งราคะก็เป็นอย่างหนึ่ง ฯลฯ อโนตตัปปะเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งอโนตตัปปะก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๓๕] ส. กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งกรรมก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมที่เป็นกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมที่เป็นกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา ฯลฯ ที่สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมที่เป็นอกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นอกุศล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมที่เป็นอกุศล เกิดพร้อมกับกรรมที่เป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยสุขเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมที่สัมปยุตด้วยทุกขเวทนา ฯลฯ ที่สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนา เกิดพร้อมกับกรรมที่สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๓๖] ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต และกรรมที่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมเกิดพร้อมกับจิต และความสั่งสมแห่งกรรมมีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมแห่งกรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่ความสั่งสมแห่งกรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่กรรมไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๓๗] ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต และเมื่อจิตดับ กรรมก็ทำลายไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรม เกิดพร้อมกับจิต และเมื่อจิตดับ การสั่งสมแห่งกรรม ก็ทำลายไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๓๘] ส. ความสั่งสมแห่งกรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่เมื่อจิตดับ ความสั่งสมแห่งกรรมไม่ทำลายไป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมเกิดพร้อมกับจิต แต่เมื่อจิตดับ กรรมไม่ทำลายไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกรรมมี ความสั่งสมแห่งกรรมก็มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันนั้น ความสั่งสมแห่งกรรมก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกรรมมี การสั่งสมแห่งกรรมก็มี และวิบากก็เกิดจากความสั่งสมแห่งกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมอันนั้น ความสั่งสมแห่งกรรมก็อันนั้นแหละ วิบากแห่งกรรมก็อันนั้นแหละ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เมื่อกรรมมี ความสั่งสมแห่งกรรมก็มี และวิบากก็เกิดจากความสั่งสมแห่งกรรม ทั้งวิบากก็มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความสั่งสมแห่งกรรม มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความสั่งสมแห่งกรรม ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบาก ไม่มีอารมณ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งกรรมก็เป็นอย่างหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรปุณณะ บุคคลบางคนในโลกนี้ สร้างสมกายสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง สร้างสมวจีสังขาร ฯลฯ มโนสังขาร ที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง บุคคลนั้น ครั้นสร้างสมกายสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง สร้างสมวจีสังขาร ฯลฯ มโนสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้างแล้ว ย่อมเข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ผัสสะทั้งหลาย ที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ย่อมถูกต้อง บุคคลผู้เข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง บุคคลนั้นเป็นผู้อันผัสสะทั้งหลาย ที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ถูกต้องแล้ว ย่อมเสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียนบ้าง ที่ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง มีสุขและทุกข์เกลือกกลั้วดังที่มนุษย์ เทวดาบางจำพวก และวินิปาติกะบางจำพวกเป็นอยู่ ดูกรปุณณะ ความเข้าถึงแห่งสัตว์น้อยใหญ่เป็นอย่างนี้แล เขาทำกรรมใด ย่อมเข้าถึงด้วยกรรมนั้น ผัสสะทั้งหลายย่อมถูกต้องบุคคลผู้เข้าถึงแล้วนี้ ดูกรปุณณะ เรากล่าวเรา สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้รับมรดกแห่งกรรม แม้ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า กรรมเป็นอย่างหนึ่ง ความสั่งสมแห่งกรรม ก็เป็นอย่างหนึ่ง

กัมมูปจยกถา จบ

วรรคที่ ๑๕ จบ

ตติยปัณณาสก์ จบ

วรรคที่ ๑๖

นิคคหกถา

[๑๖๓๙] สกวาที บุคคลอื่น ข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นข่มได้ว่า จิตของบุคคลอื่นอย่ากำหนัด อย่างประดุษร้าย อย่า หลง อย่าเศร้าหมอง ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นข่มได้ว่า ผัสสะที่เกิดขึ้นแล้วแก่บุคคลอื่น อย่าดับไปเลย ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นข่มได้ว่า เวทนาที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ สัญญาที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เจตนาที่เกิดขึ้นแล้ว จิตที่เกิดขึ้นแล้ว ศรัทธาที่เกิดแล้ว วิริยะที่เกิดขึ้น แล้วสติที่เกิดขึ้นแล้ว สมาธิที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ปัญญาที่เกิดขึ้นแล้วแก่ บุคคล อื่น อย่าดับไปเลย ดังนี้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๐] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นละราคะ ละโทสะ ฯลฯ ละอโนตตัปปะ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๑] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเจริญมรรค เจริญสติปัฏฐาน ฯลฯ เจริญโพชฌงค์ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๒] ส. บุคคลอื่นย่อมข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นกำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิด เพื่อประโยชน์ แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๓] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเป็นผู้ทำแก่บุคคลอื่น สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ คนหนึ่งทำอีกคนหนึ่งเสวยผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๔] ส. บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลทำบาปด้วยตนเอง ย่อมเศร้าหมองด้วยตนเทียว ไม่ทำบาปด้วยตน ย่อมหมดจดด้วยตนเทียว ความ

หมดจด ความไม่หมดจด เป็นของเฉพาะตน คนอื่นจะยังคนอื่นให้
หมดจดไม่ได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลอื่นข่มจิตเพื่อบุคคลอื่นได้ ดังนี้

[๑๖๔๕] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ชนผู้บรรลุความเป็นผู้มีกำลังมีอยู่ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมีอยู่ มิใช่
หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ชนผู้บรรลุความเป็นผู้มีกำลังมีอยู่ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมีอยู่
ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลอื่นข่มจิตของบุคคลอื่นได้

นิคคหกถา จบ

ปัคคหกถา

[๑๖๔๖] สกวาที บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นประคองได้ว่า จิตของบุคคลอื่นอย่ากำหนัด อย่าประทุษร้าย
อย่าหลง อย่าเศร้าหมอง ดังนี้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๗] ส. บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นยังกุศลมูลคืออโลภะให้เกิด ยังกุศลมูลคืออโทสะให้เกิด ยัง
กุศลมูลคืออโมหะให้เกิด ยังศรัทธาให้เกิด ยังวิริยะให้เกิด ยังสติ
ให้เกิด ยังสมาธิให้เกิด ยังปัญญาให้เกิด แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๘] ส. บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นประคองไว้ได้ว่า ผัสสะที่เกิดขึ้นแล้วแก่บุคคลอื่น อย่าดับไปเลย ดังนี้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นประคองไว้ได้ว่า เวทนาที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ ปัญญาที่เกิดขึ้นแล้วแก่บุคคลอื่น อย่าดับไปเลย ดังนี้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๔๙] ส. บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นละราคะ ละโทสะ ละโมหะ ฯลฯ ละอโนตตัปปะ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๐] ส. บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเจริญมรรค เจริญสติปัฏฐาน ฯลฯ เจริญโพชฌงค์ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๑] ส. บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นกำหนดรู้ทุกข์ ฯลฯ ยังมรรคให้เกิดเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๒] ส. บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเป็นผู้ทำแก่บุคคลอื่น สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ คนหนึ่งทำคนหนึ่งเสวยผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลทำบาปด้วยตน ฯลฯ คนอื่นยังคนอื่นให้หมดจดไม่ได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้นก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้

[๑๖๕๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ชนผู้บรรลุความเป็นผู้มีกำลังมีอยู่ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมีอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ชนผู้บรรลุความเป็นผู้มีกำลังมีอยู่ ชนซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญมีอยู่ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลอื่นประคองจิตของบุคคลอื่นได้

ปัคคหกถา จบ

สุขานุปปทานกถา

[๑๖๕๔] สกวาที บุคคลอื่นส่งความสุขให้บุคคลอื่นได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นส่งความทุกข์ให้แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นส่งความทุกข์ให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขของตนให้แก่บุคคลอื่นหรือ ส่งความสุขของคนอื่นๆ หรือ ส่งความสุขของบุคคลผู้รับนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลอื่นส่งความสุขของตนให้แก่บุคคลอื่นก็ไม่ใช่ ส่งความสุขของคนอื่นๆ ก็ไม่ใช่ ส่งความสุขของบุคคลผู้รับนั้นก็ไม่ใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลอื่นส่งความสุขของตนให้บุคคลอื่นก็ไม่ใช่ ส่งความสุขของคนอื่นๆ ก็ไม่ใช่ ส่งความสุขของบุคคลผู้รับนั้นก็ไม่ใช่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นได้

[๑๖๕๕] ส. บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่บุคคลอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลอื่นเป็นผู้ทำแก่บุคคลอื่น สุขและทุกข์คนอื่นทำให้ คนหนึ่งทำ อีกคนหนึ่งเสวยผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๖] ส. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลอื่นส่งความสุขให้แก่คนอื่นได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระอุทายีได้กล่าวคำนี้ว่า พระผู้มีพระภาคของเราทรงขจัด ทุกขธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอันมากหนอ พระผู้มีพระภาคของเรา ทรงประทานสุขธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอันมากหนอ พระผู้มีพระ ภาคของเรา ทรงขจัดอกุศลธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอันมากหนอ พระผู้มีพระภาคของเราทรงประทานกุศลธรรมทั้งหลายแก่ชนเป็นอัน มากหนอ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น บุคคลอื่นก็ส่งความสุขแก่บุคคลอื่นได้ น่ะสิ

สุขานุปปทานกถา จบ

อธิคัยหมนสิการกถา

[๑๖๕๗] สกวาที มนสิการรวบยอดได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้นได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้นว่า จิต ดังนี้ ได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้ชัดซึ่งจิตนั้นด้วยจิตนั้นว่า จิต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จิตนั้นเป็นอารมณ์ของจิตนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จิตนั้นเป็นอารมณ์ของจิตนั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถูกต้องผัสสะนั้นด้วยผัสสะนั้น ฯลฯ ด้วยเวทนานั้น ฯลฯ ด้วยสัญญานั้น ฯลฯ ด้วยเจตนานั้น ฯลฯ ด้วยจิตนั้น ฯลฯ ด้วยวิตกนั้น ฯลฯ ด้วยวิจารนั้น ฯลฯ ด้วยปีตินั้น ฯลฯ ด้วยสติ ฯลฯ รู้ชัดปัญญานั้น ด้วยปัญญานั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่าปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่าปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้ มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่าอนาคต ดังนี้ได้ มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๓ ฯลฯ แห่งจิต ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่าอดีต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่าอดีต ดัง
นี้ได้ มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต ดัง
นี้ได้ มนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๓ ฯลฯ แห่งจิต ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต
ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต
ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่า อนาคต
ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอนาคตว่า
อนาคต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้ได้ มนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กำลังมนสิการปัจจุบันว่า ปัจจุบัน ดังนี้อยู่ ก็มนสิการอดีตว่า อดีต ดังนี้ได้ มนสิการอนาคตว่า อนาคต ดังนี้ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นการประชุมกันแห่งผัสสะ ๓ ฯลฯ แห่งจิต ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๕๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า มนสิการรวบยอดได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า เมื่อใดเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลาย ไม่เที่ยง เมื่อนั้น ย่อมหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางแห่งวิสุทธิ เมื่อใด เห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ เมื่อนั้น ย่อมหน่ายในทุกข์ นี่ทางแห่งวิสุทธิ เมื่อใดเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา เมื่อนั้น ย่อมหน่ายในทุกข์ นี่ทางแห่งวิสุทธิ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็มนสิการรวบยอดได้น่ะสิ

อธิคัยหมนสิการกถา จบ

รูปังเหตูติกถา

[๑๖๕๙] สกวาที รูปเป็นเหตุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นเหตุ คือ อโลภะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นเหตุ คือ อโทสะ ฯลฯ เป็นเหตุ คือ อโมหะ เป็นเหตุ คือ โลภะ เป็นเหตุ คือ โทสะ เป็นเหตุ คือ โมหะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูป เป็นเหตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นเหตุ

[๑๖๖๐] ป. อโลภะเป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้น มีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโทสะเป็นเหตุ อโมหะเป็นเหตุ โลภะเป็นเหตุ โทสะเป็นเหตุ โมหะเป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งโมหะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๖๑] ส. รูปเป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโลภะเป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโทสะเป็นเหตุ อโมหะเป็นเหตุ โลภะเป็นเหตุ โทสะเป็นเหตุ โมหะเป็นเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งโมหะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๖๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นเหตุหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มหาภูตรูปทั้งหลาย เป็นเหตุ โดยเป็นที่อาศัยแห่งอุปาทายรูปทั้งหลาย มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า มหาภูตเป็นเหตุโดยเป็นที่อาศัยแห่งอุปาทายรูปทั้งหลาย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นเหตุ

รูปังเหตูติกถา จบ

รูปังสเหตุกันติกถา

[๑๖๖๓] สกวาที รูปเป็นธรรมที่มีเหตุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ โดยเหตุคืออโลภะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ โดยเหตุคืออโทสะ ฯลฯ โดยเหตุคือ อโมหะ ฯลฯ โดยเหตุคือโลภะ ฯลฯ โดยเหตุคือโทสะ ฯลฯ โดยเหตุคือโมหะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวว่าอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๖๔] ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีเหตุ

[๑๖๖๕] ส. อโลภะเป็นธรรมมีเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโทสะเป็นธรรมมีเหตุ ฯลฯ อโมหะ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา โลภะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา อุทธัจจะ อหิริกะ อโนตตัปปะ เป็นธรรมมีเหตุ มีธรรมเป็นอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโนตตัปปะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๖๖] ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโลภะเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโทสะเป็นธรรมมีเหตุ ฯลฯ อโนตตัปปะเป็นธรรมมีเหตุ แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโนตตัปปะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๖๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีเหตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นธรรมมีปัจจัย มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า รูปเป็นธรรมมีปัจจัย ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นธรรมมีเหตุ

รูปังสเหตุกันติกถา จบ

รูปังกุสลากุสลันติกถา

[๑๖๖๘] สกวาที เป็นรูปกุศล หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นกุศล

[๑๖๖๙] ส. อโลภะเป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโทสะเป็นกุศล ฯลฯ อโมหะเป็นกุศล ฯลฯ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งปัญญานั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๐] ส. รูปเป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโลภะเป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้นไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโทสะเป็นกุศล ฯลฯ ปัญญาเป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งปัญญานั้นไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๑] ส. รูปเป็นอกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปเป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นอกุศล ฯลฯ

[๑๖๗๒] ส. โลภะเป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งโลภะนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โทสะ โมหะ มานะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโนตตัปปะนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นอกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๓] ส. รูปเป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โลภะเป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งโลภะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โทสะ โมหะ มานะ ฯลฯ อโนตตัปปะ เป็นอกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโนตัปปะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้างหรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กายกรรม วจีกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง มิใช่หรือ

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า กายกรรม วจีกรรม เป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้างด้วยเหตุนั้น นะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปเป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง

รูปังกุสลากุสลันติกถา จบ

รูปังวิปาโกติกถา

[๑๖๗๕] สกวาที รูปเป็นวิบาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่ง อทุกขมสุขเวทนา สัมปยุตด้วยสุขเวทนา สัมปยุตด้วยทุกขเวทนา สัมปยุตด้วยอทุกขมสุขเวทนา สัมปยุตด้วยผัสสะ ฯลฯ สัมปยุตด้วยจิต เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ เป็น ธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นไม่มี ก็ ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นวิบาก

[๑๖๗๖] ส. ผัสสะเป็นวิบาก ผัสสะเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งผัสสะนั้น มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นวิบาก รูปเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้นมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๗] ส. รูปเป็นวิบาก แต่รูปไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งรูปนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผัสสะเป็นวิบาก แต่ผัสสะไม่เป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งทุกขเวทนา ฯลฯ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งผัสสะนั้น ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นวิบาก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ธรรมคือจิตและเจตสิก ที่บังเกิดขึ้นเพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมไว้ เป็นวิบาก มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ธรรมคือจิต และเจตสิก ที่บังเกิดขึ้นเพราะบุคคลได้ทำกรรมไว้ เป็นวิบาก ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปที่บังเกิดขึ้นเพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมไว้เป็นวิบาก

รูปังวิปาโกติกถา จบ

รูปังรูปาวจรารูปาวจรันติกถา

[๑๖๗๙] สกวาที รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์อันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ ก็หามิได้ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ ก็หามิได้ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหรคต ฯลฯ มีอารมณ์อันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่

[๑๖๘๐] ส. รูปเป็นอรูปาวจรมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดขึ้นด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหรคต ฯลฯ มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหรคต ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นอรูปาวจรมีอยู่

[๑๖๘๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นรูปาวจรมีอยู่ รูปเป็นอรูปาวจรมีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปที่บังเกิด เพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนกามาจรไว้ เป็นกามาวจร มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า รูปที่บังเกิด เพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนกามาวจรไว้ เป็นกามาวจร ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า รูปที่บังเกิดขึ้นเพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนรูปาวจรไว้ เป็นรูปาวจร รูปที่บังเกิด เพราะความที่บุคคลได้ทำกรรมส่วนอรูปาวจรไว้ เป็นอรูปาวจร

รูปังรูปาวจรรูปาวจรันติกถา จบ

รูปราโค รูปธาตุปริยาปันโนติอาทิกถา

[๑๖๘๒] สกวาที ความกำหนัดในรูปนับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในรูป เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนัดในรูป ไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหรคต ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความกำหนัดในรูป ไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม จะเป็นธรรมสหรคต ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความกำหนัดในรูปนับเนื่องในรูปธาตุ

[๑๖๘๓] ส. ความกำหนัดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในเสียงนับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนัดในรูปนับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในกลิ่น ฯลฯ ความกำหนัดในรส ฯลฯ ความกำหนัดใน โผฏฐัพพะ นับเนื่องใน โผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๔] ส. ความกำหนัดในเสียง ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในรูป ไม่ว่าพึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนัดในกลิ่น ฯลฯ ความกำหนัดในรส ฯลฯ ความกำหนัดใน โผฏฐัพพะ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องใน โผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในรูป ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๕] ส. ความกำหนัดในอรูปนับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในอรูป ไม่พึงกล่าวว่านับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนัดในอรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในอรูป เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม สหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ กับจิตเครื่อง อยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนัดในอรูป ไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม เป็นธรรมสหรคต ฯลฯ มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน ฯลฯ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความกำหนัดในรูป ไม่เป็นธรรมแสวงหาสมาบัติ ไม่เป็นธรรมแสวงหาอุปบัติ ไม่เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐิธรรม จะเป็นธรรมสหรคต เกิดร่วม ระคน สัมปยุต เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน มีวัตถุเป็นอันเดียวกัน มีอารมณ์เป็นอันเดียวกัน กับจิตดวงแสวงหาสมาบัติ ก็หามิได้กับจิตดวงแสวงหาอุปบัติ ก็หามิได้ กับจิตเครื่องอยู่เป็นสุขในทิฏฐธรรม ก็หามิได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความกำหนัดในอรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ

[๑๖๘๖] ส. ความกำหนัดในอรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในเสียง นับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนัดในอรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในกลิ่น ฯลฯ ความกำหนัดในรส ฯลฯ ความกำหนัดในโผฏฐัพพะ นับเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๗] ส. ความกำหนัดในเสียง ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสัททธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในอรูป ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความกำหนัดในกลิ่น ฯลฯ ความกำหนัดในรส ฯลฯ ความกำหนัดในโผฏฐัพพะ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในโผฏฐัพพธาตุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความกำหนัดในอรูป ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๘๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความกำหนัดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ ความกำหนัดในอรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ความกำหนัดในกาม นับเนื่องในกามธาตุ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ความกำหนัดในกาม นับเนื่องในกามธาตุ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ความกำหนัดในรูป นับเนื่องในรูปธาตุ ความกำหนัดในอรูป นับเนื่องในอรูปธาตุ

รูปราโค รูปธาตุปริยาปันโน อรูปราโค อรูปธาตุปริยาปันโนติกถา จบ

วรรคที่ ๑๖ จบ

วรรคที่ ๑๗

อัตถิ อรหโต ปุญญูปจโยติกถา

[๑๖๘๙] สกวาที พระอรหันต์มีการสะสมบุญ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์มีการสะสมบาป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบาป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๐] ส. พระอรหันต์มีการสะสมบุญ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสร้างสมบุญญาภิสังขาร ยังสร้างสมอาเนญชาภิสังขาร ยังทำกรรมที่เป็นไปเพื่อคติ เพื่อภพ เพื่อความเป็นใหญ่ เพื่อความเป็นอธิบดี เพื่อสมบัติใหญ่ เพื่อบริวารมาก เพื่อความงามในเทพ เพื่อความงามในมนุษย์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๑] ส. พระอรหันต์มีการสะสมบุญ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังสะสมอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์เลิกสะสมอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ละขาดอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์ยังถือมั่นอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์ชำระล้างอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์หมักหมมอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์กำจัดอยู่หรือ ฯลฯ พระอรหันต์อบอวลอยู่หรือ? ฯลฯ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์สั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิกสะสมแล้ว ดำรงอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์สั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสั่งสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิกสะสมแล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีการสะสมบุญ

[๑๖๙๒] ส. พระอรหันต์ละขาดอยู่ก็ไม่ใช่ ถือมั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละขาดแล้วดำรงอยู่ ชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ หมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ชำระล้างแล้วดำรงอยู่ กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดแล้วดำรงอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดแล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีการสะสมบุญ

[๑๖๙๓] ป. พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์พึงให้ทาน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ส. ถ้าพระอรหันต์พึงให้ทาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ

[๑๖๙๔] ป. พระอรหันต์ให้จีวร ฯลฯ พึงให้บิณฑบาต พึงให้เสนาสนะ พึงให้คิลานปัจจยเภสัชชบริขาร พึงให้ของเคี้ยว พึงให้ของบริโภค พึงให้น้ำดื่ม พึงไหว้พระเจดีย์ พึงยกขึ้นซึ่งมาลา พึงยกขึ้นซึ่งของหอม พึงยกขึ้นซึ่งเครื่องลูบไล้ ที่พระเจดีย์ พึงทำประทักษิณพระเจดีย์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์พึงทำประทักษิณพระเจดีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ไม่มีการสะสมบุญ

อัตถิ อรหโต ปุญญูปจโยติกถา จบ

นัตถิ อรหโต อกาลมัจจูติกถา

[๑๖๙๕] สกวาที พระอรหันต์ไม่มีอกาลมรณะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อรหันตฆาตไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรหันตฆาตมีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์มีอกาลมรณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ไม่มีอกาลมรณะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้ที่ปลงชีวิตพระอรหันต์นั้น ปลงในเมื่อชีวิต คือ ชีวิตส่วนที่เหลือยังมีอยู่ หรือว่า ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือไม่มีอยู่

ป. ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือยังมีอยู่

ส. หากว่า ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือยังมี ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ไม่มีอกาลมรณะ

ป. ปลงในเมื่อชีวิตคือชีวิตส่วนที่เหลือไม่มีอยู่

ส. อรหันตฆาตไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๖] ส. พระอรหันต์ไม่มีอกาลมรณะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยาพิษ ศาตรา ไฟ ไม่พึงเข้าไปในกายของพระอรหันต์ หรือ

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ยาพิษ ศาตรา ไฟ พึงเข้าไปในกายของพระอรหันต์ได้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ยาพิษ ศาตรา ไฟ พึงเข้าไปในกายของพระอรหันต์ได้ ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ไม่มีอกาลมรณะ

[๑๖๙๗] ส. ยาพิษ ศาตรา ไฟ ไม่พึงเข้าไปในกายทองพระอรหันต์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหันตฆาตไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๖๙๘] ป. พระอรหันต์มีอกาลมรณะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไม่กล่าวความที่ กรรมอันเป็นไปด้วยสัญเจตนา ที่บุคคลทำแล้ว สะสมแล้วจะสิ้นสุด ไป เพราะมิได้เสวยผล แต่กรรมนั้นแล จะให้ผลในทิฏฐธรรม เทียว หรือในภพถัดไป หรือในภพอื่นสืบๆ ไป ดังนี้ เป็นสูตรมี อยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น พระอรหันต์ก็ไม่มีอกาลมรณะ น่ะสิ

นัตถิ อรหโต อกาลมัจจูติกถา จบ

สัพพมิทัง กัมมโตติกถา

[๑๖๙๙] สกวาที สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. แม้กรรมก็เป็นเพราะกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะเหตุที่ทำไว้ในกาลก่อน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะวิบากแห่งกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะวิบากแห่งกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงฆ่าสัตว์ เพราะวิบากแห่งกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปาณาติบาตมีผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิบากแห่งกรรมมีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิบากแห่งกรรมไม่มีผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปาณาติบาตไม่มีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลพึงลักทรัพย์ ฯลฯ พึงกล่าวเท็จ พึงกล่าวคำส่อเสียด พึงกล่าวคำหยาบ พึงพูดเพ้อเจ้อ พึงตัดช่องย่องเบา พึงปล้นใหญ่ พึงปล้นเฉพาะหลังคาเรือน พึงดักที่ทางเปลี่ยว พึงผิดเมียท่าน พึงฆ่าชาวบ้าน พึงฆ่าชาวนิคม เพราะกรรมวิบาก หรือ?

พึงให้ทาน พึงให้จีวร พึงให้บิณฑบาต พึงให้เสนาสนะ พึงให้คิลานปัจจย เภสัชชบริขาร เพราะกรรมวิบาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คิลานปัจจยเภสัชชบริขารมีผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมวิบากมีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมวิบากไม่มีผล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คิลานปัจจยเภสัชชบริขารไม่มีผล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๐๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สิ่งทั้งปวงนี้เป็นเพราะกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า โลกเป็นไปเพราะกรรม หมู่สัตว์เป็นไป เพราะกรรม สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเครื่องกระชับ เหมือนลิ่มสลัก แห่งรถ ที่แล่นไปอยู่ ฉะนั้น บุคคลได้เกียรติ ความสรรเสริญ เพราะกรรม และได้ความเสื่อม การถูกฆ่า การถูกจองจำ ก็เพราะ กรรม บุคคลรู้ชัดซึ่งกรรมนั้นว่า เป็นเครื่องทำให้ต่างกัน ฉะนี้แล้ว ไฉนจะพึงกล่าวว่า กรรมไม่มีในโลกเล่า ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น สิ่งทั้งปวงนี้ ก็เป็นเพราะกรรม น่ะสิ

สัพพมิทัง กัมมโตติกถา จบ

อินทริยพัทธกถา

[๑๗๐๑] ปรวาที สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น เป็นทุกข์ หรือ?

สกวาที ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ก็ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้นเป็นทุกข์

[๑๗๐๒] ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา แต่มันไม่เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา แต่มันไม่เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา และมันเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา และมันเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๐๓] ส. สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้นเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เป็นทุกข์ สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ก็ไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ สิ่งที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ก็ไม่เที่ยง ก็ต้องไม่กล่าวว่า สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น เป็นทุกข์

[๑๗๐๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น เป็นทุกข์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาค เพื่อกำหนดรู้ทุกข์ ที่เนื่องด้วยอินทรีย์ ฉันใด ก็อยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ในพระผู้มีพระภาค เพื่อกำหนดรู้ทุกข์ที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ ฉันนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ทุกข์เนื่องด้วยอินทรีย์ อันพระอริยะกำหนดรู้แล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นอีก ฉันใด ทุกข์ที่ไม่เนื่องด้วยอินทรีย์ อันพระอริยะกำหนดรู้แล้ว ก็ไม่เกิดขึ้นอีกฉันนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ก็สิ่งที่เนื่องด้วยอินทรีย์เท่านั้น เป็นทุกข์ น่ะสิ

อินทริยพัทธกถา จบ

ฐเปตวา อริยมัคคันติกถา

[๑๗๐๕] สกวาที เว้นอริยมรรค สังขารที่เหลือเป็นทุกข์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. แม้ทุกขสมุทัยก็เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. แม้ทุกขสมุทัยก็เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยสัจมี ๓ เท่านั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อริยสัจมี ๓ เท่านั้น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสอริยสัจไว้ ๔ คือ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา มิใช่หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสอริยสัจไว้ ๔ คือ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ก็ต้องไม่กล่าวว่า อริยสัจมี ๓ เท่านั้น

[๑๗๐๖] ส. แม้ทุกขสมุทัยก็เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โดยอรรถว่าอย่างไร

ป. โดยอรรถว่า ไม่เที่ยง

ส. อริยมรรคไม่เที่ยง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยมรรคเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อริยมรรคไม่เที่ยง แต่อริยมรรคนั้นไม่เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุกขสมุทัยไม่เที่ยง แต่ทุกขสมุทัยนั้นไม่เป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุกขสมุทัยไม่เที่ยง และทุกขสมุทัยนั้นเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อริยมรรคไม่เที่ยง และอริยมรรคนั้นเป็นทุกข์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๐๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า เว้นอริยมรรค สังขารที่เหลือเป็นทุกข์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. อริยมรรคนั้น เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า อริยมรรคนั้น เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปาทา ด้วยเหตุนั้นน่ะท่าน จึงต้องกล่าวว่า เว้นอริยมรรค สังขารที่เหลือเป็นทุกข์

ฐเปตวา อริยมัคคันติกถา

นวัตตัพพัง สังโฆ ทักขิณัง ปฏิคคัณหาตีติกถา

[๑๗๐๘] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญเป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้

[๑๗๐๙] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่า เป็นผู้ควรของทำบุญ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำบุญ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้

[๑๗๑๐] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้

ส. คนบางคนที่ถวายจีวร ฯลฯ ที่ถวายบิณฑบาต ที่ถวายเสนาสนะ ที่ถวายคิลานปัจจัยเภสัชชบริขาร ที่ถวายของขบเคี้ยว ที่ถวายของบริโภค ฯลฯ ที่ถวายน้ำดื่มแก่พระสงฆ์มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวก ที่ถวายน้ำดื่มแก่พระสงฆ์มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้

[๑๗๑๑] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า พระสงฆ์ผู้ถึงพร้อมด้วยสมาธิ ย่อมรับของทำบุญ ดุจไฟรับการบูชา ดุจแผ่นดินรับน้ำฝนจากมหาเมฆ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น พระสงฆ์ก็รับของทำบุญได้ น่ะสิ

[๑๗๑๒] ป. พระสงฆ์รับของทำบุญได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มรรครับได้หรือ ผลได้รับ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

นวัตตัพพัง สังโฆ ทักขิณัง ปฏิคคัณหาตีติกถา จบ

นวัตตัพพัง สังโฆ ทักขิณัง วิโสเธตีติกถา

[๑๗๑๓] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ (ให้มีผลมาก) ได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระสงฆ์ เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา ฯลฯ เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ได้

[๑๗๑๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ยังทักษิณาให้บริสุทธิ์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำบุญ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรทำบุญ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ได้

[๑๗๑๕] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์แล้ว ชื่นชมบุญ มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวกที่ถวายทานแก่พระสงฆ์แล้วชื่นชมบุญมีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ได้

[๑๗๑๖] ส. คนบางคนถวายจีวร ฯลฯ ถวายบิณฑบาต ถวายเสนาสนะ ถวายคิลานปัจจยเภสัชชบริขาร ถวายของเคี้ยว ถวายของบริโภค ถวายน้ำดื่มแก่พระสงฆ์แล้ว ชื่นชมบุญ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวกที่ถวายน้ำดื่มแก่พระสงฆ์แล้ว ชื่นชมบุญมีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ได้

[๑๗๑๗] ป. พระสงฆ์ยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มรรคยังของทำบุญให้บริสุทธิ์หรือ ผลยังของทำบุญให้บริสุทธิ์ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

นวัตตัพพัง สังโฆ ทักขิณัง วิโสเธตีติกถา จบ

นวัตตัพพัง สังโฆ ภุญชตีติกถา

[๑๗๑๘] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้ม ได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. คนบางพวกที่ทำสังฆภัต อุทเทสภัต ยาคูและปานะ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คนบางพวกที่ทำสังฆภัต อุทเทสภัต ยาคู และปานะ มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้ม ได้

[๑๗๑๙] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้ม ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคณะโภชนะ ปรัมปรโภชนะ อติริตตโภชนะ อนติริตตโภชนะ ไว้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคณะโภชนะ ปรัมปรโภชนะ อติริตต โภชนะไว้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้ม ได้

[๑๗๒๐] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระสงฆ์ ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้ม ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสปานะ ๘ คือ น้ำมะม่วง น้ำลูกหว้า น้ำกล้วยมีเมล็ด น้ำกล้วยไม่มีเมล็ด น้ำมะซาง น้ำลูกจันทน์ น้ำเง่าบัว น้ำมะปราง ไว้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสปานะ ๘ คือ น้ำมะม่วง น้ำลูกหว้า น้ำกล้วยมีเมล็ด น้ำกล้วยไม่มีเมล็ด น้ำมะซาง น้ำลูกจันทน์ น้ำเง่าบัว น้ำมะปรางไว้ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระสงฆ์ ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้มได้

[๑๗๒๑] ป. พระสงฆ์ ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้มได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. มรรค ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้มได้หรือ ผล ฉัน ดื่ม เคี้ยว ลิ้มได้หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

นวัตตัพพัง สังโฆ ภุญชตีติกถา จบ

นวัตตัพพัง สังฆัสส ทินนัง มหัปผลันติกถา

[๑๗๒๒] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระสงฆ์เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ ฯลฯ เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์ มีผลมาก

[๑๗๒๓] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำบุญ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรทำบุญ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก

[๑๗๒๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรโคตมี ท่านจงให้ในพระสงฆ์ เมื่อท่านให้ในพระสงฆ์แล้ว จักได้ชื่อว่า บูชาเราด้วย บูชาพระสงฆ์ด้วย ดังนี้ เป็นสูตร มีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ทานที่ถวายแก่สงฆ์ ก็มีผลมากน่ะสิ

[๑๗๒๕] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์มีผลมาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท้าวสักกะผู้เป็นจอมแห่งเทวดา ได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคว่าดังนี้ มนุษย์ทั้งหลาย ผู้จะบูชา เป็นผู้แสวงบุญ เมื่อจะทำบุญส่วนวัฏฏคามี ให้ทานในที่ไหน จึงจะมีผลมาก พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า บุคคลผู้ตั้งอยู่ในมรรค ๔ จำพวก และผู้ตั้งอยู่ในผล ๔ จำพวก นี้ชื่อว่า พระสงฆ์ เป็นผู้ตรง ดำรงอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญา มนุษย์ทั้งหลาย ผู้จะบูชา เป็นผู้แสวงบุญ เมื่อจะทำบุญส่วนวัฏฏคามี ให้ทานในพระสงฆ์นี้ จึงจะมีผลมาก ดังนี้

แท้จริง พระสงฆ์นี้ กว้างขวาง ใหญ่โต หาประมาณมิได้ ดุจมหาสมุทร ท่านเหล่านี้ เป็นประเสริฐที่สุด เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าผู้เป็นวีระแห่งนระ เป็นผู้ทำแสงสว่าง ประกาศธรรมอยู่ ชนเหล่าใดให้ทานอุทิศสงฆ์ ชนเหล่านั้น ชื่อว่า ให้ดีแล้ว บูชาดีแล้ว บวงสรวงดีแล้ว ทักษิณาที่ตั้งไว้แล้วในสงฆ์นั้น มีผลมาก อันพระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ ชนเหล่าใด ตามระลึกถึงการบูชาเช่นนี้ เป็นผู้มีความยินดีเที่ยวไปในโลก กำจัดมลทิน คือความตระหนี่พร้อมทั้งรากเสียแล้ว เป็นผู้อันบัณฑิตติเตียนไม่ได้ เข้าถึงฐานะ คือ สวรรค์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ทานที่ถวายในพระสงฆ์ก็มีผลมาก น่ะสิ

นวัตตัพพัง สังฆัสส ทินนัง มหัปผลันติกถา จบ

นวัตตัพพัง พุทธัสส ทินนัง มหัปผลันติกถา

[๑๗๒๖] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคเป็นยอดแห่งบรรดาทวิบท (มีเทวดาและมนุษย์เป็นต้น) เป็นผู้ประเสริฐสุด เป็นประธาน เป็นผู้อุดม เป็นผู้บวรแห่งบรรดาทวิบท ไม่มีผู้เสมอ ไม่มีผู้เสมอเหมือน ไม่มีใครเปรียบ ไม่มีใครเทียบ ไม่มีใครเทียม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคเป็นยอดแห่งบรรดาทวิบท เป็นผู้ประเสริฐสุด เป็นประธาน เป็นผู้อุดม เป็นผู้บวรแห่งบรรดาทวิบท ไม่มีผู้เสมอ ไม่มีผู้เสมอเหมือนไม่มีใครเปรียบ ไม่มีใครเทียบ ไม่มีใครเทียม ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ทานที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก

[๑๗๒๗] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ใครๆ ที่เสมอเหมือนพระพุทธเจ้าโดยศีล โดยสมาธิ โดยปัญญา มี มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า ใครๆ ที่เสมอเหมือนพระพุทธเจ้า โดยศีล โดยสมาธิ โดยปัญญา ไม่มี ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ทานที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก

[๑๗๒๘] ส. ไม่พึงกล่าวว่า ทานที่ถวายแด่พระพุทธเจ้ามีผลมาก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ในโลกนี้ก็ตาม ในโลกอื่นก็ตาม ไม่มีผู้ที่จะประเสริฐกว่า หรือจะทัดเทียมกับพระพุทธเจ้า ผู้ถึงแล้วซึ่งความเป็นยอดแห่งอาหุเนยยบุคคล ของหมู่ชนมีความต้องการบุญ ผู้แสวงหาผลไพบูลย์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ทานที่ถวายแก่พระพุทธเจ้าก็มีผลมาก น่ะสิ

นวัตตัพพัง พุทธัสส ทินนัง มหัปผลันติกถา จบ

ทักขิณาวิสุทธิกถา

[๑๗๒๙] สกวาที ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ปฏิคคาหกบางพวก ที่เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปฏิคคาหกบางพวก ที่เป็นผู้ควรของบูชา เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ควรทำอัญชลี เป็นเนื้อนาบุญชั้นเยี่ยมของโลก มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก

[๑๗๓๐] ส. ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่าเป็นผู้ควรของทำบุญ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสคู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ ว่า เป็นผู้ควรของทำบุญ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก

[๑๗๓๑] ส. ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชนบางพวกให้ทานในพระโสดาบัน แล้วชื่นชมบุญ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ชนบางพวกให้ทานในพระโสดาบันแล้วชื่นชมบุญมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก

ส. ชนบางพวกให้ทานแก่พระสกทาคามี ฯลฯ แก่พระอนาคามี ฯลฯ แก่พระอรหันต์ แล้วชื่นชมบุญ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ชนบางพวกให้ทานแก่พระอรหันต์ แล้วชื่นชมบุญมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก

[๑๗๓๒] ส. ทานบริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยทายกหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้อื่นเป็นผู้ทำแก่ผู้อื่น สุขทุกข์อันคนอื่นทำให้ ผู้หนึ่งทำ แต่อีกผู้หนึ่งรับผลหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหกหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอานนท์ ทักษิณาวิสุทธิมี ๔ อย่าง ๔ อย่าง เป็นไฉน ทักษิณาที่บริสุทธิ์ทางทายกแต่ไม่บริสุทธิ์ทาง

ปฏิคคาหก มีอยู่ ทักษิณาที่บริสุทธิ์ทางปฏิคคาหกแต่ไม่บริสุทธิ์ทางทายก มีอยู่ ทักษิณาที่ไม่บริสุทธิ์ทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหก มีอยู่ ทักษิณาที่บริสุทธิ์ทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหก มีอยู่ ก็ทักษิณาที่บริสุทธิ์ทางทายกแต่ไม่บริสุทธิ์ทางปฏิคคาหกอย่างไร ทายกในโลกนี้ เป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม แต่ปฏิคคาหก เป็นผู้ทุศีล มีบาปธรรม ทักษิณาบริสุทธิ์ทางทายกแต่ไม่บริสุทธิ์ทางปฏิคคาหกอย่างนี้แล ก็ทักษิณาบริสุทธิ์ทางปฏิคคาหกแต่ไม่บริสุทธิ์ทางทายกอย่างไร ทายกในโลกนี้ เป็นผู้ทุศีลมีบาปธรรม แต่ปฏิคคาหกเป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม ทักษิณาบริสุทธิ์ทางปฏิคคาหกแต่ไม่บริสุทธิ์ทางทายก อย่างนี้แล ก็ทักษิณาไม่บริสุทธิ์ทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างไร ทายกในโลกนี้ เป็นผู้ทุศีล มีบาปธรรม ปฏิคคาหก ก็เป็นผู้ทุศีลมีบาปธรรม ทักษิณาไม่บริสุทธิ์ทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างนี้แล ก็ทักษิณาบริสุทธิ์ทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างไร ทายกในโลกนี้เป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม ปฏิคคาหกก็เป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม ทักษิณาบริสุทธิ์ทั้งทางทายกทั้งทางปฏิคคาหกอย่างนี้แล ดูกรอานนท์ ทักษิณาวิสุทธิมี ๔ อย่างฉะนี้แล ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่าทานบริสุทธิ์ได้โดยทายกฝ่ายเดียว ไม่บริสุทธิ์ได้โดยปฏิคคาหก

ทักขิณาวิสุทธิกถา จบ

วรรคที่ ๑๗ จบ

วรรคที่ ๑๘

มนุสสโลกกถา

[๑๗๓๓] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อาราม วิหาร คาม นิคม นคร รัฐ ชนบท ที่พระพุทธเจ้าเคยประทับอยู่ อันเป็นเจดีย์ มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อาราม วิหาร คาม นิคม นคร รัฐ ชนบท ที่พระพุทธเจ้าเคยประทับอยู่ อันเป็นเจดีย์มีอยู่ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เคยดำรงอยู่ในมนุษยโลก

[๑๗๓๔] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเคยดำรงอยู่ในมนุษยโลก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค ประสูติที่ป่าลุมพินี ตรัสรู้ที่ควงไม้โพธิ ประกาศธรรมจักรที่เมืองพาราณสี ปลงอายุสังขารที่ปาวาลเจดีย์ ปรินิพพานที่เมืองกุสินารา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคประสูติที่ป่าลุมพินี ฯลฯ ปรินิพพานที่เมืองกุสินารา ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก

[๑๗๓๕] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระผู้มีพระภาคได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยหนึ่งเราพักอยู่ ณ ควงไม้สาละใหญ่ ในสุภควัน ใกล้เมืองอุกกัฏฐะ ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราแรกได้ตรัสรู้ พักอยู่ที่ต้นไม้อชปาลนิโครธ ตำบลอุรุเวลา ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราพักอยู่ ณ เวฬุวัน กลันทกนิวาปสถาน ใกล้นครราชคฤห์ ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราพักอยู่ ณ เชตวันอารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ใกล้นครสาวัตถี ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยหนึ่ง เราพักอยู่ ณ กุฏาคารศาลาป่ามหาวัน ใกล้นครเวสาลี ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าก็ได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก น่ะสิ?

[๑๗๓๖] ป. พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ดำรงอยู่แล้วในมนุษยโลก หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคทรงกำเนิดในโลก ทรงเจริญในโลก แต่ทรงเป็นผู้อันโลกไม่แปดเปื้อนครอบงำโลกเสด็จอยู่ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่าพระผู้มีพระภาค ทรงกำเนิดในโลก ทรงเจริญในโลก แต่ทรงเป็นผู้อันโลกไม่แปดเปื้อนครอบงำโลกเสด็จอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าได้ดำรงอยู่แล้ว ในมนุษยโลก

มนุสสโลกกถา จบ

ธัมมเทสนากถา

[๑๗๓๗] สกวาที ไม่พึงกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อันใครแสดงไว้

ป. อันพระพุทธนฤมิตแสดงไว้

ส. พระพุทธนฤมิต เป็นพระชิน เป็นพระศาสนา เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระสัพพัญญู เป็นพระสัพพทัสสาวี เป็นพระธัมมสามี เป็นพระธัมมปฏิสรณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อันใครแสดงไว้

ป. อันท่านพระอานนท์แสดงไว้

ส. ท่านพระอานนท์ เป็นพระชิน เป็นพระศาสดา เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระสัพพัญญู เป็นพระสัพพทัสสาวี เป็นพระธัมมสามี เป็นพระธัมมปฏิสรณะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๓๘] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรสารีบุตร เราพึงแสดงธรรมโดยย่อบ้าง โดยพิสดารบ้าง ทั้งโดยย่อและโดยพิสดารบ้าง เพราะผู้รู้ทั่วถึง หาได้ยาก ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว นะสิ

[๑๗๓๙] ส. ไม่พึงกล่าวว่า พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราแสดงธรรม เพื่อความรู้ยิ่ง ไม่แสดงเพื่อความไม่รู้ยิ่ง เราแสดงธรรมเป็นไปกับด้วยเหตุ ไม่แสดงไร้เหตุ เราแสดงธรรมเป็นไปกับด้วยปาฏิหาริย์ ไม่แสดงไร้ปาฏิหาริย์ และโดยที่เราแสดงธรรมเพื่อความรู้ยิ่ง ไม่แสดงเพื่อความไม่รู้ยิ่ง แสดงธรรมมีเหตุ ไม่แสดงธรรมไร้เหตุ แสดงธรรมมีปาฏิหาริย์ ไม่แสดงไร้ปาฏิหาริย์ โอวาทานุศาสนีของเราจึงควรทำตาม ก็และพวกเธอควรที่จะยินดี ควรที่จะชื่นชม ควรที่จะโสมนัสว่า พระผู้มีพระภาคเป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคแสดงดีแล้ว พระสงฆ์ปฏิบัติดีแล้ว ก็แหละเมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสไวยากรณพจน์นี้อยู่ หมื่นโลกธาตุได้หวั่นไหวแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว น่ะสิ

ธัมมเทสนากถา จบ

กรุณากถา

[๑๗๔๐] สกวาที กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าไม่มี หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เมตตา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มุทิตา ฯลฯ อุเบกขา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๔๑] ส. เมตตา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มุทิตา ฯลฯ อุเบกขา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๔๒] ส. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค มิใช่ประกอบด้วยพระกรุณา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาคทรงประกอบด้วยพระกรุณา ทรงเกื้อกูลโลก ทรงอนุเคราะห์โลก ทรงประพฤติประโยชน์แก่โลก มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคทรงประกอบด้วยพระกรุณา ทรงเกื้อกูลโลก ทรงอนุเคราะห์โลก ทรงประพฤติประโยชน์แก่โลก ก็ต้องไม่กล่าวว่า กรุณาของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าไม่มี

[๑๗๔๓] ส. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาค ทรงเข้ามหากรุณาสมาบัติแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงเข้ามหากรุณาสมาบัติแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า กรุณาของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ไม่มี

[๑๗๔๔] ป. กรุณา ของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า มีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคมีราคะ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น กรุณาของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าก็ไม่มี น่ะสิ

กรุณากถา จบ

คันธชาติกถา

[๑๗๔๕] สกวาที อุจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า หอมเกินคันธชาติอื่นๆ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคทรงบริโภคของหอม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระผู้มีพระภาค ทรงบริโภคข้าวสุกและขนมกุมมาส มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคทรงบริโภคข้าวสุกและขนมกุมมาส ก็ต้องไม่กล่าวว่า อุจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าหอมเกินคันธชาติอื่นๆ

[๑๗๔๖] ส. อุจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า หอมเกินคันธชาติอื่นๆ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คนบางพวกที่อาบ ทา เจิม อุจจาระปัสสาวะของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า เก็บไว้ในลุ้ง บรรจุไว้ในขวด แผ่ขายที่ตลาด กระทำกิจด้วยของหอม ด้วยกลิ่นนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

คันธชาติกถา จบ

เอกมัคคกถา

[๑๗๔๗] สกวาที สามัญญผล ๔ ทำให้แจ้งได้ด้วยอริยมรรคอันเดียว หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมแห่งผัสสะ ๔ ฯลฯ แห่งปัญญา ๔ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สามัญญผล ๔ ทำให้แจ้งได้ด้วยอริยมรรคอันเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ด้วยโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยสกทาคามิมรรค ฯลฯ ด้วยอนาคามิมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยมรรคไหน

ป. ด้วยอรหัตมรรค

ส. ละสักกายทิยฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัญโญชน์ ๓ ว่าโสดาปัตติผล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละสัญโญชน์ ๓ ว่า โสดาปัตติผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ด้วยอรหัตมรรค

ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาทว่า สกทาคามิผล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสความเบาบางแห่งกามราคะ และพยาบาทว่า สกทาคามิผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ละกามราคะอย่างหยาบ พยาบาทอย่างหยาบได้ด้วยอรหัตมรรค

ส. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสการละกามราคะและพยาบาท โดยไม่มีส่วนเหลือว่า อนาคามิผล มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสการละกามราคะ พยาบาท โดยไม่มีส่วนเหลือว่า อนาคามิผล ก็ต้องไม่กล่าวว่า ละกามราคะอย่างละเอียด พยาบาทอย่างละเอียดได้ด้วยอรหัตมรรค

[๑๗๔๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า สามัญญผล ๔ ทำให้แจ้งได้ด้วยอริยมรรคอันเดียว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. โสดาปัตติมรรค พระผู้มีพระภาคทรงให้เกิดแล้ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคเป็นพระโสดาบัน หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. สกทาคามิมรรค ฯลฯ อนาคามิมรรค พระผู้มีพระภาคทรงให้เกิดแล้ว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคเป็นพระอนาคามี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๔๙] ส. พระผู้มีพระภาคทรงทำให้แจ้งซึ่งสามัญญผล ๔ ด้วยอริยมรรคอันเดียว แต่พระสาวกทั้งหลายทำให้แจ้งสามัญญผล ๔ ด้วยอริยมรรค ๔ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระสาวกเห็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามิได้เห็น บรรลุธรรมที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามิได้บรรลุ ทำให้แจ้งธรรมที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้ามิได้ทำให้แจ้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

เอกมัคคกถา จบ

ฌานสังกันติกถา

[๑๗๕๐] สกวาที โยคีบุคคลเลื่อนสู่ฌานหนึ่ง จากฌานหนึ่ง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เลื่อนสู่ตติยฌาน จากปฐมฌานได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ฌานหนึ่ง จากฌานหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เลื่อนสู่จตุตถฌาน จากทุติยฌานได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๑] ส. เลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งปฐมฌาน ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้น เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โยคีบุคคลเคลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌานแล แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งปฐมฌาน ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุติยฌาน เกิดขึ้นได้แก่โยคีบุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ เกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุติยฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึก ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ทุติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โยคีบุคคลเลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌาน

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฐมฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคล ผู้กระทำไว้ในใจซึ่งกามทั้งหลายโดยความเป็นของมีโทษ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุติยฌาน ก็เกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ทำไว้ในใจซึ่งกามทั้งหลายโดยความเป็นของมีโทษ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปฐมฌาน มีวิตก มีวิจาร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุติยฌานก็มีวิตก มีวิจาร หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่ทุติยฌาน จากปฐมฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปฐมฌานอันนั้น ทุติยฌานก็อันนั้นแล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๒] ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่ตติยฌาน จากทุติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งตติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่ตติยฌานจากทุติยฌานแล แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งทุติยฌาน ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ เกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ตติยฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ตติยฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โยคีบุคคลเลื่อนสู่ตติยฌานจากทุติฌาน

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่ตติยฌานจากทุติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจซึ่งวิตกและวิจาร โดยความเป็นธรรมมีโทษ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจซึ่งวิตกและวิจารโดยความเป็นธรรมมีโทษ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ทุติยฌาน ยังมีปีติ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตติยฌาน ก็ยังมีปีติ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่ตติยฌานจากทุติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ทุติยฌานอันนั้น ตติยฌานก็อันนั้นแล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๓] ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌาน จากตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจ อันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งตติยฌาน ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งจตุตถฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌานจากตติยฌานแล แต่ไม่พึงกล่าวว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันใด เพื่อความเกิดขึ้นแห่งตติยฌาน ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจอันนั้นแล เพื่อความเกิดขึ้นแห่งจตุตถฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จตุตถฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ไม่นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ไม่ตั้งใจอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จตุตถฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า จตุตถฌานย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้นึกถึงอยู่ ฯลฯ ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้ตั้งใจอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌานจากตติยฌาน

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌานจากตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตติยฌาน ย่อมเกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจ ซึ่งปีติโดยความเป็นธรรมมีโทษ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จตุตถฌาน ก็เกิดขึ้นแก่โยคีบุคคลผู้กระทำไว้ในใจ ซึ่งปีติโดยความเป็นธรรมมีโทษ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ตติยฌาน สหรคตด้วยสุข หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จตุตถฌาน ก็สหรคตด้วยสุข หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โยคีบุคคลเลื่อนสู่จตุตถฌานจากตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ตติยฌานอันนั้น จตุตถฌานก็อันนั้นแล หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า โยคีบุคคลเลื่อนสู่ฌานอันหนึ่งจากฌานอันหนึ่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้สงัดแล้วจากกามเทียว ฯลฯ เข้าถึงจตุตถฌานอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น โยคีบุคคลก็เลื่อนสู่ฌานหนึ่งจากฌานหนึ่ง น่ะสิ

ฌานสังกันติกถา จบ

ฌานันตริกกถา

[๑๗๕๕] สกวาที ฌานคั่นมีอยู่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ผัสสะคั่นมีอยู่ หรือ? ฯลฯ ปัญญาคั่นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมีอยู่ในระหว่างทุติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นมีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมีอยู่ในระหว่างตติยฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๖] ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างทุติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ฌานคั่นไม่มีในระหว่างทุติยฌานและตติยฌาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า ฌานคั่นมีอยู่

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างตติฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ฌานคั่นไม่มีในระหว่างตติยฌาน และจตุตถฌาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า ฌานคั่นมีอยู่

[๑๗๕๗] ส. ฌานคั่นมีอยู่ในระหว่างปฐมฌานและทุติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมีอยู่ในระหว่างทุติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นมีอยู่ในระหว่างปฐมฌานและทุติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นมีอยู่ในระหว่างตติยฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๘] ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างทุติยฌานและตติยฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างปฐมฌานและทุติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างตติยฌานและจตุตถฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฌานคั่นไม่มีในระหว่างปฐมฌานและทุติยฌาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๕๙] ส. สมาธิไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิมีวิตกมีวิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตก มีแต่วิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตกไม่มีวิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๖๐] ส. สมาธิที่มีวิตกมีวิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตกไม่มีวิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๖๑] ส. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร มีในระหว่างฌานทั้งสองที่บังเกิดเป็นแผ่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เมื่อสมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นไปอยู่ ปฐมฌานดับไปแล้ว ทุติยฌานก็ยังไม่บังเกิดขึ้น มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า เมื่อสมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นไปอยู่ ปฐมฌานดับไปแล้ว ทุติยฌานก็ยังไม่บังเกิดขึ้น ก็ต้องไม่กล่าวว่า สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นฌานคั่น มีอยู่ในระหว่างฌานทั้งสองที่บังเกิดเป็นแผ่น

[๑๗๖๒] ป. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารไม่เป็นฌานคั่น หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นปฐมฌาน ฯลฯ เป็นทุติยฌาน ฯลฯ เป็นตติยฌาน ฯลฯ เป็นตตุตถฌาน หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร ก็เป็นฌานคั่น น่ะสิ

[๑๗๖๓] ส. สมาธิไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นฌานคั่น หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิไว้ ๓ อย่าง คือ สมาธิที่มีวิตกมีวิจาร สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร สมาธิที่ไม่มีวิตกไม่วิจาร มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสมาธิไว้ ๓ อย่าง คือสมาธิที่มีวิตกมีวิจาร สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจาร สมาธิที่ไม่มีวิตกไม่มีวิจาร ก็ต้องไม่กล่าวว่า สมาธิที่ไม่มีวิตกมีแต่วิจารเป็นฌานคั่น

ฌานันตริกกถา จบ

สมาปันโน สัททัง สุณาตีติกถา

[๑๗๖๔] สกวาที ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติ เห็นรูปด้วยจักษุ ฯลฯ ฟังเสียงด้วยโสตะ ฯลฯ สูดกลิ่นด้วยฆานะ ฯลฯ ลิ้มรสด้วยชิวหา ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ผู้เข้าสมาบัติ เป็นผู้พร้อมเพรียงด้วยโสตวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติฟังเสียงได้

[๑๗๖๕] ส. สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยโสตวิญญาณ ฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สมาธิมีแก่ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ผู้พร้อมเพรียงด้วยโสตวิญญาณ ฟังเสียงได้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติฟังเสียงได้

ส. สมาธิมีแก่ผู้พร้อมเพรียงด้วยมโนวิญญาณ ผู้ที่พร้อมเพรียงด้วยโสตวิญญาณ ฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๖๖] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสเสียงว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมฌาน มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสเสียงว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมฌาน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ผู้เข้าสมาบัติ ฟังเสียงได้

ส. เพราะพระผู้มีพระภาคตรัสเสียงว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมฌาน ฉะนั้น ผู้ที่เข้าสมาบัติ จึงฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสวิตก วิจารว่า เป็นข้าศึกต่อทุติยฌาน วิตกวิจารจึงมีอยู่แก่ทุติยฌานนั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เพราะพระผู้มีพระภาคตรัสเสียงว่า เป็นข้าศึกต่อปฐมฌาน ฉะนั้น ผู้ที่เข้าสมาบัติจึงฟังเสียงได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคตรัสปีติว่า เป็นข้าศึกต่อตติยฌาน ตรัสลมอัสสาสะปัสสาสะว่า เป็นข้าศึกต่อจตุตถฌาน ตรัสรูปสัญญาว่า เป็นข้าศึกต่อผู้เข้า

อากาสานัญจายตนสมาบัติ ตรัสอากาสานัญจายตนสัญญาว่า เป็นข้าศึกต่อผู้ที่เข้าวิญญาณัญจายตนสมาบัติ ตรัสวิญญาณัญจายตนสัญญาว่า เป็นข้าศึกต่อผู้ที่เข้าอากิญจัญญายตนสมาบัติ ตรัสอากิญจัญญายตนสัญญาว่า เป็นข้าศึกต่อผู้ที่เข้าเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติ ตรัสสัญญาและเวทนาว่า เป็นข้าศึกต่อผู้ที่เข้าสัญญาเวทยิตโรธสมาบัติ สัญญาและเวทนาจึงมีอยู่แก่ผู้เข้าสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัตินั้น หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สมาปันโน สัททัง สุณาตีติกถา จบ

จักขุนา รูปัง ปัสสตีติกถา

[๑๗๖๗] สกวาที บุคคลเห็นรูปด้วยจักษุ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เห็นรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เห็นรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นมโนวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเห็นรูปด้วยจักษุ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของจักษุมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของจักษุไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของจักษุไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลเห็นรูปด้วยจักษุ

[๑๗๖๘] ส. บุคคลฟังเสียงด้วยโสตะ ฯลฯ สูดกลิ่นด้วยฆานะ ฯลฯ ลิ้มรสด้วยชิวหา หรือ?

[๑๗๖๙] ส. บุคคลถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถูกต้องรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถูกต้องรูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รับรู้รูปด้วยรูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. รูปเป็นมโนวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกาย ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจของกายไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย ฯลฯ

[๑๗๗๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลเห็นรูปด้วยจักษุ ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัย เห็นรูปด้วยจักษุ ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็เห็นรูปด้วยจักษุ ฯลฯ ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย น่ะสิ

จักขุนา รูปัง ปัสสตีติกถา จบ

วรรคที่ ๑๘ จบ

วรรคที่ ๑๙

กิเลสชหนกถา

[๑๗๗๑] สกวาที บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ยังธรรมที่ดับแล้วให้ดับไป ยังธรรมที่ปราศไปแล้วให้ปราศไป ยังธรรมที่สิ้นไปแล้วให้สิ้นไป ยังธรรมที่อัสดงคตแล้ว ให้อัสดงคตไป ยังธรรมที่อัสดงคตลับไปแล้ว ให้อัสดงคตลับไป หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละกิเลสเป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตดับไปแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตดับไปแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต

ส. ละกิเลสที่เป็นอดีต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อดีตไม่มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อดีตไม่มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต

[๑๗๗๒] ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ยังธรรมที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิด ยังธรรมที่ยังไม่เกิดพร้อมไม่ให้เกิดพร้อม ยังธรรมที่ยังไม่บังเกิดไม่ให้บังเกิด ยังธรรมที่ยังไม่ปรากฏไม่ให้ปรากฏ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ธรรมที่เป็นอนาคตยังไม่เกิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต

ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อนาคตไม่มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อนาคตไม่มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอนาคต

[๑๗๗๓] ส. บุคคลละกิเลสที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นผู้กำหนัดแล้วราคะ เป็นผู้อันโทสะประทุษร้ายแล้วละโทสะ เป็นผู้หลงแล้วละโมหะ เป็นผู้เศร้าหมองแล้วละกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลละราคะด้วยราคะ ละโทสะด้วยโทสะ ละโมหะด้วยโมหะ ละกิเลสด้วยกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ราคะสัมปยุตด้วยจิต มรรคก็สัมปยุตด้วยจิต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นความประชุมกันแห่งผัสสะ ๒ ฯลฯ แห่งจิต ๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ราคะเป็นอกุศล มรรคเป็นกุศล หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ธรรมมีโทษและธรรมไม่มีโทษ ธรรมเลวและธรรมประณีต ธรรมดำและธรรมขาว อันเป็นข้าศึกกันมาพบกับ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ฯลฯ ธรรมดำและธรรมขาว อันเป็นข้าศึกกัน มาพบกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฐานะ ๔ ประการนี้ ไกลกัน ไกลกันนัก ๔ ประการเป็นไฉน ท้องฟ้ากับแผ่นดิน นี้ ประการแรกที่ไกลกัน ไกลกันนัก ฯลฯ เพราะฉะนั้น ธรรมของ สัตบุรุษจึงไกลจากอสัตบุรุษ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมเป็นกุศลและธรรมเป็นอกุศล ฯลฯ มา พบกัน น่ะสิ

[๑๗๗๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลละกิเลสที่เป็นอดีต ละกิเลสที่เป็นอนาคต ละกิเลส ที่เป็นปัจจุบัน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. บุคคลที่ละกิเลสได้ ไม่มี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลก็ละกิเลสที่เป็นอดีต ละกิเลสที่เป็นอนาคต ละกิเลส ที่เป็นปัจจุบัน น่ะสิ

กิเลสชหนกถา จบ

สุญญตากถา

[๑๗๗๕] สกวาที ความว่าง นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ธรรมหานิมิตมิได้ก็นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความว่าง นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมหาที่ตั้งมิได้ก็นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมหานิมิตมิได้ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความว่างก็ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมหาที่ตั้งมิได้ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความว่างก็ไม่พึงกล่าวว่านับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความว่างนับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สังขารขันธ์ มิใช่ธรรมไม่เที่ยง มิใช่ธรรมอันปัจจัยปรุงแต่งแล้ว มิใช่ธรรมอิงอาศัยเกิดขึ้น มิใช่ธรรมที่มีความสิ้นไปเป็นธรรม มิใช่ธรรมที่มีความเสื่อมไปเป็นธรรม มิใช่ธรรมที่มีความคลายไปเป็นธรรม มิใช่ธรรมที่มีความดับไปเป็นธรรม มิใช่ธรรมที่มีความแปรไปเป็นธรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สังขารขันธ์ เป็นธรรมไม่เที่ยง เป็นธรรมอันปัจจัยปรุงแต่ง เป็นธรรมอิงอาศัยเกิดขึ้น เป็นธรรมมีความสิ้นไปธรรม เป็นธรรมมีความเสื่อมไปเป็นธรรม เป็นธรรมมีความคลายไปเป็นธรรม เป็นธรรมมีความดับไปเป็นธรรม เป็นธรรมมีความแปรไปเป็นธรรม มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สังขารขันธ์ไม่เที่ยง ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรม ก็ต้องไม่กล่าวว่า ความว่างนับเนื่องในสังขารขันธ์

[๑๗๗๖] ส. ความว่างแห่งรูปขันธ์ นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความว่างแห่งสังขารขันธ์ นับเนื่องในรูปขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความว่างแห่งเวทนาขันธ์ ฯลฯ ความว่างแห่งสัญญาขันธ์ ฯลฯ ความว่างแห่งวิญญาณขันธ์ นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความว่างแห่งสังขารขันธ์ นับเนื่องในวิญญาณขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๗๗] ส. ความว่างแห่งสังขารขันธ์ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในรูปขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความว่างแห่งรูป ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความว่างแห่งสังขารขันธ์ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในเวทนาขันธ์ ฯลฯ นับเนื่องในสัญญาขันธ์ ฯลฯ นับเนื่องในวิญญาณขันธ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ความว่างแห่งวิญญาณขันธ์ ไม่พึงกล่าวว่า นับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๗๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความว่างนับเนื่องในสังขารขันธ์ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังขารนี้ว่างจากตน หรือจากความเป็นตน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ความว่างก็นับเนื่องในสังขารขันธ์ น่ะสิ

สุญญตากถา จบ

สามัญญผลกถา

[๑๗๗๙] สกวาที สามัญญผล เป็นอสังขตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึ่ง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สามัญญผล เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่พึ่งก็เป็น ๒ อย่าง ที่หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒ อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๐] ส. สามัญญผล เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สามัญญะ เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สามัญญะ เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สามัญญผล เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสดาปัตติผล เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสดาปัตติมรรค เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผล เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตผล เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหัตมรรค เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรหัตมรรค เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหัตผล เป็นสังขตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสดาปัตติผล เป็นอสังขตะ สกทาคามิผล ฯลฯ อนาคามิผล ฯลฯ อรหัตผล เป็นอสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๕ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๕ อย่าง ที่พึ่งก็เป็น ๕ อย่าง ที่หมายก็เป็น ๕ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๕ อย่าง อมตะก็เป็น ๕ อย่าง นิพพานก็เป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สามัญญผลกถา จบ

ปัตติกถา

[๑๗๘๑] สกวาที การได้ เป็นอสังขตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นที่พึ่ง เป็นที่หมาย เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้ เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่พึ่งก็เป็น ๒ อย่าง ที่หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒ อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๒] ส. การได้จีวร เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้จีวร เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ที่เร้นก็เป็น ๒ อย่าง ที่พึ่งก็เป็น ๒ อย่าง ที่หมายก็เป็น ๒ อย่าง ฐานะอันไม่เคลื่อนก็เป็น ๒ อย่าง อมตะก็เป็น ๒ อย่าง นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้บิณฑบาต ฯลฯ เสนาสนะ คิลานปัจจยเภสัชชบริขาร เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้คิลานปัจจยเภสัชชบริขาร เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้จีวรเป็นอสังขตะ การได้บิณฑบาต ฯลฯ เสนาสนะ การได้คิลานปัจจยเภสัชชบริขาร ก็เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๕ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๕ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๓] ส. การได้ปฐมฌานเป็นอสังขตะ หรือ พึงให้พิสดารเหมือนกันทุกอย่าง การได้ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญจายตนฌาน วิญญาณัญจายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ฯลฯ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกทาคามิมรรค สกทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตมรรค อรหัตผล เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นฐานะอันไม่เคลื่อน เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้อรหัตผล เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การได้โสดาปัตติมรรค เป็นอสังขตะ การได้โสดาปัตติผลเป็นอสังขตะ ฯลฯ การได้อรหัตมรรค เป็นอสังขตะ การได้อรหัตผลเป็นอสังขตะ นิพพานเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๙ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๙ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๙ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๙ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การได้เป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. การได้ เป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น การได้เป็นอสังขตะ น่ะสิ

ปัตติกถา จบ

ตถตากถา

[๑๗๘๕] สกวาที ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นอสังขตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๖] ส. รูปมีความเป็นรูป ความเป็นรูปก็เป็นอสังขตะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปมีความเป็นรูป ความเป็นรูปก็เป็นอสังขตะ นิพพานก็เป็นอสังขตะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะเป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะ เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๒ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนามีความเป็นเวทนา ความเป็นเวทนา ฯลฯ สัญญามีความเป็นสัญญา ความเป็นสัญญา ฯลฯ สังขารมีความเป็นสังขาร ความเป็นสังขาร ฯลฯ วิญญาณมีความเป็นวิญญาณ ความเป็นวิญญาณเป็นอสังขตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นนิพพาน ฯลฯ เป็นอมตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปมีความเป็นรูป ความเป็นรูปเป็นอสังขตะ ฯลฯ วิญญาณมีความเป็นวิญญาณ ความเป็นวิญญาณ เป็นอสังขตะ ฯลฯ นิพพานก็เป็นอสังขตะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อสังขตะ เป็น ๖ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อสังขตะเป็น ๖ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ที่ต้านทานเป็น ๖ อย่าง ฯลฯ นิพพานก็เป็น ๖ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๘๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นอสังขตะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง เป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอย่างนั้นแห่งธรรมทั้งปวง ก็เป็นอสังขตะ น่ะสิ

ตถตากถา จบ

กุสลกถา

[๑๗๘๘] สกวาที นิพพานธาตุ เป็นกุศล หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. นิพพานธาตุ เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้นมีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งนิพพานนั้น ไม่มี มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้น ไม่มี ก็ต้องไม่กล่าวว่า นิพพานธาตุ เป็นกุศล

[๑๗๘๙] ส. อโลภะ เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อโทสะ เป็นกุศล ฯลฯ อโมหะ เป็นกุศล ฯลฯ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งปัญญานั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล เป็นธรรมมีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้น มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๙๐] ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโลภะ เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งอโลภะนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. นิพพานธาตุ เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งนิพพานธาตุนั้น ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อโทสะ เป็นกุศล ฯลฯ อโมหะ เป็นกุศล ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เป็นกุศล แต่เป็นธรรมไม่มีอารมณ์ ความนึก ฯลฯ ความตั้งใจแห่งปัญญานั้น ไม่มี หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๗๙๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า นิพพานธาตุ เป็นกุศล หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีโทษ มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า นิพพานธาตุ เป็นธรรมไม่มีโทษ ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า นิพพานธาตุ เป็นกุศล

กุสลกถา จบ

อัจจันตนิยามกถา

[๑๗๙๒] สกวาที ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ทำมาตุฆาตเป็นผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว บุคคลผู้ทำปิตุฆาต ฯลฯ บุคคลผู้ทำอรหันตฆาต ฯลฯ บุคคลผู้ทำโลหิตุบาท ฯลฯ บุคคลผู้ทำสังฆเภท เป็นผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. วิจิกิจฉา พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า วิจิกิจฉา พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว

[๑๗๙๓] ส. วิจิกิจฉา ไม่พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ละวิจิกิจฉาได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละวิจิกิจฉาได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ละได้ด้วยโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละได้ด้วยสกทาคามิมรรค ฯลฯ ละได้ด้วยอนาคามิมรรค ฯลฯ ละได้ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละได้ด้วยมรรคไหน

ป. ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล

ส. มรรคฝ่ายอกุศลเป็นธรรมนำออก ให้ถึงความสิ้นทุกข์ ให้ถึงความตรัสรู้ ให้ถึงนิพพาน ไม่เป็นอารมณ์ของอาสวะ ฯลฯ ไม่เป็นอารมณ์ของสังกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มรรคฝ่ายอกุศลไม่เป็นธรรมนำออก ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า มรรคฝ่ายอกุศลไม่เป็นธรรมนำออก ฯลฯ เป็นอารมณ์ของสังกิเลส ก็ต้องไม่กล่าวว่า วิจิกิจฉา อันบุคคลผู้แน่นอนโดยส่วนเดียวละได้ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล

[๑๗๙๔] ส. อุจเฉททิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อุจเฉททิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว

[๑๗๙๕] ส. อุจเฉททิฏฐิไม่พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ละอุจเฉททิฏฐิได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละอุจเฉททิฏฐิได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ละได้ด้วยโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละได้ด้วยสกทาคามิมรรค ฯลฯ ด้วยอนาคามิมรรค ฯลฯ ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละได้ด้วยมรรคไหน

ป. ละได้ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล

ส. มรรคฝ่ายอกุศล ฯลฯ ก็ต้องไม่กล่าวว่า อุจเฉททิฏฐิอันบุคคลผู้แน่นอนโดยสัสสตทิฏฐิละได้ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล

[๑๗๙๖] ป. สัสสตทิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยอุจเฉททิฏฐิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สัสสตทิฏฐิพึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยอุจเฉททิฏฐิ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว

[๑๗๙๗] ส. สัสสตทิฏฐิไม่พึงเกิดแก่บุคคลผู้แน่นอนโดยอุจเฉททิฏฐิ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ละสัสสตทิฏฐิได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละสัสสตทิฏฐิได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ละได้ด้วยโสดาปัตติมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ละได้ด้วยสกทาคามิมรรค ฯลฯ ด้วยอรหัตมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ด้วยมรรคไหน

ป. ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล

ส. มรรคฝ่ายอกุศล ฯลฯ ก็ต้องไม่กล่าวว่า สัสสตทิฏฐิ อันบุคคลผู้แน่นอนโดยอุจเฉททิฏฐิ ละได้ด้วยมรรคฝ่ายอกุศล

[๑๗๙๘] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วนเดียว หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลก นี้ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมฝ่ายอกุศล เป็นธรรมดำโดยส่วนเดียว บุคคลนั้นเป็นผู้จมลงแล้วครั้งหนึ่ง ก็จมลงอยู่นั่นเอง ดังนี้ เป็นสูตร มีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ปุถุชนก็มีความแน่นอนโดยส่วนเดียว น่ะสิ

[๑๗๙๙] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลก นี้ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมฝ่ายอกุศล เป็นธรรมดำโดยส่วนเดียว บุคคลนั้นเป็นผู้จมลงแล้วครั้งหนึ่ง ก็จมอยู่นั่นเอง เพราะทำอธิบายดังนี้ และโดยเหตุนั้น ท่านจึงสันนิษฐานว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วน เดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลก นี้ ผุดขึ้นแล้ว กลับจมลง ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผุดขึ้นแล้ว กลับจมลงทุกครั้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๐] ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลก นี้ เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมฝ่ายอกุศล เป็นธรรมดำโดยส่วนเดียว บุคคลนั้นเป็นผู้จมลงแล้วครั้งหนึ่ง ก็จมอยู่นั่นเอง เพราะทำอธิบายดังนี้ และโดยเหตุนั้น ท่านจึงสันนิษฐานว่า ปุถุชนมีความแน่นอนโดยส่วน เดียว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลก นี้ ผุดขึ้นแล้วทรงตัวอยู่ ผุดขึ้นแล้วเห็นแจ้งเหลียวแลดูว่ายข้ามไป ผุดขึ้นแล้ว ไปถึงที่พำนักได้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผุดขึ้นแล้ว ไปถึงที่พำนักได้ทุกครั้ง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อัจจันตนิยามกถา จบ

อินทริยกถา

[๑๘๐๑] สกวาที สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะ ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยินทรีย์ สัทธินทรีย์ ฯลฯ สมาธินทรีย์ ฯลฯ ปัญญินทรีย์ ที่เป็นโลกิยะ ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาที่เป็นโลกิยะ ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๒] ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะมี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะมี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยะ ฯลฯ สติ ฯลฯ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา ที่เป็นโลกิยะมี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกิยะมี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๓] ส. มโนที่เป็นโลกิยะมีอยู่ มนินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. มโนที่เป็นโลกิยะมีอยู่ มนินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๔] ส. โสมนัสที่เป็นโลกิยะมีอยู่ โสมนัสสินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ ฯลฯ ชีวิตที่เป็นโลกิยะมีอยู่ ชีวิตินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ชีวิตที่เป็นโลกิยะมีอยู่ ชีวิตินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๕] ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโนที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่มนินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. มโนที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่มนินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสมนัสที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่โสมนัสสินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ ฯลฯ ชีวิตที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่ชีวิตินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ชีวิตที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่ชีวิตินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๖] ส. ศรัทธาที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกุตตระก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยะที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ ฯลฯ ปัญญาที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกุตตระก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๗] ส. ศรัทธาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ศรัทธาที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ แต่สัทธินทรีย์ที่เป็นโลกุตตระไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. วิริยะที่เป็นโลกิยะมีอยู่ ฯลฯ ปัญญาที่เป็นโลกิยะมีอยู่ แต่ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกิยะไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัญญาที่เป็นโลกุตตระมีอยู่ แต่ปัญญินทรีย์ที่เป็นโลกุตตระไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๐๘] ส. อินทรีย์ ๕ ที่เป็นโลกิยะ ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราเมื่อตรวจดูโลกด้วยพุทธจักษุ ได้เห็นแล้วแลซึ่งสัตว์ทั้งหลาย บางพวกเป็นผู้มีธุลีในดวงตาน้อย บางพวกเป็นผู้มีธุลีในดวงตามาก บางพวกเป็นผู้มีอินทรีย์แก่กล้า บางพวกเป็นผู้มีอินทรีย์อ่อน บางพวกเป็นผู้มีอาการดี บางพวกเป็นผู้มีอาการทราม บางพวกเป็นผู้ที่จะให้รู้แจ้งได้ง่าย บางพวกเป็นผู้ที่จะให้รู้แจ้งได้ยาก บางพวกเป็นผู้เห็นโทษ และภัยในปรโลกอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น อินทรีย์ ๕ ที่เป็นโลกิยะก็มีอยู่ น่ะสิ

อินทริยกถา จบ

วรรคที่ ๑๙ จบ

วรรคที่ ๒๐

อสัญจิจจกถา

[๑๘๐๙] สกวาที บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แกล้ง โดยไม่ได้เจตนา เป็นผู้ชื่อว่าทำอนันตริยกรรม หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลฆ่าสัตว์โดยมิได้แกล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำปาณาติบาต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แกล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามิได้ให้ ฯลฯ กล่าวคำเท็จโดยมิได้แกล้ง เป็นผู้ชื่อว่า กล่าวมุสาวาท หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๑๐] ส. บุคคลฆ่าสัตว์โดยมิได้แกล้ง ไม่เป็นผู้ชื่อว่า ทำปาณาติบาต หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แกล้ง ไม่เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามิได้ให้ ฯลฯ กล่าวคำเท็จโดยมิได้แกล้ง ไม่เป็นผู้ชื่อว่า กล่าวมุสาวาท หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แกล้ง ไม่เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๑๑] ส. บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แกล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แกล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. คำว่า บุคคลแกล้งปลงชีวิตมารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า คำว่า บุคคลแกล้งปลงชีวิตมารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า บุคคลปลงชีวิตมารดาโดยมิได้แกล้ง เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม

[๑๘๑๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่ามารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เขาได้ปลงชีวิตมารดาแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เขาได้ปลงชีวิตมารดาแล้ว ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่ามารดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม

ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าบิดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เขาได้ปลงชีวิตบิดาแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เขาได้ปลงชีวิตบิดาแล้ว ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าบิดา เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม

ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าพระอรหันต์ เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เขาได้ปลงชีวิตพระอรหันต์แล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เขาได้ปลงชีวิตพระอรหันต์แล้ว ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ฆ่าพระอรหันต์ เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม

ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้ยังพระโลหิตให้ห้อขึ้น เป็นผู้ชื่อว่าทำอนันตริยกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. เขาได้ยังพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อแล้ว มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า เขาได้ยังพระโลหิตของพระตถาคตให้ห้อแล้ว ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า บุคคลผู้ยังพระโลหิตให้ห้อไป เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม

ส. บุคคลผู้ทำสังฆเภท เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลผู้ทำสังฆเภท เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรมทั้งหมด หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลผู้ทำสังฆเภท เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรมทั้งหมด หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลเป็นผู้มีความสำคัญว่า ถูกธรรมยังสงฆ์ให้แตกกัน เป็นผู้ชื่อว่าทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลเป็นผู้มีความสำคัญว่า ถูกธรรมยังสงฆ์ให้แตกกัน เป็นผู้ชื่อว่าทำอนันตริยกรรม หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรอุบาลี บุคคลผู้ทำสังฆเภท ที่จะต้องไปอบาย จะต้องไปนรก ตั้งอยู่ตลอดกัลป์ แก้ไขไม่ได้ มีอยู่

บุคคลผู้ทำสังฆเภท ที่ไม่ต้องไปสู่อบาย ไม่ต้องไปนรก ไม่ตั้งอยู่ ตลอดกัลป์ มิใช่ผู้แก้ไขไม่ได้ มีอยู่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลเป็นผู้มีความสำคัญว่า ถูกธรรมยังสงฆ์ ให้แตกกัน เป็นผู้ชื่อว่าทำอนันตริยกรรม

[๑๘๑๓] ป. ไม่พึงกล่าวว่า บุคคลผู้มีความสำคัญว่า ถูกธรรมยังสงฆ์ให้แตกกัน เป็น ผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บุคคลผู้ทำสังฆเภทเป็นผู้จะต้องไปอบาย จะต้องไปนรก ตั้งอยู่ตลอดกัลป์ เขาเป็นผู้ยินดีในการแยก ไม่ตั้ง อยู่ในธรรม ย่อมคลาดจากธรรมเป็นแดนเกษมจากโยคะ เขาทำลาย สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันแล้ว ย่อมไหม้ในนรกตลอดกัลป์ ดังนี้ เป็น สูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น บุคคลผู้ทำสังฆเภท ก็เป็นผู้ชื่อว่า ทำอนันตริยกรรม น่ะสิ

อสัญจิจจกถา จบ

ญาณกถา

[๑๘๑๔] สกวาที ญาณไม่มีแก่ปุถุชน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจัย ความเลือกสรร ความวิจัยธรรม ความ กำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะ ไม่มี แก่ปุถุชน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจัย ฯลฯ ความเข้าไปกำหนดรู้เฉพาะ ของปุถุชน มีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความวิจัย ฯลฯ ความเข้าไปกำหนดเฉพาะของปุถุชน มีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณไม่มีแก่ปุถุชน

[๑๘๑๕] ส. ญาณไม่มีแก่ปุถุชน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปุถุชนพึงเข้าปฐมฌาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปุถุชนพึงเข้าปฐมฌาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณไม่มีแก่ปุถุชน

[๑๘๑๖] ส. ปุถุชนพึงเข้าทุติยฌาน ฯลฯ ตติยฌาน ฯลฯ จตุตถฌาน ฯลฯ พึงเข้าอากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ ปุถุชนพึงให้ทาน ฯลฯ พึงให้จีวร ฯลฯ พึงให้บิณฑบาต พึงให้เสนาสนะ ฯลฯ พึงให้คิลานปัจจยเภสัชชบริขาร หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปุถุชนพึงให้คิลานปัจจยเภสัชชบริขาร ก็ต้องไม่กล่าวว่า ญาณไม่มีแก่ปุถุชน

[๑๘๑๗] ป. ญาณของปุถุชนมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ปุถุชน กำหนดรู้ทุกข์ ละสมุทัย กระทำให้แจ้งซึ่งนิโรธ ยังมรรคให้เกิดด้วยญาณนั้น หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ญาณกถา จบ

นิรยปาลกถา

[๑๘๑๘] สกวาที นายนิรยบาลไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การทำกรรมกรณ์ไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การทำกรรมกรณ์มีอยู่ในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. นายนิรยบาลมีอยู่ในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๑๙] ส. การทำกรรมกรณ์มีอยู่ในหมู่มนุษย์ และคนผู้ทำกรรมกรณ์ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมกรณ์มีอยู่ในนรกทั้งหลาย และคนผู้ทำกรรมกรณ์ก็มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กรรมกรณ์มีอยู่ในนรกทั้งหลาย แต่คนผู้ทำกรรมกรณ์ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. กรรมกรณ์มีอยู่ในหมู่มนุษย์ แต่คนผู้ทำกรรมกรณ์ไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๒๐] ป. นายนิรยบาลมีอยู่ในนรกทั้งหลาย หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ท้าวเวสสภูก็มิได้ฆ่า ท้าวเปตติราชก็มิ
ได้ฆ่า ท้าวโสม ท้าวยม และท้าวเวสวัณ ก็มิได้ฆ่า กรรมของตน
ต่างหาก ฆ่าบุคคลผู้สิ้นบุญจากโลกนี้และเข้าถึงปรโลก ในนรกนั้นๆ
ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น นายนิรยบาลก็ไม่มีในนรกทั้งหลาย น่ะสิ

[๑๘๒๑] ส. นายนิรยบาลไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกนายนิรยบาล ย่อมยังสัตว์นรกนั้นให้รับกรรมกรณ์ อันชื่อว่าเครื่องจำ ๕ ประการ คือ ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่มือข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่มืออีกข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่เท้าข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่เท้าอีกข้างหนึ่ง ตรึงตาปูเหล็กอันร้อนที่กลางอก สัตว์นรกนั้นเสวยทุกขเวทนา เผ็ดร้อนอยู่ในนรกนั้น และจะยังไม่ตายตลอดเวลาที่บาปกรรมนั้นยังไม่สิ้นสุด ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น นายนิรยบาลก็มีอยู่ในนรกทั้งหลาย น่ะสิ

[๑๘๒๒] ส. นายนิรยบาลไม่มีในนรกทั้งหลาย หรือ

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกนายนิรยบาล ยังสัตว์นรกนั้นให้นอนแผ่ลงแล้ว พากันถากด้วยผึ่ง ฯลฯ พวกนายนิรยบาลตั้งสัตว์นรกนั้น ให้มีเท้าไปในเบื้องบน มีศีรษะในเบื้องต่ำ แล้วถากด้วยพร้า ฯลฯ พวกนายนิรยบาลเทียมสัตว์นรกนั้นเข้าในรถ แล้วให้แล่นกลับไปกลับมาเหนือแผ่นดินอันไฟติดทั่วแล้ว มีเปลวเป็นอันเดียวกัน มีแสงโชติช่วง ฯลฯ พวกนายนิรยบาล ยังสัตว์นรกนั้นให้ขึ้นไต่ลง ซึ่งภูเขาถ่านเพลิงใหญ่ อันไฟติดทั่วแล้ว มีเปลวเป็นอันเดียวกัน มีแสงโชติช่วง ฯลฯ พวกนายนิรยบาลจับสัตว์นรกนั้น ให้มีเท้าในเบื้องบน ให้มีศีรษะในเบื้องต่ำ ใส่เข้าในหม้อทองแดงอันร้อน อันไฟติดทั่วแล้ว มีเปลวเป็นอันเดียวกัน

มีแสงโชติช่วง เขาหมกไหม้มีร่างกายเป็นฟองในหม้อทองแดงนั้น และทั้งที่หมกไหม้มีร่างกายเป็นฟองอยู่ในหม้อทองแดงนั้น บางครั้งโผล่ขึ้นข้างบน บางครั้งจมลงข้างใต้ บางครั้งพุ่งขวางไป เขาเสวยเวทนาอันเป็นทุกข์ ฯลฯ นายนิรยบาลทั้งหลาย ย่อมใส่เข้าซึ่งสัตว์นรกนั้นในมหานรก ก็มหานรกนั้นแล ๔ มุม ๔ ประตู จำแนกกำหนดไว้เป็นส่วนๆ มีกำแพงเหล็กล้อมรอบ ครอบด้วยเหล็ก พื้นแห่งมหานรกนั้นก็แล้วด้วยเหล็ก ประกอบด้วยความร้อนลุกเป็นเปลวแผ่ไปร้อยโยชน์โดยรอบตั้งอยู่ ในกาลทุกเมื่อ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น นายนิรยบาล ก็มีอยู่ในนรกทั้งหลาย น่ะสิ

นิรยปาลกถา จบ

ติรัจฉานกถา

[๑๘๒๓] สกวาที สัตว์ดิรัจฉานมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เทวดามีอยู่ในหมู่ดิรัจฉาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ดิรัจฉานมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เทวโลกเป็นกำเนิดแห่งสัตว์ดิรัจฉาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัตว์ดิรัจฉานมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. แมลง ตั๊กแตน ยุง แมลงวัน งู แมลงป่อง ตะเข็บ ไส้เดือน มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๒๔] ป. สัตว์ดิรัจฉานไม่มีในหมู่เทวดา หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ช้างตัวประเสริฐ ชื่อ เอราวัณ ยานทิพย์อันเทียมด้วยม้าพันหนึ่ง มีอยู่ในหมู่เทวดา มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ช้างตัวประเสริฐ ชื่อเอราวัณ ยานทิพย์อันเทียมด้วยม้าพันหนึ่ง มีอยู่ในหมู่เทวดานั้น ด้วยเหตุนั้นนะ ท่านจึงต้องกล่าวว่า สัตว์ดิรัจฉานมีอยู่ในหมู่เทวดา

[๑๘๒๕] ส. สัตว์ดิรัจฉานมีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พวกผูกช้าง พวกผูกม้า พวกตะพุ่นหญ้า พวกหัวหน้างาน พวกทำอาหารสัตว์ มีอยู่ในหมู่เทวดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ถ้าอย่างนั้น สัตว์ดิรัจฉานก็ไม่มีอยู่ในหมู่เทวดา น่ะสิ

ติรัจฉานกถา จบ

มัคคกถา

[๑๘๒๖] สกวาที มรรคมีองค์ ๕ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสมรรคมีองค์ ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิไว้ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสมรรคมีองค์ ๘ คือสัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิไว้ ก็ต้องไม่กล่าวว่า มรรคมีองค์ ๕

ส. มรรคมีองค์ ๕ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า บรรดาทาง ทางมีองค์ ๘ ประเสริฐที่สุด บรรดาสัจจะ สัจจะ ๔ ประเสริฐที่สุด บรรดาธรรม วิราคธรรม ประเสริฐที่สุด บรรดาทวิบท พระตถาคตผู้มีจักษุ ประเสริฐที่สุด ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น มรรคก็มีองค์ ๘ น่ะสิ

[๑๘๒๗] ส. สัมมาวาจาเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาวาจานั้นไม่เป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาทิฏฐินั้นไม่เป็นมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาวาจาเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาวาจานั้นไม่เป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิ เป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาสมาธินั้นไม่เป็นมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะ เป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาอาชีวะนั้น ไม่เป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิเป็นองค์แห่งมรรค แต่สัมมาสมาธินั้นไม่เป็นมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๒๘] ส. สัมมาทิฏฐิเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาทิฏฐินั้นเป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจาเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาวาจานั้นเป็นมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาทิฏฐิเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาทิฏฐินั้นเป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาอาชีวะนั้นเป็นมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมาสังกัปปะ ฯลฯ สัมมาวายามะ ฯลฯ สัมมาสติ ฯลฯ สัมมาสมาธิเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาสมาธินั้นเป็นมรรค หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมาวาจา ฯลฯ สัมมากัมมันตะ ฯลฯ สัมมาอาชีวะเป็นองค์แห่งมรรค และสัมมาอาชีวะนั้นเป็นมรรค หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๒๙] ป. อริยมรรคมีองค์ ๘ หรือ

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ก็กายกรรม วจีกรรม อาชีวะของบุคคลนั้น เป็นอาการบริสุทธิ์ ในกาลก่อนเทียวแล อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ ย่อมถึงความบริบูรณ์ด้วยภาวนา แก่บุคคลนั้น ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น มรรคก็มีองค์ ๕ น่ะสิ

[๑๘๓๐] ส. มรรคมีองค์ ๕ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรสุภัททะ อริยมรรคมีองค์ ๘ หาไม่ได้ ในธรรมวินัยใดแล แม้สมณะก็หามิได้ในธรรมวินัยนั้น แม้สมณะ ที่ ๒ ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น แม้สมณะที่ ๓ ก็หาไม่ได้ใน ธรรมวินัยนั้น แม้สมณะที่ ๔ ก็หาไม่ได้ในธรรมวินัยนั้น ก็อริยมรรค มีองค์ ๘ หาได้ในธรรมวินัยใดแล แม้สมณะก็หาได้ในธรรมวินัย นั้น แม้สมณะที่ ๒ ฯลฯ แม้สมณะที่ ๓ ฯลฯ แม้สมณะที่ ๔ ก็ หาได้ในธรรมวินัยนั้น ดูกรสุภัททะอริยมรรคมีองค์ ๘ ย่อมหาได้ ในธรรมวินัยนี้แล สมณะย่อมหาได้ในธรรมวินัยนี้แล สมณะ ที่ ๒ สมณะที่ ๓ สมณะที่ ๔ ย่อมหาได้ในธรรมวินัยนี้ ปรับปวาท โดยเจ้าลัทธิอื่นๆ ว่างจากสมณะทั้งหลาย ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น มรรคก็มีองค์ ๘ น่ะสิ

มัคคกถา จบ

ญาณกถา

[๑๘๓๑] สกวาที ญาณโลกุตตระมีวัตถุ ๑๒ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. โลกุตตรญาณเป็น ๑๒ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โลกุตตรญาณเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติมรรคเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โสดาปัตติมรรคเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. โสดาปัตติผลเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สกทาคามิมรรคเป็น ๑๒ อย่าง ฯลฯ อนาคามิมรรค ฯลฯ อรหัตมรรค เป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อรหัตมรรคเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อรหัตผลเป็น ๑๒ อย่าง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๓๒] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ญาณโลกุตตระมีวัตถุ ๑๒ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุเกิดขึ้นแล้ว ญาณเกิดขึ้นแล้ว วิชชาเกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว แก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยได้ยินในกาลก่อนว่า นี้ทุกข์เป็นของจริงอย่างประเสริฐดังนี้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุเกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ แสงสว่างเกิดขึ้นแล้ว แก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยได้ยินในกาลก่อนว่า ก็ทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้นแล อันเราพึง

กำหนดรู้ ดังนี้ ฯลฯ ก็ทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้นแล อันเรากำหนดรู้แล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่า นี้เหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นของจริงอย่างประเสริฐ ดังนี้ ฯลฯ ว่า เหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้นแล อันเราพึงละเสีย ดังนี้ ฯลฯ ว่า เหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้นแล อันเราละแล้ว ฯลฯ ว่า นี้ธรรมเป็นที่ดับทุกข์ เป็นของจริงอย่างประเสริฐ ดังนี้ ฯลฯ ว่า ธรรมเป็นที่ดับทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้นแล อันเราพึงทำให้แจ้ง ดังนี้ ฯลฯ ว่า ธรรมเป็นที่ดับทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้น อันเราทำให้แจ้งแล้ว ดังนี้ ฯลฯ ว่า นี้ปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์ เป็นของจริงอย่างประเสริฐดังนี้ ฯลฯ ว่า ปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์ อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้น อันเราพึงให้เกิด ดังนี้ ฯลฯ ว่าปฏิปทาอันให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์อันเป็นของจริงอย่างประเสริฐนี้นั้นแล อันเราให้เกิดแล้ว ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ถ้าอย่างนั้น ญาณโลกุตตระ ก็มีวัตถุ ๑๒ น่ะสิ

ญาณกถา จบ

วรรคที่ ๒๐ จบ

ปัณณาสก์ที่ ๔ จบ

วรรคที่ ๒๑

สาสนกถา

[๑๘๓๓] สกวาที ศาสนาได้แปลงใหม่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. สติปัฏฐานได้แปลงใหม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาได้แปลงใหม่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สัมมัปปธาน ฯลฯ อิทธิบาท ฯลฯ อินทรีย์ ฯลฯ พละ ฯลฯ โพชฌงค์ ได้แปลงใหม่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาเป็นอกุศลในกาลก่อน ได้แปลงให้เป็นกุศลในภายหลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาเป็นสาสวะ ฯลฯ เป็นสัญโญชนิยะ เป็นคันถนิยะ เป็นโอฆนิยะ เป็นโยคนิยะ เป็นนีวรณิยะ เป็นปรามัฏฐะ เป็นอุปาทานิยะ ฯลฯ เป็นสังกิเลสิกะในกาลก่อน ได้แปลงให้เป็นอสังกิเลสิกะในภายหลัง หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๓๔] ส. บุคคลไร ที่แปลงศาสนาของพระตถาคตใหม่ได้ มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. บุคคลไร ที่แปลงสติปัฏฐานใหม่ได้ มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลไร ที่แปลงสัมมัปปธาน ฯลฯ อิทธิบาท ฯลฯ อินทรีย์ ฯลฯ พละ ฯลฯ โพชฌงค์ใหม่ได้ มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลไร ที่แปลงศาสนาอันเป็นอกุศลในกาลก่อนให้เป็นกุศลในภายหลังได้ มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. บุคคลไร ที่แปลงศาสนาอันเป็นสาสวะ ฯลฯ อันเป็นสังกิเลสิกะในกาลก่อน ให้เป็นอสังกิเลสิกะในภายหลังได้ มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๓๕] ส. ศาสนาของพระตถาคตจะแปลงใหม่อีกได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สติปัฏฐานจะแปลงใหม่อีกได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. สัมมัปปธาน อิทธิบาท อินทรีย์ พละ ฯลฯ โพชฌงค์ จะแปลงใหม่อีกได้หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาอันเป็นอกุศลในกาลก่อน จะแปลงให้เป็นกุศลในภายหลังได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ศาสนาอันเป็นสาสวะ ฯลฯ อันเป็นสังกิเลสิกะในกาลก่อน จะแปลงให้เป็นอสังกิเลสิกะในภายหลังได้ หรือ?

สาสนกถา จบ

อวิวิตตกถา

[๑๘๓๖] สกวาที ปุถุชนไม่สงัดแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ปุถุชนไม่สงัดแล้วจากผัสสะมีธาตุ ๓ ฯลฯ จากเวทนา จากสัญญา จากเจตนา จากจิต จากศรัทธา จากวิริยะ จากสติ จากสมาธิ จากปัญญา มีธาตุ ๓ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ปุถุชนไม่สงัดแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ในขณะใดปุถุชนให้จีวร ในขณะนั้นก็เข้าถึงปฐมฌานอยู่ ฯลฯ เข้าถึงอากาสานัญจายตนสมาบัติอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ในขณะใดปุถุชนให้บิณฑบาต ฯลฯ ให้เสนาสนะ ฯลฯ ให้คิลานปัจจยเภสัชชบริขาร ในขณะนั้นก็เข้าถึงจตุตถฌานอยู่ ก็เข้าถึงเนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๓๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ปุถุชนไม่สงัดแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. กรรมอันจะให้เข้าถึงรูปธาตุ และอรูปธาตุ อันปุถุชนกำหนดรู้แล้ว หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ปุถุชนก็ไม่สงัดแล้วจากธรรมมีธาตุ ๓ น่ะสิ

อวิวิตตกถา จบ

สัญโญชนกถา

[๑๘๓๘] สกวาที การที่พระโยคียังไม่ละสัญโญชน์บางอย่าง แล้วบรรลุอรหัตผล มีอยู่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การที่พระโยคียังไม่ละสักกายทิฏฐิ ฯลฯ ยังไม่ละวิจิกิจฉา ฯลฯ ยังไม่ละสีลัพพตปรามาส ฯลฯ ยังไม่ละราคะ ยังไม่ละโทสะ ยังไม่ละโมหะ ฯลฯ ยังไม่ละอโนตตัปปะบางอย่าง แล้วบรรลุอรหัตผล มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๓๙] ส. การที่พระโยคียังไม่ละสัญโญชน์บางอย่าง แล้วบรรลุอรหัตผล มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ ยังมีโทสะ ยังมีโมหะ ยังมีมานะ ยังมีมักขะ ยังมีอุปายาส ยังมีกิเลส หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ หมดราคะแล้ว หมดโทสะแล้ว หมดโมหะแล้ว หมดมานะแล้ว หมดมักขะแล้ว หมดปฬาสะแล้ว หมดอุปายาสแล้ว หมดกิเลสแล้ว หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์หมดราคะแล้ว ฯลฯ หมดกิเลสแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การที่พระโยคียังไม่ละสัญโญชน์บางอย่าง แล้วบรรลุอรหัตผลมีอยู่

[๑๘๔๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การที่พระโยคียังไม่ละสัญโญชน์บางอย่าง แล้วบรรลุอรหัตผล มีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์รู้พุทธวิสัยทั้งปวง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น การที่พระโยคียังไม่ละสัญโญชน์บาทอย่างแล้ว บรรลุอรหัตผล ก็มีอยู่ น่ะสิ

สัญโญชนกถา จบ

อิทธิกถา

[๑๘๔๑] สกวาที ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้า หรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า ต้นไม้จงมีใบเป็นนิตย์ ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือพระสาวก มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า ต้นไม้จงมีดอกเป็นนิตย์ ฯลฯ ต้นไม้จงมีผลเป็นนิตย์ สถานที่นี้จงมีความสว่างเป็นนิตย์ จงมีความปลอดโปร่งเป็นนิตย์ จงมีภิกษาหาได้ง่ายเป็นนิตย์ จงมีฝนงามเป็นนิตย์ ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้า หรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า ผัสสะเกิดขึ้นแล้วอย่าดับไป ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ เจตนา ฯลฯ จิต ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ฯลฯ ปัญญา เกิดขึ้นแล้วอย่าดับไป ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๔๒] ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า รูปจงเป็นของเที่ยง เวทนา สัญญา สังขาร ฯลฯ วิญญาณ จงเป็นของเที่ยง ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๔๓] ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้า หรือของพระสาวก มีอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ว่า สัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความเกิดเป็นธรรมดา อย่าเกิดเลย ดังนี้ ฯลฯ ว่าสัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความแก่เป็นธรรมดา อย่าแก่เลย ดังนี้ ฯลฯ ว่าสัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความเจ็บเป็นธรรมดา อย่าเจ็บเลย ดังนี้ ฯลฯ ว่าสัตว์ทั้งหลายซึ่งมีความตายเป็นธรรมดา อย่าตายเลย ดังนี้ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวกมีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๔๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ท่านพระปิลินทวัจฉะได้อธิษฐานปราสาทของพระเจ้าแผ่นดินมคธ ผู้จอมทัพ พระนามว่าพิมพิสาร ว่าจงเป็นทอง ดังนี้ และปราสาทนั้นก็ได้เป็นทองไปจริง มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า ท่านพระปิลินทวัจฉะ ได้อธิษฐานปราสาทของพระเจ้าแผ่นดินมคธ ผู้จอมทัพ พระนามว่าพิมพิสาร ว่าจงเป็นทอง ดังนี้ และปราสาทนั้นก็ได้เป็นทองไปจริงๆ ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า ฤทธิ์เป็นเหตุสำเร็จความประสงค์ของพระพุทธเจ้าหรือของพระสาวก มีอยู่

อิทธิกถา จบ.

พุทธกถา

[๑๘๔๕] สกวาที พระพุทธกับพระพุทธด้วยกัน ยังมียิ่งหย่อนกว่ากัน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. โดยสติปัฏฐาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. โดยสัมมัปปธาน ฯลฯ โดยอิทธิบาท โดยอินทรีย์ โดยพละ โดยโพชฌงค์ โดยความชำนาญ ฯลฯ โดยสัพพัญญุตญาณทัสสนะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

พุทธกถา จบ

สัพพทิสากถา

[๑๘๔๖] สกวาที พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในทิศทั้งปวง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในปุรัตถิมทิศ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในปุรัตถิมทิศ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคองค์นั้น พระนามว่ากระไร ชาติอะไร โคตรอะไร พระมารดา พระบิดา ของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น มีนามว่ากระไร คู่แห่งสาวกของพระผู้มีพระภาคนั้น มีนามว่ากระไร อุปัฏฐากของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น มีนามว่ากระไร พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทรงจีวรเช่นไร ทรงบาตรเช่นไร เสด็จอยู่บ้านไหน หรือในนิคมไหน หรือในนครไหน หรือในรัฐไหน หรือในชนบทไหน?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในทักษิณทิศ ฯลฯ ในปัจฉิมทิศ ฯลฯ ในอุตตรทิศ ฯลฯ ในเหฏฐิมทิศ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในเหฏฐิมทิศ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น พระนามว่ากระไร ฯลฯ เสด็จอยู่ในชนบทไหน

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในอุปริมทิศ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระพุทธเจ้าสถิตอยู่ในอุปริมทิศ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สถิตอยู่ในชั้นจาตุมหาราชหรือ ฯลฯ สถิตอยู่ในชั้นดาวดึงส์หรือ ฯลฯ สถิตอยู่ในชั้นยามะหรือ สถิตอยู่ในชั้นดุสิตหรือ สถิตอยู่ในชั้นนิมมานรดีหรือ สถิตอยู่ในชั้นปรนิมมิตวสวัสดีหรือ ฯลฯ สถิตอยู่ในพรหมโลก หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

สัพพทิสากถา จบ

ธรรมกถา

[๑๘๔๗] สกวาที ธรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ (แน่นอน) หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ (แน่นอนโดยความผิด) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ (แน่นอนโดยความถูก) หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กองอันเป็นอนิยตะ (ไม่แน่นอน) ไม่มีหรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กองอันเป็นอนิยตะมีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กองอันเป็นอนิยตะมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่าธรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ

[๑๘๔๘] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกอง ๓ คือ กองอันเป็นมิจฉัตตนิยตะ ๑ กองอันเป็นสัมมัตตนิยตะ ๑ กองอันเป็นอนิยตะ ๑ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกอง ๓ อย่าง คือ กองอันเป็นมิจฉัตตนิยตะ ๑ กองอันเป็นสัมมัตตนิยตะ ๑ กองอันเป็นอนิยตะ ๑ ก็ต้องไม่กล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ

[๑๘๔๙] ส. รูป เป็นนิยตะ โดยอรรถว่ารูป หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นนิยตะ โดยอรรถว่าวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๕๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า รูปเป็นนิยตะโดยอรรถว่ารูป ฯลฯ เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นนิยตะโดยอรรถว่า วิญญาณ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. รูปเป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ เวทนา สัญญา สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น รูปก็เป็นนิยตะโดยอรรถว่ารูป เวทนา ฯลฯ สัญญา ฯลฯ สังขาร ฯลฯ วิญญาณเป็นนิยตะโดยอรรถว่าวิญญาณ น่ะสิ

ธรรมกถา จบ

กรรมกถา

[๑๘๕๑] สกวาที กรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กองอันเป็นอนิยตะไม่มี หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กองอันเป็นอนิยตะมีอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า กองอันเป็นอนิยตะมีอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ

[๑๘๕๒] ส. กรรมทั้งปวงเป็นนิยตะหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกอง ๓ คือ กองอันเป็นมิจฉัตตนิยตะ กองอันเป็นสัมมัตตนิยตะ กองอันเป็นอนิยตะ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสกอง ๓ คือ กองอันเป็นมิจฉัตตนิยตะ กองอันเป็นสัมมัตตนิยตะ กองอันเป็นอนิยตะ ก็ต้องไม่กล่าวว่า กรรมทั้งปวงเป็นนิยตะ

[๑๘๕๓] ส. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็นนิยตะโดยอรรถว่าทิฏฐธรรมเวทนิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อุปปัชชเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปริยเวทนิยกรรม เป็นนิยตะโดยอรรถว่า อปราปริยเวทนิยะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. เป็นมิจฉัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. เป็นสัมมัตตนิยตะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๕๔] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็นนิยตะ โดยอรรถว่าทิฏฐธรรมเวทนิยะ อุปปัชชเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปริยเวทนิยกรรมเป็นนิยตะโดยอรรถว่าอปราปริยเวทนิยะ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรมเป็นอุปปัชชเวทนิยกรรม เป็นอปราปริยเวทนิยกรรม ฯลฯ อุปปัชชเวทนิยกรรมเป็นทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็นอปราปริยเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปริยเวทนิยกรรม เป็นทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม เป็นอุปปัชชเวทนิยกรรม หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรมก็เป็นนิยตะ โดยอรรถว่าทิฏฐธรรมเวทนิยะ อุปปัชชเวทนิยกรรม ฯลฯ อปราปริยเวทนิยกรรมก็เป็นนิยตะ โดยอรรถว่า อปราปริยเวทนิยะ น่ะสิ

กรรมกถา จบ

วรรคที่ ๒๑

วรรค ๒๒

ปรินิพพานกถา

[๑๘๕๕] สกวาที การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญโญชน์บางอย่าง แล้วปรินิพพาน มีอยู่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสักกายทิฏฐ ฯลฯ ยังไม่ละอโนตตัปปะบางอย่าง แล้วปรินิพพาน มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๕๖] ส. การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญโญชน์บางอย่างแล้ว ปรินิพพาน มีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ยังมีราคะ ฯลฯ ยังมีกิเลสอยู่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์หมดราคะแล้ว ฯลฯ หมดกิเลสแล้ว มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์หมดราคะแล้ว ฯลฯ หมดกิเลสแล้ว ก็ต้องไม่กล่าวว่า การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญโญชน์บางอย่างแล้วปรินิพพานมีอยู่

[๑๘๕๗] ป. ไม่พึงกล่าวว่า การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญโญชน์บางอย่างแล้วปรินิพพานมีอยู่ หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์รู้พุทธวิสัยทั้งปวง หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น การที่พระอรหันต์ยังไม่ละสัญโญชน์บางอย่างแล้วปรินิพพานก็มีอยู่ น่ะสิ

ปรินิพพานกถา จบ

กุสลจิตตกถา

[๑๘๕๘] สกวาที พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรินิพพาน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์สร้างสมอยู่ซึ่งบุญญาภิสังขาร สร้างสมอยู่ซึ่งอเนญชาภิสังขาร ทำอยู่ซึ่งกรรมที่เป็นไปเพื่อคติ เพื่อภพ เพื่อความเป็นใหญ่ เพื่อความเป็นอธิบดี เพื่อสมบัติใหญ่ เพื่อบริวารมาก เพื่อความงามในเทพ เพื่อความงามในมนุษย์ ปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๕๙] ส. พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรินิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์สั่งสมอยู่ เลิกสะสมอยู่ ละขาดอยู่ ถือมั่นอยู่ ชำระล้างอยู่ หมักหมมอยู่ กำจัดอยู่ ฯลฯ อบอวลอยู่ ปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์สะสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสะสมอยู่ก็มิใช่ แต่เป็นผู้เลิกสะสมแล้วดำรงอยู่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์สะสมอยู่ก็ไม่ใช่ เลิกสะสมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้เลิกสะสมแล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรินิพพาน

ส. พระอรหันต์ละขาดอยู่ก็ไม่ใช่ ถือมั่นอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ละขาดแล้วดำรงอยู่ ชำระล้างอยู่ก็ไม่ใช่ หมักหมมอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้ชำระล้างแล้วดำรงอยู่ กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดแล้วดำรงอยู่ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์กำจัดอยู่ก็ไม่ใช่ อบอวลอยู่ก็ไม่ใช่ แต่เป็นผู้กำจัดแล้วดำรงอยู่ ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรินิพพาน

[๑๘๖๐] ป. ไม่พึงกล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรินิพพาน หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระอรหันต์มีสติตั้งมั่น มีสติสัมปชัญญะ ปรินิพพาน มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระอรหันต์มีสติตั้งมั่น มีสติสัมปชัญญะ ปรินิพพาน ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า พระอรหันต์มีจิตเป็นกุศลปรินิพพาน

กุศลจิตตกถา จบ

อาเนญชกถา

[๑๘๖๑] สกวาที พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้มีจิตเป็นปกติ ปรินิพพาน มิใช่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้มีจิตเป็นปกติ ปรินิพพาน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้มีจิตเป็นปกติปรินิพพาน ก็ต้อง ไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรินิพพาน

[๑๘๖๒] ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรินิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในกิริยมยจิต (จิตคือกิริยา) ปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในวิปากจิตปรินิพพาน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในวิปากจิตปรินิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรินิพพาน ดังนี้

[๑๘๖๓] ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรินิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในจิตที่เป็นอัพยากฤตฝ่ายกิริยา ปรินิพพาน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในจิตที่เป็นอัพยากฤตฝ่ายวิบาก ปรินิพพาน มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในจิตที่เป็นอัพยากฤตฝ่ายวิบาก ปรินิพพาน ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหว ปรินิพพาน

[๑๘๖๔] ส. พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรินิพพาน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคออกจากจตุตถฌานแล้วจึงปรินิพพาน ในลำดับอันกระชั้น ชิด มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า พระผู้มีพระภาคออกจากจตุตถฌานแล้วจึงปรินิพพานในลำดับอันกระชั้นชิด ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระอรหันต์ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่หวั่นไหวปรินิพพาน

อาเนญชกถา จบ.

ธัมมาภิสมยกถา

[๑๘๖๕] สกวาที การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การแสดงธรรม การฟังธรรม การสนทนาธรรม การสอบถาม การสมาทานศีล ความสังวรระวังในอินทรีย์ทั้งหลาย ความรู้จักประมาณในโภชนะ การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ในปฐมยามและปัจฉิมยามแห่งราตรี มีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การแสดงธรรม ฯลฯ การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ในปฐมยามและปัจฉิมยามแห่งราตรี ไม่มีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า การแสดงธรรม การฟังธรรม ฯลฯ การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ในปฐมยามและปัจฉิมยามแห่งราตรี ไม่มีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์

[๑๘๖๖] ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ปัจจัยเพื่อความบังเกิดขึ้นแห่งสัมมาทิฏฐิ มี ๒ อย่าง คือเสียงจากผู้อื่นและโยนิโสมนสิการ มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า ปัจจัยเพื่อความเกิดขึ้นแห่งสัมมาทิฏฐิ มี ๒ อย่าง คือ เสียงจากผู้อื่นและโยนิโสมนสิการ ก็ต้องไม่กล่าวว่า การตรัสรู้ธรรม มีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์

[๑๘๖๗] ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การตรัสรู้ธรรม มีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ธัมมาภิสมยกถา จบ.

กถาทั้ง ๓

[๑๘๖๘] สกวาที การบรรลุอรหัตผลมีแก่สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. การบรรลุอรหัตผล มีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่บุคคลผู้ฝัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การตรัสรู้ธรรมมีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. การบรรลุอรหัตผลมีแก่บุคคลผู้ฝัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. การบรรลุอรหัตผล มีแก่บุคคลผู้หลับแล้ว ผู้ประมาทแล้ว ผู้มีสติหลง ผู้ไม่มีสัมปชัญญะ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

กถาทั้ง ๓ จบ

อัพยากตกถา

[๑๘๖๙] สกวาที จิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่างเป็นอัพยากฤต หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. บุคคลพึงฝันฆ่าสัตว์ได้ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลพึงฝันฆ่าสัตว์ได้ก็ต้องไม่กล่าวว่าจิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่าง เป็นอัพยากฤต

[๑๘๗๐] ส. บุคคลพึงฝันลักทรัพย์ ฯลฯ พึงฝันพูดเท็จ พึงฝันพูดส่อเสียด พึงฝัน พูดคำหยาบ พึงฝันพูดเพ้อเจ้อ พึงฝันตัดที่ต่อ พึงฝันปล้นใหญ่ พึงฝัน ปล้นเฉพาะเรือนหลังหนึ่ง พึงฝันดักที่ทางเปลี่ยว พึงฝันผิดเมียท่าน พึงฝันทำการฆ่าชาวบ้าน พึงฝันทำการฆ่าชาวนิคม พึงฝันเสพเมถุนธรรม อสุจิของบุคคลผู้ฝันพึงเคลื่อนได้ บุคคลพึงฝันให้ทาน พึงฝันให้จีวร พึงฝันให้บิณฑบาต พึงฝันให้เสนานะ พึงฝันให้คิลานปัจจยเภสัชบริขาร พึงฝันให้ของเคี้ยว พึงฝันให้ของกิน พึงฝันให้น้ำดื่ม พึงฝันไหว้พระเจดีย์ พึงฝันยกขึ้นซึ่งมาลา พึงฝันยกขึ้นซึ่งของหอม พึงฝันยกขึ้นซึ่งเครื่อง ลูบไล้ ที่พระเจดีย์ ฯลฯ พึงฝันทำประทักษิณพระเจดีย์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า บุคคลพึงฝันทำประทักษิณพระเจดีย์ ก็ต้องไม่กล่าวว่าจิตของ บุคคลผู้ฝันทุกอย่าง เป็นอัพยากฤต

[๑๘๗๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า จิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่างเป็นอัพยากฤต หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. พระผู้มีพระภาคตรัสจิตของบุคคลผู้ฝันว่า เป็นอัพโพหาริก มิใช่หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. หากว่า พระผู้มีพระภาคตรัสจิตของบุคคลผู้ฝันว่า เป็นอัพโพหาริก ด้วยเหตุนั้นนะท่านจึงต้องกล่าวว่า จิตของบุคคลผู้ฝันทุกอย่าง เป็นอัพยากฤต

อัพยากตกถา จบ

อาเสวนปัจจยตากถา

[๑๘๗๒] สกวาที ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มีหรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปาณาติบาต อันบุคคลซ่องเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อนรก เป็นไปพร้อมเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปพร้อมเพื่อวิสัยแห่งเปรต วิบากของปาณาติบาตอย่างเบาที่สุดก็เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีอายุน้อยเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่าง ก็มีอยู่น่ะสิ

[๑๘๗๓] ส. ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มี หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย อทินนาทาน อันบุคคลซ่องเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อนรก เป็นไปพร้อมเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปพร้อมเพื่อวิสัยแห่งเปรต

วิบากของอทินนาทานอย่างเบาที่สุดก็เป็นไปพร้อมเพื่อความฉิบหาย แห่งโภคะเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากของกาเมสุมิจฉาจารอย่าง เบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นผู้มีศัตรู มีเวรเมื่อเกิดเป็น มนุษย์ ฯลฯ วิบากของมุสาวาทอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อ ความกล่าวตู่ด้วยคำไม่เป็นจริงเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากแห่ง วาจาส่อเสียดอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อความแตกจากมิตร เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากแห่งวาจาหยาบอย่างเบาที่สุด ก็ เป็นไปพร้อมเพื่อเสียงอันไม่เป็นที่ชอบใจ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ วิบากแห่งการพูดเพ้อเจ้ออย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อความ เป็นผู้มีวาจาอันไม่น่าเชื่อถือเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ฯลฯ การดื่มสุราเมรัย อันบุคคลเสพแล้ว ฯลฯ วิบากแห่งการดื่มสุรา เมรัยอย่างเบาที่สุด ก็เป็นไปพร้อมเพื่อความเป็นคนบ้าเมื่อเกิดเป็น มนุษย์ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่างก็มีอยู่น่ะสิ

[๑๘๗๔] ส. ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความเห็นผิดอันบุคคล เสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรกเป็นที่ ไปพร้อมเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปพร้อมเพื่อวิสัยแห่งเปรต ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่าง ก็มีอยู่น่ะสิ

[๑๘๗๕] ส. ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความดำริผิด ฯลฯ ความตั้งใจผิด อันบุคคลเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ฯลฯ เป็นไปพร้อมเพื่อวิสัยแห่งเปรต ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่าง ก็มีอยู่น่ะสิ

[๑๘๗๖] ส. ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความเห็นชอบอันบุคคลเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมหยั่งลงสู่อมตะ มีอมตะเป็นที่ไปในเบื้องหน้า มีอมตะเป็นปริโยสาน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าเช่นนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่าง ก็มีอยู่น่ะสิ

[๑๘๗๗] ส. ความเป็นอาเสวนปัจจัยอะไรๆ ไม่มีหรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระผู้มีพระภาคได้ตรัสไว้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความดำริชอบอันบุคคลเสพแล้ว อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ฯลฯ ความตั้งใจชอบอันบุคคลเสพแล้วโดยมาก อบรมแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมหยั่งลงสู่อมตะ มีอมตะที่เป็นไปในเบื้องหน้า มีอมตะเป็นปริโยสาน ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ความเป็นอาเสวนปัจจัยบางอย่าง ก็มีอยู่น่ะสิ

อาเสวนปัจจยตากถา จบ.

ขณิกกถา

[๑๘๗๘] สกวาที ธรรมทั้งปวงเป็นไปในขณะจิตอันหนึ่ง หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. มหาปฐพี มหาสมุทร ขุนเขาสิเนรุ น้ำ ไฟ ลม หญ้า ไม้ และไม้เจ้าป่า ล้วนดำรงอยู่ในจิต หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๗๙] ส. ธรรมทั้งปวงเป็นไปในขณะแห่งจิตอันหนึ่ง หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. จักขายตนะเกิดพร้อมกับจักขุวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. จักขายตนะเกิดพร้อมกับจักขุวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระสารีบุตรได้กล่าวคำนี้ไว้ว่า อาวุโส จักขุอันเป็นธรรมภายในยังมิได้แตกไป แต่รูปอันเป็นธรรมภายนอกยังมิได้มาสู่คลอง และการประมวลที่สมกันก็ยังไม่มี ความปรากฏแห่งความเป็นวิญญาณที่สมกันก็ยังไม่มีก่อน จักขุอันเป็นธรรมภายในยังมิได้แตกไปด้วย รูปอันเป็นธรรมภายนอกมาสู่คลองด้วย แต่การประมวลที่สมกันยังไม่มี ความปรากฏแห่งความเป็นวิญญาณที่สมกันก็ยังไม่มีก่อน ก็ในกาลใดแล จักขุอันเป็นธรรมภายในยังมิได้แตกไปด้วย รูปอันเป็นธรรมภายนอกก็มาสู่คลองด้วย การประมวลที่สมกันก็มีด้วย อย่างนี้ ความปรากฏแห่งความเป็นวิญญาณที่สมกันจึงมี ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า จักขายตนะเกิดพร้อมกับจักขุวิญญาณ

[๑๘๘๐] ส. โสตายตนะ ฯลฯ ฆานายตนะ ฯลฯ ชิวหายตนะ ฯลฯ กายายตนะ เกิดพร้อมกับกายวิญญาณ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. กายายตนะเกิดพร้อมกับกายวิญญาณ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ท่านพระสารีบุตรได้กล่าวคำนี้ไว้ว่า อาวุโส กายอันเป็นธรรมภายใน ยังมิได้แตกไป แต่โผฏฐัพพะอันเป็นธรรมภายนอกยังไม่มาสู่คลอง และการประมวลที่สมกันก็ยังไม่มี ฯลฯ กายอันเป็นธรรมภายใน ยังมิได้แตกไปด้วย โผฏฐัพพะอันเป็นธรรมภายนอกก็มาสู่คลอง ด้วย แต่การประมวลที่สมกันยังไม่มี ฯลฯ ก็ในกาลใดแล กายอัน เป็นธรรมภายในยังมิได้แตกไปด้วย โผฏฐัพพะก็มาสู่คลองด้วย การประมวลที่สมกันก็มีด้วย อย่างนี้ ความปรากฏแห่งความเป็น วิญญาณที่สมกันจึงมี ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่พึงกล่าวว่า กายายตนะเกิดพร้อมกับกายวิญญาณ

[๑๘๘๑] ป. ไม่พึงกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นไปในขณะจิตอันหนึ่ง หรือ?

ส. ถูกแล้ว

ป. ธรรมทั้งปวง เที่ยง ยั่งยืน แน่นอน มีอันไม่แปรปรวนไปเป็นธรรมดา หรือ?

ส. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ป. ถ้าอย่างนั้น ธรรมทั้งปวงก็เป็นไปในขณะจิตอันหนึ่ง น่ะสิ

ขณิกกถา จบ.

วรรคที่ ๒๒ จบ.

วรรคที่ ๒๓

เอกาธิปปายกถา

[๑๘๘๒] สกวาที บุคคลพึงเสพเมถุนธรรมด้วยความประสงค์อย่างเดียวกัน หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พึงเป็นผู้มิใช่สมณะ พึงเป็นผู้มิใช่ภิกษุ พึงเป็นผู้มีรากอันขาดแล้ว พึงเป็นปาราชิก ด้วยความประสงค์อย่างเดียวกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๘๓] ส. บุคคลพึงเสพเมถุนธรรมด้วยความประสงค์อย่างเดียวกัน หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พึงฆ่าสัตว์ พึงลักทรัพย์ พึงพูดเท็จ พึงพูดส่อเสียด พึงพูดคำหยาบ พึงพูดเพ้อเจ้อ พึงตัดที่ต่อ พึงปล้นใหญ่ พึงปล้นเฉพาะเรือนหลังหนึ่ง พึงดักที่ทางเปลี่ยว พึงผิดเมียท่าน พึงทำการฆ่าชาวบ้าน พึงทำการฆ่าชาวนิคม ด้วยความประสงค์อย่างเดียวกัน หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

เอกาธิปปายกถา จบ.

อรหันตวัณณกถา

[๑๘๘๔] สกวาที อมนุษย์ทั้งหลาย เสพเมถุนธรรมโดยเพศแห่งพระอรหันต์ทั้งหลายได้ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. อมนุษย์ทั้งหลาย ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ลักทรัพย์ พูดเท็จ พูดส่อเสียด

พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ ตัดที่ต่อ ปล้นใหญ่ ปล้นเฉพาะเรือนหลัง หนึ่ง ดักที่ทางเปลี่ยว ผิดเมียท่าน ทำการฆ่าชาวบ้าน ฯลฯ ทำการฆ่า ชาวนิคม โดยเพศแห่งพระอรหันต์ได้ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

อรหันตวัณณกถา จบ.

อิสสริยกามการิกากถา

[๑๘๘๕] สกวาที พระโพธิสัตว์ ไปสู่วินิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ ไปสู่นรก คือ ไปสู่สัญชีวนรก ไปสู่กาลสุตตนรก ไปสู่ตาปานนรก ไปสู่ปตาปนนรก ไปสู่สังฆาฏกนรก ไปสู่โรรุวนรก ฯลฯ ไปสู่อวีจินรก เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๘๖] ส. พระโพธิสัตว์ไปสู่วินิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า พระโพธิสัตว์ไปสู่วินิบาตกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์ไปสู่วินิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความ เป็นใหญ่ ดังนี้ ไม่เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ ไปสู่วินิบาต เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่

[๑๘๘๗] ส. พระโพธิสัตว์หยั่งลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรภ์ เหตุกระทำความใคร่ใน ความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ พึงเข้าถึงนรก พึงเข้าถึงกำเนิดดิรัจฉาน เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๘๘] ส. พระโพธิสัตว์หยั่งลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรภ์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์มีฤทธิ์ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโพธิสัตว์มีฤทธิ์ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์ได้อบรมอิทธิบาทคือฉันทะหรือ ฯลฯ ได้อบรมอิทธิบาทคือวิริยะ ฯลฯ อิทธิบาทคือจิตตะ ฯลฯ อิทธิบาทคือวิมังสา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโพธิสัตว์ หยั่งลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรภ์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า พระโพธิสัตว์หยั่งลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรภ์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์ หยั่งลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรภ์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ ไม่เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์หยั่งลงสู่ความเป็นผู้นอนในครรภ์ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่

[๑๘๘๙] ส. พระโพธิสัตว์ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์กลับมาสู่ความเห็นว่า โลกเที่ยง กลับมาสู่ความเห็นว่า โลกไม่เที่ยง ว่าโลกมีที่สุด ฯลฯ ว่าโลกไม่มีที่สุด ว่าชีพอันนั้นสรีระก็อันนั้น ว่าชีพเป็นอื่นสรีระก็เป็นอื่น ว่าสัตว์เบื้องหน้าแต่มรณะย่อมเกิดอีก ว่าสัตว์เบื้องหน้าแต่มรณะย่อมไม่เกิดอีก ว่าสัตว์เบื้องหน้าแต่มรณะเกิดอีกก็มี ไม่เกิดอีกก็มี ฯลฯ ว่าสัตว์เบื้องหน้าแต่มรณะเกิดอีกก็ไม่ใช่ ไม่เกิดอีกก็ไม่ใช่ ดังนี้ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

[๑๘๙๐] ส. พระโพธิสัตว์ ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า พระโพธิสัตว์ ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์ ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ไม่เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์ได้ทำทุกกรกิริยา เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่

[๑๘๙๑] ส. พระโพธิสัตว์ได้ทำความเพียรอย่างอื่นอีก อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. พระโพธิสัตว์กลับมาสู่ความเห็นว่า โลกเที่ยง ฯลฯ ว่าสัตว์เบื้องหน้าแต่มรณะเกิดอีกก็ไม่ใช่ ไม่เกิดอีกก็ไม่ใช่ ดังนี้ เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. พระโพธิสัตว์ อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. คำว่า พระโพธิสัตว์อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ เป็นสูตรมีอยู่จริง หรือ?

ป. ไม่มี

ส. หากว่า คำว่า พระโพธิสัตว์อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่ ดังนี้ ไม่เป็นสูตรมีอยู่จริง ก็ต้องไม่กล่าวว่า พระโพธิสัตว์อุทิศศาสดาอื่น เหตุกระทำความใคร่ในความเป็นใหญ่

อิสสริยกามการิกากถา จบ.

ราคปฏิรูปกาทิกถา

[๑๘๔๒] สกวาที ธรรมมิใช่ราคะ แต่เทียบด้วยราคะ มีอยู่หรือ?

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. ธรรมมิใช่ผัสสะ แต่เทียบด้วยผัสสะ มีอยู่หรือ ธรรมมิใช่เวทนา แต่เทียบด้วยเวทนา มีอยู่หรือ ธรรมมิใช่สัญญา แต่เทียบด้วยสัญญา มีอยู่หรือ ธรรมมิใช่เจตนา แต่เทียบด้วยเจตนามีอยู่หรือ ธรรมมิใช่จิต แต่เทียบด้วยจิตมีอยู่หรือ ธรรมมิใช่ศรัทธาแต่เทียบด้วยศรัทธามีอยู่หรือ ธรรมมิใช่วิริยะแต่เทียบด้วยวิริยะมีอยู่หรือ ธรรมมิใช่สติแต่เทียบด้วยสติมีอยู่หรือ ธรรมมิใช่สมาธิแต่เทียบด้วยสมาธิมีอยู่หรือ ธรรมมิใช่ปัญญาแต่เทียบด้วยปัญญา มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. ธรรมมิใช่โทสะแต่เทียบด้วยโทสะมีอยู่หรือ ธรรมมิใช่โมหะแต่เทียบด้วยโมหะมีอยู่หรือ ธรรมมิใช่กิเลส แต่เทียบด้วยกิเลสมีอยู่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. ธรรมมิใช่ผัสสะ แต่เทียบด้วยผัสสะ มีอยู่หรือ ฯลฯ ธรรมมิใช่ปัญญา แต่เทียบด้วยปัญญา มีอยู่หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ราคปฏิรูปกาทิกถา จบ.

อปรินิปผันนกถา

[๑๘๙๓] สกวาที รูปเป็นอปรินิปผันนะ หรือ

ปรวาที ถูกแล้ว

ส. รูปมิใช่ของไม่เที่ยง มิใช่สังขตะ มิใช่ธรรมชาติที่อิงอาศัยเกิดขึ้น มิใช่ธรรมชาติมีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มิใช่ธรรมชาติที่มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มิใช่ธรรมชาติที่มีความคลายไปเป็นธรรมดา มิใช่ธรรมชาติที่มีความดับไปเป็นธรรมดา มิใช่ธรรมชาติที่มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. รูปเป็นของไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อิงอาศัยเกิดขึ้น มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า รูปเป็นของไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า รูปเป็นอปรินิปผันนะ ดังนี้

[๑๘๙๔] ส. ทุกข์เท่านั้น เป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) รูปก็ไม่เที่ยง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) รูปก็ไม่เที่ยง ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทุกข์เท่านั้นเป็นปรินิปผันนะ

[๑๘๙๕] ส. เวทนา ฯลฯ สัญญา สังขาร วิญญาณ ฯลฯ จักขายตนะ ฯลฯ ธัมมายตนะ ฯลฯ จักขุธาตุ ฯลฯ ธัมมธาตุ ฯลฯ จักขุนทรีย์ ฯลฯ

[๑๘๙๖] ส. อัญญาตาวินทรีย์ เป็นอปรินิปผันนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. อัญญาตาวินทรีย์ มิใช่ธรรมชาติที่ไม่เที่ยง ฯลฯ มิใช่ธรรมชาติที่มีความแปรไปเป็นธรรมดา หรือ?

ป. ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น ฯลฯ

ส. อัญญาตาวินทรีย์ เป็นธรรมชาติไม่เที่ยง เป็นสังขตะ ฯลฯ มีความแปรไปเป็นธรรมดา มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า อัญญาตาวินทรีย์เป็นธรรมชาติไม่เที่ยง เป็นสังขตะ อิงอาศัยเกิดขึ้น มีความสิ้นไปเป็นธรรมดา มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความคลายไปเป็นธรรมดา มีความดับไปเป็นธรรมดา มีความแปรไปเป็นธรรมดา ก็ต้องไม่กล่าวว่า อัญญาตาวินทรีย์ เป็นอปรินิปผันนะ

[๑๘๙๗] ส. ทุกข์เท่านั้น เป็นปรินิปผันนะ หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) อัญญาตาวินทรีย์ก็ไม่เที่ยง มิใช่หรือ?

ป. ถูกแล้ว

ส. หากว่า สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นพระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นทุกข์ (และ) อัญญาตาวินทรีย์ก็ไม่เที่ยง ก็ต้องไม่กล่าวว่า ทุกข์เท่านั้นเป็นปรินิปผันนะ

อปรินิปผันนกถา จบ

วรรคที่ ๒๓ จบ

ขุททกปัณณาสก์ จบ

อุทาน

มหา นิยาโม อนุสยา นิคฺคโห ขุทฺทกปญฺจมา

ปรปฺปวาทมทฺทนา สุตฺตมูลสมาหิตา

อุชฺโชตนา สตฺถุสมเย กถาวตฺถุปฺปกรเณ

กถาวัตถุปกรณ์ มี ๕ ปัณณาสก์ คือ

(๑) มหาปัณณาสก์

(๒) นิยามปัณณาสก์

(๓) อนุสยปัณณาสก์

(๔) นิคคหปัณณาสก์

(๕) ขุททกปัณณาสก์

อันพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระทำพระสูตรให้เป็นมูลตั้งไว้ ให้เป็นเครื่องย่ำยีปรับปวาท พรุ่งโพรงอยู่ในพระพุทธศาสนา

กถาวัตถุปกรณ์ ๓๕ ภาณวาร จบ
